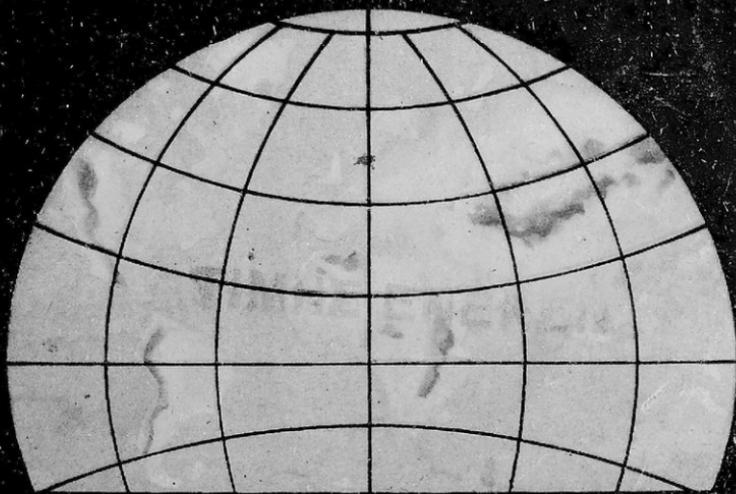

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΝ

Ε' ΤΑΞΕΟΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΙΑΡΗ ΠΑΛΑΙΟΥ 41 - ΑΘ

Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΑ

Αρ. εισ. 4502J

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΝ ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Ε' ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

καί συνδιδασκομένων Ε' καί ΣΤ' κατά τὸ 1ον ἔτος συνδιδασκαλίας

Ἐγκριμένη ὑπὸ τοῦ Ἑπιτελείου Παιδείας
διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 71658/13-7-55 πράξεώς του.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΙΔΕΡΗ
ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 44
ΑΘΗΝΑΙ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Διεύθυνσις Διδακτικῶν Βιβλίων

Ἐν Ἀθήναις τῇ 13ῃ Ἰουλίου 1955

Ἀριθ. Πρωτ. 80318

Πρὸς

Τὸν κ. Κ. Κωνσταντιᾶν

Μπουκουβάλα 4 — Ἐνταῦθα

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 71658/24-6-55 πράξεως τοῦ Ὑπουργείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κ.Γ.Δ.Σ.Ε. ἐνεκρίθη διὰ μίαν τριετίαν ἀρχομένην ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους 1955—56 τὸ ὑποβληθὲν εἰς τὸν διενεργηθέντα σχετικὸν διαγωνισμὸν βιβλίον σας **Γεωγραφία τῶν Ἠπείρων**, ὡς βοηθητικὸν τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας διὰ τὴν Ε' τάξιν τοῦ Δημοτικοῦ σχολείου.

Παρακαλοῦμεν ὅθεν, ὅπως προβῆτε εἰς τὴν ἐκτύπωσιν τούτου, ἀφοῦ συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν Κανονισμὸν Ἐκδόσεως Βοηθητικῶν Βιβλίων.

Ἐντολῇ Ὑπουργοῦ

Ὁ Διευθυντής

Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

Κάθε γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως

Κ. Κωνσταντιᾶν
7.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Η ΓΗ

(ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΗΣ)

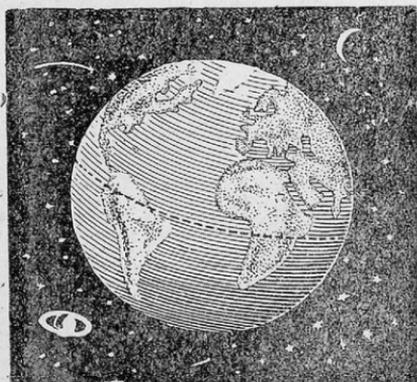
1. Τί είναι ή γή

Ἡ γή είναι ἓν οὐράνιον σῶμα ἔν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ. Δέν ἔχει ἰδικόν της φῶς. Φωτίζεται καί θερμαίνεται ὑπό τοῦ ἡλίου.

2. Σχήμα τῆς γῆς

Τò σχῆμα τῆς γῆς εἶναι στρογγυλόν σάν σφαῖρα. (σφαιροειδές). Εἶναι δέ πεπεισμένη εἰς δύο μέρη εὐρισκόμενα τὸ ἓν ἀπέναντι τοῦ ἄλλου καί πεπλατυσμένη κατὰ τὸ μέσον.

Τὸ ὅτι τὸ σχῆμα τῆς γῆς εἶναι σφαιροειδές ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἑξῆς : α) Ἐκ τὸ ὅτι ὁ γύρω μας ὁρίζων, ὅπου καὶ ἂν σταθῶμεν, εἶναι κυκλικός, μεγαλώνει δὲ οὗτος, ὅσον ὑψηλότερα ἀνερχόμεθα. Εὐνόητον εἶναι ὅτι τὸ τοιοῦτον δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ συμβῆ, ἂν ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς ἦτο ἐπίπεδος. β) Ἐκ τὸ ὅτι τὸ ταξίδιον πρὸς τὴν αὐτὴν κατεῦθυνσιν ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὸ σημεῖον τῆς ἀναχωρήσεως. γ) Ἐκ τὸ ὅτι, ὅταν στεκόμεθα εἰς τὴν παραλίαν καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὴν πλοῖον, βλέπομεν πρῶτον τὸν καπνόν, ἔπειτα τὰ κατάρτια καὶ τὰ φουγάρα, ἔπειτα

Σχῆμα 1.—Ἡ γή

τὸ κατὰστροφωμα καὶ τὸ ὑπόλοιπον σκάφος του. Ἐνῶ ἀντιθέτως, ὅταν φεύγη ἀπὸ τὴν παραλίαν τὸ πλοῖον, πρῶτον χάνεται τὸ σκάφος, ἔπειτα τὸ κατὰστροφωμα, τὰ φουγάρα μὲ τὰ κατάρτια καὶ τελευταῖος ὁ καπνός.

3. Μέγεθος τῆς γῆς

Ἡ γῆ εἶναι μεγάλη. Ἡ περιφέρειά της εἶναι περίπου 40.000.000 μ. ἡ διάμετρος της 12.740.000 μ. καὶ ἡ ἐπιφάνειά της 510.000.000 τ. χιλιόμετρα. Καὶ ὅμως τὸ παμμέγιστον αὐτὸ σῶμα δὲν στηρίζεται πουθενά· κινεῖται εἰς τὸ ἄπειρον μὲ μεγάλην ταχύτητα, ἐνῶ συγχρόνως περιστρέφεται διαρκῶς ὡς σβοῦρα.

4. Κινήσεις τῆς γῆς

Ἡ γῆ λοιπὸν δὲν μένει ἀκίνητος, ἀλλὰ κινεῖται μέσα εἰς τὸ ἄπειρον τοῦ οὐρανοῦ, γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιον ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ μὲ μεγίστην ταχύτητα. Διατρέχει εἰς 1' περὶ τὰ 30 χιλιόμετρα. Ἡ τροχιά της πέριξ τοῦ ἡλίου εἶναι περὶ τὰ 940 ἑκατομμύρια χιλιόμετρα καὶ τὴν διατρέχει εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρας 48' καὶ 47'' ἧτοι σὲ διάστημα ἐνὸς ἔτους. Ἡ κίνησις αὐτὴ τῆς γῆς πέριξ τοῦ ἡλίου λέγεται περιφορὰ τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον (σχῆμα 2ον).

Σχῆμα 2
Περιφορὰ τῆς γῆς

Ἄλλ' ἐνῶ ἡ γῆ κινεῖται πέριξ τοῦ ἡλίου μὲ τὴν μεγίστην αὐτὴν ταχύτητα, περιστρέφεται συγχρόνως γύρω στὸν ἑαυτὸ της, ὡς σβοῦρα, ἐκ Δ. πρὸς Α. μὲ ταχύτητα 1.666 περίπου χιλιομέτρων τὴν ὥραν. Συμπληρώνει δὲ μίαν πλήρη περιστροφὴν εἰς 24 ὥρας. Ἡ κίνησις αὐτὴ τῆς γῆς περὶ τὸν ἑαυτὸν της λέγεται περιστροφικὴ.

Δὲν μένει λοιπὸν ἡ γῆ ἀκίνητη, ἀλλὰ κινεῖται (πλανᾶται) μέσα στὸν οὐρανόν. Εἶναι λοιπὸν ἡ γῆ ἐν ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ, πλανήτης. Ἡμεῖς δὲν ἀντιλαμβάνομεθα τὴν κίνησιν τῆς γῆς καὶ νομίζομεν ὅτι ὁ ἥλιος κινεῖται ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς Δυσμὰς πέριξ τῆς γῆς, ἐνῶ ἀντιθέτως ἡ γῆ κινεῖται ἐκ Δ. πρὸς Α. πέριξ αὐτοῦ. Συμβαίνει δηλαδὴ ὅ,τι καὶ εἰς τὸν σιδηρόδρομον, ὅταν ταξιδεύομεν καὶ

τρέχη πολύ. Βλέπομεν τότε ὅτι τὸ ἔδαφος καὶ ὄλα τὰ ἀντικείμενά του φεύγουν πρὸς τὰ πίσω, ἡμεῖς δὲ μὲ τὸν σιδηρόδρομον μένομεν ἀκίνητοι. Κινεῖται δὲ ἡ γῆ χωρὶς καὶ τὸν ἐλάχιστον θόρυβον καὶ τρανταγμὸν καὶ γι' αὐτὸ δὲν δυνάμεθα ν' ἀντιληφθῶμεν ὅτι κινεῖται.

5. Πόλοι καὶ ἄξων τῆς γῆς

Εἶπομεν ὅτι ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἑαυτὸν τῆς ἐκ Δ. πρὸς Α. Ἡ περιστροφικὴ κίνησις τῆς γῆς γίνεται περὶ ἓνα νοητὸν ἄξωνα διερχόμενον διὰ μέσου αὐτῆς.

Ὁ νοητὸς αὐτὸς ἄξων, περὶ τὸν ὁποῖον περιστρέφεται ἡ γῆ ἐκ Δ. πρὸς Α., λέγεται ἄξων τῆς γῆς.

Τὰ δύο σημεῖα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, εἰς τὰ ὁποῖα οὗτος συναντᾷ ταύτην, λέγονται πόλοι τῆς γῆς.

Εὐνόητον ὅτι οἱ δύο πόλοι τῆς γῆς εὐρίσκονται ὁ εἰς ἀκριβῶς ἀπέναντι τοῦ ἄλλου.

Ἡ γῆ κατὰ τὰς δύο κινήσεις της μέσα εἰς τὸν οὐρανὸν διατηρεῖ διαρκῶς τοιαύτην θέσιν, πού ἡ ἐπέκτασις τοῦ ἄξωνός της διέρχεται διὰ τοῦ τελευταίου ἀστέρος τῆς οὐρᾶς τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Μικρᾶς Ἄρκτου. Ἐπομένως ὁ ἓνας πόλος τῆς γῆς, ὁ αὐτὸς πάντοτε, εὐρίσκεται ἀντικρὺς τοῦ ἀστέρος τούτου τῆς Μικρᾶς Ἄρκτου καὶ ὁ ἄξων τῆς γῆς διέρχεται ἐπεκτεινόμενος δι' αὐτοῦ.

Ὁ πόλος οὗτος τῆς γῆς λέγεται δι' αὐτὸ Ἄρκτικὸς πόλος ἢ Βόρειος. Ὁ ἄλλος πόλος τῆς γῆς, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἀκριβῶς ἀπέναντι αὐτοῦ (τοῦ Ἄρκτικοῦ), λέγεται Ἀνταρκτικὸς πόλος ἢ Νότιος.

6. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι ἡ ξηρὰ ἢ θάλασσα. Ἡ ξηρὰ δὲν εἶναι συνεχῆς, ἀλλὰ χωρίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς ὅ κυρίως μεγάλα τμήματα, τὰ ὁποῖα λέγονται ἤπειροι, καὶ εἰς πολλὰς νήσους μικρὰς καὶ μεγάλας. Θάλασσα εἶναι τὰ 3/4 τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Καὶ αὐτὴ διὰ τῶν ἡπείρων χωρίζεται εἰς ὅ μεγάλας θαλάσσας, αἱ ὁποῖαι λέγονται ὠκεανοί. Μικρὰ τμήματα τῶν ὠκεανῶν λέγονται θάλασσαί· τμήματα δὲ τῶν θαλασσῶν πελάγη. Μικραὶ θάλασσαί εἰσχωροῦσαι εἰς τὴν ξηρὰν κάμνουν τοὺς κόλπους· στεναὶ δὲ θάλασσαί μεταξὺ δύο ξηρῶν κάμνουν τοὺς πορθμούς.

7. Αἱ ἤπειροι τῆς γῆς

1.— *Αἱ ἤπειροι* εἶναι τὰ ὅ μεγάλα τμήματα τῆς ξηρᾶς, εἰς τὰ ὁποῖα αὕτη χωρίζεται ὑπὸ τῶν ὠκεανῶν. Εἶναι δὲ αἱ ἑξῆς κατὰ σειρὰν μεγέθους :

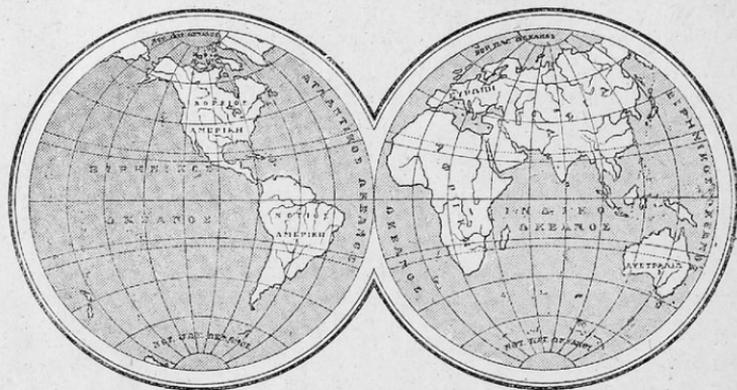
α) Ἡ Ἄσια μὲ ἔκταση 44 ἑκατ. τετρ. χιλίῳ.

β) Ἡ Ἀμερικὴ μὲ ἔκταση 42 ἑκατ. τετρ. χιλίῳ.

- γ) Ἡ Ἀφρική μὲ ἔκταση 30 ἑκατ. τετρ. χιλίωμ.
- δ) Ἡ Εὐρώπη μὲ ἔκταση 11 ἑκατ. τετρ. χιλίωμ.
- ε) Ἡ Αὐστραλία μὲ ἔκταση 9 ἑκατ. τετρ. χιλίωμ.

2.— *Θέσεις των καὶ ὄρια* : Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, ἡ Ἀφρική καὶ ἡ Αὐστραλία εὐρίσκονται εἰς τὸ Α. ἡμισφαίριον τῆς γῆς, ἔκτος ἐλαχίστου μέρους τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς, τὸ ὅποιον μὲ τὴν Ἀμερικὴν εὐρίσκονται εἰς τὸ Δ. ἡμισφαίριον αὐτῆς.

Ἡ Ἀσία, ἡ Εὐρώπη, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἀφρικῆς (Βόρειος καὶ Κεντρικὴ) καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἀμερικῆς (Βόρειος, Κεντρικὴ καὶ μέρος

Σχῆμα 3.
Αἱ ἡπείροι καὶ οἱ ὠκεανοὶ

τῆς Ν.) εὐρίσκονται εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον. Εἰς τὸ Νότιον εὐρίσκεται ἡ Ν. Ἀφρική, ἡ Αὐστραλία καὶ τὰ 4/5 τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

Βλέποντες στὴ σφαῖρα τῆς γῆς λέγετε τὰ ὄρια :

- α) τῆς Ἀσίας, β) τῆς Εὐρώπης, γ) τῆς Ἀφρικῆς, δ) τῆς Αὐστραλίας καὶ
- ε) τῆς Ἀμερικῆς.

8. Οἱ Ὤκεανοὶ τῆς γῆς

1.— *Οἱ Ὤκεανοὶ* εἶναι μεγάλα τμήματα τῆς θαλάσσης, εἰς τὰ ὅποια αὐτὴ χωρίζεται κυρίως ὑπὸ τῶν ἡπείρων. Εἶναι δὲ πέντε, οἱ ἑξῆς κατὰ σειρὰν μεγέθους :

- α) Ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικὸς μὲ ἔκτασιν 170 ἑκατ. τετρ. χιλιομέτρων περίπου καὶ μέγιστον βάθος 11.000 μέτρων περίπου.

- β) Ὁ Ἀτλαντικὸς μὲ ἔκτασιν 90 ἑκατ. τετρ. χιλιομ. περίπου καὶ μέγιστον βάθος 8.700 μέτρων.

- γ) Ὁ Ἰνδικὸς μὲ ἔκτασιν 75 ἑκατ. τετρ. χιλιομ. περίπου καὶ μέγιστον βάθος 7.000 μέτρων.

δ) Ὁ Βόρειος Παγωμένος με ἑκτασιν 15 ἑκατ. τετρ. χιλιομ. καὶ μέγιστον βάθος 4.800 μέτρων.

ε) Ὁ Νότιος Παγωμένος με ἑκτασιν 20 ἑκατομ. τετρ. χιλιομ. καὶ μέγιστον βάθος 4.500 μέτρων.

2.— *Θέσις των καὶ ὄρια* : Βλέποντες στὴ σφαῖρα τῆς γῆς ὁρίσατε τὴν θέσιν καὶ τὰ ὄρια τῶν ὠκεανῶν :

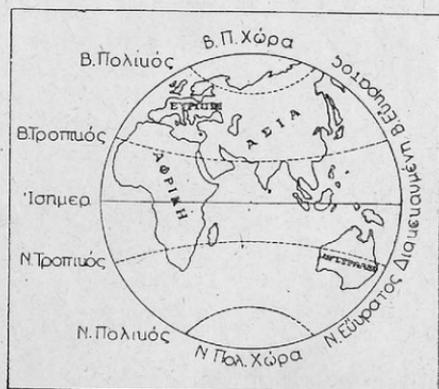
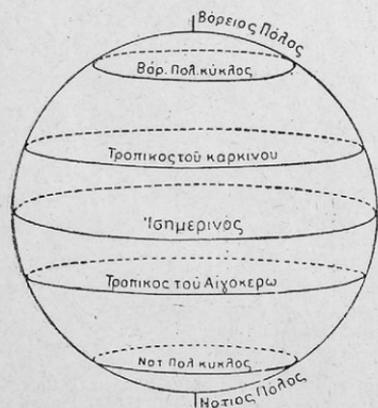
α) τοῦ Εἰσηνικοῦ, β) τοῦ Ἀτλαντικοῦ, γ) τοῦ Ἰνδικοῦ, δ) τοῦ Β. Παγωμένου καὶ ε) τοῦ Ν. Παγωμένου.

9. Κύκλοι τῆς γῆς

1. Διὰ τὰ δύνανται οἱ ἄνθρωποι νὰ προσδιορίσουν τὴν θέσιν μιᾶς χώρας ἢ μιᾶς πόλεως ἢ ἐνός τόπου γενικὰ ἐπάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ἐχώρισαν αὐτὴν εἰς ζώνας με διαφόρους κύκλους φανταστικούς. Ἡ περιφέρεια παντὸς κύκλου διαιρεῖται εἰς 360 ἴσα μέρη, πού λέγονται μοῖραι. Ἐκάστη μοῖρα διαιρεῖται εἰς 60 ἴσα μέρη, πού λέγονται πρῶτα λεπτά. Ἐκαστον δὲ πρῶτον λεπτὸν διαιρεῖται καὶ αὐτὸ εἰς 60 ἴσα μέρη, πού λέγονται δεύτερα λεπτά. Ἐκάστη μοῖρα τῶν μεγίστων κύκλων τῆς γῆς εἶναι ἴση με 111.111 μ. ($40.000.000:360=111.111 \mu.$).

2. Οἱ σπουδαιότεροι κύκλοι τῆς γῆς εἶναι :

α) Ὁ Ἰσημερινός : Ἰσημερινός λέγεται ὁ κύκλος τῆς γῆς, ὅστις διέρχεται ἀπὸ τὸ κέντρον αὐτῆς καὶ εἶναι κάθετος εἰς τὸν ἄξονά της. Ὁ Ἰσημερινός ἀπέχει ἴσον ἐκ τῶν δύο πόλων καὶ χωρίζει τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, βόρειον καὶ νό-

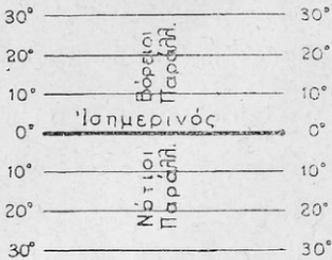
Σχῆμα 4

Παράλληλοι κύκλοι τῆς γῆς καὶ ὁ Ἰσημερινός

τιον (Σχῆμα 4ον). Λέγεται Ἰσημερινός, διότι οἱ τόποι, πού εἶναι ἐπάνω σ' αὐτόν, ἔχουν ἰσημερίαν· δηλ. 12 ὥρες ἡμέρα καὶ 12 ὥρες νύχτα.

β) *Παράλληλοι κύκλοι τῆς γῆς* : Πρὸς Β. καὶ Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔχ-

ραξαν οἱ ἄνθρωποι καὶ ἄλλους φανταστικούς κύκλους καθέτους πρὸς τὸν ἄξονά της, ἤτοι παραλλήλους πρὸς τὸν Ἴσημερινὸν μὲ ἀπόστασιν 1° μεταξύ των. Οἱ

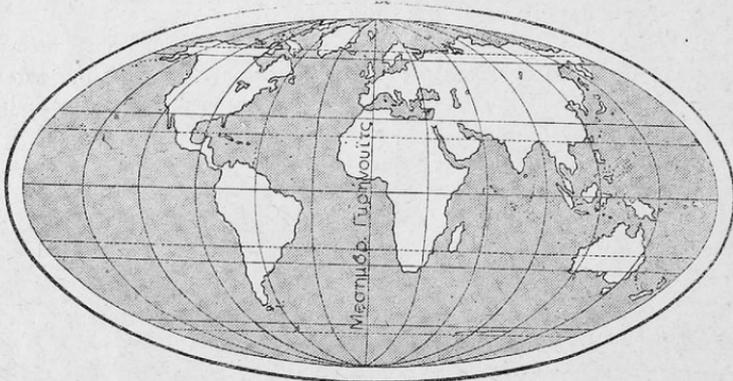

Σχῆμα 5

Παράλληλοι κύκλοι τῆς γῆς καὶ Ἴσημερινός

τροπικός ἢ τοῦ Καρκίνου, ὁ δὲ ἄλλος εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον τῆς γῆς καὶ λέγεται

κύκλοι αὐτοὶ ὠνομάσθησαν Παράλληλοι κύκλοι τῆς γῆς. Ἐὰν χαράξωμεν ὅλους τοὺς παραλλήλους τῆς γῆς μὲ τὴν μεταξύ των ἀπόστασιν 1° , εὐνόητον ὅτι θὰ χαραχθῶσιν 180 παράλληλοι. Εὐνόητον ἐπίσης εἶναι ὅτι ὁ μέγιστος ἐκ τούτων εἶναι ὁ ἴσημερινός (40.000.000 μ.), οἱ δὲ ἄλλοι, ὅσον περισσότερο ἀπέχουν ἀπὸ τὸν ἴσημερινόν, τόσο μικρότεροι εἶναι. Οἱ κυριώτεροι ἐκ τῶν παραλλήλων τῆς γῆς εἶναι 5: ὁ ἴσημερινός, οἱ δύο τροπικοί καὶ οἱ δύο πολικοὶ (σχ. 4ον). Ἐκ τῶν δύο τροπικῶν ὁ εἰς εὐρίσκεται εἰς τὸ Β' ἡμισφαίριον τῆς γῆς καὶ λέγεται Βόρειος

Σχῆμα 6

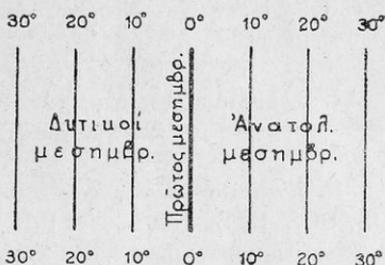
Μεσημβρινοὶ κύκλοι τῆς γῆς καὶ 1 Μεσημβρινός

Νότιος τροπικός ἢ τοῦ Αἰγώκερω. Ἐκαστος τῶν δύο τροπικῶν παραλλήλων ἀπέχει ἀπὸ τὸν ἴσημερινόν ἴσον, ἤτοι $23 \frac{1}{2}^\circ$. Ἐκ τῶν δύο πολικῶν ὁ εἰς εὐρίσκεται εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον, πλησίον τοῦ Β. Πόλου καὶ λέγεται Βόρειος πολικός, ὁ δὲ ἄλλος εἰς τὸ Ν. πλησίον τοῦ Νοτίου πόλου καὶ λέγεται Ν. πολικός.

Στὸ χάρτη οἱ παράλληλοι σημειώνονται συνήθως ἀνὰ 10° , ὡς φαίνεται εἰς τὸ σχῆμα 5. Ἐκαστος τῶν δύο πολικῶν παραλλήλων ἀπέχει ἀπὸ τὸν πόλον $23 \frac{1}{2}^\circ$, ἀπὸ δὲ τὸν τροπικὸν τοῦ ἴδιου ἡμισφαιρίου 43° .

γ) *Μεσημβρινοὶ κύκλοι τῆς γῆς* : (σχ. 6) Δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν καὶ

γηίνους κύκλους, οἱ ὅποιοι νὰ διέρχονται ἀπὸ τὸ κέντρον τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τοὺς δύο πόλους. Οὗτοι εἶναι κάθετοι εἰς τὸν Ἴσημερινὸν καὶ τοὺς ἄλλους παραλλήλους καὶ λέγονται μεσημβρινοί. Λέγονται ἔτσι, διότι τῇ στιγμῇ, πού ὁ ἥλιος περνάει σὲ καθένα ἀπ' αὐτούς, ὅλοι οἱ τόποι, πού εὐρίσκονται σ' αὐτόν, ἔχουν μεσημέρι. Ἀπὸ κάθε τόπον διέρχεται καὶ εἷς μεσημβρινός· ἄλλ' ἐὰν ἡ μεταξύ των ἀπόστασις ὀρισθῇ 1° , δυνάμεθα νὰ χαράξωμεν 180 μεσημβρινούς, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ καθείς θὰ διέρχεται διὰ δύο σημείων τοῦ Ἴσημερινοῦ.

Σχῆμα 7

Μεσημβρινοὶ κύκλοι τῆς γῆς καὶ πρῶτος Μεσημβρινός

Πρῶτος μεσημβρινός. Εἷς ἐκ τῶν μεσημβρινῶν τῆς γῆς λέγεται πρῶτος μεσημβρινός. Ὡς τοιοῦτος λαμβάνεται ὁ διερχόμενος διὰ τοῦ Ἀστεροσκοπέου τοῦ Προαστείου τοῦ Λονδίνου Γκρήνουιτς. Ὁ πρῶτος μεσημβρινός χωρίζει τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, Ἀνατολικὸν καὶ Δυτικόν.

Στὸ χάρτη οἱ μεσημβρινοὶ σημειώνονται συνήθως ἀνὰ 10° , ὡς φαίνεται εἰς τὸ σχῆμα 7ον.

10. Γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος ἑνὸς τόπου

1.—**Γεωγραφικὸν μῆκος** ἑνὸς τόπου λέγεται ἡ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τὸν πρῶτον μεσημβρινόν. Τοῦτο λέγεται ἀνατολικόν μὲν, ἐὰν ὁ τόπος εὐρίσκεται εἰς τὸ Α. ἡμισφαίριον τῆς γῆς, δυτικόν δέ, ἐὰν οὗτος εὐρίσκεται εἰς τὸ Δ. ἡμισφαίριον αὐτῆς. Τὸ γεωγραφικὸν μῆκος ἑνὸς τόπου, καθὼς εἴπομεν, μετρεῖται εἰς μοῖρας ἐπὶ τοῦ Ἴσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ σημείου εἰς τὸ ὁποῖον συναντᾶται μὲ αὐτόν ὁ μεσημβρινός τοῦ τόπου. Εἰς τοὺς χάρτας χαράσσονται οἱ μεσημβρινοί, οἱ ὅποιοι καταλήγουν εἰς τὰ ἄνω καὶ κάτω περιθώρια αὐτῶν. Ἐκεῖ σημειώνονται ἀριθμοί, πού μᾶς λέγουν τὴν ἀπόστασιν τῶν μεσημβρινῶν, ἐπομένως καὶ τῶν τόπων, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται οὗτοι, ἀπὸ τὸν πρῶτον μεσημβρινόν εἰς μοῖρας. Διὰ νὰ εὐρωμεν λοιπὸν τὸ γεωγραφικὸν μῆκος ἑνὸς τόπου εἰς τὸν χάρτην, εὐρίσκομεν τὸν μεσημβρινόν τοῦ καὶ τὸν ἀριθμὸν του εἰς τὸ περιθώριον. Αὐτὸς μᾶς λέγει τὸ γεωγραφικὸν μῆκος τοῦ τόπου εἰς μοῖρας.

2.—**Γεωγραφικὸν πλάτος** ἑνὸς τόπου λέγεται ἡ ἀπόστασις αὐτοῦ ἀπὸ τὸν ἴσημερινόν. Τοῦτο λέγεται βόρειον μὲν, ἂν ὁ τόπος εὐρίσκεται εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον τῆς γῆς, νότιον δέ, ἂν οὗτος εὐρίσκεται εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον αὐτῆς. Τὸ γεωγραφικὸν πλάτος ἑνὸς τόπου, καθὼς εἴπομεν, μετρεῖται ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ. Εἰς τοὺς χάρτας χαράσσονται οἱ παράλληλοι, οἱ ὅποιοι καταλήγουν εἰς τὰ πλάγια (δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ) περιθώρια αὐτῶν. Ἐκεῖ σημειώνονται ἀριθμοί, πού μᾶς λέγουν τὴν ἀπόστασιν τῶν παραλλήλων, ἐπομένως καὶ τῶν τόπων διὰ τῶν ὁποίων

οὗτοι διέρχονται ἀπὸ τὸν ἰσημερινὸν εἰς μοῖρας. Διὰ τὸ εὐρωμεν λοιπὸν τὸ γεωγραφικὸν πλάτος ἑνὸς τόπου εἰς τὸν χάρτην, εὐρίσκομεν τὸν παράλληλόν του καὶ τὸν ἀριθμὸν εἰς τὸ περιθώριον. Αὐτὸς μᾶς λέγει τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τοῦ τόπου εἰς μοῖρας.

11. Προσδιορισμὸς ἑνὸς τόπου ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸν του μῆκος καὶ γεωγραφικῶν του πλάτος

1. Ἐν πλοῖον κινδυνεύει ὁ πλοίαρχός του τηλεγραφεῖ διὰ τοῦ ἀσυρμάτου : SOS, SOS, SOS. Γ.Μ.Δ. 15°. Γ.Π.Β. 15° (ἤτοι : ζητεῖ σωτηρίαν· τηλεγραφεῖ καὶ τὸ γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος τοῦ τόπου, ποῦ βρίσκεται).

2. Πῶς οἱ πλοίαρχοι τῶν πλοίων, ποὺ πλέουσι πλησίον τοῦ κινδυνεύοντος πλοίου, θὰ εὐρουν εἰς ποῖον τόπον εὐρίσκεται τοῦτο, διὰ τὸ πλεύσουν πρὸς τὰ ἐκεῖ ; Νὰ πῶς : Μετροῦν ἐπάνω εἰς τὸν ἰσημερινὸν τὸ μῆκος τοῦ τόπου 15° ἀρχίζοντες ἀπὸ τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὁποῖον συναντᾶται οὗτος μὲ τὸν πρῶτον μεσημβρινόν. Ἡ μέτρησις θὰ γίνῃ πρὸς Δ., διότι τὸ μῆκος εἶναι δυτικόν (ἂν ἦτο ἀνατολικόν ἢ μέτρησις θὰ ἐγένετο πρὸς Α.). Εὐρίσκομεν τοιοῦτοτρόπως τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου. Ἐπάνω σ' αὐτὸν καὶ ἀπὸ τοῦ σημείου εἰς τὸ ὁποῖον οὗτος συναντᾶται μὲ τὸν ἰσημερινὸν μετροῦν τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τοῦ τόπου 15° πρὸς Β., διότι τοῦτο εἶναι βόρειον (ἂν ἦτο νότιον ἢ μέτρησις θὰ ἐγένετο πρὸς Ν.). Τὸ σημεῖον εἰς τὸ ὁποῖον τελειώνει τὸ γεωγραφικὸν πλάτος εὐρίσκεται τὸ κινδυνεῦον πλοῖον.

Ἀσκήσεις

1. Αναφέρατε στερεὰ σώματα ἔχοντα τὸ σχῆμα τῆς γῆς.
2. Κάμειτε ἀπὸ πηλὸ τῆ γῆ καὶ χαράξατε στὴν ἐπιφάνειά της α) τὸν ἰσημερινὸν καὶ τοὺς 4 παραλλήλους της, β) τὸν πρῶτον μεσημβρινὸν της, γ) τὰς 5 ἡπείρους της καὶ χρωματίσατέ τας μὲ χροῶμα κόκκινον, δ) χρωματίσατε τοὺς 5 ὠκεανούς καὶ τὰς θαλάσσας γενικὰ τῆς γῆς μὲ χροῶμα θαλασσί.
3. Νὰ εὐρητε στὸ χάρτη τὸ γεωγραφ. μῆκος τῶν Ἀθηνῶν.
4. » » » » » πλάτος » »
5. » » » » » μῆκος τῆς Ν. Ὑόρκης.
6. » » » » » πλάτος τοῦ Ρίου Ἰανουρίου.
7. Ποῖος εἶναι ὁ τόπος, ποῦ ἔχει γεωγρ. μῆκος ἀνατολικὸν 30° καὶ γεωγρ. πλάτος βόρειον 60° ;
8. Πότε δύο ἢ περισσότεροι τόποι ἔχουν τὸ αὐτὸ Γ. Μ. ;
9. Πότε δύο ἢ περισσότεροι τόποι ἔχουν τὸ αὐτὸ Γ. Π. ;

12. Ζώναι τῆς γῆς (σχῆμα 8)

1. Μὲ τοὺς δύο τροπικοὺς παραλλήλους καὶ τοὺς δύο πολικοὺς ἢ ἐπιφάνεια τῆς γῆς διαιρεῖται εἰς 5 ζῶνας. Εἶναι δὲ αὗται αἱ ἑξῆς : ἡ διακεκαυμένη (ἢ θερμὴ, ἢ τροπικὴ), ἡ βόρειος εὐκράτος, ἡ νότιος εὐκράτος, ἡ βόρειος κατεψυγμένη (ἢ Β. Πολικὴ) καὶ ἡ νότιος κατεψυγμένη (ἢ Ν. Πολικὴ).

α) Ἡ **διακεκαυμένη ζώνη**. Αὕτη εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν παραλλήλων, διὰ τοῦ μέσου δὲ ταύτης διέρχεται ὁ Ἴσημερινός. Τὸ πλάτος τῆς εἶναι $23\frac{1}{2} + 23\frac{1}{2} = 47^\circ$. Στὴ ζώνη αὕτη ὁ ἥλιος ὀρῖπει τῆς ἀκτῖνες του πάν-

Σχῆμα 8
Ζῶναι τῆς γῆς

τοτε κάθετα γι' αὐτὸ τὴ φωτίζει καὶ τὴ θερμαίνει πολὺ. Καὶ γι' αὐτὸ σ' αὕτη κάνει μεγάλη ζέση πάντοτε καὶ ἐλικρατεῖ μιὰ ἐποχὴ, τὸ θέρος. Σ' αὕτη ὅθεν γίνεται μεγάλη ἐξάτμισις καὶ πέφτουν βροχὲς πολλῆς, μεγάλης καὶ ραγδαίης. Ἐνεκα δὲ τῆς ζέσης καὶ τῆς ὑγρασίας ὑπάρχει βλάστησις μεγάλη· χόρτα ἀφθονα καὶ δάση ἀπέραντα μὲ πανύψηλα δένδρα, ἀδιάβατα, παρθένα (Ζοῦγκλες). Ζοῦν σ' αὐτὲς μεγάλα φυτοφάγα ζῶα καθὼς καὶ ἴσαρκοφάγα. (Ποῖα) ; Ἀλλὰ καὶ μικροβία καὶ ἐνοχλητικὰ ἔντομα μεταδίδοντα ἀσθενείας πολλά. Τὸ κλίμα τῆς, ἰδίως στὰ χαμηλὰ μέρη, δὲν εἶναι ὑγιεινόν. Δι' αὐτὸ αἱ χῶραι τῆς Θερινῆς Ζώνης εἶναι ἀραιοκατοικημένοι καὶ μὲ καθυστερημένον πολιτισμόν.

β) **Αἱ εὐκράτοι ζῶναι**. Αὗται εἶναι δύο· ἡ Βόρειος εὐκράτος καὶ ἡ Νότιος εὐκράτος. Εὐρίσκονται ἡ Βόρειος μεταξὺ τοῦ βορείου τροπικοῦ παραλλήλου καὶ τοῦ βορείου πολικοῦ, ἡ δὲ νότιος μεταξὺ τοῦ νοτίου τροπικοῦ παραλλήλου καὶ τοῦ νοτίου πολικοῦ. Τῆς καθεμιάς τὸ πλάτος εἶναι 43° . Στῆς χῶρες τῶν αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πέφτουν πλάγια καὶ γι' αὐτὸ φωτίζονται καὶ θερμαίνονται ἀπὸ τὸν ἥλιον λιγώτερο· αὗται δὲν ἔχουν τὴν ἴδια θερμοκρασίαν καθ' ὅλον τὸ ἔτος, ἀλλ' ἔχουν 4 ἐποχάς· θέρος, φθινόπωρον, χειμῶνα, ἀνοιξή. Ἐξάτμισις σ' αὐτὲς γίνεται

μικρότερη, βροχές πέφτουν λιγότερες και σπανίως ραγδαίες. Βλάστησις διὰ τοῦτο εἶναι ἀρκετή, ἀλλ' ὄχι ὅπως τῆς θερμῆς ζώνης. Καὶ σ' αὐτὲς ζοῦν ὕψην ἀρκετὰ φυτοφάγα ζῶα, ἐπομένως καὶ σαρκοφάγα, ἀλλ' ὀλιγώτερα καὶ μικρότερα (Ποῖα ;) Μικρόβια ζοῦν ὀλιγώτερα καὶ τὸ κλίμα εἶναι ὑγιεινόν. Εἶναι δι' αὐτὸ αἱ χῶραι τῶν εὐκράτων ζωνῶν πυκνοκατοικημένοι καὶ πολιτισμένοι.

γ) **Αἱ κατεψυγμένοι ζῶνα (ἢ πολικαί).** Αὗται εἶναι δύο· ἡ Βόρειος κατεψυγμένη (ἢ Βόρειος Πολικὴ ἢ Ἀρκτική) καὶ ἡ Νότιος κατεψυγμένη (ἢ Νότιος Πολικὴ ἢ Ἀνταρκτική). Εὐρίσκονται αὗται πέριξ τῶν πόλων καὶ ἐκτείνονται μέχρι τῶν πολικῶν παραλλήλων. Ἐκάστη ἔχει πλάτος $23 \frac{1}{2}$ μοίρας. Σ' αὐτὲς αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου πέφτουν πρὸς πλάγια καὶ ἡ ζέση εἶναι ἐλαχίστη· ἡ ἐξάμισις εἶναι ἐλαχίστη καὶ οἱ βροχῆς ἐλάχιστες· χιόνια δὲ καὶ πάγοι τὶς σκεπάζουν διαρκῶς. Γι' αὐτὸ βλάστησις ἐλαχίστη ὑπάρχει καὶ μόνον στὰ Ν. μέρη των κατὰ τὸ βραχύτατον θέρους των (θάμνοι νανώδεις, χλόη . . .). Γι' αὐτὸ καὶ ζῶα φυτοφάγα ἐπομένως καὶ σαρκοφάγα ἐλάχιστα ζοῦν. (Ποῖα ;)

Ἔχουν οἱ ζῶνες αὐτὲς κλίμα ψυχρότατον, ἀλλ' ὑγιεινόν. Δὲν ζοῦν μικρόβια σ' αὐτὲς καὶ ἀσθένειες δὲν ὑπάρχουν. Ἄλλ' εἶναι ἀραιότατα κατοικημέναι ἀπὸ Ἑσκιμῶους καὶ κυνηγοὺς λόγῳ τοῦ ψύχους.

Ἀ σ κ ή σ ε ι ς

1. Κάνετε ἀπὸ πηλὸν τὴν γῆν καὶ χαράξατε ἐπάνω σ' αὐτὴν καὶ χρωματίσατε : Τὸν Ἰσημερινὸν καὶ τὸν πρῶτον μεσημβρινὸν καθὼς καὶ τοὺς 4 παραλλήλους.

2. Χρωματίσατε τὰς ζῶνας τῆς γῆς πρὸς διάκρισιν, μὲ τὸ αὐτὸ δῆμιον χρῶμα τὰς δύο εὐκράτους καθὼς καὶ τὰς δύο κατεψυγμένας.

3. Εὔρητε τὸν παραλλήλον καὶ τὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν καὶ δείξατε : α) τὸ γεωγραφικὸν μῆκος των ἐπάνω εἰς τὸν Ἰσημερινὸν καὶ στὸ χάριτι πόσες μοῖρες εἶναι τοῦτο, β) τὸ γεωγραφικὸν πλάτος των εἰς τὸν Μεσημβρινὸν των καὶ στὸ χάριτι πόσες μοῖρες εἶναι τοῦτο.

4. Νὰ τρέψητε σὲ χιλιόμετρα τὶς μοῖρες τοῦ γεωγρ. μήκους των.

5. Νὰ τρέψητε σὲ χιλιόμετρα τὶς μοῖρες τοῦ γεωγρ. πλάτους των.

6. Νὰ εὔρητε ἄλλες πόλεις στὸν παραλλήλον τῶν Ἀθηνῶν.

7. Νὰ εὔρητε ἄλλες πόλεις στὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν.

8. Γιατὶ εἶναι ἀραιοκατοικημέναι οἱ χῶρες τῆς Διακεκαυμένης ζώνης καὶ καθυστερημέναι στὸν πολιτισμὸν ;

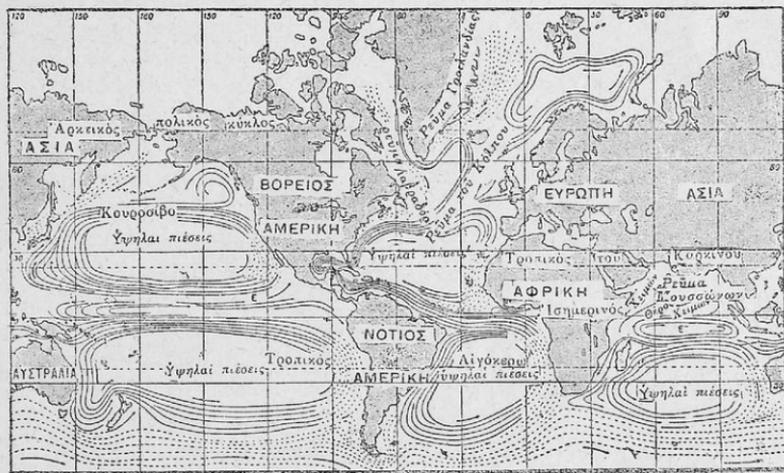
9. Γιατὶ εἶναι πυκνοκατοικημέναι καὶ προωδευμέναι στὸν πολιτισμὸν αἱ χῶραι τῶν εὐκράτων ζωνῶν ;

13. Κινήσεις τῆς θαλάσσης (σχ. 9)

Ἡ θάλασσα δὲν μένει ἀκίνητη, ἀλλὰ κάνει διαφόρους κινήσεις, αἱ ὁποῖαι ὀφείλονται εἰς διαφόρους αἰτίαι. Διὰ τοῦτο δὲ αὐταὶ λαμβάνουν διάφορα ὄνόματα: κύματα, παλίρροιαί, θερμὰ ρεύματα, ψυχρὰ ρεύματα.

Κύματα εἶναι αἱ ταλαντεύσεις τῶν ὑδάτων τῆς ἐπιφανείας τῶν θαλασσῶν. Ταύτας παράγει ἡ πίεσις τῶν ἀνέμων. Εἰς τὰς ἀκτὰς τὰ κύματα σοῦν μὲ χαρακτηριστικὸν θόρυβον, ἐπιφέρουν δὲ εἰς αὐτάς, ἰδίως τὰ ἰσχυρὰ, καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα καὶ μεταβάλλουν τὴν μορφολογίαν των.

Παλίρροιαί εἶναι κανονικαὶ κινήσεις τῶν θαλασσίων ὑδάτων, συνή-

Σχῆμα 9
Θαλάσσια ρεύματα

θως ἡμιμερήσια (12/ωροί). Εἰς αὐτὰς διακρίνομεν δύο φάσεις, α) τὸ ἀνάβασμα τῶν ὑδάτων, ποὺ διαρκεῖ 6 ὥρας καὶ λέγεται **πλήμνυρα**, καὶ β) τὸ κατέβασμα αὐτῶν, ποὺ διαρκεῖ ἐπίσης 6 ὥρας καὶ λέγεται **ἀμπωτις**.

Θαλάσσια ρεύματα. Θαλάσσια ρεύματα λέγονται κινήσεις τῶν θαλασσίων ὑδάτων ἐν εἴδει ποταμῶν. Θαλάσσια ρεύματα ὑπάρχουν θερμὰ καὶ ψυχρὰ. 1) θερμὰ θαλάσσια ρεύματα λέγονται, ὅσα ξεκινοῦν ἀπὸ τὰς θερμὰς θαλάσσης τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ ῥέουν πρὸς τὰς ψυχρὰς τῶν πολικῶν ζωνῶν. 2) Ψυχρὰ δὲ θαλάσσια ρεύματα λέγονται, ὅσα ξεκινοῦν ἀπὸ τὰς ψυχρὰς πολικὰς θαλάσσης καὶ ῥέουν πρὸς τὰς θερμὰς.

Αἰτία τῶν θαλασσίων ρευμάτων εἶναι κυρίως ἡ διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ τῶν ὑδάτων τῶν δύο τούτων θαλασσίων χώρων. Συμβαίνει δηλαδὴ εἰς τὸν σχηματισμὸν των ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν ἀλγῶν καὶ ἀνταλγῶν ἀνέμων, τοὺς ὁποίους θ' ἀναπτύξωμεν παρακάτω.

1. — *Θερμά θαλάσσια ρεύματα.* Τα κυριότερα τῶν θερμῶν θαλασσίων ρευμάτων εἶναι πέντε. Ταῦτα σχηματίζονται εἰς τὰς 5 μεγάλας ὠκεανεῖους λεκάνας : Τὸν Βόρειον Ἀτλαντικόν, τὸν Νότιον Ἀτλαντικόν, τὸν Βόρειον Εἰρηνικόν, τὸν Νότιον Εἰρηνικόν καὶ τὸν Ἰνδικόν. Τὰ πῶς ὅμως σπουδαιότερα ἀπὸ τὰ θερμὰ θαλάσσια ρεύματα εἶναι δύο· τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ βορείου Ἀτλαντικοῦ, ποῦ λέγεται «Ρεῦμα τοῦ Κόλπου» καὶ τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ βορείου Εἰρηνικοῦ, ποῦ λέγεται «Κοῦρο Σίβο» (=μαῦρο ρεῦμα).

α) *Τὸ θερμὸν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου :* Τὰ θερμὰ ὕδατα πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν παρυσυρόμενα καὶ ὑπὸ τῶν ἀληγῶν ἀνέμων σχηματίζουν ρεῦμα, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς ρεεῖ κατὰ μήκος τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ Α. πρὸς Δ. Ἀλλ' ὅταν τοῦτο προσπέσῃ ἐπὶ τῶν Βορείων ἀκτῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς στρέφει πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Ἐκεῖ ἐνούμενον καὶ μὲ ἄλλο μικρότερον ρεῦμα, σχηματιζόμενον εἰς τὸν κόλπον, ρεεῖ πρὸς ΒΑ καὶ ἀποτελεῖ τὸ περίφημον Ρεῦμα τοῦ Κόλπου τοῦ Μεξικοῦ. Τοῦτο ὁμοιάζει μὲ θαλάσσιον ποταμὸν πλάτους 60 χιλιομ. καὶ βάθους 400 μέτρων. Μετὰ δὲ ἀρκετὴν πορείαν πρὸς ΒΑ. (κατὰ τὸ μέσον τοῦ ὠκεανοῦ) διχάζεται· καὶ ὁ μὲν εἰς κλάδος τοῦ λοξέσιον πρὸς Α. καὶ ἔπειτα πρὸς ΝΑ. φθάνει εἰς τὴν ἀρχικὴν του ἀφετηρίαν (τὴν θερμὴν ζώνην τοῦ Ἰσημερινοῦ), ὁ δὲ ἄλλος, ἀφοῦ στείλῃ κλαδίσκους πρὸς τὰς Βρετανικὰς θαλάσσας, κατευθύνεται πρὸς τὰς θαλάσσας τῆς Νορβηγίας καὶ τὸν Β. Π. Ὤκεανόν.

β) *Τὸ θερμὸν ρεῦμα «Κοῦρο Σίβο».* Καὶ τοῦτο σχηματίζεται ὅπως τὸ θερμὸν Ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Τὰ θερμὰ ὕδατα τοῦ Ἰσημερινοῦ, τὰ πρὸς Β., παρυσυρόμενα ὑπὸ τῶν ἀληγῶν ἀνέμων σχηματίζουν ρεῦμα, τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς ρεεῖ κατὰ μήκος τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ Α. πρὸς Δ. Ἀλλ' ὅταν προσπέσῃ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Κίνας, στρέφει πρὸς Β. πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἰαπωνίας καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὰ Δ. παράλια τῆς Β. Ἀμερικῆς. Πρὶν φθάσῃ εἰς αὐτὰς χωρίζεται εἰς δύο· ἓν διευθύνεται πρὸς τὰ παράλια τῆς Ἀλάσκας, τὸ δὲ κυριώτερον διὰ τῶν παραλίων τοῦ Καναδᾶ καὶ Μεξικοῦ φθάνει εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα τῆς θερμῆς ζώνης.

2. — *Τὰ ψυχρὰ θαλάσσια ρεύματα.* Ταῦτα σχηματίζονται ἀπὸ τὰς ψυχρὰς θαλάσσας τῶν Πολικῶν ζωνῶν πρὸς τὰς θερμὰς τοῦ Ἰσημερινοῦ. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῶν Πολικῶν θαλασσῶν, ὡς βαρύτερα, ὁρμοῦν διὰ τῶν βαθυτέρων στρωμάτων τῶν θαλασσῶν πρὸς τὰς θερμὰς, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα θερμαινόμενα γίνονται ἀραιότερα καὶ ἀνέρχονται.

Τὰ κυριώτερα ἀπὸ τὰ ψυχρὰ ρεύματα εἶναι δύο· τὸ τοῦ Λαβραδὸρ καὶ τοῦ Βεργιγείου Πορθμοῦ. Τὸ πρῶτον ξεκινᾷ ἀπὸ τῆ Βαφίνειο θάλασσα τοῦ Β. Π. ὠκεανοῦ, ἥτις εὐρίσκειται μεταξὺ Γροιλανδίας ἀφ' ἑνὸς καὶ τῆς νήσου Βαφίν καὶ τῆς χερσονήσου Λαβραδὸρ ἀφ' ἑτέρου, εἰσέρχεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν καὶ ρεεῖ κατὰ τὰ Α. παράλια τοῦ Καναδᾶ καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὅπου συναντᾶται μὲ τὸ θερμὸν τοῦ Κόλπου. Τὸ δεύτερον ψυχρὸν, τὸ τοῦ Βεργιγείου, ξεκινᾷ ἀπὸ τὸν Β. Π. ὠκεανόν, εἰσέρχεται εἰς τὸν Εἰρηνικόν, ρεεῖ Α. τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς χερσονήσου Καμτσιάτκας καὶ δροσίζει τὰς Ἰαπωνικὰς νήσους, τὴν Κορέαν καὶ τὴν Κίναν.

Ευεργετική επίδρασις τῶν θαλασσίων ρευμάτων. Τὰ θαλάσσια ρεύματα ἔξασκοῦν μεγάλην εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν εἰς τὸ κλίμα τῶν χωρῶν, τὰς ὁποίας περιβρέχουν. Τὰ θερμά, μὲ τὸ ἀνυπολόγιστον ποσὸν τῆς θερμότητος, ποὺ μεταφέρουν, μετριάξουν τὸ μέγα ψῦχος τῶν χωρῶν τῶν ψυχρῶν ζωνῶν, κάνουν τὸ κλίμα αὐτῶν ἠπιώτερον καὶ αὐξάνουν τὴν παραγωγὴν των. Μεγίστη εἶναι ἡ τοιαύτη ἐπίδρασις τοῦ θερμοῦ ρεύματος τοῦ Κόλπου πρὸς τὸ κλίμα τῶν χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, Δανίας, Νορβηγίας καὶ τοῦ Ἰαπωνικοῦ Ρεύματος εἰς τὰς νήσους τῆς Ἰαπωνίας καὶ τὰ δυτικὰ παράλια τῆς Βορείου Ἀμερικῆς.

Τὰ ψυχρὰ δὲ πάλιν θαλάσσια ρεύματα ἀντιθέτως μὲ τὸ ψῦχος, ποὺ μεταφέρουν, μετριάξουν τὸ θερμὸν κλίμα τῶν θερμῶν χωρῶν καὶ τὸ κάνουν δροσερότερον.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰ ταξιδεύοντα πλοῖα παρέχουν μεγάλην βοήθειαν τὰ θαλάσσια ρεύματα, ἀκολουθοῦντα τὸν ὄρον αὐτῶν.

Ἀσκήσεις

1. Ἐξηγήσατε πῶς τὰ θαλάσσια ρεύματα ἐπιδρῶν ἐπὶ τὸ κλίμα τῶν χωρῶν ἃς ὁποίας περιβρέχουν.
2. Ποίων χωρῶν τὸ θερμὸν θαλάσσιον Ρεῦμα τοῦ Κόλπου μετριάζει τὸ ψυχρὸν τῶν κλίμα καὶ τὸ κάνει ἠπιώτερον ;
3. Ποίων δὲ τὸ θερμὸν Κοῦρο Σίβο ;
4. Ποιά εἶναι τὰ κυριώτερα ψυχρὰ ρεύματα ;
5. Ποίων χωρῶν τὸ ψυχρὸν Λαβραδὸρ κάνει τὸ θερμὸν κλίμα δροσερότερον ; καὶ ποίων τὸ τοῦ Βεργιγίου πορθμοῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

1. Ἀτμόσφαιρα

1. Ἡ γῆ περιβάλλεται πανταχόθεν ἀπὸ παχὺ στρώμα ἀέρος, τὸ ὁποῖον λέγομεν ἀτμόσφαιραν.

Ἡ ἀτμόσφαιρα ἔλκεται ὑπὸ τῆς γῆς καὶ ποτὲ δὲν ἀποχωρίζεται. Μαζὶ τῆς κάνει ἡ γῆ καὶ τὰς δύο κινήσεις, τὴν περιστροφικὴν περὶ τὸν ἄξονά της καὶ τὴν περιφορὰν τῆς περὶ τὸν ἥλιον.

Τὸ ὕψος (πάχος) τῆς ἀτμοσφαίρας εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ 100 χιλόμετρα. Τὸ ἀκριβὲς ὅμως ὕψος τῆς εἶναι ἄγνωστον. Ὑπολογίζεται ἄνω τῶν 500 χιλιομέτρων.

2. Ὁ ἀήρ. Εἶναι σῶμα ἀέριον, ἄχρουν, διαφανές, ἄοσμον, ἄγευστον καὶ ἔχει βάρος. Ἐπειδὴ δὲ ἔχει βάρος, τὰ κατώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαίρας λόγῳ τῆς πίεσεως ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων, εἶναι πυκνότερα. Καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν ἡ ἀτμόσφαιρα ἐξασκεῖ πίεσιν, ἡ ὁποία λέγεται ἀτμοσφαιρικὴ πίεσις. (Εἶναι αὕτη ἀναγκαία εἰς τὴν ζωὴν ἡμῶν ; καὶ διατί ;)

Συστατικὰ τοῦ ἀέρος. Ποῖα εἶναι ;

Χρησιμότης τοῦ ἀέρος. Εἶναι χρήσιμος καὶ διατί ;

3. **Θερμοκρασία τῆς ἀτμοσφαίρας.** Κυρίως ἡ ἀτμόσφαιρα θερμαίνεται ἐκ τῆς ἐπαφῆς τῆς μετὰ τὴν γῆν. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διερχόμεναι διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας θερμαίνουσι αὐτήν. Τὰ κατώτερα στρώματα αὐτῆς ἔχουσι μεγαλύτεραν θερμοκρασίαν ἀπὸ τὰ ἀνώτερα, διότι εἶναι πυκνότερα καὶ θερμαίνονται ὑπὸ τῶν ἀκτῖνων τοῦ ἡλίου περισσότερον· ἐνῶ διὰ τῶν ἀνωτέρων στρωμάτων τῆς αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου διέρχονται εὐκολώτερα καὶ δὲν θερμαίνονται ταῦτα πολὺ. Ὅσο λοιπὸν ἀνερχόμεθα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, τόσο ἡ θερμοκρασία γίνεται μικρότερη.

2. Ἄνεμοι

1. Ἄνεμοι λέγονται αἱ κινήσεις τοῦ ἀέρος τῆς ἀτμοσφαίρας (ἦτοι τὰ ἀέρια ρεύματα).

Ἀπὸ τὴν ταχύτητά των οἱ ἄνεμοι λέγονται ἄσθενεῖς, μέτριοι, ἰσχυροί, καταγίδες, θύελλαι, λαίλαπες. Οἱ ἄνεμοι κυρίως σχηματίζονται εἰς τὸ κατώτερον μέρος τῆς ἀτμοσφαίρας (τὴν τροπόσφαιραν) μέχρις ὕψους 4000 μέτρων. Εἰς τὸ ἀνώτερον μέρος τῆς ἀτμοσφαίρας (τὴν στρατόσφαιραν) ἐπικρατεῖ πλήρης σχεδὸν ἡρεμία.

2. **Σχηματισμὸς τῶν ἀνέμων.** (Ἴδὲ Φυσ. Πειραμ.). Οἱ ἄνεμοι σχηματί-

ζονται μεταξύ δύο χώρων τῆς ἀτμοσφαιρας, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διάφορον θερμοκρασίαν. (Πῶς;)

Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν σχηματίζονται ἄνεμοι μεταξύ διακεκαυμένης ζώνης ἀπ' ἐνὸς καὶ βορείου καὶ νοτίου κατεψυγμένης ἀπ' ἑτέρου. Εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας σχηματίζονται δύο ρεύματα πρὸς τὴν διακεκαυμένην· ἓν ἀπὸ τὴν Β. κατεψυγμένην καὶ ἓν ἀπὸ τὴν Ν. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα αὐτῆς σχηματίζονται δύο ρεύματα ἐκ τῆς διακεκαυμένης ζώνης· ἓν πρὸς τὴν Β. κατεψυγμένην καὶ ἓν πρὸς τὴν Ν. κατεψυγμένην.

3. *Εἶδη ἀνέμων εἶναι :*

1ον. *Οἱ κανονικοὶ ἄνεμοι.* Κανονικοὶ ἄνεμοι λέγονται οἱ πνέοντες κανονικῶς πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Τοιοῦτοι εἶναι :

α) Οἱ Διηνεκεῖς ἢ Ἀληγεῖς, οἱ ὁποῖοι πνέουν διηνεκῶς (διαρκῶς) πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν (οἱ μὴ λήγοντες). Πνέουν δὲ ἐκ τῶν δύο κατεψυγμένων ζωνῶν πρὸς τὴν διακεκαυμένην διὰ μέσου τῶν Εὐκρατών, εἰς τὰ κατώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας. Εἶναι οὗτοι αἰσθητοὶ ἀπὸ τὸν 30ον παράλληλον καὶ πέραν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν.

β) Οἱ Ἀνταληγεῖς, οἱ ὁποῖοι πνέουν διηνεκῶς πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀντιθέτως πρὸς τοὺς ἀληγεῖς. Πνέουν ἐκ τῆς διακεκαυμένης ζώνης πρὸς τὰς δύο κατεψυγμένας εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας.

2ον. *Περιοδικοὶ ἄνεμοι :* Περιοδικοὶ ἄνεμοι λέγονται οἱ πνέοντες πρὸς μίαν διεύθυνσιν, εἰς ὄρισμένας ἐποχὰς (περιόδους) τοῦ ἔτους. Τοιοῦτοι εἶναι οἱ Μουσῶνες, αἱ Αὔραι, τὰ Μελέμια, οἱ Βοριάδες.

α) Μουσῶνες : Οὗτοι σχηματίζονται μεταξύ μεγάλων ἠπείρων καὶ μεγάλων θαλασσῶν (ὠκεανῶν), τῶν ὁποίων οἱ χώροι ἔχουν διάφορον θερμοκρασίαν. (Πῶς ; Ἰδὲ Φ.Π.).

Οἱ μουσῶνες ἐπικρατοῦν κυρίως εἰς τὴν Α. καὶ Ν. Ἀσίαν μετὰ τῶν γειτονικῶν θαλασσῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν Αὐστραλίαν καὶ Α. Ἀφρικὴν μετὰ τῶν γειτονικῶν ὠκεανῶν Εἰρηνικοῦ καὶ Ἰνδικοῦ πνέουν μουσῶνες.

Ἔχουεν θερινοὺς μουσῶνας καὶ χειμερινούς.

Οἱ θερινοὶ μουσῶνες πνέουν κατὰ τὸ θέρος· εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου ἕως τὸν Ὀκτώβριον καὶ εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου ἕως τὸν Ἀπρίλιον. Οὗτοι πνέουν ἀπὸ τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν ξηράν. (Διατί ;)

Οἱ χειμερινοὶ μουσῶνες πνέουν ἀπὸ τοῦ Νοεμβρίου ἕως τὸν Ἀπρίλιον εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου ἕως τὸν Ὀκτώβριον εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον. Οὗτοι πνέουν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν. (Διατί ;)

β) Αὔραι. Αἱ αὔραι εἶναι μικροὶ μουσῶνες· σχηματίζονται ὡς ἐκεῖνοι, ἀλλὰ μεταξύ μικρῶν ξηρῶν, ἀπ' ἐνὸς καὶ μικρῶν θαλασσῶν ἀπ' ἑτέρου, τῶν ὁποίων οἱ χώροι ἔχουν διάφορον θερμοκρασίαν.

Τὴν ἡμέραν ἡ ξηρὰ θερμαίνεται γρηγορότερον καὶ περισσότερον τῆς θαλάσσης. Διὰ τοῦτο πνέουν ἑλαφρὰ ρεύματα ἀέρος ἀπὸ θαλάσσης πρὸς τὴν ξηράν, τὰ ὁποῖα λέγονται «θαλασσία αὔρα» (μπάτης).

Κ. Κωνσταντᾶ, Γεωγραφία τῶν Ἠπείρων

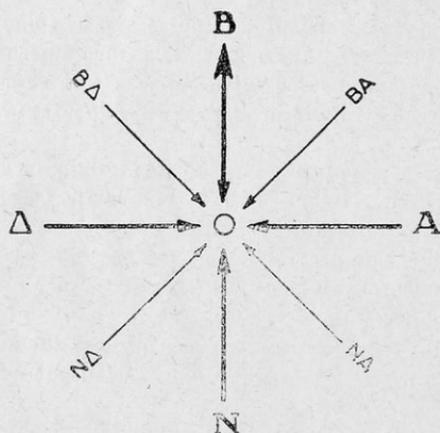
Τὴν νύχτα ἀντιθέτως πνέουν ἕλαφροὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὴν ξηρὰν πρὸς τὴν θάλασσαν (γιατί;) καὶ λέγονται «ἀπόγειος αὔρα».

γ) Μελτέμια. Τὰ μελτέμια εἶναι περιοδικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι εἰς τὴν πατρίδα μας πνέουν ἀπὸ τὰ τέλη Ἰουνίου μέχρι τῶν ἀρχῶν Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους. Ταῦτα πνέουν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην πρὸς τὴν Σαχάρα, τῆς ὁποίας ὁ ἀήρ εἶναι ὑπερθερμότερος. Πνέουν δὲ τὴν ἡμέραν τὴν δὲ νύχτα, πὺ καὶ ἡ ἔρημος ψύχεται παύουν νὰ πνέουν.

δ) Βοριάδες. Περιοδικοὶ ἄνεμοι εἶναι καὶ οἱ βοριάδες, πὺ πνέουν τὸν χειμῶνα ἀπὸ τὴν Ρωσίαν. Οὗτοι εἶναι ξηροὶ καὶ ὑγιεινοί.

3ον. Ἀκανόνιστοι ἢ μεταβλητοὶ ἄνεμοι. Ἀκανόνιστοι ἢ μεταβλητοὶ ἄνεμοι λέγονται οἱ πνέοντες πρὸς μίαν διεύθυνσιν ἐπ' ἀόριστον χρονικὸν διάστημα, ἥτοι οἱ ἀλλάσσοντες διεύθυνσιν ἀκανόνιστως.

Τοιοῦτοι ἄνεμοι πνέουν ἰδίως εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας καὶ παίρνουν τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ σημείου τοῦ ὁρίζοντος ἀπὸ τὸ ὁποῖον πνέουν. Οἱ κυριώτεροι ἐξ αὐτῶν εἶναι :

Σχῆμα 10
Δείκται ἀκανόνιστων ἀνέμων

α) Ὁ Ἀπηνλιώτης ἢ Λεβάντες (Α=Ἀνατολικός).

β) Ὁ Ζέφυρος ἢ Πονέντες (Δ=Δυτικός).

γ) Ὁ Βοριάς ἢ Τραμουντάνα (Β=Βόρειος).

δ) Ὁ Ὄστρια ἢ Νοτιάς (Ν=Νότιος).

ε) Ὁ Καικίας ἢ Γραιγος (Β.Α.=Βοραιο—ἀνατολικός).

στ) Ὁ Σκύραν ἢ Ἀργέστης ἢ Μαίστρος (Β.Δ.=Βοραιο—δυτικός).

ζ) Ὁ Εὐρος ἢ Σιρόκος (Ν.Α.=Νοτιο—ἀνατολικός).

η) Ὁ Λὺψ ἢ Γαρμπῆς (Λίβας) (Ν.Δ.=Νοτιο—δυτικός).

3. Κλίμα ἐνὸς τόπου

1. Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ κλίματος ἐνὸς τόπου εἶναι ἡ θερμοκρασία αὐτοῦ. Καὶ ἐξαρτᾶται μὲν αὕτη, ὡς εἶδομεν, ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τοῦ τόπου, ὅμως στὴν αὔξησιν ἢ ἐλάττωσιν αὐτῆς συντελοῦν καὶ τὰ ἀκόλουθα :

α) Τὰ θαλάσσια ρεύματα (πῶς ;)

β) Οἱ ἄνεμοι (πῶς ;)

γ) Οἱ βροχές μετριάζουν τὸ θερμὸν κλίμα τῶν θερμῶν ζωνῶν καὶ κάνουν

τὴν ζωὴν εἰς αὐτὰς ὑποφερτὴν. Εὐτυχῶς, πού λόγῳ τῆς μεγάλης ἑξαμίσεως σ' αὐτὰς, πέφτουν ἄφθονες καὶ μεγάλες βροχές.

δ) Τὸ ὕψος τοῦ τόπου. Ὅσο ὑψηλότερα βρίσκεται ὁ τόπος, τόσο μικρότερη εἶναι ἡ θερμοκρασία του (διατί ;)

Ἄλλὰ καὶ τὸ ὑγιεινὸν ἢ νοσῶδες ἐνὸς τόπου ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὸν τοῦ κλίματος αὐτοῦ. Εἰς τὰς θερμὰς καὶ ὑγρὰς χώρας τὸ κλίμα δὲν εἶναι πολὺ ὑγιεινόν, ἐνῶ εἰς τὰς εὐκράτους καὶ τὰς ψυχρὰς εἶναι τοῦτο ὑγιεινότερον.

Τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ λοιπὸν τοῦ κλίματος μιᾶς χώρας εἶναι : ἡ θερμοκρασία, ἡ ὑγρασία, ἡ ξηρασία, οἱ ἄνεμοι, ἡ ὑγιεινότης.

2. *Τὰ κλίματα, πὸν ἐπικρατοῦν σ' ὅλη τὴ γῆ, εἶναι :*

α) *Τὸ τροπικὸν* (θερμὸν) τῶν χωρῶν τῆς διακεκαυμένης ζώνης. Χαρακτηριστικὰ τούτου εἶναι : θερμοκρασία μεγάλη, βροχές πολλές καὶ ὑγρασία ἐνοχλητική, ὑγεία δὲ ὄχι καλὴ (διατί ;)

β) *Τὸ εὐκρατον* τῶν χωρῶν τῶν εὐκράτων ζωνῶν τῆς γῆς. Τὰ χαρακτηριστικὰ του εἶναι : θερμοκρασία μετρία, βροχές μέτριες, ὑγρασία μετρία, ὑγεία πολὺ καλὴ (διατί ;)

Τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου Θαλάσσης τὸ εὐκρατον κλίμα εἶναι γλυκὺ τὸν χειμῶνα καὶ δροσερὸν τὸ θέρος, λόγῳ τῆς θαλάσσης Ὀνομάζεται δὲ αὐτὸ καὶ *Μεσογειακὸν κλίμα*.

γ) *Τὸ πολικὸν* (ψυχρὸν) τῶν πολικῶν χωρῶν. Τὰ χαρακτηριστικὰ του εἶναι : ψῦχος δριμύ, χιονοθύελλες συχνές, βροχές ἐλάχιστες, ὑγεία ἀρίστη (διατί ;)

δ) *Τὸ ἠπειρωτικὸν καὶ ὠκεάνειον*. Εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας παρατηρεῖται διαφορὰ μεταξὺ τοῦ κλίματος τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς ξηρᾶς καὶ τῶν παραλίω τῆς, πὸν εὐρίσκονται κοντὰ εἰς ὠκεανούς, ἂν καὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν αὐτὴν ζώνην. Οἱ τόποι τῆς ξηρᾶς τοῦ ἐσωτερικοῦ, πὸν βρίσκονται μακρὰν τῆς θαλάσσης, ἔχουν θερμὸν ἢ θερμότερον θέρος καὶ ψυχρὸν ἢ ψυχρότερον χειμῶνα. Ἐνῶ ἡ ξηρὰ τῶν παραλίω, πὸν βρίσκονται κοντὰ εἰς τοὺς ὠκεανούς, καθὼς καὶ αἱ νῆσοι αὐτῶν, ἔχουν δροσερὸν θέρος καὶ γλυκὺ χειμῶνα. Γι' αὐτὸ τὸ κλίμα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῶν ἠπείρων λέγεται ἠπειρωτικόν, τῶν δὲ παραλίω καὶ τῶν νήσων τῶν ὠκεανῶν, ὠκεάνειον.

Ἀσκήσεις

1. *Εἶναι μεγάλη ἡ σημασία τοῦ ἀέρος ; καὶ γιατί ;*
2. *Ποιοὶ εἶναι οἱ ἀληγεῖς (ἢ διηνεκεῖς ἄνεμοι) ;*
3. *Ποῖοι εἶναι οἱ ἀνταληγεῖς ;*
4. *Τί ἄνεμοι εἶναι τὰ μελέμια ; οἱ βοριάδες ; οἱ μουσῶνες ; αἱ αἴραι ;*
5. *Πότε φυσοῦν στὴν Πατρίδα μας τὰ μελέμια ; Πότε οἱ βοριάδες ; Πότε δὲ αἱ αἴραι ;*
6. *Ποῦ φυσοῦν οἱ μουσῶνες ; Πότε οἱ θερινοί ; Πότε οἱ χειμερινοί ;*
7. *Ποιοὶ εἶναι οἱ 8 κυριώτεροι ἀπὸ τοὺς ἀκανονίστους ἀνέμους ;*
8. *Ποιὰ εἶναι τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τοῦ κλίματος ἐνὸς τόπου ;*
9. *Ἀπὸ τί ἐξαρτᾶται ἡ αὐξησις τῆς θερμοκρασίας ἐνὸς τόπου ;*
10. *Ποιὰ εἶναι τὰ κλίματα, πὸν ἐπικρατοῦν στὴ γῆ ;*

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Η Α Σ Ι Α

(ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ)

Α΄. ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

1.—*Θέσις και ὄρια.* Ἡ Ἀσία εὐρίσκεται πρὸς Α. τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τῆς ὅλης Εὐρώπης. Ὀλόκληρος κεῖται ἐπὶ τοῦ Α. ἡμισφαιρίου τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τοῦ βορείου τμήματος αὐτοῦ. Μετὰ τῆς Εὐρώπης εἶναι ἡνωμένη καὶ ἀποτελεῖ μετ' αὐτῆς ἓν ὅλον.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη καὶ στὴ σφαιρα καὶ μάθετέ τα).

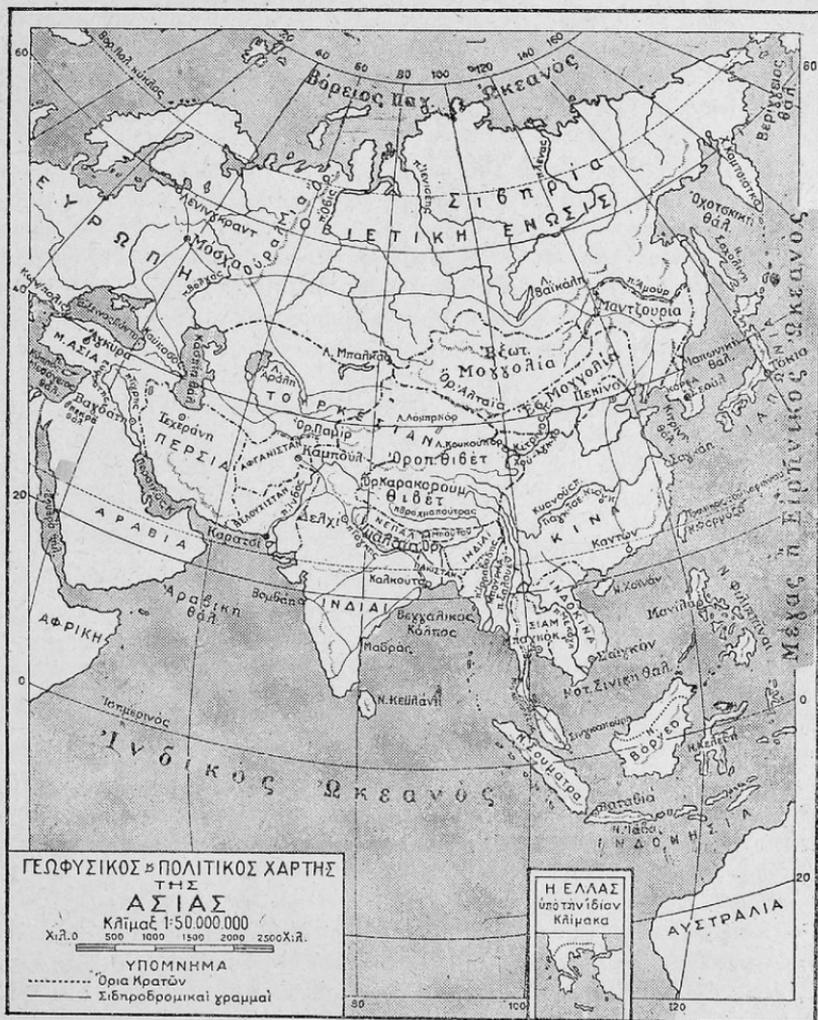
2.—*Ἐκτασις τῆς Ἀσίας.* Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἥπειρος τῆς γῆς. Ἐχει ἑκτασίαν 44.000.000 τετ. χιλ. περίπου.

3.—*Τὸ ἔδαφός της.* Παρατηροῦντες εἰς τὸν γεωφυσικὸν χάρτην τῆς Ἀσίας βλέπομεν ὅτι τὸ ἔδαφός της ἔχει τὰς περισσοτέρας καὶ μεγαλυτέρας ὄροσειράς μὲ τὰ ὑψηλότερα ὄρη. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν της δὲ περικλείονται πολλὰ ὑψηλά ὄροπέδια, ἔρημοι καὶ πεδιάδες.

Ὅρη καὶ ὄροπέδια. Αἱ ὑψηλότεραι ὄροσειραὶ της εὐρίσκονται εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν καὶ ἰδίως πρὸς τὰ νότια αὐτῆς. Ὑφθύνται εἰς αὐτὴν αἱ ὄροσειραὶ: Ἰμαλαΐα, Καρακουρούμια καὶ Κουέν Λούν, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Δ. πρὸς Α. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχει τὸ ὑψηλότερον ὄροπέδιον τῆς γῆς. Θιβέτ, ὕψους 5.000 μ. ἐνῶ ἡ ὑψηλότερα κορυφή τῶν Ἰμαλαίων Ἐβερεστ ἔχει ὕψος 8.840. μ.

Ἐκ τῶν τριῶν τούτων ὄροσειρῶν ἐκπέμπονται:

- α) Ἐκ τῶν Α. ἄκρων των διακλαδῶσις πρὸς τὴν Ἰνδοκίναν.
- β) Ἐκ τῶν Δ. ἄκρων των ἡ ὄροσειρὰ Ἰνδοκίνας καὶ τὸ ὄροπέδιον Παμίρ.
- γ) Πρὸς Β. μικρότεραι ὄροσειραὶ λεγόμεναι: Τιέν Σάν (Οὐράνια ὄρη) καὶ Ἀλτάϊα ἐκ Δ. πρὸς Α. Γιαβλονόια, Στανοβόια καὶ Τσουῦξεν μὲ διευθύνειν ἐκ ΝΔ. πρὸς ΒΑ. Πρὸς Δ. τοῦ ὄροπεδίου Παμίρ ἐκτείνεται τὸ ὄροπέδιον Ἰράν καὶ τὸ Μικρασιατικόν, ὅπου τὸ ὄρος Ταῦρος βορειότερα δὲ τὰ ὄρη Ἀραράτ καὶ

Καύκασος. ΒΔ τῆς Ἀσίας ἐκτείνεται καὶ ἡ μεμονωμένη ὄροσειρὰ τῶν Οὐραλίων ὄρεων, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν φυσικὸν ὄριον τῆς Ἀσίας μετὰ τὴν Εὐρώπην.

Πεδιάδες καὶ ἔρημοι. Ἡ μεγαλύτερα τῆς πεδιάδος εἶναι ἡ Σιβηρικὴ. Ταύτης τὰ μὲν βόρεια μέρη πρὸς τὸν Β. Παγωμένον ὠκεανόν, λόγῳ τοῦ ψύχους, εἶναι ἄδενδρα (στέππαι), τὰ δὲ νοτιώτερα σκεπάζονται ἀπὸ ἀπέραντα δάση. Ἄλλαι πεδιάδες εἶναι τῆς Κίνας, τῆς Μαντζουρίας, ἡ Ἰνδική, τοῦ Δ. Τουρκεστάν, τῆς Μεσοποταμίας κ. ἄ.

Ἐρήμους ἡ Ἀσία ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας. Αἱ κυριώτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι : Ἡ Γόβη (τῆς Μογγολίας), τοῦ Τουρκεστάν, τῆς Ἀραβίας, τῆς Συρίας, ἡ ἄλυμα ἔρημος τῆς Μ. Ἀσίας.

4.—**Παράλια—Χερσόνησοι—Ἀκρωτήρια :** Τὰ παράλια τῆς Ἀσίας ἔχουν ὑποστῆ μεγάλον διαμελισμὸν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Μὲ τις ἐσοχῆς τῆς εἰς αὐτὰ ἐσηματίσθησαν θάλασσαι καὶ κόλποι μεγάλοι, πορθμοὶ καὶ μεγάλας χερσόνησοι.

Στὰ Α. καὶ Ν.Α. παράλια τῆς ὁ διαμελισμὸς ὑπῆρξε πῶς μεγάλος. Ἐσηματίσθησαν σ' αὐτὰ :

α) Ἡ Ὀχοσιτικὴ θάλασσα, ἡ Ἰαπωνικὴ, ἡ Κιτρινή καὶ ἡ Σινικὴ μετὰ τὸν κόλπον Σιάμ.

β) Αἱ χερσόνησοι : Καμτσιάτκα καταλήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριο Λοπάτκα. Ἡ τῆς Κορέας καὶ ἡ τῆς Ἰνδοκίνας καταλήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριο Λαμπότσα (Κά· Μάου).

Στὰ Ν. παράλια ἐσηματίσθησαν :

α) Ὁ Πορθμὸς τῆς Μαλάκας, ὁ Βεγγαλικὸς κόλπος καὶ ἡ Ἀραβικὴ θάλασσα μετὰ τοῦ Περσικοῦ κόλπου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Καὶ

β) αἱ Χερσόνησοι : Μαλαϊκὴ, Ἰνδικὴ ἢ τοῦ Δεκάν (καταλήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριο Κομορίνον) καὶ ἡ Ἀραβικὴ. Στὰ Δ. παράλια ἐσηματίσθησαν : α) ἡ Μεσόγειος θάλασσα, ἡ θάλασσα τῆς Προποντίδος, ὁ Εὐξεινος Πόντος καὶ οἱ σπουδαῖοι πορθμοὶ Ἑλλήσποντος καὶ Βόσπορος καὶ β) ἡ μεγάλη χερσόνησος τῆς Μ. Ἀσίας.

Τὰ Β. παράλια τῆς Ἀσίας ἐπαθον τὸν μικρότερον διαμελισμὸν. Σ' αὐτὰ ἐσηματίσθησαν : Ἡ Χερσόνησος Ταϊμούρ καταλήγουσα εἰς τὸ βορειότερον ἀκρωτήριο τῆς Ἀσίας Τσιλιγιούσκιν καὶ ἡ χερσόνησος Τσοῦξεν καταλήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριο Ἀνατολικόν :

Νῆσοι. Εἰς τὸν μεγάλον διαμελισμὸν τῶν παραλίων τῆς Ἀσίας ὀφείλονται καὶ αἱ πλησίον τούτων νῆσοι : α) Σαχαλίνη, Κορίλαι, Ἰαπωνικαί, Φορμότσα, Χαϊνάν, Φιλιππῖναι, Κελέβη, Βόρνεος, Ἰάβα καὶ Σουμάτρα στὰ Α. καὶ ΝΑ. παράλια. β) Αἱ Ἑλληνικαὶ νῆσοι Κύπρος, Ρόδος, Δωδεκάνησοι, Σάμος, Χίος, Μυτιλήνη κλπ. στὰ Δ. παράλια.

5. **Ὑδάτα.** Ἀπὸ τῆς μεγάλης ὄροσειρῆς πηγάζουν πολλοὶ καὶ μεγάλοι ποταμοί, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦντες τὴν κλίσιν τοῦ ἐδάφους ρέουν ἄλλοι πρὸς Β., ἄλλοι πρὸς Ν. καὶ ἄλλοι πρὸς Δ. Παρατηροῦντες στὸ χάρτη λέγετε :

α) τοὺς ὠκεανούς τῆς Ἀσίας, β) τῆς θάλασσαις, γ) τοὺς κόλπους, δ) τοὺς πορθμούς, ε) τὰς λίμνας καὶ στ) τοὺς ποταμούς (μετὰ τῆς πηγῆς τῶν καὶ τῆς ἐκβολῆς τῶν).

6. *Τὸ κλίμα τῆς Ἀσίας.* Ἡ Ἀσία ἐκτείνεται, καθὼς βλέπομεν εἰς τὸν χάσ-
την, ἐπὶ τῆς Β. Πολικῆς Ζώνης, τῆς Β. Εὐκράτου καὶ τοῦ 112 τῆς Θεσμῆς (μέχρι
τοῦ Ἰσημερινοῦ). Αἱ χῶραι τῆς ἔχουν δι' αὐτὸ διάφορον γεωγραφικὸν πλάτος καὶ
θερμοκρασίαν.

Αἱ χῶραι τῆς διακεκαυμένης ζώνης (πῶται;) ἔχουν μικρὸν γεωγραφικὸν πλά-
τος καὶ θερμοκρασίαν μεγάλην· ἐπομένως ἔξάτμισιν μεγάλην, βροχὰς πολλὰς (χά-
ριν καὶ τῶν μουσῶνων). Ἔχουν λοιπὸν κλίμα θερμὸν καὶ ὑγρὸν, ἐκτὸς τῆς Ἀρα-
βίας, ἢ ὅποια ἔχει θερμὸν καὶ ξηρὸν κλίμα. Εἰς τὰς χῶρας τῆς Β. εὐκράτου ζώ-
νης, ὅσον βορειότερον κεῖνται τόσον μεγαλύτερον γεωγραφ. πλάτος ἔχουν, ἐπομέ-
ως τόσον ἢ θερμοκρασία των γίνεται μικρότερη, ἢ ἔξάτμισις μικρότερη καὶ βρο-
χὰς πέφτουν ὀλιγώτερες. Τοῦτο ὅμως διὰ τὰς δυτικὰς τῶν ὄροσειρῶν χῶρας, εἰς
τὰς ὁποίας ἐμποδίζονται νὰ φθάσουν οἱ ὑγροὶ μουσῶνες· ἐνῶ εἰς τὰς πρὸς Α.
τῶν ὄροσειρῶν χῶρας φθάνουν οἱ ὑγροὶ μουσῶνες καὶ οἱ βροχὰς εἶναι περισσό-
τερες καὶ πῶς μεγάλας. Εἰς τὰς πρὸς Δ. ὅμως τῶν ὄροσειρῶν χῶρας δὲν συμβαίνει
τοῦτο (γιατί;). Καὶ τέλος εἰς τὰς πρὸς Β. τῶν ὄροσειρῶν χῶρας οἱ βροχὰς εἶναι
πῶς ὀλιγώτερες (γιατί;). Εἰς τὰς χῶρας λοιπὸν τῆς εὐκράτου ζώνης τὸ κλίμα
εἶναι εὐκρατον, ὠκεάνειον μὲν εἰς τὰς ἀνατολικὰς, ἠπειρωτικὸν δὲ εἰς τὰς κεντρικὰς
καὶ δυτικὰς.

Εἰς τὰς χῶρας τῆς πολιτικῆς ζώνης εὐνόητον ὅτι τὸ κλίμα εἶναι ψυχρότατον,
βροχὰς πέφτουν ἐλάχιστες καὶ βλάστησις μηδαμινή.

Β'. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

1. Προϊόντα τῆς Ἀσίας

1.—Ἐφ' ὅσον ἤδη γνωρίζομεν τὸ ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα τῶν διαφόρων χω-
ρῶν τῆς Ἀσίας, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν τὰ προϊόντα αὐτῶν καὶ διατὶ ἢ καθε-
μία παράγει ταῦτα.

Τοιουτοτρόπως γνωρίζομεν ἤδη, διατὶ ἢ βόρειος Ἀσία τῆς βορείου
Πολικῆς ζώνης ἔχει ἐλαχίστην βλάστησιν, ὀλίγους δηλαδὴ θάμνους, βρῦα καὶ λει-
χῆνες. Ἐνεκα τούτου δὲ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τὴν λεγομένην Τ ο ὕ ν δ ρ α
ἐλάχιστοι κάτοικοι ζοῦν νομαδικὸν βίον, ἔχοντες μόνον βοηθὸν τὸν Τάρανδον.
Κατὰ τὸν χειμῶνα οὗτοι κατέρχονται νοτιώτερον.

2.—Κατερχόμενοι νοτιώτερον εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Σιβηρίαν τῆς Εὐκράτου
ζώνης. Καὶ ὅσον προχωροῦμεν νοτιώτερον εἰς αὐτήν, τόσον ἢ βλάστησις γίνεται
μεγαλύτερα καὶ δάση καλύπτουν μεγάλας ἐκτάσεις τῆς, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν συνέ-
χειαν τῆς Εὐρωπαϊκῆς ζώνης δασῶν. Οἱ ἄνθρωποι καλλιεγοῦν τὰ σιτηρὰ καὶ
καταγίνονται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὸ κυνήγιον. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ οἱ κάτοικοι
τῆς περιοχῆς ταύτης εἶναι περισσότεροι.

Κατερχόμενοι νοτιώτερον ἐντὸς τῆς Εὐκράτου ζώνης παρατηροῦμεν ὅτι
εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν, ἤτοι εἰς τὴν Μογγολίαν καὶ τὸ Τουρκεστὰν μέχρι τῆς
Κασπίας θαλάσσης, ὅπου ὑπάρχουν στέπαι καὶ ἔρημοι, βροχὰς πέφτουν ὀλίγες καὶ

τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικόν· ἡ βλάστησις δὲν εἶναι μεγάλη καθὼς καὶ ἡ παραγωγὴ δημητριακῶν. Οἱ κάτοικοι εἶναι γεωργοὶ καὶ νομάδες κτηνοτρόφοι. (Διατὶ συμβαίνει τοῦτο ;)

Καὶ ἐνῶ τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, ἐὰν στραφῶμεν πρὸς Α. καὶ εἰσελθῶμεν εἰς τὴν Ἀ. Ἀσίαν, ἤτοι εἰς τὴν Μαντζουρίαν, Κορέαν, Κίναν, καὶ Ἰαπωνίαν (ἔπου τὸ κλίμα εἶναι ἠπειρωτικὸν καὶ ὠκεάνειον, βροχῆς πέφτουν συχνῆς καὶ μεγάλης καὶ τὸ ἔδαφος ποτίζεται ἀφθόνως), θὰ ἴδωμεν ὅτι ἡ βλάστησις εἶναι μεγάλη καὶ ἡ παραγωγὴ πλουσία. Καλλιεργεῖται εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν καὶ εὐδοκιμεῖ τὸ σιτάρι, τὸ ῥύζι, τὸ βαμβάκι, τὸ τσάι καὶ πολλὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι εἰς τὰς χώρας αὐτὰς πολὺ ἀνεπτυγμένη.

3.—Προχωροῦντες τώρα νοτιότερον καὶ ἀφῆγοντες ὀπίσω τὰ πανύψηλα ὄροπέδια εἰσερχόμεθα εἰς τὰς χώρας τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τῶν Ἰνδιῶν, Ν. Α. τῶν ὁποίων κείνται τὰ μεγάλα νησιά τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Εἰς αὐτὰς τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν καὶ ὑγρὸν (ὠκεάνειον), αἱ βροχαὶ συχναὶ καὶ μεγάλας καὶ ἡ βλάστησις δι' αὐτὸ μεγίστη· δάση μεγάλα καλύπτουν ἀπεράντους ἐκτάσεις καὶ ἡ παραγωγὴ εἶναι ἀφθονή. Οἱ ἄνθρωποι τῶν χωρῶν τούτων εἶναι γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι. Καλλιεργοῦνται πολὺ τὰ δημητριακά, τὰ ὄσπρια, τὸ ῥύζι, τὸ βαμβάκι, τὸ λινάρι, ἡ μορέα, τὸ καουτσούκ, τὸ ζαχαροκάλαμο, ἡ κινίνη, ὁ καφές, τὸ κακάο, ἡ βανίλια, ἡ μπανάνα, τὸ μοσχοκάρυον, τὸ Ἰνδικὸν κάρυον κ. ἄ.

Ἐπάρχει λοιπὸν εἰς τὰς χώρας αὐτὰς ἀφθονία γεωργικῶν προϊόντων καθὼς καὶ δασικῶν (ἀφθονος ξυλεία), ὀρυκτῶν καὶ κτηνοτροφικῶν.

4.—Ἐὰν ἤδη ἐπισκεφθῶμεν τὰ ὄροπέδια Θιβέτ καὶ Παμίρ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, θὰ ἴδωμεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶναι πολὺ ὀλίγοι, διότι τὰ προϊόντα εἰς αὐτὰ εἶναι ὀλίγα γεωργικὰ καὶ πρὸ παντὸς κτηνοτροφικὰ.

5.—Τέλος εἰς τὰς χώρας τῆς Δ. Ἀσίας (Περσίαν, Ἰράκ, Συρίαν, Παλαιστίνην καὶ Μ. Ἀσίαν), ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὴν Β. Ἐυκρατον ζώνην, τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶναι γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ. Εἰς τὰς τρεῖς ὁμοσ τελευταίας, τῶν ὁποίων τὸ κλίμα εἶναι κατὰ τὰ παράλια καὶ τὸν χειμῶνα ἥπιον καὶ πολὺ γλυκύ, καλλιεργοῦνται ἐλαῖαι, πορτοκαλεῖαι, λεμονεῖαι, κισσέαι, συκαὶ.

8.—Ἡ βιομηχανία μόνον εἰς τὴν Ἰαπωνίαν εἶναι ἀνεπτυγμένη. Εἰς τὴν ἄλλην Ἀσίαν εἶναι ἀκόμη πολὺ καθυστερημένη. Εἰς τὰς Α. Ἰνδίας ἤρχισε μετὰ τὸ Β' Παγκόσμιον πόλεμον νὰ κίνη μεγάλας προόδους ἡ βιομηχανία.

2. Συγκοινωνία

Παρατηροῦντες στὸ χάρτη τῆς Ἀσίας βλέπομεν ὅτι :

α) **Στὴν ἀπέραντη Σιβηρία** εἰς μόνον σιδηρόδρομος ὑπάρχει, ὁ ὁποῖος τὴν διασχίζει κατὰ τὰ νοτιότερα μέρη ἐκ Δ. πρὸς Α. Ὅτι στὰ Β. παράλια τῆς λιμένες δὲν ὑπάρχουν (διατί ;). Ὅτι ὀδικὸν δίκτυον δὲν ὑπάρχει. Ἡ συγκοινωνία ἔθεν στὴ χώρα αὐτὴ εἶναι πρωτόγονος. Τὸ μόνον μέσον συγκοινωνίας στὰ βόρεια ἰδίως μέρη αὐτῆς εἶναι τὰ ἔλκυστρα, συρόμενα ὑπὸ τεράνδων.

β) **Στὴ Κ Ἀσία.** Στὴ Μογγολία καὶ Τουρκεστὰν δὲν ὑπάρχει σιδηροδρο-

μική συγκοινωνία, οὔτε αὐτοκινητόδρομοι. Σ' αὐτὲς ἡ συγκοινωνία γίνεται διὰ καραβανίων καμήλων καὶ ἄλλων. Στὸ Δ. Τουρκεστάν ὑπάρχουν μόνον δύο σιδηρ. γραμμαί. Πολὺ δυσκολωτέρα εἶναι ἡ συγκοινωνία εἰς τὸ ὄροπέδιον Θιβέτ καὶ τὰ ὄροπέδια Παμίρ καὶ Ἰράν· καὶ σ' αὐτὰ ἡ συγκοινωνία γίνεται διὰ καραβανίων.

γ) *Στὶς χώρες τῆς Α. Ἀσίας* (Κίνα, Μαντζουρίαν, Κορέαν, Ἰαπωνίαν) ὑπάρχουν ἀρκετοὶ σιδηρόδρομοι, αὐτοκινητόδρομοι καὶ λιμένες καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ καλή.

δ) *Στὴ Ν. Ἀσία* (Α. Ἰνδίας, Ἰνδοκίνα, καὶ τὰς μεγάλας νήσους τῆς Ἰνδονησίας) ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀκόμη περισσότερον ἀνεπτυγμένη. Ἔχουν τοιαύτην σιδηροδρομικὴν, αὐτοκινητικὴν, ἀτμοπλοικὴν, ἀεροπορικὴν.

ε) *Εἰς τὴν Δ. Ἀσίαν.* α) Στὴ Μ. Ἀσία, Συρία, Παλαιστίνη, Ἰράκ ὑπάρχουν σιδηρόδρομοι, αὐτοκινητόδρομοι, λιμένες καὶ ἡ συγκοινωνία εἶναι καλή. β) Εἰς τὸ Ἰράν καὶ Ἀραβίαν ἡ συγκοινωνία εἶναι πολὺ καθυστερημένη, ὅπως συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς ἐρήμους· καὶ εἰς αὐτάς ἡ συγκοινωνία γίνεται διὰ καραβανίων καμήλων, δι' ἵππων καὶ ἄλλων ζώων.

στ) Παρατηροῦντες στὸ χάρτη λέγετε : Τίς μεγαλύτερες σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ τοὺς σπουδαιότερους λιμένας τῆς Ἀσίας.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

Λέγετε ποῖα τὰ κυριώτερα ἐμπόδια οὕτην ἀνάπτυξιν τῆς συγκοινωνίας τῆς Ἀσίας.

Γ'. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

1.— *Ἱστορία τῆς Ἀσίας.* Ἡ ἥπειρος Ἀσία φαίνεται ὅτι ἔλαβε τὸ ὄνομα Ἀσία τὸ πρῶτον ἀπὸ τοὺς Ἀσσυρίους. Ἡ Ἀσσυριακὴ λέξις ACU= Ἀσοῦ σημαίνει τὸν λάμποντα, τὸν ἀνατέλλοντα ἥλιον. Ἀσία λοιπὸν σημαίνει χώρα τῆς Ἀνατολῆς.

Τὴν ἐξερεύνησιν τῆς Ν. καὶ Α. Ἀσίας κατόρθωσαν οἱ Εὐρωπαῖοι, μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας ὑπὸ τοῦ Πορτογάλου θαλασσοπόρου Βάσκο Ντὲ Γάμα κατὰ τὸ ἔτος 1497 μ. Χ.

2.— *Κάτοικοι τῆς Ἀσίας.* Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσίας σήμερον ἀνέρχονται εἰς 1.330.000.000· ὁ πληθυσμὸς τῆς δηλαδὴ ὑπερβαίνει τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, ὅστις ἀνέρχεται εἰς 2.400.000.000 κατοίκους.

3.— *Φυλαὶ τῆς Ἀσίας.* Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσίας ἀνήκουν κυρίως εἰς 4 φυλάς.

α) *Τὴν Μογγολικὴν ἢ Κιτινὴν.* Εἰς ταύτην ἀνήκουν περὶ τὰ 830.000.000, κατοικοῦν δὲ κυρίως εἰς τὴν Μογγολίαν, Κορέαν, Ἰαπωνίαν καὶ Κίνα.

β) *Τὴν Δευκὴν ἢ Κανκασίαν,* εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν περὶ τὰ 480.000.000 κατοικεῖ δὲ εἰς τὴν ΝΔ. Ἀσίαν ἤτοι τὴν Κανκασίαν, Ἀρμενίαν, Μ. Ἀσίαν, Συρίαν, Παλαιστίνη, Ἰράκ, Ἀραβίαν, Περσίαν καὶ Ἰνδίας.

Κάτοικοι, ζώα και προϊόντα της 'Ασίας

γ) *Τὴν Μαύρην*. Εἰς ταύτην ἀνήκουν περὶ τὰ 80.000.000 καὶ

δ) *Τὴν Μαλαϊκὴν*, ἣτις κατοικεῖ εἰς τὴν Μαλαϊκὴν χερσόνησον καὶ τὰς νήσους τῆς Ἰνδουσίας.

4.—*Γλώσσαι*. Αἱ κυριώτεραι γλώσσαι τῆς Ἀσίας εἶναι : α) Ἡ Κινεζικὴ, β) ἡ Ἰνδική, γ) ἡ Μογγολικὴ, δ) ἡ Ρωσικὴ, ε) ἡ Τουρκικὴ καὶ στ) ἡ Ἀραβικὴ.

5.—*Θρησκείαι*. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ χώρα εἰς τὴν ὁποίαν ἐδημιουργήθηκαν αἱ μεγαλύτεραι θρησκείαι : Ὁ Βουδισμὸς, ὁ Βραχμανισμὸς, ὁ Ἰουδαϊσμός, ὁ Χριστιανισμὸς καὶ ὁ Μωαμεθανισμὸς. Ἐπικρατοῦσαι σήμερον θρησκείαι εἰς τὴν Ἀσίαν εἶναι : Ὁ Βουδισμὸς, ὁ Βραχμανισμὸς καὶ ὁ Μωαμεθανισμὸς. Χριστιανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι εἶναι ἐλάχιστα.

6.—*Πολιτισμός*. Αἱ παραδόσεις τῶν τριῶν ἱστορικῶν θρησκειῶν τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, ἀναφέρουν τὴν Ἀσίαν ὡς τόπον τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρώπου. Εἰς τὴν περὶ τοὺς ποταμοὺς Ὠξον καὶ καὶ Ἰαξάρτην χώραν τοποθετοῦν τὸν κῆπον τῆς Ἐδέμ (τὸν Παράδεισον). Εἰς τὸν τόπον τοῦτον ἔχουν τὰς πηγὰς καὶ οἱ ποταμοὶ Τίγρις καὶ Εὐφράτης. Ἡ Ἀσία λοιπὸν θεωρεῖται ὡς ὁ τόπος εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἀνθρώπος ἔκαμε τὴν ἐμφάνισίν του. Καὶ αἰτῆ μέχρι σήμερον θεωρεῖται ἡ κοιτίς τοῦ πολιτισμοῦ. Εἰς αὐτὴν ἀνεπτύχθησαν πρὸ χιλιάδων ἐτῶν διάφοροι πολιτισμοὶ καὶ ἐξ αὐτῆς ἐξεχύθησαν πρὸς τὴν Εὐρώπην, ἰδίως εἰς τὰς Μεσογειακὰς χώρας, διάφοροι πληθυσμοὶ καὶ μετέδωσαν τὸν πολιτισμὸν των. Οὕτω δὲ ἀνεπτύχθησαν οἱ Μεσογειακοὶ πολιτισμοὶ τῶν Φοινίκων, τῶν Αἰγυπτίων καὶ ὁ μέγας Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, ἀπὸ τὸν ὁποῖον προῆλθεν ὁ σημερινὸς μέγας πολιτισμὸς τῆς Δύσεως καὶ τῆς ὅλης ἀνθρωπότητος. Σήμερον οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας, ἐκτὸς τῆς Ἰαπωνίας καὶ Τουρκίας, εὐρίσκονται ἀπὸ ἀπόφθεως πολιτισμοῦ εἰς χαμηλὸν ἐπίπεδον.

7.—*Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Ἀσίας*. Πολιτικῶς ἡ Ἀσία διαιρεῖται :

1ον. Εἰς 22 κράτη ἀνεξάρτητα, μὲ πολίτευμα, ἄλλα δημοκρατίαν προεδρευομένην, ἄλλα δημοκρατίαν βασιλευομένην καὶ ἄλλα δημοκρατίαν κομμουνιστικὴν καὶ 2ον εἰς ἀποικίας ἢ κτήσεις ἄλλων Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. (Ἀγγλίας, Γαλλίας).

8.—*Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀσίας*.

Φυσικῶς ἡ Ἀσία διαιρεῖται εἰς 5 περιοχάς.

Α'. Τὴν Δυτικὴν ἢ Πρόσω Ἀσίαν.

Β'. Τὴν Νότιον Ἀσίαν.

Γ'. Τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν.

Δ'. Τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν καὶ

Ε'. Τὴν Βόρειον Ἀσίαν.

Ἀσκήσεις

1. Σχεδιάσατε τὸν γεωφυσικοπολιτικὸν χάρτην τῆς Ἀσίας.

2. Τοῦτο νὰ μάθετε καὶ ἀπὸ μνήμης (στὴν ἄμμο, στὸ χαρτί, στὸν πίνακα).

3. Φέρετε πληροφορίες ἄλλες περὶ τῆς Ἀσίας, εἰκόνας πόλεων, γεφυρῶν, ναῶν, κ. λ. π.

Α'. ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ (ἢ Πρόσω Ἀσία)

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις

1. *Ποία εἶναι. Θέσις καὶ ὄρια*: Παρατηρήσατε στὸν πολιτικὸν χάρτη τῆς Ἀσίας καὶ δεῖξατε τὴν Δ. Ἀσίαν καὶ λέγετε γιὰ τὴ θέσιν τῆς καὶ τὰ ὄριά τῆς.

2. Παρατηροῦντες στὸ γεωφυσικὸν χάρτη τῆς Ἀσίας ὁρίσατε τὴν θέσιν τῆς Δ. Ἀσίας καὶ λέγετε :

α) Γιὰ τὸ ἔδαφός τῆς (ὄρη, πεδιάδες, ἔρημοι, χειρσόνησοι, ἀκρωτήρια).

β) Γιὰ τὰ ὕδατά τῆς (θάλασσοι, κόλποι, πορθμοί, λίμνες, ποταμοί.)

3. Παρατηροῦντες στὸν πολιτικὸν τώρα χάρτη τῆς Ἀσίας λέγετε τὰ κράτη τῆς Δ. Ἀσίας.

α) τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν.

β) τὴν Κύπρον (ἀποικία Ἀγγλική).

γ) τὴν Ὑπερκαυκασίαν.

δ) τὴν Συρίαν.

ε) τὸν Λίβανον.

στ) τὸ Ἰσραήλ (Δ. Παλαιστίνην).

ζ) τὴν Ὑπεριορδανίαν (Α. Παλαιστίνην).

η) τὸ Ἰράκ (Μεσοποταμίαν).

θ) τὴν Ἀραβίαν.

ι) τὴν Περσίαν (Ἰράν).

ια) τὸ Ἀφγανιστάν.

ιβ) τὸ Βελουχιστάν (ἠνωμένον ἤδη μὲ τὸ Πακιστάν).

2. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία

1.— *Θέσις καὶ ὄρια*. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία εἶναι κράτος τῆς Δ. Ἀσίας. Περιλαμβάνει τὰς χώρας Μικρὰν Ἀσίαν, Δυτικὴν Ἀρμενίαν καὶ Κουρδιστάν.

Ἡ Μ. Ἀσία εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ ἡ κυριώτερα χώρα τῆς Τουρκίας. Ἐκ τῆς Ἀρμενίας κατέχει αὕτη τὸ Δ. τμήμα, Ν. Δ. τοῦ Ἀραράτ, ποῦ ἀποτελεῖ τὰ 2/3 αὐτῆς, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον 1/3 αὐτῆς κατέχεται ὑπὸ τῆς Ρωσίας. Τὸ Κουρδιστάν εἶναι ἡ περιοχὴ πρὸς Ν. τῆς μεγάλης λίμνης Βάν.

Ὅρια. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη)

2.— *Ἐκτασις*. Ἐχει ἔκτασιν 750.000 τ.χ.

3.— *Ἐδαφος*. Τὸ ἔδαφος τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ὑψηλὸν ὄροπέδιον μὲ μέσον ὕψος 1000 μέτρων. Ἐκ τοῦ Α. ὄρεινου κόμβου τῆς Ἀρμενίας ἐκπέμπονται δύο ὄροσειραι. Ἡ μία ἀποτελεῖ τὰ Ποντιακὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα ἀκολουθοῦντα γραμμὴν παράλληλον πρὸς τὰ Β. παράλιάν τῆς φθάνουν εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος (Β τῆς Σμύρνης). Ἡ ἄλλη ἀποτελεῖ τὰ ὄρη Ταῦρος καὶ Ἀντίταυρος, τὰ ὁποῖα ἀκολουθοῦντα γραμμὴν παράλληλον πρὸς τὰ Ν. παράλιάν τῆς φθάνουν μέχρι τοῦ Αἰγαίου (Α. τῆς Ἀλικαρνασσῶ). Ἡ ἔκτασις τὴν ὁποίαν αἱ δύο αὗται ὄροσειραι περι-

κλείουν αποτελεί ύψιπεδον, εις τὸ μέσον τοῦ ὁποίου ὑψοῦται τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Μ. Ἀσίας τὸ Ἄργαϊον (ὑψος 4.000 μ.).

Στὰ Δυτικά τῆς Μ. Ἀσίας ὑψοῦνται διάφορα ὄρη χαμηλὰ (ὁ Μυσικός Ὀλυμπος, ἡ Ἴδη κ. ἄ.).

Πεδιίδες. Καθὼς καὶ εἰς τὸν γεωφυσικὸν χάρτην βλέπομεν ἡ Μ. Ἀσία δὲν ἔχει μεγάλας πεδιάδας. Μόνον κατὰ τὰ Δ. καὶ ΒΔ παράλια τῆς κυρίως ὑπάρχουν μικρὰς πεδιάδες κατάφυτες ἀπὸ ἀμπέλια, ἔλιές, συκίες καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἰς τὸ κέντρον τῆς ὑπάρχει πεδιάς ἄγροη, στεππώδης, λεγομένη «Ἄλυμρὰ ἔρημος».

Χάρτης τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας

Χερσόνησοι. Ἡ ὅλη Μ. Ἀσία ἀποτελεῖ μεγάλην χερσόνησον. Ταύτης τὰ Δυτικά παράλια ἔχουν μεγάλον διαμελισμὸν καὶ ἐσχηματίσθησαν χερσόνησοι μὲ ἀκρωτήρια, κόλποι καὶ ὄρμους. Χερσονήσους ἔχει: Τὴν Βιθυνικὴν (ἐναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως), τὴν Τρωϊκὴν, τῆς Ἐρυθραίας (ἐναντι τῆς Χίου) καὶ τὴν τῆς Ἀλικαρνασσοῦ (ἐναντι τῆς Λέρου καὶ Ρόδου).

Ἀκρωτήρια. Ἐχει πλῆθος ἀκρωτηρίων. Τὰ κυριώτερα ὅμως τούτων εἶναι τὰ ἑξῆς:

- α) Ἡ Ἑλλή (Κιλίγι Μπουρνού), γνωστὸν ἀπὸ τὴν νίκην τοῦ Ἑλληνικοῦ.

στόλου κατὰ τοῦ Τουρκικοῦ κατὰ τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον 1912 (Ναυμαχία τῆς Ἑλλης).

β) Τὸ Μπαμπά—Καλεσί εἰς τὴν Τρωϊκὴν χερσόνησο καὶ γ) τῆς Μυκάλης, ὅπου ὁ Ξάνθιος ἐνίκησε τὸν Περσικὸν στόλον.

Νῆσοι. Πολὺ πλησίον τῶν δυτικῶν παραλίων τῆς Μ. Ἀσίας ὑπάρχουν πολλαὶ νῆσοι. Ἡ Ρόδος (τὰ Δωδεκάνησα), ἡ Σάμος, ἡ Χίος, ἡ Μυτιλήνη κ. ἄ., αἱ ὁποῖαι ὅμως ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Βορειότερα εἶναι ἡ Ἰμβρος καὶ ἡ Τένεδος, αἱ ὁποῖαι μαζὶ μετὰ τὰς Πριγκηπονήσους τῆς Προποντίδος ἀνήκουν εἰς τὴν Τουρκίαν.

4.—**Ὑδατα.** α) **Θάλασσοι** ἡ Μ. Ἀσία ἔχει: πρὸς Β. τὸν Εὐξείνιον Πόντον μετὰ τὴν Προποντίδα καὶ τοὺς πορθμοὺς Βόσπορον καὶ Ἑλλήσποντον.

β) **Λίμνες.** Ἡ σπουδαιότερη λίμνη τῆς εἶναι ἡ Ἀλμυρὰ ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου.

γ) **Ποταμοὶ** τῆς εἶναι: ὁ Ἄλυς, ὅστις εἶναι ὁ μεγαλύτερος (ἔχων μῆκος 900 χιλιόμετρα) καὶ ὁ Σαγγάριος ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ὁ Πύραμις καὶ Εὐρυμέδων ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Μεσόγειον. Ὁ Μαϊάνδρος καὶ Ἐρμος ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.

5.—**Κλίμα:** Τὸ κλίμα τῆς γενικὰ εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, ἡπειρωτικόν εἰς τὸ ἐσωτερικόν, μεσογειακόν δὲ εἰς τὰ παράλια.

Οἰκονομικὴ ἐξέτασις

1.—**Προϊόντα:** Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία παράγει τὰ προϊόντα τῆς Πατρίδος μας ἤτοι:

α) **Γεωργικά:** σιτάρι, κριθάρι, σίκαλη, καλαμπόκι (δημητριακά) φασόλια, κουκιά, ρεβύθια, φακὲς (ὄσπρια) σῆσαμον, βαμβάκι, λίνον, κάνναβιν, πατάτες-λαχανικά κ. ἄ. Ἐλιές, λάδι σῦκα, μήλα, κεράσια, ἀχλάδια, σταφύλια, σταφίδα, κρasiά, μύγδαλα, λεπτοκάρυα, καρύδια, πορτοκάλια, λεμόνια κ. ἄ.

β) **Δασικά:** Ευλεία, ξυλάνθρακας, καυσόξυλα, ρητίνη.

γ) **Ἀλιευτικά.** Ἀλιεύονται ἀφθονοὶ θαλαμῖδες καὶ ἄλλα ψάρια ἰδίως στὸ Βόσπορον καὶ Προποντίδα καὶ τὰ παράλια τοῦ Αἰγαίου.

δ) **Κτηνοτροφικά.** Τὸ ἔδαφός τῆς εἶναι κατάλληλον γιὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τρέφει πολλὰ πρόβατα, γίδες, βόδια, ἄλογα, ὄρνιθες. Γνωστὰ εἶναι τὰ Καραμάνικα πρόβατα καὶ οἱ περίφημες γίδες τῆς Ἀγκύρας. Παράγει λοιπὸν κρέατα, γάλα, τυριά, βούτυρα, μαλλιά, δέρματα, πουλερικά καὶ αὐγά.

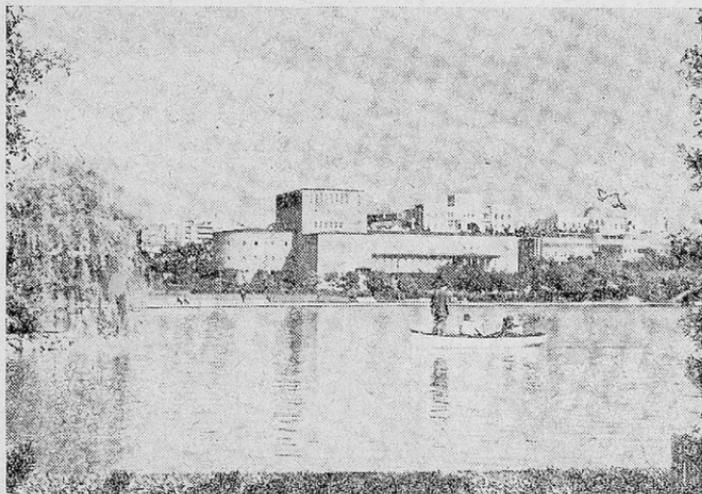
στ) **Ὄρυκτά.** Τὸ ἔδαφός τῆς ἐγκλείει πολλὰ ὄρυκτά, ἀνθρακα (ἀνθρακορυχεῖα τῆς Ποντοθηρακείας), μόλυβδο, ἄργυρο, ψευδάργυρο κ. ἄ. Ἡ ἐκμετάλλεσις τῶν ὁμῶς εἶναι περιορισμένη.

ζ) **Βιομηχανικά.** Δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν βιομηχανίαν ἐκτὸς τῆς Ταπητουργίας. Οἱ τάπητές τῆς εἶναι περίφημοι ὡς τῆς Περσίας. Τελευταίως ἀνεπτύχθη καὶ ἡ ὑφαντουργία.

2.—**Συγκοινωνία.** Ἡ συγκοινωνία τῆς σήμερον εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. ἔχει τοιαύτην σιδηροδρομικὴν, αὐτοκινητικὴν, ἀτμοπλοικὴν, ἀεροπορικὴν, κ. ἄ.

(Λέγετε από τὸ χάρτη τὶς κυριώτερες σιδηρ. γραμμές). Τὴν ἀτμοπλοϊκὴν τῆς συγκοινωνίας δὲν ἔχει ἀνεπτυγμένην, ἂν καὶ στὰ παράλια τῆς ὑπάρχουν πολλοὶ καὶ σπουδαῖοι λιμένες (ὡς τῆς Σμύρνης, Τραπεζοῦντος, Ἀιταλείας, τῆς Ἀλεξανδρέτας κ. ἄ.).

3.—**Κάτοικοι, γλῶσσα καὶ θρησκεία.** Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ἀνέρχονται εἰς 19.000.000 περίπου. Τὸ μεγαλύτερον μέρος αὐτῶν ἀποτελοῦν οἱ Τοῦρκοι. Οἱ ἄλλοι εἶναι Κοῦρδοι, Ἀρμένιοι καὶ ὀλίγοι Ἕλληνες.

Ἄγκυρα. Ἡ νέα πόλις

Θρησκείαν οἱ Τοῦρκοι ἔχουν τὴν Μωαμεθανικὴν. Γλῶσσαν ὁμιλοῦν τὴν Τουρκικὴν.

4. **Πολιτισμός.** Μετὰ τὰς μεταρρυθμίσεις τοῦ Κεμάλ Ἀτατούρκ ὁ πολιτισμός τῶν Τούρκων ἄρχισε ἀλματωδῶς νὰ προάγεται.

5.—**Πολίτευμα καὶ διοικήσεις.** Τὸ πολίτευμα τῆς Τουρκίας εἶναι δημοκρατία μετὰ Πρόεδρον, τὸν ὁποῖον ἐκλέγει ἡ Ἐθνοσυνέλευσις, τὴν ὁποίαν ἐκλέγει ὁ λαός.

6.—**Πόλεις.** Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς εἶναι :

α) Ἡ Ἄγκυρα πρωτ. τῆς Τουρκίας μετὰ 300.000 κατ. Εἰς ταύτην μετεφέρθη ἡ πρωτεύουσα ἀπὸ τὴν Κων(σταντινούπολιν) ὑπὸ τοῦ Κεμάλ Ἀτατούρκ μετὰ τὸν Ἀ΄ Παγκόσμιον πόλεμον χάριν Ἀσφαλείας. Εἶναι πόλις νέα καὶ ἡ πρόοδος τῆς ὑπῆρξεν ἀλματική. Ἄλλαι πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ περὶ τῆς Ἀγκύρας εἶναι : Ἡ Νίκαια, ὅπου συνήλθεν ἡ Ἀ΄ Οἰκουμένη Σύνοδος. Ἡ Προῦσα (75.000 κατ.), τὸ Ἐσκῆ Σεχρή (Δορυλαίον), ἡ Κιουτάχεια, τὸ Ἀφιὸν Καραχισάρ, τὸ Ἰκόνιον, ἡ Καισαρεία, ἡ Σεβάστεια, ἡ Ἀμάσεια, ἡ Κασταμονή.

β) Παραλιακαὶ πόλεις εἶναι : Στὴν Προποντίδα : τὰ Μουδανιά (ἐπίγειον τῆς

Προύσης), ἡ Νικομήδεια. Στὸν Εὐξεινο: ἡ Σινώπη, ἡ Τραπεζοῦς. Πρὸς Ν. ἡ Ἀττάλεια, ἡ Σελεύκεια, ἡ Ταρσὸς (πατρίς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου), τὰ Ἄδανα καὶ ἡ Ἴσός, ὅπου ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐνίκησεν εἰς μεγάλην μάχην τοὺς Πέρσας. Πρὸς Δ. τὰ Δαρδανέλλια (παρὰ τὸ ἀρχαῖον Ἴλιον), αἱ Κυδωνίαι, ἡ Πέργαμος, ἡ Σμύρνη (250.000 κατ.) πόλις ἐμπορικὴ καὶ μὲ ἀξιόλογον βιομηχανίαν (ταπητοουργίας). Πρὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν πληθυσμῶν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας ἡ Σμύρνη ἀριθμοῦσε περὶ τὰς 400.000 κατ. ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 300.000 ἦσαν Ἕλληνες καὶ εἶχεν ἐμφάνισιν ἑλληνικὴν. Τὸ Ἀϊδίνιον, ἡ Νέα Ἐφεσος, ἡ Ἀλικαρνασσός. Πρὸς Α. εἶναι τὸ Ἐρζερούμ, πρωτ. τῆς Ἀρμενίας καὶ τὸ Κάρς, εἰς δὲ τὸ Κουρδιστὰν ἡ Διαρβεκίρη.

7.— *Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία.* Εἰς τὴν Τουρκίαν ἀνήκει καὶ ἡ Ἀ. Θράκη, ἣτις ἀποτελεῖ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Τουρκίαν.

8.— *Ἰστορικὴ ἐξέτασις.* α) Λέγετε γιὰ τὰς Ἑλλήν. ἀποικίας τῆς Μ. Ἀσίας. β) Τοὺς πολέμους τῆς Ἑλλάδος μετὰ τῶν Περσῶν π.Χ. καὶ ἐπὶ Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. γ) Τοὺς πολέμους αὐτῆς κατὰ τῶν Τούρκων καὶ τὴν ἐκδίωξιν τῶν Ἑλλήνων ἐκ Μ. Ἀσίας.

δ) Τὸν πολιτισμὸν, ποὺ ἀνέπτυξε ἡ Μ. Ἀσία καὶ τοὺς μεγάλους ἀνδρας τῆς.

Ἀσκήσεις

1. Νὰ σχεδιάσητε τὸ γεωφυσικο-πολιτικὸ χάρτη τῆς.
2. Νὰ μάθητε τοῦτο καὶ ἀπὸ μνήμης (στὴν ἄμμο, στὸ χαρτὶ στὸν πίνακα).
3. Κάνετε νοερὰ ταξίδια, σιδηροδρομικῶς καὶ ἀεροπολικῶς.
4. Σημασία τοῦ Βοσπόρου καὶ τῶν Δαρδανελλίων.
5. Κάνετε νοερὰ ταξίδια σιδηροδρομικῶς ξεκινῶντες: α) ἀπὸ τὴν Κων/πολιν, β) ἀπὸ τὴν Ἀγκυραν.
6. Κάνετε νοερὰ ταξίδια ἀεροπορικῶς.
7. » » » Ἀεροπολικῶς.

3. Κύπρος

1. *Τι εἶναι καὶ ἡ θέσις τῆς.* Ἡ Κύπρος εἶναι ἡ μεγαλύτερα νῆσος τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Κεῖται πρὸς Ν. τῆς Μ. Ἀσίας καὶ πρὸ τοῦ Ἰσσοῦ Κόλπου.

2. *Ἐκτασις.* Ἡ ἑκτασίς τῆς εἶναι ὡς 9,300 τετ. χ.

3. *Ἐδαφος.* Δύο ὄροσειραι διασχίζουν τὴν νῆσον ἀπὸ Δ. πρὸς Α. ἡ τοῦ Πενταδακτύλου πρὸς Β., παράλληλα πρὸς τὴν Β. ἀκτὴν καὶ ἡ τοῦ Ὀλύμπου πρὸς Ν., ἣτις εἶναι ὑψηλότερα τῆς πρώτης. Μεταξὺ τούτων δὲ εἶναι ἡ πεδιάς τῆς Μεσαράς. Ταύτην ἀρδεύει ὁ ποταμὸς Πεδιᾶτος (Πεδιάς), ποὺ εἶναι καὶ ὁ κυριώτερος ποταμὸς τῆς νήσου.

4. *Κλίμα καὶ προϊόντα.* Τὸ κλίμα τῆς εἶναι μεσογειακόν. Προϊόντα δὲ παράγει σχεδὸν τὰ αὐτὰ μὲ τὴν μητέρα τῆς Ἑλλάδα, ἥτοι: σιτάρι, κριθάρι, ὄσπρια, σταφίδα, πατάτες, χαρούπια, σῦκα, ἐλῆς, πορτοκάλια, λεμόνια, μέταξα. Ἀνεπτυγμένην ἔχει καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Περίφημα εἶναι τὰ μολάγια τῆς καὶ τὰ ἄλογα τῆς.

5. **Συγκοινωνία.** Ἐχει ἀεροπολικήν, αὐτοκινητικὴν, ἀεροπορικὴν καὶ σιδηροδρομικὴν. Λιμένας ἔχει τῆς Ἀμμοχώστου, τῆς Λάρνακος καὶ Λεμεσοῦ.

6. **Κάτοικοι.** Εἶναι 480.000 ἔκ τῶν ὁποίων αἱ 400.000 εἶναι Ἕλληνες. Οἱ ἄλλοι εἶναι Τούρκοι, Ἀρμένιοι, Ἀγγλοί.

7. **Πολιτικὴ κατάστασις.** Ἡ μεγαλόνησος Ἑλληνικὴ Κύπρος τὸ ἔτος 1878 ἐπωλήθη ὑπὸ τῆς Τουρκίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἣ ὁποία καὶ τὴν κατέχει. Οἱ

Χάρτης γεωφυσικοπολιτικός

Κύπριοι δὲν παύουν νὰ ζητοῦν τὴν ἐνωσίν τῶν μὲ τὴν μητέρα Ἑλλάδα, ἀλλ' ἡ φίλη Ἀγγλία ἀρνεῖται νὰ συγκατατεθῇ εἰς τοῦτο.

8. **Πόλεις.** Εἶναι ἡ Λευκωσία (30.000 κατ.) πρωτεύουσα τῆς νήσου, ὅπου ἐδρεύει ὁ Ἀγγλος ἀρμοστής καὶ ἡ Βουλὴ τῆς νήσου. Ἡ Ἀμμοχώστος (15.000 κατ.) καὶ ἡ Λάρναξ (15.000 κατ.). Τί ἱστορικὸν ξεῦρετε γι' αὐτήν.

Ἀσκήσεις

1) Σχεδιάσατε τὸ γεωφυσικο-πολιτικὸ τῆς χάρτης. 2) Ποῖος κατέχει τὴν Ἑλληνικὴν μεγαλόνησον Κύπρον; 3) Ποῖος ὁ ἔθνικὸς πόθος τῶν 400.000 Ἑλλήνων τῆς Κύπρου;

4. Ἡ Ὑπερκαννασία

1. **Θέσις καὶ ὄρια.** Ἡ Ὑπερκαννασία εἶναι ἡ χώρα, ποὺ εὐρίσκεται πρὸς Ν. τῆς ὀροσειᾶς τοῦ Καυκάσου μέχρις Ἀραράτ καὶ ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης.

Ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Γεωργίαν, ἀπὸ τὴν Β. Ἀρμενίαν καὶ ἀπὸ τὸ Ἀζερμπαϊτζάν.

Ὅριά της. Ποῖα εἶναι ; (λέγετέ τα ἀπὸ τὸν πολιτικὸν χάρτη της).

2. **Ἐκτασίς.** Ἡ ἔκτασίς της εἶναι 470.000 τ. χ.

3. **Ἐδαφος.** Ἡ Ὑπερκαννασία εἶναι χώρα μᾶλλον ὄρεινῃ. Τὰ κυριώτερα ὄρη της εἶναι ὁ Καύκασος (ὑψοῦς 5.600 μ.) καὶ τὸ Ἀραράτ. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ εὐφορὲς πεδιάδες καὶ κοιλάδες καὶ χαμηλὰ ὄροπέδια. Ὁ Καύκασος ὑψοῦται ὡς τεῖχος ἀδιάβατον καὶ χωρίζει τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Ἡ

Χάρτης Ὑπερκαννασίας

πρὸς Β. αὐτοῦ χώρα (ἡ Προκαννασία) εἶναι λοφώδης καὶ στεπλώδης, ὅπως ἡ Ν. Ρωσία. Αὕτη θεωρεῖται ὡς ἀνήκουσα εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν· ἀποτελεῖ δὲ ἴδιας ἀυτονόμου περιοχᾶς.

4. **Ὑδατα.** Πρὸς Δ. ἡ Ὑπερκαννασία βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης. Τῆς εὐφορῆς δὲ κοιλάδες μεταξὺ Καυκάσου καὶ Ἀραράτ διαρρέουν πολλοὶ ποταμοί, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ κυριώτεροι εἶναι ὁ Κῦρος καὶ ὁ Ἀράξης. Οὗτοι ὀλίγα χιλιόμετρα πρὸ τῶν ἐκβολῶν τῶν ἐνοῦνται καὶ χύνονται μαζί εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

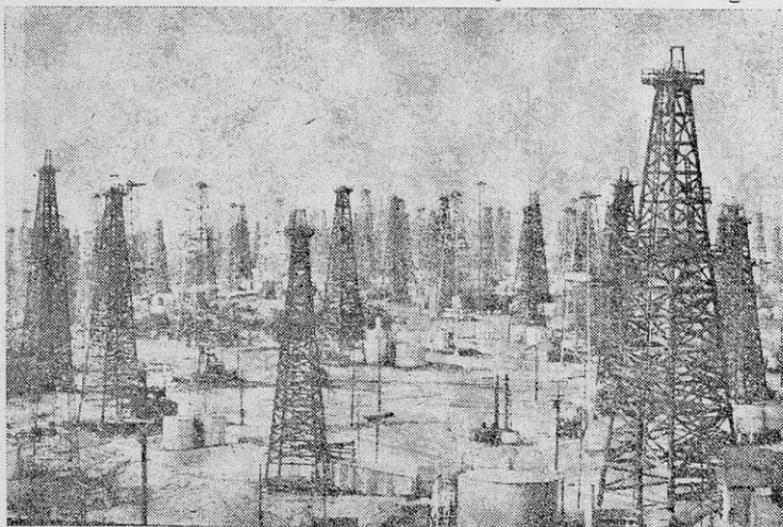
5. **Κλίμα.** Τὸ κλίμα τῆς Ὑπερκαννασίας εἶναι εἰς μὲν τὰ παράλια εὐκρατον, εἰς δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἠπειρωτικὸν (θερμὸν τὸ θέρος καὶ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα). Βροχὲς πέφτουν συχνῆς (φθινοπωρινῆς, χειμερινῆς καὶ ἀνοιξιᾶτικης καὶ ἰδίως κατὰ τὰ δυτικὰ πλευρά, λόγῳ τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μαύρης θαλάσσης. Τῆς Ν. Α. Ὑπερκαννασίας τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ἀνθυγιεινὸν κατὰ τὸ θέρος ἕνεκα τοῦ πλήθους τῶν κωνόπων.

6. **Προϊόντα.** Ἡ Ὑπερκαυκασία εἶναι χώρα κυρίως γεωργική καὶ κτηνοτροφική. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς εἶναι :

α) **Γεωργικά :** Δημητριακὰ (σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος, κλπ.) ὄσπρια, βαμβάκι, ρύζι, σταφύλια, καπνός, ὀπώραι καὶ τέιον.

β) **Κτηνοτροφικά.** Τυρί, βούτυρο, δέρματα, κρέατα καὶ μαλλιά.

γ) **Ὄρυκτά.** Ὄρυκτὰ τὸ ἔδαφος τῆς ἐγκλείει χαλκὸ, μαγκάνιο, θειάφι, κάρβουνο καὶ ἄφθονο πετρέλαιο. Τοῦτο ἀποτελεῖ σπουδαίαν πηγὴν πλούτου διὰ τὴν χώραν. Πλούσιαι πετρελαιοπηγαὶ εὐρίσκονται παρὰ τὴν πόλιν Βακοῦ πλησίον τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ἀπ' αὐτὴν μὲ σωλήνας 840.000 μέτρων μεταφέρεται εἰς Βατούμ, ὅπου φορτῶνεται εἰς τὰ πλοῖα.

Πετρελαιοπηγές στὸ Βακοῦ

7. **Συγκοινωνία.** Ἡ συγκοινωνία τῆς εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. Ἐχει τοὺς σιδηροδρόμους: α) Μόσχας—Ροστώβ—Βακοῦ. β) Βακοῦ—Τυφλίδος—Βατούμ. Λιμένας ἔχει τὸ Βατούμ καὶ τὸ Βακοῦ.

8. **Κάτοικοι, Θρησκεία.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 8.000.000. Ἡ Ὑπερκαυκασία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς χώρας Γεωργίαν, Ἀρμενίαν καὶ Ἀζερμπαϊτζάν. Κατοικοῦν λοιπὸν σ' αὐτὴν Γεωργιανοί, οἱ ὁποῖοι θεωροῦνται οἱ εὐμορφότεροι ἄνθρωποι τῆς γῆς, Ἀρμένιοι καὶ λίγοι Ρῶσοι. Εἰς τὴν Καυκασίαν κατοικοῦσαν σὲ πολλὰ χωριά καὶ πολλοὶ Ἕλληνες τοῦ Πόντου. Ἄλλ' ὅταν ἐπεκράτησαν στὴ Ρωσία οἱ Μπολσεβίκοι, ἐφυγαν καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα.

Θρησκεία. Στὸ θρήσκευμα οἱ κάτοικοι εἶναι Χριστιανοὶ Ὀρθόδοξοι.

9. **Πολιτικὴ κατάστασις.** Ἡ Ὑπερκαυκασία ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν. Ἀπο-

τελεῖ μεγάλην Δημοκρατίαν Σοβιετικήν, ἡ ὁποία εἶναι χωρισμένη σὲ τρεῖς μικρότερες αὐτόνομες δημοκρατίες· τῆς Ἀρμενίας, τῆς Γεωργίας καὶ τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν.

α) **Δημοκρατία τῆς Ἀρμενίας.** Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν Β. Ἀρμενίαν, ποὺ εὐρίσκεται μεταξὺ τῆς Ν. Ἀρμενίας (Τουρκικῆς), τῆς Καυκασίας καὶ τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν τῆς Περσίας. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι τὸ Ἐριβάν μὲ 200.000 κατοίκους. Εἶναι ἔδρα τοῦ Ὁρθοδόξου Πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων, ἔχει δὲ καὶ Πανεπιστήμιον.

β) **Δημοκρατία τῆς Γεωργίας.** Αὕτη κεῖται μεταξὺ Εὐξείνου Πόντου, Κασπίας θαλάσσης, Ρωσίας καὶ Ἀρμενίας. Ἔχει ἔκτασιν 65.000 τ. χ. καὶ 2.500.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Τυφλίς ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Κύρου ποταμοῦ. Ἄλλη πόλις εἶναι τὸ Βατούμ.

γ) **Δημοκρατία τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν.** Αὕτη κεῖται μεταξὺ Γεωργίας, Ἀρμενίας, Περσίας καὶ Κασπίας θαλάσσης. Ἔχει πληθυσμὸν 2.000.000. Οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν εἶναι Μωαμεθανοί, λίγοι εἶναι Ρῶσοι καὶ Ἀρμένιοι. Πρωτεύουσα ἔχει τὸ Βακοῦ παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

1) Σχεδιάσατε τὸ γεωγραφικοπολιτικὸ χάρτη της.

5. Συ ρ ί α

1. **Τί εἶναι καὶ ἡ θέσις της.** Ἡ Συρία εἶναι κράτος τῆς Δ. Ἀσίας. Εὐρίσκεται Ν. Α. τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας καὶ ἀπέναντι τῆς Κύπρου.

Ἔορά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

2. **Ἡ ἔκτασίς της** εἶναι περὶ τὰ 180.000 τ. χ.

3. **Ἔδαφος.** Ἡ Δ. Συρία μὲ τὸν Λίβανος εἶναι ὄροπέδιον εἰς τὸ ὁποῖον ὑποῦνται τὰ ὑψηλὰ ὄρη Λίβανος καὶ Ἀντιλίβανος (ὕψος 3.300 μ.)· ταῦτα διευθύνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν., σχηματίζεται δὲ μετξὺ αὐτῶν κοιλάς κατάφυτος. Στὰ Β. ἔδαφρ εἰσβάλλουν διακλαδώσεις τοῦ Ταύρου· εἰς δὲ τὰ Α. συχνὰ ἐναλλάσσονται ἐκτάσεις καλλιεργήσιμοι καὶ στέππαι.

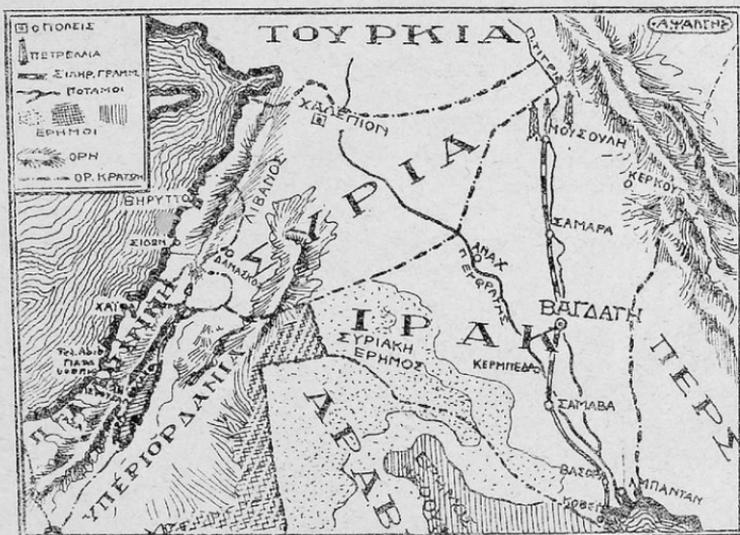
4. **Ὑδάτα.** Ἡ Συρία βρέχεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Λίμνην ἔχει τὴν Γενισαρέτ, γνωστὴν ἐκ τῆς Κ. Δ. Διαρρέεται δὲ ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ὀρόντου, Ἰορδάνου καὶ Εὐφράτου, οἱ ὅποιοι ποτίζουν τὰς ἐκτάσεις καὶ τὰς κάνουν εὐφόρους.

5. **Κλίμα.** Τὸ κλίμα τῆς Συρίας εἶναι εἰς τὸ ἐσωτερικόν της μὲν ἡπειρωτικόν, εἰς τὰ παράλια της δὲ μεσογειακόν.

6. **Ἀσχολίαι καὶ προϊόντα.** Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία καθὼς καὶ ἡ σιροτροφία εἶναι αἱ κύρια ἀσχολίαι τῶν Συρίων. Τρέφουσι πολλὰ αἰγοπρόβατα καὶ καμήλες. Τὰ κύρια προϊόντα της εἶναι: α) **Γεωργικὰ** σίτος, λάδι, ἐλιές, βαμβάκι, καπνός, πορτοκάλια, λεμόνια, χουρμάδες, μέταξα. β) **Κτηνοτροφικὰ** κρέατα, τυριά, βούτυρα, δέρματα, μαλλιά. γ) **Βιομηχανικὰ** τάπητες, σαποῦνια, ξίφη (τὰ περίφημα τῆς Δαμασκοῦ).

7. **Συγκοινωνία.** Ἡ συγκοινωνία της κυρίως γίνεται διὰ καμήλων καὶ αὐτοκινήτων. Ἔχει ὁμως καὶ σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Τουρκίας, Μεσοποταμίας καὶ Παλαιστίνης. Λιμένας ἔχει τῆς Βυρηττοῦ.

8. **Σύροι.** Ἡ Συρία ἦτο πατρίς τῶν Φοινίκων, οἱ ὅποιοι μὲ τὸν μέγαν στόλον των εἶχαν στὰ χέρια των τὸ ἐμπόριον τῆς Μεσογείου καὶ μετέδωσαν σ' ὅλα τὰ παράλια της τὸν πολιτισμόν. Ἀργότερα ἡ Ἀντιόχεια ὑπῆρξε πρωτεύουσα τοῦ Κράτους τῶν Σελευκιδῶν. Ἐπίσης σ' αὐτὴν ἀργότερα ἀνεπτύχθη καὶ ἤκμασεν ὁ Χριστιανισμός. Μὲ τις 700.000 κατοίκους της ὑπῆρξε τὸ μεγάλο κέντρο τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ ἔδρα ἐνὸς ἀπὸ τὰ 5 Πατριαρχεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Χάρτης Συρίας

9. Ὁ πληθυσμός της Συρίας σήμερον εἶναι ὡς 3.300.000. Οἱ Σύριοι ὀμιλοῦν τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν. Ὑπάρχουν ὁμως καὶ Ἕλληνες καὶ Εὐρωπαῖοι καὶ Ἀραβες. Ἐπίσημη θρησκεία εἶναι ἡ Μωαμεθανική. Τὰ 85% τῶν κατοίκων εἶναι Μωαμεθανοί, οἱ ὑπόλοιποι δὲ χριστιανοὶ καὶ ἰδίως Ὁρθόδοξοι. Εἰς τὴν ἔρημον κατοικοῦν οἱ Βεδουῖνοι, φυλὴ νομαδική, οἱ ὅποιοι ζοῦν ἀπὸ τὰ ποίμνια καὶ τὶς ληστεῖες τῶν διαβατῶν.

10. **Πολίτευμα.** Μέχρι τοῦ Α' Παγκοσμίου πολέμου ἡ Συρία ἦτο ὑπόδουλος εἰς τὴν Τουρκίαν. Δι' ἀποφάσεως τότε τῆς Κ.Τ.Ε. ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς Γαλλίας. Μετὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον δι' ἀποφάσεως τοῦ Ο.Η.Ε. ἐκηρύχθη κράτος ἀνεξάρτητον μὲ πολίτευμα Ἀ δημοκρατίαν.

11. **Πόλεις.** Πόλεις τῆς Συρίας εἶναι: Ἡ Δαμασκόσ' ἔχει 285.000 κατ.

καὶ εἶναι πρωτεύουσα τῆς Συρίας. Τὸ Χαλέπιον μὲ 350.000 κατ. καὶ εἶναι πόλις ἐμπορική. Ἡ Ἀντιόχεια πόλις ἐμπορική καὶ βιοτεχνική καὶ ἔδρα Ὁρθοδόξου Πατριάρχου μὲ 30.000 κατ.

6. Λίβανος

1. *Θέσις του καὶ ὄρια.* Ὁ Λίβανος εἶναι μικρὴ χώρα τῆς Δ. Ἀσίας παραλιακή. Κεῖται μεταξὺ Συρίας, Ἰσραὴλ καὶ Μεσογείου θαλάσσης.

2. *Ἔκτασις.* Ἐχει ἔκτασιν 9.000 τ. χ.

3. *Ἔδαφος.* Ὁ Λίβανος μετὰ τῆς Συρίας εἶναι ὄροπέδιον· τὰ μεγαλύτερα ὄρη των εἶναι, ὡς εἴπομεν, ὁ Λίβανος καὶ ὁ Ἀντιλίβανος (ὑψοὺς 3.300 μ.). Ταῦτα ἔχουν διεύθυνσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν., μεταξὺ δὲ τούτων σχηματίζεται μεγάλη κοιλάς κατάφυτη ἀπὸ κέδρα, ἐλιές, ροδοδάφνες, δρύς κ. ἄ. δένδρα.

4. *Ὑδατα.* Βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ διαρρέεται ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς Ἰορδάνην καὶ Ὁρόντο

5. *Κλίμα.* Εἶναι μεσογειακὸν καὶ ὑγιεινόν.

6. *Προϊόντα.* Ἐχει τῆς Συρίας. (Ποῖα·)

7. *Συγκοινωνία* ἔχει σιδηροδρομικήν, ἀεροπολικήν, αὐτοκινητικήν καὶ διὰ καραβανίων καμῆλων. Διὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς Βηρυτουῦ—Δαμασκοῦ συνδέεται μὲ τὴν σιδηροδρομικήν γραμμὴν Κων/πόλεως—Ἀγκύρας—Χαλεπίου—Δαμασκοῦ—Μεδίνας.

8. *Κάτοικοι* εἶναι 1.300.000. Εἶναι αὗτοι Ἀραβες μὲ μειονότητα Κούρδων, Ἀρμενίων, Τούρκων.

Γλῶσσα διμιλῆται ἡ Ἀραβική. Ὁμιλοῦνται ὅμως καὶ αἱ γλῶσσαι τῶν μειονότητων. Θρησκεία. Τὰ 52% τῶν κατοίκων εἶναι Χριστιανοί, 46% Μωαμεθανοί, 2% Ἑβραῖοι κ. ἄ.

9. *Πολίτευμα.* Εἶναι δημοκρατία ἀνεξάρτητος ἀπὸ τὸ ἔτος 1943, ὅτε ἐχωρίσθη ἀπὸ τὴν Συρίαν.

10. *Πόλεις.* Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Βηρυτός, ἔχουσα 210.000 κατ. Ἡ Τρίπολις μὲ 100.000 κατ. Σ' αὐτὴν καταλήγουν πετρελαιοαγωγοὶ ὁληγῆς ἀπὸ τὰς πετρελαιοπηγὰς τῆς Μουσσούλης.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

1) *Κάνετε τὸ χάρτη Συρίας καὶ Λιβάνου.*

7. Ἰ σ ρ α ῆ λ

1. *Δημιουργία του.* Τὸ ἀρχαῖον κράτος τοῦ Ἰσραὴλ μᾶς εἶναι γνωστὸν ἀπὸ τὴν Π. καὶ Κ. Διαθήκην. Διελύθη καὶ ὑπεδουλώθη ἀπὸ διαφόρους λαοὺς, ἀπὸ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους καὶ τοὺς Ἕλληνας τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας καὶ τέλος ἀπὸ τοὺς Ἀραβας καὶ Τούρκους. Ἀπὸ τούτους ἀφῆρεσε

την Παλαιστίνη η Ἀγγλία μετὰ τὸν πρῶτον Παγκόσμιον πόλεμον, ἐκράτησε δὲ αὐτὴν μέχρι τέλους τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου.

Κατοικεῖται κυρίως ἀπὸ Ἑβραίους καὶ Ἀραβας, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὸ 1945—1948 εὗρισκοντο εἰς πόλεμον διὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ ἑνὸς ἐκ τῶν δύο. Ὁ πόλεμος αὐτὸς ἐτελείωσε μὲ τὴν ἐπέμβασιν τοῦ Ο.Η.Ε. Μὲ ἀπόφασιν αὐτοῦ ἐχωρίσθη ἡ Παλαιστίνη εἰς δύο· τὴν Δυτικὴν Παλαιστίνη, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε τὸ κράτος τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὴν Ἀνατολικὴν, ἡ ὁποία ἀπετέλεσε τὸ Ἀραβικὸν κράτος τῆς Ὑπεριορδανίας. Τοιοῦτοτρόπως ἐδημιουργήθη μετὰ τὸσους αἰῶνας, ὅλως ἀνεπιśτως, τὸ κράτος Ἰσραὴλ.

2. **Θέσις του καὶ ὄρια.** Τὸ κράτος τοῦ Ἰσραὴλ εὗρισκεται πρὸς Ν. τῆς Συρίας, ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ τὴν Δ. Παλαιστίνην.

Ὅριά του. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

3. **Ἔκτασις.** Ἡ Δ. Παλαιστίνη ἔχει ἔκτασιν 26.000 τ. χ.

4. **Ἔδαφος.** Τὸ ἔδαφος τῆς Παλαιστίνης εἶναι μᾶλλον ὄρεινόν. Τὰ ὄρη της εἶναι χαμηλά, διακλαδώσεις τοῦ Λιβάνου καὶ Ἀντιλιβάνου. Ἔχει τὰ γνωστὰ ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον ὄρη: Θαβώρ, τῶν Ἐλαιῶν, τὸν Ἐρμῶνα. Μεταξὺ Δ. Παλαιστίνης καὶ Ὑπεριορδανίας σχηματίζεται εὐφορωτάτη πεδιάς διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ.

5. **Ὑδατα.** Ἡ Παλαιστίνη βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου πρὸς Δ. Λίμνας ἔχει τὴν Γενησαρέτ καὶ τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Αὕτη ὀνομάσθη νεκρά, διότι τίποτε δὲν ζῆ σ' αὐτὴν· οὔτε ζῶον, οὔτε φυτόν, ἔνεκα τῆς πολλῆς ἀσφάλτου, ποὺ ἔχει καὶ διότι τὰ νερά της περιέχουν πολὺ ἔλας (25%), ἐνῶ τὰ θαλάσσια μόνον 3,5% περιέχουν. Ἡ ἐπιφάνειά της εὗρισκεται 400 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Τὸν μόνον ποταμὸν ποὺ ἔχει εἶναι ὁ ὀρητικὸς Ἰορδάνης, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὸν Λίβανον καὶ Ἀντιλίβανον καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Τὰ ὕδατά της καθηγίασε ὁ Κύριος Ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μὲ τὸ βάπτισμά του εἰς αὐτά.

6. **Κλίμα.** Τὸ κλίμα τῆς Παλαιστίνης εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν. Μεσογειακὸν εἰς τὰ παράλια καὶ ἠπειρωτικὸν εἰς τὸ ἐσωτερικόν της.

7. **Προϊόντα.** Ἡ Παλαιστίνη εἶναι ἡ γῆ τῆς ἐπαγγελίας τῆς Π. Διαθήκης. Καὶ σήμερον χάρις εἰς τὴν δραστηριότητα τῶν Ἑβραίων ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία της εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένα. Εὐφορωτάτη εἶναι ἡ κοιλάδα ἰδίως τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ.

Τὰ κυριώτερα προϊόντα της εἶναι :

α) **Γεωργικά.** Σίτος, κριθή, ἀραβόσιτος, ὄσπρια, καπνός, λάδι, ἐλιές, σταφύλια, πορτοκάλια (Γιάφας) κ. ἄ.

β) **Κτηνοτροφικά.** Γάλα, τυρὶ, βούτυρα, μαλλιά, κρέατα.

γ) **Ὄρυκτά.** Παράγει μεγάλην ποσότητα ἄλατος, ἀσφάλτου καὶ ποτάσσης.

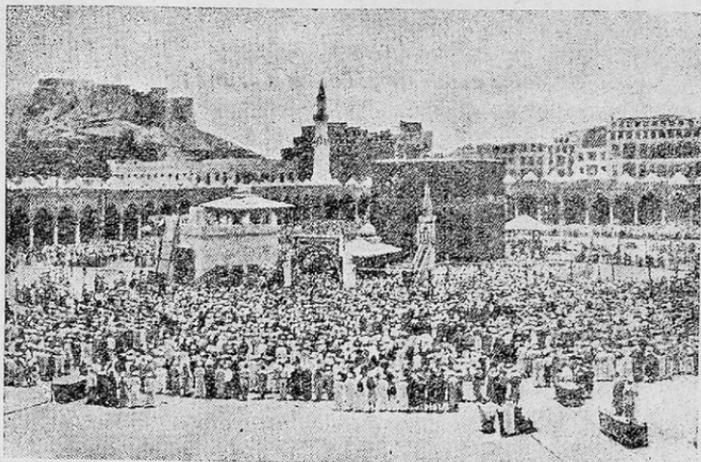
7. **Συγκοινωνία.** Ἔχει καλὴν συγκοινωνίαν. Σιδηροδρόμους, αυτοκινητοδρόμους καὶ караβάνια καμηλῶν. Διμένα ἔχει τῆς Γιάφας.

8. **Κάτοικοι, γλῶσσα καὶ θρησκεία.** Οἱ κάτοικοί της ἀνέρχονται εἰς 2.000.000 περίπου. Εἶναι δὲ οὗτοι κυρίως Ἑβραῖοι καὶ Ἀραβες. Γλῶσσα ὀμι-

λείται ἡ Ἑβραϊκὴ καὶ ἡ Ἀραβικὴ. Θρησκείαι ἐπικρατοῦν ἡ Ἰουδαϊκὴ, ἡ Μωαμεθανικὴ καὶ ἡ Χριστιανικὴ.

9. Πολίτευμα. Τὸ Ἰσραὴλ ἔχει Δημοκρατίαν προεδρευομένην.

10. Πόλεις. Πόλεις τῆς Παλαιστίνης εἶναι: Ἡ Ἱερουσαλήμ (120.000 κάτ.) Εἶναι ἡ ἅγια πόλις τῶν Χριστιανῶν καὶ τῶν Ἑβραίων (διατί ;). Εἰς αὐτὴν

Ἡ Ἅγια Ἱερουσαλήμ

ἔχει τὴν ἔδραν τοῦ ὁ Πατριάρχης τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν Ἡ Τέλ—Ἀβιδ (150.000 κάτ.), προσωρινὴ πρωτεύουσα τοῦ Ἰσραήλ. Εἶναι πόλις νέα εὐρωπαϊκὴ με ἐμπορικὸν λιμένα. Ἡ Βιθλεέμ, ἡ Ναζαρέτ, ἡ Καπερναούμ, ἡ Ἰόπη, ἡ Γιάφα (70.000 κάτ) ἐπίκεινται τῆς Ἱερουσαλήμ.

8. Ἡ Ὑπεριορδανία (Α. Παλαιστίνη)

1. **Θέσις τῆς καὶ ὄρια.** Ἡ Ὑπεριορδανία κατέχει τὴν Α. Παλαιστίνην. Ὅριά τῆς. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).
2. **Ἔκτασιν** ἔχει 60.000 τ. χ.
3. **Κλίμα.** Τὸ κλίμα τῆς εἶναι ἠπειρωτικόν, πολὺ θερμὸν καὶ ξηρὸν κατὰ τὸ θέρος.
4. **Προϊόντα.** Ἡ Ὑπεριορδανία εἶναι χώρα ἄγονη, κατάλληλη μόνον διὰ κτηνοτροφίαν.
5. **Συγκοινωνία.** Διασχίζεται ὑπὸ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως—Δαμασκοῦ—Μεδίνας.
6. **Κάτοικοι.** Εἶναι 1.500.000, ὅλοι Ἀραβες Μωαμεθανοί. Μόνον περὶ τὰς 50.000 εἶναι Χριστιανοί.

7. **Πολίτευμα.** Είναι βασιλείον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

8. **Πόλεις.** Πρωτεύουσα τῆς Ὑπεριορδανίας εἶναι τὸ Ἀμμάν· κείτῃ παρὰ τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν καὶ ἔχει 60.000 κατ.

Ἀ σ κ ή σ ε ι ς

1) Κάνετε τὸ χάρτη τῆς (γεωφυσικοπολιτικὸ) μὲ τὰ σημερινὰ τῆς κράτη. 2) Ποῖαι αἱ χῶραι τῆς Παλαιστίνης; καὶ ποῖα τὰ κράτη τῆς σήμερον; 3) Ποῖες μέρες εἶναι καλὰ νὰ ἐπισκεφθῇ ὁ Χριστιανὸς τὴν Ἱερουσαλήμ; καὶ διατί;

9. Ἰ ρ ά κ (Μεσοποταμία)

1. **Τί εἶναι.** Τὸ Ἰράκ εἶναι κράτος τῆς Δ. Ἀσίας. (Ἰδέτε το στοῦ χάρτη).

2. **Θέσεις του καὶ ὄρια.** Εὐρίσκεται πρὸς Α. τῆς Συρίας καὶ τῆς Ὑπεριορδανίας.

Ὅριά του. (Βλέπετέ τα στοῦ χάρτη).

3. **Ἔκτασις.** Ἡ ἔκτασις τοῦ Ἰράκ ἀνέρχεται εἰς 400.000 τ. χ.

4. **Ἔδαφος.** Τὸ ἔδαφός του μόνον πρὸς Β. εἶναι ὀρεινόν· ὄλο τὸ ἄλλο εἶναι πεδινώτατον. Ἀποτελεῖ τοῦτο τὴν πεδιάδα τῆς Μεσοποταμίας, τὴν ὁποίαν διαρρέουν καὶ λιπαίνουν οἱ ποταμοὶ Εὐφράτης καὶ Τίγρις καὶ εἶναι δι' αὐτὸ εὐφορωτάτη.

5. **Ὑδατα.** Ν. Α. τοῦ Ἰράκ ὑπάρχει ὁ Περσικὸς κόλπος. Εἰς αὐτὸν ἐκβάλλουν οἱ δύο ποταμοὶ Εὐφράτης καὶ Τίγρις, οἱ ὁποῖοι ὄχι μακρὰν τῶν ἐκβολῶν των ἐνώνονται.

6. **Κλίμα.** Τὸ Ἰράκ ἔχει κλίμα ἡπειρωτικὸν μὲ καλοκαίρι πολὺ θερμόν.

7. **Προϊόντα.** Ἡ Μεσοποταμία, χάρις εἰς τοὺς δύο ποταμούς, ποὺ τὴν διαρρέουν καὶ μὲ τις πλημμύρες των τὴν ποτίζουσι καὶ τὴν λιπαίνουν, καὶ χάρις εἰς τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα τῆς, εἶναι χώρα πολὺ εὐφορη. Σήμερον ἡ Μεσοποταμία παράγει :

α) **Γεωργικά:** Σῖτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, ὄσπρια, ρύζι, βάμβακα, πορτοκάλια, λεμόνια, χουρμάδες, σταφύλια κ. ἄ.

β) **Κτηνοτροφικά.** Ἡ κτηνοτροφία εἶναι περιορισμένη. Τρέφει πρόβατα, αἴγας Ἀγκύρας καὶ καμήλας.

δ) **Ὄρυκτά.** Σπουδαῖος πλοῦτος τοῦ Ἰράκ εἶναι τὸ πετρέλαιον. Ἔχει μεγάλας πετρελαιοπηγές, ποὺ παράγουσι μεγάλας ποσότητες πετρελαίου. Τοῦτο δὲ μὲ ὑπογεῖους σωλήνας διοχετεύεται στὴ Χαϊάφα τῆς Παλαιστίνης καὶ τὴν Τριπολὴ τῆς Συρίας, λιμένας τῆς Μεσογείου, ὅπου φορτῶνται σὲ πλοῖα.

8. **Συγκοινωνία.** Ἡ συγκοινωνία τοῦ Ἰράκ εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη. Διασχίζει τὴν χώραν ἀπὸ Β. Δ. πρὸς Ν. Α. ὁ σιδηρόδρομος Κων]πόλεως—Ἀγκύρας—Βασόρας. Ἔχει δὲ ἀνεπτυγμένον δίκτυον αὐτοκινητοδρόμων καθὼς καὶ συγκοινωνίαν ἀεροπορικὴν μὲ διαφόρους χώρας.

9. **Κάτοικοι, γλώσσα και Θρησκεία.** Οί κάτοικοι είναι Ἄραβες, ὁμιλοῦν τὴν Ἀραβικὴν γλῶσσαν καὶ εἶναι Μωαμεθανοί. Ἀνέρχονται εἰς 5.000.000.

10. **Πολίτευμα.** Τὸ Ἰράκ εἶναι βασιλεῖον ἀνεξάρτητον, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας.

11. **Πόλεις εἶναι:** Ἡ Βαγδάτη (800.000 κατ.) πρωτ. τοῦ Βασιλείου καὶ πόλις βιομηχανική. Ἡ Βασόρα ἔχει 50.000 κατ. καὶ εἶναι ἐπίγειον τῆς Βαγδάτης. Ἡ Μοσούλη ἔχει 300.000 κατ. καὶ πλούσιες πετρελαιοπηγές.

12. **Ἱστορία.** (Νὰ φέρετε πληροφορίας περὶ τοῦ πολιτισμοῦ Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων).

Ἀσκήσεις. (Ὡς αἱ τῆς Τουρκίας).

10. Ἀραβία

1. **Θέσις καὶ ὄρια.** Ἡ Ἀραβία εἶναι χώρα τῆς Δ. Ἀσίας. Κεῖται πρὸς Ν. τῆς Παλαιστίνης, Ὑπεριορδανίας καὶ Ἰράκ.

Ὅριά τῆς ποῖα εἶναι; (βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

2. **Ἐκτασις.** Ἐχει ἔκτασιν περὶ τὰ 3 000.000 τετρ. χιλ. περίπου.

3. **Ἐδαφος.** Ἡ Ἀραβία εἶναι ἡ μεγαλύτερα χερσόνησος τῆς Ἀσίας καὶ ὅλου τοῦ κόσμου. Εἶναι ὑψηλὸν ὄροπέδιον. Ἡ ὅλη χώρα ἐκτὸς τῶν Δ. καὶ ΝΔ παραλίων τῆς εἶναι ἔρημος, ἀμμώδης, πετρώδης καὶ στεππώδης με δάσεις καὶ λιβάδια σὲ διάφορα μέρη. Καθ' ὅλα σχεδὸν τὰ παράλια τῆς περικλείεται ἀπὸ ὄρη χαμηλά καὶ μόνον πρὸς τὰ Ν.Δ. τῆς ὑψώνεται μιὰ ὄροσειρά, πού τὸ ὕψος τῶν ὄρέων τῆς φθάνει τὰ 3.000 μέτρα.

Ἐνεκα τῆς διαμορφώσεως αὐτῆς τοῦ ἐδάφους τῆς κατὰ τὰ παράλια οἱ ὕδρατμοι τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ ἐμποδίζονται νὰ φθάσουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας. Δι' αὐτὸ εἰς ὅλην τὴν χώραν σπανίως βροχεῖ. Μόνον Ν.Δ. τοῦ Ἄντεν καὶ τῆς Ὑεμένης πίπτουν κατὰ Σεπτέμβριον βροχαί. Πεδιάς ὀπωσδήποτε ἀξιόλογη εἶναι ἡ τῆς Ὑεμένης. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὅλη παραλία τῆς εἶναι πεδινὴ ἀποτελοῦσα πεδινὸν πλαίσιον τοῦ ὑψηπέδου τῆς Ἀραβίας κατὰ τὰς τρεῖς πλευράς του.

4. **Κλίμα.** Λόγω τῆς θέσεώς τῆς ὡς πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν ἡ Ἀραβία ἔχει κλίμα θερμὸν. Βροχὲς σπάνια πέφτουν (διατί;). Ἄνεμοι πνέουν θερμοὶ καὶ ἡ ζέστη εἶναι ἀφόρητη τὸ θέρος. Χειμῶνα ἔχει ψυχρὸν. Τὸ κλίμα τῆς λοιπὸν εἶναι ἠπειρωτικὸν με θερμὸν καλοκαίρι καὶ ψυχρὸν χειμῶνα.

5. **Προϊόντα.** Κατὰ πρῶτον λόγον ἡ περιοχὴ τῆς Ὑεμένης καὶ τοῦ Ἄντεν καὶ κατὰ δευτέρον τῆς Χετζάζης καὶ τῆς Τζέδας δέχονται ἀρκετὰς βροχὲς καὶ εἶναι εὐφοροί. Ἀποτελοῦν τὴν εὐδαίμονα Ἀραβίαν. Παράγουν πολλὰ προϊόντα καὶ ἔχουν πικνὸν πληθυσμὸν. Παράγουν σιτηρὰ, ἀραβόσιτον, χουρμάδες, πορτοκάλια, καφέ, κόμμι, μπανάνες, κ. ἄ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη πρὸς Β. παραλιακὴ περιοχὴ πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν παράγει τὰ αὐτά, ἀλλ' ὀλιγώτερα.

7. *Κάτοικοι, Γλώσσα, Θρησκεία.* Οί κάτοικοι τῆς Ἀραβίας εἶναι περὶ τὰ 8.000.000. Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα οἱ Ἀραβες ἦσαν λαὸς προωδευμένος καὶ εἶχον ἀναπτύξει πολιτισμόν. Οἱ σημερινοὶ δὲ Ἀραβες εἶναι πολὺ καθυστερημένοι καὶ ἀνίσχυροι, διότι εἶναι χωρισμένοι εἰς μικρὰ κρατίδια, τῶν ὁποίων οἱ ἀρχηγοὶ συχνὰ ἔρχονται εἰς πόλεμον μεταξύ των.

Γλῶσσα ὁμιλοῦν τὴν Ἀραβικὴν, τὸ θρήσκευμα δὲ εἶναι Μωαμεθανοί.

8. *Κράτη τῆς Ἀραβίας.*

Τὰ κυριώτερα σήμερον κράτη τῆς Ἀραβίας εἶναι: α) Ἡ Σαου-

Ἄοσις στὴν Ἀραβία

δικὴ Ἀραβία, β) ἡ Ὑεμένη καὶ γ) αἱ Βρετανικαὶ κτήσεις Ἄντεν, Ὀμάν, Ἰαμασσὺν καὶ Κοβέιτ.

α) Σαουδική Ἀραβία

Ἡ Σαουδική Ἀραβία εἶναι βασίλειον ἀνεξάρτητον. Οἱ βασιλεῖς της κατὰ γονται ἐκ τῆς Δυναστείας Σαουδ τοῦ Σουλτάνου Νέτζδ τῶν Βαχαβιτῶν. Τοῦτο κατὰ τὸν ἀ' παγκόσμιον πόλεμον ἐτέθη μὲ τὸ μέρος τῆς Ἀγγλίας κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ ἔκτοτε τοῦ ἐδόθη ἡ εὐκαιρία καὶ κατέλαβε 1) τὸ Τουρκικὸν Βιλαέτιον (νομὸν) Ἐλ - Χάζα παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον, 2) τὸ Ἐμιράτων Σάμμαρ παρὰ τὴν Ν. Συρίαν, 3) Τὸ βασίλειον τῆς Χετζάζης.

Ἡ ὅλη ἔκτασις τῆς Ἀραβίας, τὴν ὁποίαν τοῦτο κατέχει σήμερον, ἀποτελεῖ τὴν Σαουδικὴν Ἀραβίαν. Ἀνέρχεται αὕτη εἰς 1.400.000 τ. χ. Ὁ πληθυσμὸς της εἶναι περὶ τὰ 6.500.000 κατ. Πρωτεύουσά της εἶναι ἡ Μέκκα μὲ 150.000 κατ. Εἶναι πόλις τῶν Ἀράβων ἱερὰ καὶ ἑκατοντάδες χιλιάδων προσκυνητῶν τὴν ἐπισκέπτονται κάθε χρόνον γιὰ νὰ προσκυνήσουν στὸ ἱερὸ «Κάαμπα». Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ στὴν ἄλλη ἱερὰ πόλη τῶν Ἀράβων τὴν Μεδίνα (40.000 κατ.), ὅπου ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ. Δεύτερη πρωτ. τοῦ κράτους εἶναι ἡ πόλις Ριάντ, ὅπου διαμένει καὶ ὁ Βασιλεὺς.

β) Τὸ Ἰαμαῦτον τῆς Ἰεμενῆς.

Τοῦτο εἶναι κράτος ἀνεξάρτητον στὴ ΝΔ ἄκρῃ τῆς Χερσονήσου κατὰ μῆκος τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἡ ἔκτασις του εἶναι περὶ τὴν 190.000 τ. χ., ὁ δὲ πληθυσμὸς του περὶ τὰ 6.000.000 κατ. Τὴν ἀνωτάτην ἐξουσίαν πολιτικὴν καὶ θρησκευτικὴν, ἔχει ὁ Ἰαμάης.

Πόλις εἶναι : Ἡ Σάνα πρωτ. τοῦ κράτους μὲ 25.000 κατ. Ἡ Μόκκα, γνωστὴ διὰ τὸν περίφημον καφέ της, ὅστις θεωρεῖται ὁ καλύτερος τοῦ κόσμου. Ἡ Χοδέιδα, λιμὴν τῆς Ἰεμενῆς.

γ) Αἱ Βρετανικαὶ κτήσεις :

Ἡ Μ. Βρετανία κατέχει τὰ Ν. καὶ ΝΔ. παράλια τῆς Ἀραβίας πρὸς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανὸν καὶ τὸν Περσικὸν κόλπον πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν της. Ἀποτελοῦν ταῦτα κτήσεις Ἀγγλικᾶς. Εἶναι δὲ αὗται :

1) Τὸ Ἄντεν μὲ δμώνυμον πρωτεύουσαν. Κεῖται παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ.

2) Τὸ Σουλτανάτον τοῦ Ὁμάν μὲ πρωτεύουσαν τὴν Μασκάτη (10.000 κατ.) παρὰ τὸν δμώνυμον κόλπον (Ὁμάν).

3) Χαρδαμαοῦτ περιοχὴ ἀπὸ τοῦ Ἄντεν μέχρι τοῦ Σουλτανάτου Ὁμάν.

4) Κοβέιτ. Σουλτανάτον παρὰ τὸν μυχὸν τοῦ Περσικοῦ κόλπου. ἔχει πλούσιες πηγὲς πετρελαίου καὶ ἐξαγωγικὸν λιμάνι τὸ Κοβέιτ.

Ἀσκήσεις

1) Σχεδιάσατε τὸ χάρτη της, ὡς γνωστόν. 2) Πίξτε γιὰ τὴ ζωὴ τῶν Ἀράβων; 3) Γιὰ τὸν πολιτισμὸν τους;

11. Ἰ ρ à ν

1. **Θέσις του και Ὄρια.** Τὸ Ἰράν εἶναι χώρα τῆς Δυτικῆς Ἀσίας. Εἶναι ὄροπέδιον μέσου ὕψους 1200 μ. περίπου ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ὄριά του (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

2. **Ἐκτασις και πληθυσμός.** Ἔχει ἑκτασιν περὶ τὰ 2.700.000 τ. χιλ. και πληθυσμὸν 32.000.000 κατοίκους.

3. **Κράτη.** Περιλαμβάνει 3 κράτη, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν και τὸ Βελουχιστάν.

α) Περσία

1. **Θέσις και ὄρια.** Ἡ Περσία εἶναι κράτος τῆς Δ. Ἀσίας και κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἰρανοῦ ὄροπέδιου, τοῦ ὁποῖου καταλαμβάνει τὰ 2/3.

Ὄριά της εἶναι: Πρὸς Α. τὸ Ἀφγανιστάν και Βελουχιστάν. Πρὸς Δ. ἡ Τουρκία και τὸ Ἰράκ. Πρὸς Β. τὸ Ρωσικὸν Τουρκεστάν και ἡ Κασπία λίμνη. Πρὸς Ν. ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς μετὸν Περσικὸν κόλπον.

2. **Ἐκτασις.** Ἡ Περσία ἔχει ἑκτασιν περὶ τὰ 1.650.000 τετρ. χιλ.

3. **Ἐδαφος.** Τοῦτο, ὡς εἴπομεν, εἶναι ὄροπέδιον μέσου ὕψους 1.200 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Περιβάλλεται δὲ πανταχόθεν ἀπὸ ἀλλεπάλληλες ὄροσειρές, παράλληλες καθ' ὄλον τὸ μῆκος των, ἐνῶ τὸ ἐσωτερικὸν του διασχίζεται ἀπὸ χαμηλότερες ὄροσειρές, αἱ ὁποῖαι τὸ διαχωρίζουν εἰς πολλὰς περιοχάς. Ἐξ αὐτῶν ἄλλαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ εὐρεῖες πεδινές ἐκτάσεις καλλιεργημένες, γεμάτες ἀπὸ ἀγροῦς και συνοικισμούς, ἄλλες ἀπὸ ἐκτάσεις στεπνώδεις ἢ ἀμμόδεις και ἀποτελοῦν στέππες ἢ ἀπεράντους ἐρήμους. Ἄλλες δὲ εἶναι πλήρεις λίμνῶν και τελμάτων, τὰ ὁποῖα σχηματίζονται ἀπὸ τὰ ρέοντα πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄροπέδιου ὕδατα, καθ' ὅσον τοῦτο στερεῖται ἐντελῶς ἐκροῆς. Αἱ μεγαλύτεραι ὄροσειραὶ της εἶναι: α) Ἡ τοῦ Ἐλβούρος (ὕψους 5.650 μ.). Αὕτη ξεκινᾷ ἀπὸ τὸ ὄρος Ἀραράτ και προχωρεῖ μέχρι τοῦ Ἰνδοκούχου. β) Ἡ τοῦ Ζάγγρου (ὕψους 3.000 μ. περίπου). γ) Αἱ ὄροσειραὶ τοῦ Χορασάν, πού ἀποτελοῦν τὸ ΒΑ. συγκρότημα ὄροσειρῶν. δ) Αἱ κεντρικαὶ ὄροσειραὶ τοῦ Ἰράν αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν ΒΔ. αὐτοῦ γωνίαν και μετὰ διεύθυνσιν ΝΑ φθάνουν εἰς τὴν ΝΑ αὐτοῦ ἄκρην.

4. **Ὑδατα.** Βρέχεται Ν. ἀπὸ τὴν Ἀραβικὴν θάλασσαν και τοὺς κόλπους της Ὄμάν και Περσικόν.

Λίμνην ἔχει μίαν μεγάλην, τὴν Οὐρμιάν. Ποταμοὺς ἔχει μικροῦς. Ἄλλοι ἀπ' αὐτοὺς ρέουν πρὸς Β και χύνονται εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν και ἄλλοι πρὸς Ν και χύνονται εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Ὅσοι ρέουν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν εἰς τὴν κεντρικὴν πεδιάδα ἐξαφανίζονται σχηματίζοντες ἔλη ἢ μικρὰς λίμνες.

5. **Κλίμα.** Ἡ Περσία εὐρίσκεται εἰς τὴν Β. εὐκρατον ζώνην, πολὺ πλησίον τῆς θερμῆς ζώνης. Ἔχει δι' αὐτὸ κλίμα θερμὸν και ξηρὸν τὸ καλοκαίρι, ψυχρὸν δὲ τὸν χειμῶνα.

6. **Προϊόντα.** Τὸ περισσότερον μέρος τῆς Περσίας, τὸ ἐσωτερικόν, πού ἀπο-

τελείται ἀπὸ ἐκτάσεις ἐλώδεις, στεπώδης καὶ ἐρήμους, εἶναι ἄγονον ἔνω πρὸς τὰ Ν. παράλια καὶ τὰ πρὸς τὴν Κασπίαν θάλασσαν ὑπάρχον κοιλιάδες πολὺ εὐφοροί, πού παράγουν :

α) **Γεωργικά.** Σίτον, κριθήν, ρύζι, βαμβάκι, ὄσπρια, λαχανικά, μύγδαλα, φυστίκια, ροδάκινα, χουρμάδες κ. ἄ.

β) **Κτηνοτροφικά.** Ἡ κτηνοτροφία στὴν Περσία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Τρέφει καμήλες, ἄλογα, βόδια, πρόβατα μὲ πλατειὰ οὐρὰ καὶ γίδες.

γ) **Ὄρυκτά.** Τὸ ἔδαφος ἐγκλείει πλοῦτον ὄρυκτῶν, μόλυβδο, ἄργυρο χαλκὸ καὶ πρὸ παντὸς πετρέλαιον.

δ) **Βιομηχανικά.** Μόνον ἡ ταπητουργία εἶναι ἀνεπτυγμένη. Γνωστὰ σ' ὅλους εἶναι τὰ περσικὰ περίφημα χαλιά, πού εἶναι τὰ καλύτερα τοῦ κόσμου. Μετὰ τὴν ταπητουργία ἔρχεται ἡ μυροποιία. Εἰς τὴν Περσίαν, πολὺ καλλιεργεῖται ἡ ροδιή καὶ παράγει μεγάλην ποσότητα ροδελαίου.

7. **Συγκοινωνία.** Ἡ συγκοινωνία εἰς τὴν Περσίαν εἶναι πολὺ καθυστερημένη. (διατί :). Μίαν μόνον ἔχει σιδηροδρομικὴν γραμμὴν. Λιμένας ἔχει τὸν Βενδέρ Ἀμπὰς καὶ Μπουσέρ. Ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας γίνεται κυρίως μὲ καραβάνια καμήλων καὶ ἵππων καὶ μὲ αὐτοκίνητα. Ἀλλοίμονον ὅμως εἰς τὰ παραβάνια, ἂν καταληφθοῦν ἀπὸ βροχὴν μεταξὺ ἐλωδῶν ἐκτάσεων τοῦ ἔδαφους. Βυθίζονται εἰς τὸ γλοιῶδες ἔδαφος καὶ χάνονται.

8. **Κάτοικοι, γλῶσσα, θρησκεία.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς Περσίας ἀνέρχεται εἰς 19.000.000 καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ Πέρσας, Τούρκους, Ἀραβας καὶ ὀλίγους Εὐρωπαϊοὺς. Γλῶσσα ὁμιλεῖται ἡ Περσικὴ, θρησκείαν δὲ ἔχουν τὴν Μωαμεθανικήν. Οἱ Πέρσαι εἶναι λαὸς ἀρχαίος· τὸ κράτος των ἔφθασε μέχρι τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τοὺς γνωρίζομεν ἀπὸ τὶς ἐκστρατεῖες των κατὰ τῆς Ἑλλάδος π. Χ. καὶ κατὰ τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

9. **Πολίτευμα.** Ἡ Περσία εἶναι ἀνεξάρτητον βασιλεῖον συνταγματικόν, ὃ δὲ βασιλεὺς τῆς λέγεται Σάχης

10. **Πόλεις** εἶναι ἡ Τεχεράνη ἔχει 800.000 κατ. καὶ εἶναι πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου καὶ κέντρον ἐμπορικῶν (ταπήτων καὶ μεταξωτῶν). Τὸ Ἰσπαχάν (100000 κατ.) παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Περσίας.

Ἀ σ κ ή σ ε ι ς

1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη της.

β'. Τὸ Ἀφγανιστὰν

1. **Θέσις του καὶ ὄρια.** Τὸ Ἀφγανιστὰν κεῖται πρὸς ΒΑ. τῆς Περσίας καὶ κατέχει τὸ ΒΑ. τοῦ ὄροπεδίου Ἰράν, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ τὸ ὑψηλότερον τοῦ ὄροπεδίου τούτου.

"**Ορία του.** (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

2. "**Ἐκτασις.** Ἔχει ἑκτασιν περὶ τὰ 650.000 τ. χ.

3. **Ἐδαφος.** Τὸ ἔδαφός του εἶναι πολὺ ὀρεινόν. Εἶναι τὸ ὑψηλότερον τμήμα τοῦ ὄροπέδιου Ἰράν. Ἔχει ὄρη ὑψηλά, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ὑψηλότερον εἶναι τὸ Ἰνδοκοῦχον (7.200 μ. ὕψος).

4. **Ὑδατα.** Ποταμοὺς ἔχει ὀλίγους καὶ μικροὺς, Οὗτοι ἐκβάλλουν εἰς λίμνας. Ὁ μεγαλύτερος ἐξ αὐτῶν εἶναι ὁ Ὄζος (κ. Ἀμπουδάρια), ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει εἰς τὴν λίμνην Ἀράλην καὶ ὁ Καβούρ, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἰνδὸν ποταμόν.

5. **Κλίμα.** Τὸ κλίμα του εἶναι ἠπειρωτικόν. Πολὺ θερμὸν τὸ καλοκαίρι καὶ πολὺ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα. Βροχῆς πέφτουν εἰς τὰ Ν. καὶ ΝΑ. τῶν ὀρέων του χάρις εἰς τοὺς Ἰνδικοὺς μουσῶνες.

6. **Συγκοινωνία.** Εὐνόητον εἶναι γιὰ τὴν ἠ συγκοινωνία του εἶναι περιορισμένη. Μία μικρὴ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἔχει. Κυρίως ἡ συγκοινωνία του γίνεται ὅπως καὶ εἰς τὴν Περσίαν μὲ καραβάνια ζῶων καὶ μὲ αὐτοκίνητα.

7. **Προϊόντα.** Ἀπὸ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἔδαφους του καὶ τὸ κλίμα του εὐνόητον εἶναι ὅτι ἡ χώρα εἶναι ἄγονη καὶ φτωχὴ. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν, κυρίως ὅμως ζοῦν ἀπὸ τὴν κτηνοτροφίαν, τρέφουν πολλὰ πρόβατα. Παράγει δὲ α) ὀλίγα δημητριακά, καπνὸ, σταφύλια, φρούτα, β) μαλλιά, δέρματα, τυρί, βούτυρα. Ἀκόμη δὲ καὶ τάπητες.

8. **Κάτοικοι καὶ θρησκεία.** Ὁ πληθυσμὸς του ἀνέρχεται εἰς 12.000.000 περίπου κατοίκους. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι συγγενεῖς τῶν Περσῶν καὶ Τάταροι. Τὸ θρησκεία δὲ εἶναι Μωαμεθανοί.

9. **Πολίτευμα.** Τὸ Ἀφγανιστάν εἶναι κράτος ἀνεξάρτητον, Σουλτανάτον (αὐτοκρατορία) ὁ μονάρχης των λέγεται Πατισάχ καὶ ἔχει ἐξουσίαν ἀπεριόριστον. Εὐρίσκεται ὅμως τὸ Ἀφγανιστάν ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Μ. Βρετανίας.

10. **Πόλεις.** Εἶναι ἡ Καβούλη μὲ 150.000 κατ. Εἶναι πρωτεύουσα τοῦ κράτους καὶ εὐρίσκεται εἰς σπουδαίαν δίοδον πρὸς τὰς Ἰνδίας. Ἡ Χεράτη μὲ 30.000 κατοίκους καὶ ἡ Κανδαχάρη μὲ 50.000 κατοίκους.

Ἀ σ κ ἡ σ ε ι ς. (Ὡς αἰ τῆς Τουρκίας).

γ. Τὸ Βελουχιστάν

1. **Θέσις του καὶ ὄρια.** Τὸ Βελουχιστάν κεῖται Ν.Α. τῆς Περσίας καὶ πρὸς Ν. τοῦ Ἀφγανιστάν, Κατέχει τὸ Ν.Α. ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑψηλότερον τοῦ Περσικοῦ Ἰράν καὶ χαμηλότερον τοῦ Ἀφγανιστάν. Πρὸς Α. αὐτοῦ κεῖται τὸ Πακιστάν τῶν Ἰνδιῶν μὲ τὸ ὑποῖον ἠνωθῆ πολιτικῶς εἰς ἓν κράτος, «τοῦ Πακιστάν», τὸ ὁποῖον εἶναι ἓν ἀπὸ τὰ 4 κράτη τῶν Ἰνδιῶν.

2. **Ὅριά του** (βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

3. **Ἐκτασις.** Ἔχει ἑκτασιν 400.000 τ. χ.

4. **Ἐδαφος.** Τὸ ἔδαφός του εἶναι ὀρεινόν. Κατέχει τὸ Ν. τμήμα τοῦ Ἀνατολικοῦ ὄροπέδιου τοῦ Ἰράν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑψηλότερον τοῦ Περσικοῦ τοιοῦτου. Πεδιάδα δὲν ἔχει παρὰ μικρὰς κοιλάδας. Μεγάλην ἑκτασιν τοῦ ἔδαφους καταλαμβάνει ἡ μεγάλη ἔρημος Γεδρωσία, τὴν ὁποίαν διῆλθεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ εἰσέβαλεν εἰς τὰς Ἰνδίας.

4. **Υδατα.** Βρέχεται προς Ν. υπό τῆς Ἀραβικῆς Ἐθαλάσσης. Μόνον μικρὰ ποτάμια ὑπάρχουν εἰς τὸ Βελουχιστάν.

5. **Κλίμα.** Τὸ κλίμα του εἶναι ἠπειρωτικόν, ὅμοιον μὲ τὸ τοῦ Ἀφγανιστάν, ἀλλὰ πρὸ θερμὸν καὶ ξηρὸν. Σπανίως βρέχει.

6. **Προϊόντα.** Ἡ χώρα εἶναι ἀγονος καὶ φτωχή. Τὸ ἔδαφός του εἶναι κατάλληλον γιὰ κτηνοτροφία καὶ μὲ αὐτὴν κυρίως ἀσχολοῦνται οἱ κάτοικοί του, ζῶντες ὡς νομάδες.

7. **Συγκοινωνία.** Ἡ Συγκοινωνία του, εἶναι πολὺ καθυστερημένη, λόγω τοῦ ἔδαφους του καὶ τῆς οἰκονομικῆς του καταστάσεως. Σιδηρόδρομος δὲν ὑπάρχει. Ἡ συγκοινωνία του γίνεται κυρίως μὲ καραβάνια.

8. **Κάτοικοι καὶ Θρησκεία.** Ὁ πληθυσμὸς του ἀνέρχεται εἰς 1.000.000 κατ. Εἶναι ἀραιοκατοικημένον (διατί;) Τὸ θρησκευμα οἱ Βελοῦχοι εἶναι Μωαμεθανοί.

9. **Πολιτικὴ κατάστασις.** Μέχρι τοῦ 1947 ἦτο ἀποικία τῶν Ἀγγλων. Ἀπὸ τότε ἠνώθη πολιτικῶς μὲ τὸ Πακιστάν τῶν Ἰνδιῶν καὶ ἀπετέλεσαν μαζὶ τὸ Ἰνδικὸν κράτος Πακιστάν, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ Ἀγγλοι παρεχώρησαν αὐτονομίαν. Καὶ τοῦτο εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Μ. Βρετανίας, τῆς ὁποίας αἱ ἀρχαὶ ἔχουν τὴν ἔδραν των εἰς τὴν πόλιν Κέττα, παρὰ τὰ σύνορά του μὲ τὸ Ἀφγανιστάν.

10. **Πόλεις εἶναι:** Ἡ Κελάτη μὲ 15.000 κατ. ποὺ εἶναι ἡ πρωτεύουσά του καὶ ἡ Κέττα (50.000 κατ.).

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

1. Σχεδιάσατε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη τοῦ Ἰράν.
2. Ποῖα τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Περσίας.
3. Τοὺς πολέμους μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Περσῶν.

Β'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις

1. **Ποῖα εἶναι, θέσις της καὶ ὄρια.** Παρατηροῦντες στὸν Πολιτικὸν χάρτη τῆς Ἀσίας δεῖξατε τὴν Ν. Ἀσίαν καὶ λέγετε γιὰ τὴ θέσιν της καὶ τὰ ὄριά της.

2. Παρατηροῦντες ἔπειτα στὸ γεωφυσικὸν χάρτη τῆς Ἀσίας ὁρίσατε σ' αὐτὸν τὴ θέσιν τῆς Ν. Ἀσίας καὶ λέγετε.

α) Γιὰ τὸ ἔδαφός της (ὄρη, πεδιάδες, ἔρημοι, χερσόνησοι, ἀκρωτήρια).

β) Γιὰ τὰ ὕδατά της (θάλασσες, κόλπους, πορθμούς, διώρυγες, λίμνες, ποταμούς).

3. **Περιοχαὶ της.** Καθὼς βλέπομεν εἰς τὸν χάρτην ἢ Ν. Ἀσία περιλαμβάνει τρεῖς περιοχάς: Α' τὰς Ἰνδίας, Β' τὴν Ἰνδοκίαν καὶ Γ' τὸ Ἰνδικὸν Πολύνησον (ἢ Μαλαικὸν Πολύνησον).

2. Ίνδία

1. *Τι είναι.* Αί Ίνδία είναι μία από τὰς δύο μεγάλας χερσονήσους τῆς Ν. Ἀσίας. Μέχρι τοῦ ποταμοῦ αὐτῶν Ἰνδοῦ ἔφθασεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος καὶ μετέφερεν εἰς αὐτὰς τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμόν.

2. *Θέσις των καὶ ὄρια.* Κεῖνται πρὸς Α. τῆς Ἀραβικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰράν.

Ὅριά της εἶναι: Πρὸς Α. ἡ Ἰνδοκίνα. Πρὸς Δ. τὸ Ἀφγανιστάν καὶ τὸ Βελουχιστάν. Πρὸς Β. τὸ Τουρκεστάν καὶ Θιβέτ. Πρὸς Ν. δὲ ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανός.

3. *Ἔκτασις.* Ἐχουν ἔκτασιν 4.500.000 τετ. χιλιόμετρα περίπου.

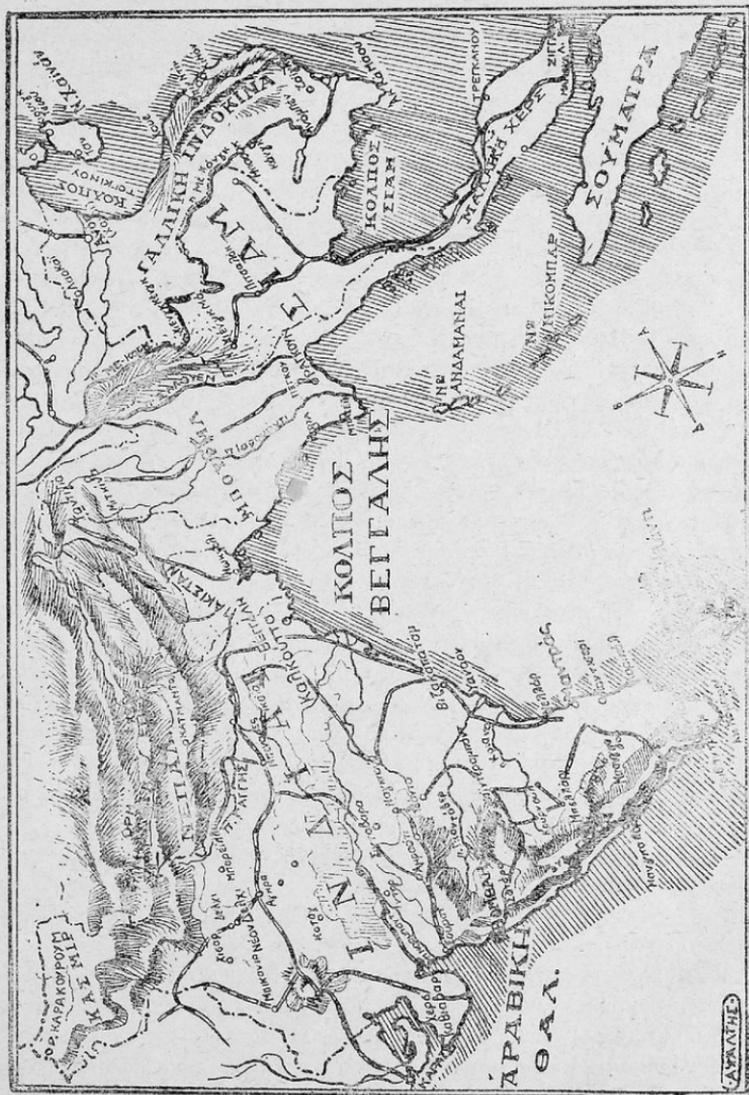

Ἡ κορυφή τοῦ Ἐβερεστ τῶν Ἰμαλαίων

4. *Ἐδαφος.* Ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους των αἱ Ίνδία διακρίνονται κυρίως εἰς 4 περιοχάς: α) τὰ Ἰμαλαία, β) τὰ βαθύπεδα τοῦ Γάγγου καὶ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, γ) τὸ ὄροπέδιον τοῦ Δεκάν καὶ δ) τὴν νῆσον Κεϋλάνην.

α) *Τὰ Ἰμαλαία* (Κατοικία τῶν χιόνων) ἀποτελοῦν τὴν ὑψηλοτέραν καὶ ὀγκωδεσιέραν ὄροσειρὰν τοῦ κόσμου. Ἐχει αὕτη μῆκος μὲν περὶ τὰ 2400 χιλ., πλάτος δὲ περὶ τὰ 250 χιλ. Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφή της εἶναι τὸ Ἐβερεστ (8.882 μ.). Σ' αὐτὴ μόλις τὸ ἔτος 1953 κατώρθωσαν ν' ἀνέλθουν δύο ὄρειβάται. Πολλοὶ ὄρειβάται τολμηροὶ ἐπεχείρησαν πρότερον ν' ἀνεβοῦν, ἀλλ' εὗρον τὸν θάνατον.

β) Πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων ἀπλώνεται τὸ μέγα βαθύπεδον τοῦ Γάγγου πο-

Χάρτης Ινδιάν (Ινδοστάν—Πακιστάν (με Βελουγιστάν)—Κεϋλάνη

ταμοῦ, τὸ ὄλοϊον εἶναι ὁ σιτοβολὸν τῶν Ἰνδιῶν. ΒΔ. τῶν Ἰνδιῶν ἀπλώνεται ἄλλο μέγα βαθύπεδο, τὸ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ.

γ) Τὸ ὄροπέδιον τοῦ Δεκάν εἶναι ἡ κυρίως τριγωνικὴ χερσόνησος τῶν Ἰνδιῶν. Αὕτη περικλείεται ἀπὸ τὰ ἀπότομα ὄρη Δυτικὰ Γαταῖα καὶ Ἀνατολικὰ Γαταῖα.

Στὰ βόρεια μέρη τῆς ἀπεράντου πεδιάδος, ποὺ ἀποτελοῦν τὰ δύο βαθύπεδα, κατὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἰμαλαίων καὶ τὰ χαμηλότερα πλευρὰ αὐτῶν μέχρις ὕψους 3.000 μ., ὑπάρχουν ἀπέραντα παρθένα δάση (ζοῦγκλες), στὰ ὁποῖα ζοῦν λέοντες, τίγρεις, ἐλέφαντες, ρινόκεροι, πίθηκοι, μεγάλα φίδια κ. ἄ. ἄγρια θηρία.

5. **Ὑδατα.** Αἱ Ἰνδία βρέχονται πρὸς Α. καὶ ΝΑ. ὑπὸ τῆς Βεγγαλικῆς θαλάσσης, πρὸς Δ. δὲ καὶ ΝΔ. ὑπὸ τῆς Ἀραβικῆς θαλάσσης. Ποταμοὺς ἔχουν τὸν Ἰνδόν, τὸν Γάγγην καὶ τὸν Βραχμαπούτραν. Καὶ οἱ τρεῖς πηγάζουν ἀπὸ τὰ Ἰμαλαῖα ὄρη. Ὁ Ἰνδὸς ῥέει πρὸς Ν. καὶ ὁ Γάγγης πρὸς Α., καθέννας δὲ διαρρέει τὸ ὁμώνυμόν του βαθύπεδον, τὸ ποτίζει καὶ τὸ λιπαίνει μὲ τὰ χρώματα ποὺ κατεβάζει καὶ κάνει τὴν γῆν του γόνιμον καὶ εὐφορον. Καὶ οἱ δύο οὗτοι ποταμοὶ θεωροῦνται ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν ἱεροί. Ὁ Βραχμαπούτρας πηγάζει ἀπὸ τὰ βόρεια τῶν Ἰμαλαίων, ὄχι μακρὰν τῶν πηγῶν τοῦ Ἰνδοῦ, ῥέει δὲ πρὸς Α., ἔπειτα πρὸς Ν. καὶ τέλος πρὸς Δ. καὶ πάλιν πρὸς Ν. Ἐνοῦται τέλος μὲ τὸν Γάγγην καὶ μαζί του ἐκβάλλουν εἰς τὴν Βεγγαλικὴν θάλασσαν. Κατὰ τὰς ἐκβολὰς τῶν διασχίζονται εἰς πολλοὺς κλάδους, οἱ ὁποῖοι διαμορφώνουν τὸ μεγαλύτερον δέλτα τοῦ κόσμου μὲ ἀπέραντα ἔλη καὶ ἀδιάβατες ζοῦγκλες.

6. **Κλίμα.** Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν Ἰνδιῶν (τὸ Κεντρικὸν καὶ Νότιον) εὐρίσκεται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην· ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπόλοιπον αὐτῶν πλησίον τῆς ζώνης ταύτης εὐρίσκεται. Ἄνεμοι εἰς τὰς Ἰνδίας πνέουν οἱ μουσῶνες. Οἱ θερινοὶ τούτων φέρουν πολλὰς βροχάς, ἐνῶ οἱ χειμερινοὶ εἶναι ξηροὶ καὶ οἱ βροχὰς γίνονται λιγώτερες. Γενικῶς λοιπὸν τὸ κλίμα τῶν Ἰνδιῶν εἶναι θερικὸν καὶ ὑγρὸν. Εὐνόητον ἕως εἶναι ὅτι τοῦτο εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ὄροσειρᾶς τῶν Ἰμαλαίων εἶναι ψυχρὸν, τὸ δὲ ψῦχος αὐξάνει, ὅσον ἀνερχόμεθα εἰς αὐτά. Ἀπὸ ὕψος δὲ 5.000 μ. καὶ ἄνω ἀρχίζει ἡ περιοχὴ τῶν αἰώνιων χιόνων.

7. **Προϊόντα.** Οἱ ποταμοὶ Ἰνδὸς καὶ Γάγγης καὶ τὸ θερικὸν κλίμα μὲ τίς πολλὰς βροχὰς κάνουν τὴν γῆν τῶν Ἰνδιῶν εὐφορωτάτην. Ἀπὸ αἰώνων φημισμένη εἶναι ἡ εὐφορία καὶ ὁ πλοῦτος τῶν Ἰνδιῶν. Τοῦτο μαρτυρεῖ καὶ ὁ μέγας πληθυσμὸς τῆς χώρας. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῶν εἶναι :

α) **Γεωργικά.** Δημητριακὰ (σίτος, κριθή, ἀραβόσιτος, κεχρί, σουσάμι), ἄσπρια, ῥύζι, βαμβάκι, λινάρι, λαχανικὰ κ. ἄ. Ἡ γεωργία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Τὰ 90% τῶν Ἰνδῶν εἶναι γεωργοί.

β) **Δενδροκομικά.** Εἰς τὰς Ἰνδίας καλλιεγεῖται τὸ ζαχαροκάλαμο, ἡ καφέα, ἡ μορέα, τὸ τέιον, τὸ Ἰνδικὸν λουλάκι. Παράγουν ὄθεν : ζάχαρη, καφέ, τέιον, λουλάκι καὶ διάφορα ὀπωρικά.

γ) **Δασικά.** Εὐνόητον ὅτι αἱ Ἰνδία παράγουν ἄφθονη ξυλεία καὶ ξυλάνθρακα· ὡσαύτως παράγουν καὶ μεγάλας ποσότητας καουτσούκ.

δ) **Κτηνοτροφικά.** Τρέφουν χιλιάδες αἰγοπρόβατα, ἄλογα, καμήλες καὶ ἐν

ζῶον λεγόμενον Γιάκ, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει διὰ τὴν διάβασιν τῶν Ἰμαλαίων. Παράγει ὄθην τυρί, βούτυρο, κρέατα, μαλλιά, δέρματα, μάλλινα ὑφάσματα, βαμβακερά. Τρέφουν ἀκόμη καὶ μεταξοσκώληκας διὰ τὴν παραγωγὴν μετάξης.

ε) **Ὁρυκτά.** Τὸ ἔδαφος τῆς ἐγκλείει καὶ πολλὰ ὀρυκτά, κυρίως δὲ γαϊάνθρακας, σίδηρο, μαγκάνιον, χαλκόν, χρυσόν, ἄργυρον, ἄλας καὶ πετρέλαιον.

στ) **Βιομηχανικά.** Χάριν τῆς ἰδικῆς τῆς βιομηχανίας ἡ Ἀγγλία ἐπὶ πολλὰς δεκαετίας ἠμπόδιζε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας τῶν Ἰνδιῶν. Ἄλλ' ἐξ αἰτίας τῶν δύο παγκοσμίων πολέμων κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔχει ἀρχίσει ν' ἀναπτύσσεται ἡ ἐγχώριος βιομηχανία, ἰδίως ἡ ὑφαντουργία, ἡ μεταλλουργία, ἡ ἔυλουργία, ἡ κερμποποιία κ. ἄ.

δ. **Συγκοινωνία.** Ἡ συγκοινωνία τῶν Ἰνδιῶν εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη, ἀλλ' ὄχι τόσον, ὅσον ἀπαιτεῖ τὸ μέγεθος τῆς χώρας. Ἐχει συγκοινωνίαν σιδηροδρομικὴν, αὐτοκινητικὴν, ἀεροπορικὴν καὶ ἀτμοπλοικὴν. (Βλέπετε στὸ χάρτη τῆς κυριώτερες σιδηροδρομικῆς γραμμῆς των).

Οἱ κυριώτεροι λιμένες τῶν Ἰνδιῶν εἶναι τῆς Καλκούτας, τῆς Βομβάης, τῆς Μαδράς, τοῦ Καρατσι καὶ τοῦ Κολόμπο τῆς Κεϋλάνης.

9. **Κάτοικοι.** Οἱ Ἰνδοὶ εἶναι περὶ τὰ 420.000.000 καὶ ἀνήκουν εἰς διαφόρους φυλάς. Τὰ $\frac{2}{3}$ ἐξ αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὴν λευκὴν φυλὴν, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν στὰ Β. καὶ ΒΔ. Πρὸς Ν. (εἰς τὸ Δεκάν) κατοικοῦν οἱ λεγόμενοι Δραβίται, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς τὴν μαύρην φυλὴν. Εἰς τὴν Α. ὄρεινὴν χώραν τῶν Ἰμαλαίων, πρὸς τὴν Κίναν, κατοικοῦν οἱ Θιβέτιοι Ἰνδοί, ποὺ ἀνήκουν εἰς τὴν κίτρινην φυλὴν.

10. **Θρησκεία.** Οἱ Ἰνδοὶ πιστεύουν εἰς διαφόρους θρησκείας. Αἱ κυριώτεροι ἐξ αὐτῶν εἶναι: Ὁ Βραχμανισμὸς (μὲ 260.000.000 πιστοὺς), ὁ Μωαμεθανισμὸς (μὲ 90.000.000 πιστοὺς) καὶ ὁ Βουδισμὸς (μὲ 6.000.000 πιστοὺς).

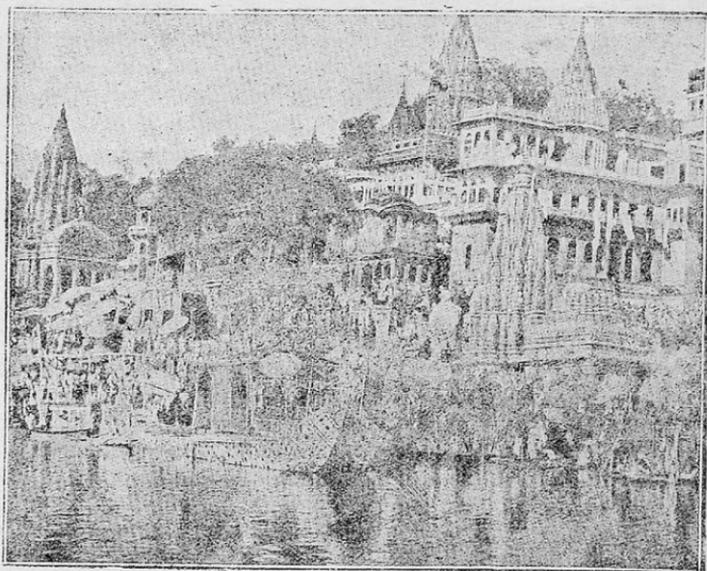
(Νὰ φέρετε πληροφορίας περὶ τοῦ Βραχμανισμοῦ, τοῦ Μωαμεθανισμοῦ καὶ τοῦ Βουδισμοῦ).

11. **Πολιτικὴ κατάστασις.** Μέχρι τοῦ 1947 αἱ Ἰνδία ἦσαν ἀποικία τῶν Ἀγγλων χωρισμένοι εἰς πολλὰ κρατίδια, τὰ ὁποῖα ἐκυβερνῶντο ἀπὸ τοπικοὺς ἄρχοντας (τοὺς μαχαραϊάδες). Ἀπὸ τὸ 1947 ἀπέκτησαν τὴν ἀνεξαρτησία· εἶναι δὲ τῶρα χωρισμένοι σὲ τρία ἀνεξάρτητα κράτη. Τὸ Ἰνδοστάν μὲ 340.000.000 κατ., τὸ Πακιστάν μὲ 75.000.000 κατ. καὶ τὴν Κεϋλάνην μὲ 5.500.000 κατ., τὰ ὁποῖα ἔχουν πολίτευμα δημοκρατίαν.

12. **Πόλεις τοῦ Ἰνδοστάν** εἶναι: τὸ Δελχί· ἔχει 600.000 κατ. καὶ εἶναι πρωτ. τοῦ Ἰνδοστάν. Ἡ Καλκούτα ἔχει 2.500.000 κατ. καὶ ἦτο πρωτ. τῶν Ἰνδιῶν πρὸ τοῦ 1947· εἶναι λιμὴν ἐμπορικώτατος· στὸ λιμάνι τῆς φθάνουν τὰ πλοῖα, ἀφοῦ πλεύσουν περὶ τὰ 200 χιλ. εἰς τὸν Γάγγην. Ἡ Βομβάη ἔχει 2.500.000 κατ. καὶ εἶναι λιμὴν ἐμπορικὸς. Ἡ Μανδράς ἔχει 1.400.000 κατ. καὶ εἶναι λιμὴν ἐμπορικὸς καὶ κέντρον βιομηχανίας. Μπεναρὲς 200.000 κ., ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδιῶν.

13. **Πόλεις τοῦ Πακιστάν** εἶναι: Τὸ Καρατσι· ἔχει 800.000 κατ. καὶ εἶναι πρωτ. τοῦ Πακιστάν. Ἡ Λαχώρη μὲ 950.000 κατ. Εἰς τὸ Πακιστάν ἀνήκει διοικητικῶς καὶ τὸ Βελουχιστάν τοῦ ὁποῦ αἱ πόλεις εἶναι: ἡ Κελάτη μὲ 15.000 κατ.

καὶ εἶναι πρωτεύουσά του· ἡ Κέττα μὲ 50.000 κατ. ὅπου ἔχουν τὴν ἑδραν των αἱ Ἀγγλικαὶ Ἀρχαί.

Μπεναρὲς ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδιῶν

14. Πόλεις τοῦ κράτους τῆς Κεϋλάνης εἶναι : τὸ Κολόμπο, τὸ ὁποῖον ἔχει 350.000 κατ. καὶ εἶναι πρωτεύουσα τοῦ κράτους καὶ σπουδαῖος σταθμὸς τῶν πλοίων πρὸς ἀνεφοδιασμὸ των ἰδίως εἰς ὕδωρ καὶ καύσιμον ἕλην.

Ἀσκήσεις

1. Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη τῶν Ἰνδιῶν.
2. Ποῖα τὰ κυριώτερα προϊόντα αὐτῶν;
3. Κάνετε νοερὰ ταξίδια ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς Καλκούταν.
4. Πῶς μπορούν καὶ ζοῦν εἰς τὰς Ἰνδίας τόσοὶ ἄνθρωποι;

3. Ἡ Ἰνδοκίνα

1. **Θέσεις καὶ ὄρια.** Ἡ Ἰνδοκίνα εἶναι μεγάλη χερσόνησος Ν.Α. τῆς Ἀσίας καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Κίνας (Ἰνδοκίνα) μέχρι σχεδὸν τοῦ Ἰσημερινοῦ. Κεῖται δλόκληρος εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην.
2. **Ὅριά της.** (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).
3. **Ἔκτασιν.** Ἡ Ἰνδοκίνα ἔχει 1.900 000 τ. χ.
4. **Ἔδαφος.** Ἡ Ἰνδοκίνα διασχίζεται ἀπὸ μακρὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι

είναι διακλαδώσεις τῶν ὄρειων τοῦ Θιβέτ διευθυνόμεναι ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Αἱ ὄρειαι τῆς εἶναι δασώδεις, ἐκτείνονται δὲ μεταξύ αὐτῶν εὐρεῖται κοιλάδες καὶ ἐκτεταμένα βαθύπεδα, τὰ ὁποῖα διαρρέονται καὶ προσχώνονται ἀπὸ μεγάλους ποταμούς καὶ εἶναι δι' αὐτὸ εὐφροτάτα.

5. Ὑδατα. α) *Θαλάσσας* ἔχει, πρὸς Α. τὴν Ν. Σινικὴν μετὸν κόλπον Σιάμ. Πρὸς Δ. τὴν Βεγγαλικὴν μετὸν κόλπον Μαργαμπάντ. β) *Ποταμοί*. Ἡ Ἰνδοκίνα διαρρέεται ἀπὸ πολλοὺς ποταμούς. Οἱ σπουδαιότεροι ἀπ' αὐτοὺς εἶναι : Ὁ Μεγκόν, ὁ Σαλουέν, ὁ Ἰραβάδης καὶ ὁ Μενάμ.

6. *Κλίμα*. Ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ Ἰνδοκίνα εὐρίσκεται εἰς τὴν θερινὴν ζώνην. Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς εἶναι ὑγρὸν καὶ θερμὸν, μετριάζεται δὲ ὅσον ἀπομικρυνόμεθα τῆς θαλάσσης πρὸς Β.

7. *Προϊόντα*. Καὶ τὰ προϊόντα τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι τὰ αὐτὰ μετὰ τῶν Ἰνδιῶν. Καὶ εἰς αὐτὴν τὸ θερμὸν τῆς κλίμα, αἱ βροχαὶ καὶ οἱ ποταμοὶ κάνουν τὸ ἔδαφος τῆς εὐφροτάτον καὶ παράγει ἄφθονα προϊόντα.

8. *Συγκοινωνία*. Ἡ συγκοινωνία τῆς κυρίως γίνεται μετὰ ποταμῶν. Ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς εἶναι πλατοί. Σιδηροδρομικὲς γραμμὲς ἔχει ἐλάχιστες. Ἡ θαλασσιὰ συγκοινωνία τῆς γίνεται κυρίως διὰ τῶν λιμένων τῆς : Ραγκούν, Βαγκόκ, Σαϊγκόν καὶ Σιγκαπούρης.

9. *Κάτοικοι, Θρησκεία*. Ἡ Ἰνδοκίνα ἔχει πληθυσμὸν περὶ τὰ 50.000.000 κατ. Εἶναι οὗτοι μογγολικῆς καταγωγῆς καὶ ὁμοιάζουν ἄλλοι μετὰ τοὺς Κινέζους καὶ ἄλλοι μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς. Οἱ κάτοικοι ἕως τῆς Μαλαϊκῆς Χερσονήσου εἶναι Μαλαῖοι. Ὡς πρὸς τὸ θρήσκευμα οἱ κάτοικοι εἶναι Βουδισταί, ὀλιγώτεροι δὲ Μωαμεθανοί.

10. *Πολιτικὴ κατάστασις*. Πολιτικῶς ἡ Ἰνδοκίνα διαιρεῖται εἰς τέσσαρα : 1ον) *τὴν Βερμανίαν* : ἥτις εἶναι δημοκρατία ἀνεξάρτητος, κατέχει δὲ τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Ἰνδοκίνας. Πόλεις ἔχει τὴν Ραγκούν μετὰ 450.000 καὶ τὸ Μανδάλου μετὰ 150.000 κατ.

2ον) *τὴν Μαλαϊκὴν Χερσονήσον* : ἥτις ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν (Ἀποικία) καὶ ἔχει μεγάλην τὴν Σιγκαπούρη μετὰ 500.000 κατοίκους. Εἶναι αὕτη ἰσχυρὸς πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Ἀγγλίας (τὸ Γιβραλτάρ τῆς Ἀνατολῆς).

3ον) *τὸ Βασίλειον τοῦ Σιάμ* : Τοῦτο εὐρίσκεται στὸ μέσον τῆς Ἰνδοκίνας καὶ ἔχει ἑκτασὶν 500.000 τ. χιλ., πληθυσμὸν δὲ ὡς 15.000.000 κατοίκους. Πόλεις ἔχει τὴν Βαγκόκ, ἡ ὁποία ἔχει ὡς 900.000 κατοίκους καὶ εἶναι τὸ μεγαλύτερον λιμάνι τοῦ Σιάμ.

Συγκομιδὴ καουτσούκ

4ον) *Ἡ Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα* (Τὸ Βιέτ—Νάμ): Αὕτη κατέχει τὸ Α. μέρος τῆς Ἰνδοκίνας καὶ περιλαμβάνει τὰς χώρας Κοχιγκίνα, Ἀνάμ καὶ Τογκίνον. Ἔχει ἑκτασίαν 750.000 τ. χιλίωμ. καὶ πληθυσμὸν 25.000.000 κατοίκους.

Αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν (κτῆσις Γαλλικῆ). Τελευταίως ὁμως κατόπι ἐμφυλίου πολέμου μεταξύ βορείων κατοίκων (κομμουνιστῶν) καὶ τῶν νοτίων (ἐθνικιστῶν), ὑποστηριζομένων καὶ ὑπὸ τῶν Γάλλων, διηρέθη εἰς Βόρειον Βιενάμ ὑπὸ τοὺς Κομμουνιστὰς καὶ εἰς Νότιον ὑπὸ τοὺς Ἐθνικιστὰς καὶ Γάλλους. Συμφώνως δὲ μὲ τὴν ἀνακομήν, πού ἐγένετο διὰ τὸ μέλλον τῆς χώρας θ' ἀποφασίσθη ὅλος ὁ λαὸς δι' ἐκλογῶν

Πόλεις ἔχει 1) τὴ Χανόη μὲ 150.000 κατ. πρωτ. τοῦ Τογκίνου, 2) τὴ Σαϊγόν μὲ 140.000 κατ.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

1. *Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη τῆς Ἰνδοκίνας.*

4. Ἰνδονησία

1. *Θέσις καὶ ὄρια.* Ἰνδονησία (ἢ Ἰνδικὸν Πολύνησον) λέγονται ὅλα τὰ νησιά, πού εὑρίσκονται Ν.Α. τῆς Ἰνδοκίνας μέχρι τῆς Αὐστραλίας καὶ μεταξύ τῶν Ὄκεανῶν Ἰνδικοῦ καὶ Εἰρηνικοῦ. Τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ τὰ νησιά αὐτὰ εἶναι: ἢ Σουμάτρα, ἢ Βόρνεο, ἢ Ἰάβα, ἢ Κελέβη, αἱ Φιλιππῖναι, αἱ Μολούκαι καὶ τὰ νησιά τῆς Σούνδης. Ὑπάρχουν ὁμως καὶ πλεῖστα συμπλέγματα μικρῶν νησιῶν. Ὡς 7.000 ὑπολογίζονται ὅλα τὰ νησιά τῆς Ἰνδονησίας.

2. *Ἔκτασις.* Ἡ ἑκτασις τῆς Ἰνδονησίας εἶναι περίπου περὶ τὰ 2.000.000 τ. χ., ὃ δὲ πληθυσμὸς της φθάνει τὰ 78.000.000 κατ.

3. *Ἔδαφος.* Τὸ ἔδαφός της εἶναι μᾶλλον ὄρεινόν. Ὑπάρχουν ὁμως σ' αὐτὸ καὶ πεδιάδες μεγάλες καὶ κοιλάδες. Αἱ νῆσοι τῆς Ἰνδονησίας εἶναι λείψανα παλαιᾶς ξηρᾶς, πού ἐξετείνετο ἀπὸ τῆς Ἀσίας μέχρι τῆς Αὐστραλίας καὶ ἡ ὁποία ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ σήμερον ἡ Ἰνδονησία πάσχει ἀπὸ πολλοὺς σεισμοὺς καὶ ἀποτελεῖ τὸ πῶ ἡφαιστειῶδες μέρος τῆς γῆς.

4. *Ὑδάτα.* Πολλὰ εἶναι τὰ πηγαῖα νερὰ τῶν νήσων τῆς Ἰνδονησίας καὶ πολλοὶ ποταμοὶ σχηματίζονται σ' αὐτάς, οἱ ὅποιοι τὰς διαρρέουν καὶ τὰς κάνουν εὐφορωτάτας.

5. *Κλίμα.* Διὰ μέσου τῆς Ἰνδονησίας διέρχεται ὁ Ἰσημερινός. Ἀλλὰ τὸ θερμὸν της κλίμα μετριάζεται ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν τῶν θαλασσῶν, ἀπὸ τίς ἀφθονες βροχῆς πού πέφτουν, λόγῳ τῶν μεγάλων ἐξατμίσεων, καὶ ἀπὸ τοὺς πνέοντας ὑγροὺς μυσῶνας. Εἶναι λοιπὸν τὸ κλίμα τῆς Ἰνδονησίας θερμὸν καὶ ὑγρόν, ὠκεάνειον. Χάρις εἰς τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἰνδονησίας, μεγίστη εἶναι ἡ βλάστησις σ' αὐτὴ καὶ ἰδίως στὴ Δυτικῇ.

6. *Προϊόντα.* Ἀπὸ τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἔδαφους, τὸ θερμὸν κλίμα καὶ τίς ἀφθονες βροχῆς εἶναι εὐνόητον γιὰ τὸ ἔδαφος τῆς Ἰνδονησίας εἶναι εὐφο-

ρώτατον. Ἐφθονα καὶ ποικίλα εἶναι τὰ προϊόντα αὐτῆς. Γεωργικά, δενδροκομικά, δασικά, κτηνοτροφικά, ὀρυκτά.

Ἡ ὄρυζα εἰς τὴν Ἰνδονησίαν ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν τροφήν τῶν κατοίκων τῆς. Μεγάλη εἶναι ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ, τοῦ ζαχαροκαλάμου, τοῦ καφέ,

τοῦ τεύου εἰς τὴν Ἰάβαν, Σουμάτραν καὶ Φιλιππίνας. Ἐπίσης πολὺ σπουδαῖον προϊόν εἶναι καὶ τὸ κινίνον. Ἡ κινίνη κυρίως καλλιεργείται εἰς τὴν Ἰάβαν, ἡ δὲ παραγωγή τῆς ἀποτελεῖ σχεδὸν τὴν παγκόσμιον παραγωγήν. Τὸ κολουτσούκ καλλιερ-

γούμενον εις την 'Ιάβαν και Σουμάτραν αποτελει τὸ 1/2 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς του.

Ζῶα. Στὰ ἀπέραντα παρθένα δάση της ζοῦν τὰ αὐτὰ μετὰ τὰς 'Ινδίας σχεδὸν ζῶα' ἐλέφαντες, ρινόκεροι, βούβαλοι, πίθηκοι, λέοντες, τίγρεις, πάνθηρες κ. ἄ.

7. **Συγκοινωνία.** Ἡ συγκοινωνία της εἰς τὰς μεγάλας νήσους της εἶναι ἀρκετὰ καλή, ἀκόμη και ἡ σιδηροδρομική. Ἡ ἀτμοπλοικὴ της συγκοινωνία, χάρις εἰς τὸ ἐξαγωγικὸ της ἐμπόριο τῶν πρώτων ὑλῶν, εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη και μετὰ τὰ κράτη τῶν ἄλλων ἡπειρῶν.

8. **Κάτοικοι, γλῶσσα, Θρησκεία, πολιτισμός.** Οἱ 'Ινδονήσιοι ἀνέρχονται εἰς 78.000.000. Τὸ ἥμισυ αὐτῶν κατοικεῖ στὴν 'Ιάβα, ἥτις εἶναι ἡ πιὸ πύ-

Καλλιέργεια ριζιοῦ στὴ νῆσο 'Ιάβα

κνοκατωκημένη χώρα τῆς γῆς. Οἱ 'Ινδονήσιοι εἶναι Μαλαῖοι' ζοῦν ὅμως και ἀρκετοὶ Κινέζοι και 'Ιάπωνες. Πολλὲς γλῶσσες ὁμιλοῦνται' ἡ πιὸ ὅμως διαδεδομένη εἶναι ἡ Μαλαική.

Θρησκεία, ἐπικρατεῖ ὁ Μωαμεθανισμός. Μόνον εἰς τὰς Φιλιππίνας ἐπικρατεῖ ὁ Χριστιανισμός.

Πολιτισμός. Εἰς τὸν πολιτισμὸν οἱ 'Ινδονήσιοι ἀκόμη ὑστεροῦν.

9. **Πολιτικὴ κατάστασις και πόλεις.** Μέχρι τοῦ Β' παγκοσμίου πολέμου αἱ νῆσοι τῆς 'Ινδονησίας ἦσαν κτήσεις 'Ολλανδικαί, 'Αγγλικαί και τῶν 'Ηνωμένων Πολιτειῶν τῆς 'Αμερικῆς. Μετὰ τοῦτον ὅμως αἱ περισσότεραι τῶν 'Ολλανδικῶν νήσων (Σουμάτρα, 'Ιάβα, Κελέβη, Μολοῦκοι, Δ. Βόργεο και Δ. Νέα Γουίνεα κ. ἄ.) ἐκηρύχθησαν ὑπὸ τοῦ Ο.Η.Ε. ἀνεξάρτητοι και ἀπέτελεσαν τὴν δημοκρατίαν τῆς 'Ινδονησίας. Εἰς δὲ τὰς Φιλιππίνας ἐχορήγησαν αἱ 'Ηνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς 'Αμερικῆς πλήρη ἀνεξαρτησίαν και ἀπέτελεσαν τὴν Δημοκρατίαν τῶν Φιλιππίνων ἀποτελοῦσαι μέλος τῶν 'Ην. Πολιτειῶν τῆς 'Αμερικῆς.

10. **Πόλεις τῆς Δημοκρατικῆς 'Ινδονησίας.** Εἶναι ἡ Βαταβία ἐπὶ τῆς

νήσου 'Ιάβας' ἔχει 2.800.000 κατ. καὶ εἶναι πρωτεύουσα τῆς Δημοκρατίας. Ἄλλαι πόλεις εἶναι ἡ Σουραβάγια' ἔχει 800.000 κατ. καὶ εἶναι ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς.

11. *Πόλεις τῆς Δημοκρατίας τῶν Φιλιππίνων.* Ἡ ἔκτασις τῶν Φιλιππίνων εἶναι 300.000 τ. χ., ὁ δὲ πληθυσμὸς τῶν 15.000.000. Πρωτεύουσά τῶν εἶναι ἡ Μανίλλα μὲ 500.000 κατ. ἐπὶ τῆς νήσου Λουσόν. Ἄλλη πόλις εἶναι τὸ Μινδάναιο εἰς τὴν δμώνυμο νῆσο.

Ἀσκήσεις

- 1) *Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸν χάρτη τῆς Ἰνδοκίνας καὶ Ἰνδονησίας.*
- 2) *Γιατί ἡ Ἰνδοκίνα εἶναι πυκνοκατοικημένη τόσον;* 3) *Ποία τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς; καὶ γιατί;* 4) *Κάνετε νοερώς ταξίδια ἀνά τοὺς λιμένας τῆς Ἰνδοκίνας ξεκινώντας ἀπὸ τὴν Καλκούτα.*

Γ'. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις

1. *Ποία εἶναι ἡ θέσις τῆς καὶ τὰ ὄρια.* (Οἱ μαθηταὶ δεικνύουσι τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν στὸ γεωφυσικὸν χάρτη τῆς Ἀσίας καὶ ὁρίζουσι τὴν θέσιν τῆς, λέγουσι τὰ ὄριά τῆς καὶ ὁμιλοῦν δι' ὀλίγων διὰ τὸ ἕδαφός τῆς καὶ τὰ ὕδατά τῆς).

Παρατηροῦν ὅτι ἡ Κ. Ἀσία διακρίνεται σὲ δύο τμήματα: α) τὸ Δυτικόν, ποὺ περιλαμβάνει τὴν Τουρανικὴν περιοχὴν (ἦτοι τῶν λιμῶν Κασπίας καὶ Ἀράλης) μετὰ τοῦ Τουρκεστάν καὶ β) τὸ Ἀνατ. τμήμα, ποὺ περιλαμβάνει τὴν Α. Κ. Ἀσίαν, ποὺ λέγεται «Ἄνω Ἀσία», ἕνεκα τοῦ ὕψους τοῦ ἑδάφους τῆς.

2. *Ἔκτασις.* Ἡ ἔκτασις τῆς Κ. Ἀσίας εἶναι 7.300.000 τ. χιλ.

3. *Ἔδαφος.* Τὸ Δ. τμήμα τῆς Κ. Ἀσίας εἶναι στεππῶδες καὶ ἀμμώδες, ἀλλ' ὑπάρχουσι σ' αὐτὸ καὶ ὄασις. Χωρίζεται ἀπὸ τὸ Α. τμήμα διὰ τοῦ Κεντρικοῦ ὄγκου τοῦ ὄροπέδιου Παμίρ καὶ τῶν ὄροσειρῶν Τιέν Σάν (Οὐρανίων ὄρεων) καὶ Ἀλταίων.

Τὸ Α. τμήμα (ἡ ἄνω Ἀσία) ἐκτείνεται ἀπὸ τὰς ὄροσειρὰς τοῦ ὄροπέδιου Παμίρ καὶ τῶν Ἰμαλαίων μέχρι τῆς ὄροσειρᾶς τῶν Γιαβλονοσίων. Διασχίζεται δὲ ἐκ Δ. πρὸς Α. ὑπὸ τῶν ὄροσειρῶν Τιέν Σάν καὶ Ἀλταίων καὶ μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν τούτων ὑπάρχουσι στέπαι καὶ ἔρημοι μεγάλαι (ὡς τῆς Γόβης).

4. *Ὑδάτα.* Ἄξιον παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ἡ Κ. Ἀσία δὲν βρέχεται διόλου ὑπὸ θαλάσσης, οἱ δὲ ποταμοὶ τῆς ἐκτὸς ὀλίγων τοῦ Α. τμήματος, δὲν ἔχουσι ἔκροτον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἄλλοι μὲν ἐκβάλλουσι σὲ λίμνας, ἄλλοι χάνονται στὴν ἄμμο τῶν ἐρήμων, ἀφοῦ προηγουμένως ἐξαντλοῦνται τὰ ὕδατά των μὲ ἀρδευσιν καλλιεργησίμων ἐκτάσεων.

5. *Κλίμα.* Τὸ κλίμα τῆς Κ. Ἀσίας εἶναι γενικῶς ἠπειρωτικόν. Θερμὸν τὸ θέρος καὶ ψυχρὸν τὸ χειμῶνα. Βροχὲς εἰς τὴν Κ. Ἀσίαν γενικὰ πέφτουσι ὀλίγες καὶ τὸ κλίμα εἶναι ξηρόν. Μόνον εἰς τὰ Ἀνατολικά κράσπεδα τοῦ Α. τμήματος τῆς Κ.

2. Τουρκεστάν

1. **Ἔθεις τῶν καὶ ὄρια.** Τὸ Τουρκεστάν εἶναι τὸ Δ. Τμήμα τῆς Κ. Ἀσίας. Κεῖται πρὸς Α. τῆς Κασπίας θαλάσσης, ἐκτεινόμενον πρὸς Α. μέχρι τοῦ ὄρουπέδιου Θιβέτ, πρὸς Β. μέχρι τῆς Σιβηρίας καὶ πρὸς Ν. μέχρι τοῦ ὄρουπέδιου Ἰράν.

2. **Ἔκτασις.** Ἡ ἔκτασις τοῦ Τουρκεστάν εἶναι περὶ τὰ 2.500.000 τ. χ.

3. **Ἔδαφος.** Τοῦτο καθὼς εἶπομεν εἶναι πεδινὸν καὶ στεππῶδες. Καὶ ἐκτάσεις γόνιμοι ὑπάρχουν ἰδίως στὰ Ν.Α. αὐτοῦ, αἱ ὁποῖα διαρρέονται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ὡξου καὶ Ἰαξάρτου. Τὸ Δ. Τουρκεστάν ἦτο ἄλλοτε θάλασσα μεσόγειος, τῆς ὁποίας λείψανα ἔμειναν ἡ Κασπία θάλασσα καὶ ἡ Ἀράλη λίμνη.

4. **Ὑδατα.** Ἐχει λίμνας καὶ ποταμούς. Λίμνας ἔχει : α) Τὴν Κασπίαν, ἡ ὁποία στὸ μέγεθος εἶναι ἡ πρώτη τοῦ κόσμου, β) Τὴν Ἀράλην τρίτην τοῦ κόσμου καὶ γ) Τὴν Βαλκάση. Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ τοῦ εἶναι : Ὁ Ὡξος (νῦν Ἀμού Δάρια) καὶ ὁ Ἰαξάρτης (νῦν Σὺρ Δάρια), οἱ ὁποῖοι πηγάζουν ἀπὸ τὰς ὄρουσειράς τοῦ Παμίρ καὶ Τιέν Σάν καὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν Ἀράλην λίμνην. Εἰς δὲ τὸ Α. Τουρκεστάν εἶναι ὁ Ταρίμ.

5. **Κλίμα.** Τὸ κλίμα τοῦ Τουρκεστάν εἶναι ἡπειρωτικόν· θερμὸν τὸ θέρος καὶ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα. Εἶναι δὲ ξηρὸν, διότι βροχῆς λίγες πέφτουν. (Διατί :)

6. **Προϊόντα.** Εὐνόητον εἶναι ἤδη ὅτι τὸ πλεῖστον τῆς χώρας εἶναι ἄγονον. Ἄλλ' ὑπάρχουν καὶ ὄσσεις, καὶ ἄλλαι ἐκτάσεις αἱ ὁποῖαι μὲ τὴν καλλιέργειαν καὶ ἄρδυσιν καθίστανται γόνιμοι. Τοιαῦτα εἶναι ἰδίως αἱ πλησίον τῶν ποταμῶν ἐκτάσεις. Ὀλίγα λοιπὸν εἶναι τὰ γεωργικὰ προϊόντα καὶ ταῦτα εἶναι : σῖτος, ὄρυζα, ἀραβόσιτος, βάμβαξ, κερσί, ὄσπρια, ὄπωρικά, πεπόνια, λαχανικά. Ἐπίσης καλλιεργεῖται καὶ ἡ ἄμπελος. Τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα εἶναι τὰ σπουδαιότερα. Τρέφουν πολλὰ πρόβατα καὶ ἀγέλες ἵππων καὶ καμήλων. Καὶ τὰ βιομηχανικά προϊόντα δὲν λείπουν ἀπὸ τὴν χώραν. Περίφημοι εἶναι οἱ τάπητες τῆς Βουχάρας καὶ τῆς Χίβας.

7. **Ἡ Συγκοινωνία** τῆς χώρας γίνεται διὰ τῶν σιδηροδρόμων καὶ καραβανίων καμήλων. (Βλέπετε τίς σιδηρ. γραμμῆς στὸ χάρτη).

Τοῦ Α. Τουρκεστάν ἡ συγκοινωνία γίνεται μόνον διὰ καραβανίων. Ὁδὸς ἀπὸ τὴν Α. Ἀσίαν διὰ τῶν πόλεων Ἰορκάνδης καὶ Κασγάρης φέρει εἰς τὸ Δ. Τουρκεστάν, εἰς τοὺς σιδηρ. σταθμούς, πού εἶναι παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν ὄρουσειρῶν.

8. **Κάτοικοι—Θρησκεία.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας ἀνέρχεται εἰς 17.000.000 κατ. καὶ εἶναι Μογγολικῆς καταγωγῆς. Ἐξ' αὐτῶν τὰ 15.000.000 κατοικοῦν εἰς τὸ Δ. Τουρκεστάν καὶ τὰ 2.000.000 εἰς τὸ Α.

9. **Πολιτικὴ κατάστασις.** Πολιτικῶς τὸ Τουρκεστάν διαιρεῖται εἰς δύο : α) εἰς τὸ Δυτικὸν ἢ Ρωσικὸν Τουρκεστάν, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ Δημοκρατίαν τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας, β) εἰς τὸ Ἀνατολικὸν ἢ Κινεζικὸν Τουρκεστάν, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ αὐτόνομον δημοκρατίαν, ἀνήκουσαν εἰς τὴν Κίναν.

10. **Πόλεις τοῦ Α. Τουρκεστάν** εἶναι : ἡ Τασκένδη· ἔχει 500.000 κατ. καὶ

είναι κέντρον τῆς συγκοινωνίας καὶ τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας. Ἡ Σαμαρκάνδη ἔχει 100.000 κατ. καὶ ὑπῆρξεν ἄλλοτε ἡ ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, βασιλέως τῶν Μογγόλων. Ἡ Βουχάρα ἔχει 75.000 κατ. καὶ πολλά Τζαμιά, εἶναι δὲ κέντρον παραγωγῆς βάμβακος. Ἡ Χίβα καὶ τὸ Μερβ εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τοῦ Ὠξου ποταμοῦ.

11. **Πόλεις τοῦ Α. Τουρκιστάν** εἶναι ἡ Ἰορκάνδη (70.000 κατ.), ἡ Κασγάρδη 80.000 κατ. καὶ ἡ Χοτάν.

Ἄσκησεις

1. Κάνετε τὸ γεωφωσικοπολιτικὸ χάρτη του.

Θιβὲτ (Ψηλὴ Χώρα)

1. **Θέσις του καὶ ὄρια.** Τὸ Θιβὲτ εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄροπέδιον τῆς γῆς. Εὐρίσκεται εἰς ὕψος 4000—5000 μ. ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Κεῖται μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν Ἰμαλαίων καὶ Κουέν—Λούν.

Ὅριά του. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη),

2. **Ἐκτασις.** Ἡ ἔκτασις του ἀνέρχεται εἰς 2.000.000 τετρ. χιλιόμετρα.

3. **Ἐδάφος.** Τὸ Θιβὲτ καθὼς εἴπομεν εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄροπέδιον τῆς γῆς. Περιβάλλεται δὲ ἀπὸ ὑψηλοτέρας ὄροσειρᾶς ἀπὸ Ν. ἀπὸ τὰ Ἰμαλαῖα (ὕψους 8.882 μ.) καὶ ἀπὸ Β. ἀπὸ τὸ Κουέν Λούν (ὕψους 7.720 μ.). Πρὸς Δ. τοῦ Θιβὲτ καὶ μεταξὺ τῶν Ἰμαλαίων καὶ Κουέν Λούν ἀπλώνεται παράλληλα πρὸς αὐτὰ τὸ ὄρος Καρακουρούμια (ὕψους 7.300 μ.). Ἀπὸ τὰς ἀποτόμους μεταβολὰς τῆς θερμοκρασίας ξεσχίζονται τὰ πετρώματα τῶν ὄρεων καὶ γεμίζουν αἱ χαράδραι καὶ αἱ ὑπόρειαι αὐτῶν ἀπὸ συντρίμματα λίθων καὶ ξηρὰ χαλίκια. Ταῦτα καταπίνουν τὸ ὕδωρ, ποὺ κατέρχεται ἀπὸ τοὺς παγετώνας τῶν βουνῶν. Πολλὰ ἀπὸ τὰ ὕδατα αὐτὰ σταματοῦν εἰς ἔλη καὶ ἀβαθεῖς λίμνας.

Τὸ Θιβὲτ, ὅπως καὶ ὅλη ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, εἶναι χώρα τῶν ἐρήμων καὶ τῶν στεππῶν.

4. **Ὑδατα.** Τὸ Θιβὲτ, ὅπως καὶ ὁλόκληρος ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, πάσχει ἀπὸ ἐξαιρετικῆν ξηρασίαν, διότι τὰ περὶ ὅρη ὀλίγους ὕδατιμοὺς ἀφήνουν νὰ προχωρήσουν εἰς τὸ ἐσωτερικόν του. Αἱ βροχαὶ εἶναι μικραὶ καὶ σπάνιαι, ἐνῶ ἀντιθέτως εἰς τὰ Ἰμαλαῖα καὶ τὴν Ἰνδίας αὐταὶ εἶναι μεγάλαι καὶ ἀφθοναί.

5. **Κλίμα.** Εὐνόητον εἶναι ὅτι τὸ κλίμα τοῦ Θιβὲτ, λόγῳ τοῦ μεγάλου ὕψους του, εἶναι πολὺ ψυχρόν. Σ' αὐτὸ συντελοῦν καὶ οἱ πνέοντες ἄνεμοι ἀπὸ τὰς περὶ ἑαρινῶν χιονισμένας ὄροσειράς.

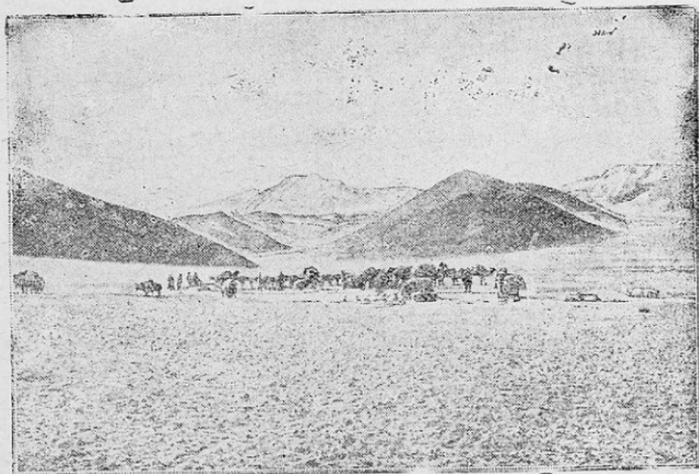
6. **Προϊόντα.** Ἐνεκα τοῦ ψυχροῦ κλίματος, τῆς ἐξαιρετικῆς ξηρασίας καὶ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους, τὸ Θιβὲτ παράγει ὀλίγα προϊόντα, δημητριακὰ καὶ κτηνοτροφικὰ.

7. **Συγκοινωνία.** Εὐνόητον εἶναι ὅτι ἡ συγκοινωνία τοῦ Θιβὲτ εἶναι πολὺ καθυστερημένη. Γίνεται κυρίως μὲ ζῶα : ἄλογα, μουλάρια, ὄνους. Εἰς τὰ πολὺ δὲ ἀνώμαλα μέρη μεταχειρίζονται τὸ Γιάκ, εἶδος βουβάλου μὲ μακρὸ τρίχωμα καὶ μεγάλη οὐρά, ὅστις ἀντέχει στὸ ψῦχος καὶ στὶς πορείας.

Ἡ συγκοινωνιακὴ ὁδὸς μεταξὺ Ἰνδιῶν καὶ Θιβέτ ἀκολουθεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ Βραχμαπούτρα.

8. **Κάτοικοι—Θρησκεία.** Οἱ κάτοικοι τοῦ ἀνέρχονται εἰς 4.000.000, ἀσχολοῦνται δὲ κυρίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν γεωργίαν. Ἡ κυριώτερα θρησκεία στὸ Θιβέτ εἶναι ὁ Βουδισμός. Χιλιάδες κάτοικοι ζοῦν ἀφοσιωμένοι στὴ λατρεία τοῦ θεοῦ Βούδα σὲ μοναστήρια ὡς μοναχοὶ (Λάμα). Τὰ μεγαλύτερα μοναστήρια ἔχουν καὶ 1000—4000 μοναχοὺς.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ὁ ἀνώτατος θρησκευτικὸς καὶ πολιτικὸς ἀρχηγὸς τῶν Θιβετιανῶν λέγεται Δαλαῖ Λάμας καὶ ἐδρεύει εἰς τὴν πρωτεύουσαν Λάσα. Πάν-

Καραβάνι Γιακ

τοτε ὅμως τὸ Θιβέτ ἦτο ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Κίνας, ὅπως καὶ τὸ Α. Τουρκεστάν καὶ ἡ Μογγολία. Ἀπὸ τὸ 1911 θεωρεῖται ὡς ἀνεξάρτητος χώρα, πλὴν ὅμως εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐξάρτησιν τῆς Κίνας, τελευταίως δὲ ἠνώθη μαζί της.

Πόλεις εἶναι. Ἡ Λάσα (τόπος τοῦ Θεοῦ) ἔχει 40.000 κατ. καὶ σ' αὐτὴν εἶναι τ' ἀνάκτορα τοῦ Δαλαῖ Λάμα, τὰ ὁποῖα ἔχουν 7 πατώματα καὶ πλεῖστα δωμάτια διὰ τοὺς προσκυνητὰς, πού διαρκῶς συρρέουν πρὸς αὐτά.

4. Μογγολία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Μογγολία κεῖται πρὸς Β. τῆς Κίνας καὶ τοῦ Θιβέτ καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοὺς πρόποδας τῆς ὄροσειρᾶς Κουὲν Λοὺν πρὸς Ν. μέχρι τῶν Σιβηρικῶν ὄροσειρῶν Γιαβλονόια πρὸς Β. καὶ ἀπὸ τοῦ Α. Τουρκεστάν πρὸς Δ. μέχρι τῆς ὄροσειρᾶς Κιγγάν πρὸς Α.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἡ Μογγολία διαιρεῖται : εἰς Ἐσωτερικὴν ἢ Κινεζικὴν Μογγολίαν καὶ εἰς Ἐξωτερικὴν ἢ Ρωσικὴν Μογγολίαν.

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς ὅλης Μογγολίας ἀνέρχεται εἰς 2.000.000 τ. χιλιομ.

Ἐδαφος. Ἡ Μογγολία εἶναι ὄροπέδιον μέσου ὕψους 1.000 μ. Τὸ περισσότερον ἔδαφος κατέχει ἡ ἔρημος Γόβη. Πρὸς Δ. ἐκτείνονται ἀπὸ Δ. πρὸς Α. αἱ ὄροσειραὶ Τιέν Σάν καὶ Ἀλτάϊα. Πρὸς Β. δὲ ἄλλαι ὄροσειραὶ χαμηλότεραι μέχρι τῆς ὄροσειρᾶς Γιαβλονόια.

Ὑδατα. Ἡ Μογγολία εἶναι ἡ πιὸ κατάξηρη χώρα. Στὸ μέσον της ἀπλώνεται ἡ ἔρημος Γόβη. Βροχὲς πέφτουν πολὺ ὀλίγες (Γιατί ;) Μόνον στὶς Β. καὶ Α. περιοχὰς πέφτουν ὀλίγες βροχὲς χάρις εἰς τοὺς θερμοὺς μουσῶνας τοῦ Εἰθηνικοῦ, ποὺ πνέουν ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ τέλους Σεπτεμβρίου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Μογγολίας εἶναι ἡπειρωτικὸν καὶ ξηρότατον με καλοκαίρι θερμότατον καὶ χειμῶνα ψυχρότατον. Ἡ θερμοκρασία παρουσιάζει πολλὰς διακυμάνσεις καὶ μεταξὺ ἡμέρας καὶ νύχτας. Ἐξ αἰτίας τῶν διακυμάνσεων τούτων σχηματίζονται σφοδρότατοι ἄνεμοι, ποὺ σηκώνουν τὴν ἄμμο εἰς σύννεφα καὶ τὴν μεταφέρουν εἰς ἄλλα μέρη, σχηματίζοντες θίνας.

Προϊόντα. Ἡ χώρα εἶναι ἀιμώδης καὶ ἄγονος. Μόνον εἰς μερικὰ μέρη εἶναι δυνατὴ ἡ καλλιέργεια ἰδίως κριθῆς καὶ βρώμης. Οἱ πλεῖστοι κάτοικοι ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν κτηνοτροφίαν.

Καραβάνι καμήλων εἰς Δ. Μογγολίαν

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς Μογγολίας γίνεται διὰ καραβανίων καμήλων, ἵππων, ἡμιόνων καὶ ὄνων.

Κάτοικοι—Θρησκεία. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Μογγολίας ἀνέρχεται εἰς 3.000.000 κατοίκους. Εἶναι δὲ οὗτοι Μογγολικῆς φυλῆς, ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τὶς μεγάλες κατακτητικὰς ἐξορμήσεις, ποὺ ἔκαμε μετὰ ἀρχηγοῦς τὸν Τσεγγις—Χάν καὶ Ταμερλᾶνον.

Ὡς πρὸς τὸ θρησκεῦμα οἱ Μογγόλοι εἶναι Βουδισταῖ.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ὡς εἴπομεν ἡ Μογγολία διαιρεῖται εἰς δύο : α) εἰς ἔσωτερικὴν, ἣτις εἶναι αὐτόνομος δημοκρατία καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Κίναν καὶ β) εἰς ἔξωτερικὴν, ἣτις εἶναι δημοκρατία τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας.

Πόλεις. Οἱ Μογγόλοι, ὡς εἴπομεν ζοῦν ὡς νομάδες βοσκοί. Δι' αὐτὸ δὲν

υπάρχουν στη Μογγολία πόλεις μεγάλες. Πρωτεύουσα αυτής είναι η Ούργα με 35.000 κατ. εις την εσωτερικὴν Μογγολίαν.

Ἀσκήσεις

- 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη τῆς Μογγολίας.
- 2) » » » » » Κ. Ἀσίας.
- 3) Ἀπὸ ποίας χώρας ἀποτελεῖται αὕτη; καὶ ποῖα κράτη τὴς κατέχουν;

Δ'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ (ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗ)

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις

Θέσις καὶ ὄρια. 1) Δεῖξατε στὸν Πολιτικὸ χάρτη τῆς Ἀσίας τὴν Α. Ἀσία καὶ λέγετε γιὰ τὴ θέσι της καὶ τὰ ὄρια. Δεῖξατε τὴν Α. Ἀσία στὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη τῆς Ἀσίας καὶ λέγετε διὰ τὸ ἔδαφός της, τὸ κλίμα, τὴ συγκοινωνία κ.λ. Βλέπετε στὸν πολιτικὸ χάρτη τῆς Ἀσίας τὰ κράτη τῆς Α. Ἀσίας: α) Κίνα ἢ Σινικὸν κράτος, β) Μαντζουριαν, γ) Κορέαν καὶ δ) Ἰαπωνίαν.

2. Κίνα

Θέσις της καὶ ὄρια. Κεῖται πρὸς Β. τῆς Ἰνδοκίνας καὶ μεταξὺ αὐτῆς, Θιβέτ, Δ. Τουρκεστάν, Μογγολίας, Μαντζουρίας καὶ Εἰρηνικοῦ.

Ὅριά της πρὸς Α.Δ.Β.Ν. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Κίνας ἀνέρχεται εἰς 5.000.000 τ. χιλίωμ.

Ἔδαφος. Ἀπὸ τὰς ὀροσειρὰς τῶν Ἰμαλαίων καὶ Κουὲν Λουν ἐκπέμπονται πρὸς ΝΑ. καὶ ΒΑ. τῆς Κίνας χαμηλαὶ ὀροσειραὶ, αἱ ὁποῖαι διαρκῶς κατέρχονται πρὸς τὴν θάλασσαν. Μεταξὺ τούτων καὶ τῆς Κιτρινῆς θαλάσσης σχηματίζεται ἡ μεγάλη πεδιάς τῆς Κίνας, ἡ ὁποία διαρρέεται ἀπὸ τοὺς δύο μεγάλους ποταμοὺς Χοάν Χό (Κίτρινος ποταμὸς) καὶ Γιάγκ Τσέ Κιάγκ (Κυανοῦς ποταμὸς). Πρὸς Β. εἶναι ἡ ἔρημος Γόβη, τῆς ὁποίας μέρος ἀνήκει εἰς τὴν Κίναν. Σ' αὐτὴν ἀνήκουν ἐπίσης καὶ αἱ νῆσοι Χαϊνὰν καὶ Φορμόζα.

Υδατα. Ἡ Κίνα βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Β. Σινικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Κιτρινῆς θαλάσσης τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὤκεανοῦ. Ἡ Κιτρινὴ θάλασσα προσέλαβε τὸ ὄνομά της τοῦτο, διότι τὰ νερά της εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς ἕρᾳς ἔχουν χροῦμα κίτρινον, ἀπὸ τὰ κίτρινα νερά τοῦ ποταμοῦ Χοάν Χό, ὅστις ἐκβάλλει εἰς αὐτήν. Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ της εἶναι οἱ δύο ἀνωτέρω Χοάν Χό καὶ Γιάγκ Τσέ Κιάγκ. Ὁ Χοάν Χό ἔχει μῆκος 4.200 χιλ. πηγάζει ἀπὸ τὴν ὀροσειρὰν Κουὲν Λουν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Κιτρινὴν θάλασσαν. Οὗτος προσέλαβε τὸ ὄνομα αὐτό, διότι τὰ ὀρητικὰ του νερά παρασύρουν ἀπὸ τὰ βαθειὰ χωματώδη ἔδαφῃ καὶ διαλύουν τὰ χρώματα καὶ γίνονται τοιοῦτοτρόπως κίτρινα. Ὁ Χοάν Χό μὲ τὴν

α) **Γεωργικά.** Ρύζι, σίτος, αραβόσιτος, κερσί, όσπρια, καπνός, ζάχαρη, βαμβάκι, κάνναβις, τσάι κ.ά. Τό ρύζι άποτελεί τήν κυριώτεραν τροφήν τών Κινέζων. Τοῦ τσαγιού γίνεται μεγάλη έξαγωγή.

β) **Κτηνοτροφικά.** Ἡ κτηνοτροφία στήν Κίνα εἶναι πολὺ ὀλίγον ἀνεπτυγμένη. Τρέφεται σ' αὐτὴν κυρίως ὁ βούβαλος διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς δοῦξης. Κυρία ζωικὴ τροφή εἶναι ὁ χοῖρος καὶ ὀλίγα πουλκερικά. Στὴν πεδινὴ λοιπὸν Κίνα τρέφεται ὁ βούβαλος, ὁ χοῖρος, ὁ ἵππος, οἰκιακὰ πτηνὰ κ.ά. Στὴν ὄρεινὴ ὁμως Κίνα τρέφονται καὶ ἀρκετὰ γιδοπόρβια.

γ) **Ὄρυζιά.** Τὸ ἔδαφος τῆς Κίνας ἐγκλείει πλοῦτον ὄρυζιων γαιάνθρακας, πετρέλαιον, σίδηρον, χαλκόν, κασίτερον κ.ά. Ἀκόμη δὲ καὶ τὴν περίφημη Κινέζικη πορσελάνη. Μένει ὁμως ὁ ὄρυζιός τῆς πλοῦτος ἀνεκμετάλλετος, διότι λείπουν τ' ἀπαιτούμενα κεφάλαια καὶ ἡ συγκοινωνία.

δ) **Βιομηχανία.** Καὶ ταύτης ἡ ἀνάπτυξις παρακωλύεται ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν κεφαλαίων, τῆς συγκοινωνίας καὶ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν ἀβεβαιότητα. Ἀνεπτυγμένη ὀπωσδήποτε σήμερον εἶναι ἡ ὑφαντικὴ μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφασμάτων. Ἀπὸ αἰῶνων ἡ σποροτροφία καλλιεργεῖται στήν Κίνα διὰ τὴν παραγωγήν τῆς μετάξης. Περίφημη εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ χαρτοποιία τῆς Κίνας. Ὡσαύτως ἡ κεραμικὴ καὶ διάφορα ἔργα τέχνης γλυπτὰ ἀπὸ ξύλο ἢ λίθου, καθὼς καὶ διάφορα ἀργυρᾶ κομφοτεχνήματα.

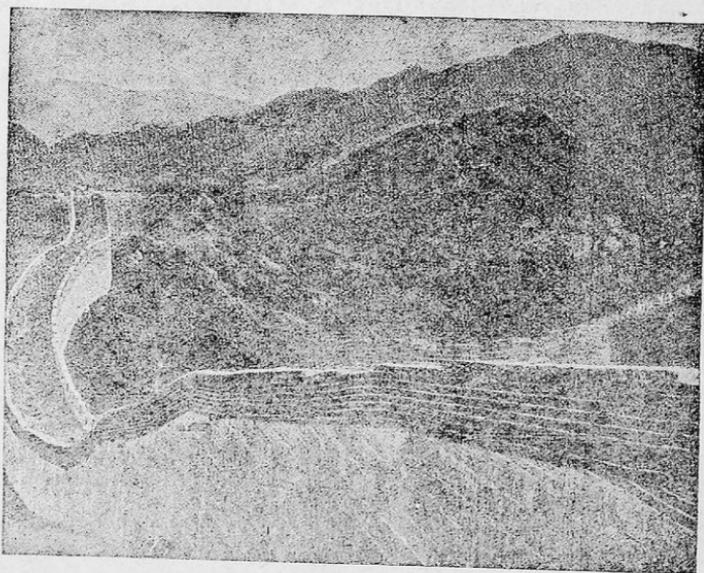
Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς Κίνας καὶ ἰδίως τοῦ ἑσπεριοῦ τῆς δὲν εἶναι καλή. Κυρίως αὕτη γίνεται διὰ τῶν ποταμοπλοίων. Ἐχει πλωτοὺς ποταμοὺς μεγάλους, συνδεομένους διὰ διωρύγων. Ἡ σπουδαιότερα ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ αὐτοκρατορικὴ λεγομένη διώριξ ἀπὸ Πεκίνου μέχρι τοῦ ποταμοῦ Γιάνγκ Τοῦ Κιάγκ, μήκους 1100 χιλ. Ὅδικον δίκτυον δὲν ἔχει καλόν. Πολὺ ὀλίγοι ῥόμοι ὑπάρχουν καὶ αὐτοὶ ὄχι σὲ καλὴ κατάστασι. Καὶ σιδηροδρομικὸν δίκτυον ἡ Κίνα δὲν ἔχει μεγάλο. Αἰτία τούτου εἶναι ἡ ἀπέραντος ἔκτασις τῆς καὶ αἱ πολλαὶ ὀπισθοδρομικαὶ προλήψεις τῶν διὰ τοὺς σιδηροδρόμους. (Βλέπετε τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς τῆς σὲ χάριτι).

Ἡ θαλασσία συγκοινωνία τῆς Κίνας σήμερον εἶναι πολὺ μεγάλη. Εὐθρίσκεται δὲ αὕτη εἰς χεῖρας τῆς Εὐρωπαϊκῆς ναυτιλίας, τῆς Ἀμερικανικῆς καὶ τῆς Ἰαπωνικῆς. Ἡ Κινεζικὴ ναυτιλία πολὺ ὀλίγα μεγάλα πλοῖα περιλαμβάνει. Οἱ σπουδαιότερο ἡμιένες τῆς εἶναι : Τῆς Σαγκάης, τῆς Καντῶνος καὶ Τιέν Τσιν, ἐπινείου τοῦ Πεκίνου.

Κάτοικοι, θρησκεία, γλῶσσα. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Κίνας ἀνέρχεται εἰς 450.000.000 κατ. Εἶναι μία ἀπὸ τίς πύθ πυκνοκατοικημένες χώρες τοῦ κόσμου (διατί ;) Εἶναι δὲ οἱ Κινέζοι Μογγολικῆς φυλῆς. Ἐχουν μέτριον ἀνάστημα καὶ χροῖμα κίτρινον. Τὸ θρησκευμα οἱ περισσότεροι εἶναι Βουδισταί' ἔπειτα ἔρχονται οἱ Κομφουκιανοὶ καὶ τελευταῖοι οἱ Μωαμεθανοί. Ὑπάρχουν δὲ καὶ ἑλάχιστοι χριστιανοί. Χαρακτηριστικὸν τῆς Κινεζικῆς γλώσσης εἶναι τὸ μονοσύλλαβον τῶν λέξεων.

Πολιτισμὸς. Πρὸ πολλῶν αἰῶνων οἱ Κινέζοι εἶχον ἀναπτύξει πολιτισμὸν μέγαν. Αὐτοὶ στοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους πρῶτοι ἀνεκάλυψαν τὴν τυπογραφίαν, τὸν χάρτην, τὴν πυρίτιδα, τὴν πυξίδα, τὴν πορσελάνη καὶ πολλὰς ἄλλας ἐφευρέ-

σεις. Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐγνώριζον τὴν μεταξοσκωληκτοφίαν καὶ κατεσκεύαζον μεταξοτά. Τὸν 3ον π.Χ. αἰῶνα (240 π.Χ.) κατεσκεύασαν στὰ βόρεια τῆς χώρας τὸν μέγα Σινικὸν τεῖχος, μήκους 5.000 χιλ., ὕψους 6 μ. καὶ πλάτους 5—8 μέτρων καὶ μὲ πολλοὺς πύργους ἐπάνω σ' αὐτό. Σήμερον ὅμως οἱ Κινέζοι βρῖσκονται πολὺ πίσω στὸν πολιτισμὸ καὶ τοῦτο, διότι μέχρι τοῦ 18ου αἰῶνος δὲν ἤρχοντο σὲ ἐπαφῇ μὲ τοὺς Εὐρωπαίους. Μετὰ ταῦτα ἐπετροπή ἢ εἴσδος στὴ χώρα τῶν ξένων καὶ ἤρχισαν νὰ ἐπολιτίζωνται.

Μέρος τοῦ Σινικοῦ τεῖχους

Πολίτευμα. Ἀπὸ 3—4 χιλιετηρίδων οἱ Κινέζοι εἶχον ἀπόλυτον μοναρχίαν, ἦτοι Αὐτοκρατορίαν. Τὸ 1912 ὅμως ἀνεκέρηξαν πολίτευμα τὴν Δημοκρατίαν. Ἀπὸ τοῦ τέλους δὲ τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου ἐξερράγη ἐμφύλιος πόλεμος μεταξὺ Ἐθνικιστῶν Κινέζων καὶ Κομμουνιστῶν καὶ ἐπεκράτησαν οἱ δεύτεροι. Τοιοῦτοτρόπος εἰς τὴν Κίναν σήμερον ἐπικρατεῖ ἡ Κομμουνιστικὴ Δημοκρατία.

Πόλεις. Αἱ κυριώτεραι πόλεις τῆς Κίνας εἶναι : 1) Τὸ Πεκίνον· ἔχει 1.000.000 κατ. καὶ εἶναι ἡ νέα πρωτεύουσα τοῦ ἀπεράντου κράτους. Τὸ Πεκίνον ὑπῆρξε καὶ πρωτεύουσα τῆς Σινικῆς αὐτοκρατορίας. 2) Τὸ Τιέν Τσιν· ἔχει 1.500.000 κατ. καὶ εἶναι ἐπίγειον τοῦ Πεκίνου. 3) Ἡ Νανκίν (600.000 κατ.). Ἦτο πρότερον πρωτεύουσα τῆς Ἐθνικιστικῆς Κίνας. 4) Ἡ Σαγκάη· ἔχει 1.500.000 κατ. καὶ εἶναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ καὶ ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς Κίνας. 5) Ἡ Καντών· ἔχει 1.000.000 κατ. καὶ εἶναι σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν. Κοντὰ στὴν Καντώνα εἶναι τὸ νησὶ Χόγκ-Κόγκ, τὸ ὁποῖον ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους. 6) Τὸ Χανκόου· ἔχει

1.000.000 κατ. μέχρις αὐτοῦ δὲ φθάνουν τὰ πλοῖα καὶ ἀποτελεῖ δι' αὐτὸ κέντρον τῆς ἑσωτερικῆς Ν. Κίνας.

Ἄσκήσεις

1) Κάνετε τὸ χάρτη τῆς Κίνας μετὰ τοῦ Θιβέτ, Α. Τουρκιστὰν καὶ Ἐσωτερικῆς Μογγολίας.

3. Ἡ Μαντζουρία

Θέσις τῆς καὶ ὄρια. Ἡ Μαντζουρία εὐρίσκεται πρὸς Α. τῆς Μογγολίας καὶ ΒΑ. τοῦ Κινεζικοῦ Κράτους.

Ὅριά τῆς. (Βλέπετε τὰ στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἡ Μαντζουρία ἔχει ἔκτασιν 1.300.000 τ. χιλιομ.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς εἶναι μεγάλη πεδιάς μεταξὺ ὄροσειρῶν πρὸς Α. καὶ Δ., αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. Ἡ πεδιάς διαρρέεται ὑπὸ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Ἄμουρ καὶ ὑπὸ παραποτάμων αὐτοῦ καὶ εἶναι εὐφορώτατη.

Υδατα. Ἡ Μαντζουρία βρέχεται ὑπὸ τῆς Κιτρίνης θαλάσσης ἀπὸ Ν. καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Ἄμουρ καὶ ὑπὸ παραποτάμων αὐτοῦ. Ὁ Ἄμουρ πηγάζει ἀπὸ τὰ Γιαβλονόια καὶ χύνεται εἰς τὴν Ὀχοτακικὴν θάλασσαν, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ πορθμοῦ τῆς νήσου Σαχαλίνης.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς εἶναι γενικῶς ἠπειρωτικόν· ψυχρότατον τὸν χειμῶνα καὶ πολὺ θερμὸν κατὰ τὸ θέρος. Πολλὲς βροχῆς πέφτουν τὸν Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον. Γενικῶς τὸ κλίμα τῆς εἶναι ξηρόν.

Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Μαντζουρίας εἶναι ὡς εἵπομεν, εὐφορώτατον καὶ κατάλληλον διὰ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς εἶναι :

α) **Γεωργικά.** Δημητριακὰ (σῖτος, κριθή, ἀραβόσιτος) καὶ μεγάλης ποσότητος σόγιας· ὄσπρια, ρύζι, βαμβάκι καὶ καπνός.

β) **Κτηνοτροφικά.** Γάλατα, τυριά, βούτυρα, κρέατα, δέρματα, μαλλιά.

γ) **Ορυκτά.** Τὸ ἔδαφος τῆς ἀνεκαλύφθη ὅτι ἐγκλείει πλοῦτον γαιανθράκων καὶ μετάλλων καὶ γι' αὐτὸ εἰς τὸ μέλλον θέλει ἀποβῆ χώρα βιομηχανική.

Συγκοινωνία. Ἡ Μαντζουρία ἔχει καλὴν συγκοινωνίαν. Δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος τελειώνει εἰς τὸν σπουδαῖον λιμένα Βλαδιβοστόκ. Ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς εἶναι τοῦ Πόρτ Ἀρθούρ. Τοῦτο εὐρίσκεται εἰς τὸ ἄκρον χειρσονήσου καὶ δεσπόζει τῆς εἰσόδου εἰς τὸν Κινεζικὸν κόλπον.

Κάτοικοι, θρησκεία. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Μαντζουρίας εἶναι περίπου 35.000.000. Ὅλοι εἶναι Κινεζοὶ μόνον περὶ τὰς 500.000 εἶναι Ἰάπωνες. Εἶναι ὅλοι Βουδισταί.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Μαντζουρία εἶναι ἀνεξάρτητος Δημοκρατία, ἀλλ' ἀνήκει εἰς τὴν Κίναν.

Πόλεις. Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τῆς εἶναι : 1) Τὸ Σιγκίγκ 400.000 χιλ. κατ.

πρωτεύουσα τῆς Μαντζουρίας. 2) Τὸ Μοῦκδεν, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Μαντζουρίας μὲ 1.000.000 κατ. 3) Τὸ Χαρμπὶν ἔχον 450.000 κατ. 4) Τὸ Πόρι Ἀρθούρ πόλις παραλιακὴ, ἥτις δεσπόζει τῆς εἰσόδου τοῦ κόλπου.

Ἀσκήσεις

1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη της.

4. Κορέα

Θέσις της καὶ ὄρια. ΝΑ. τῆς Μαντζουρίας κεῖται ἡ Κορέα, ἡ ὁποία ἀπὸ Α. βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς θαλάσσης, ἀπὸ Δ. καὶ Ν. ὑπὸ τῆς Κιτρίνης θαλάσσης, ἀπὸ Β. δὲ ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Μαντζουρίας.

Ἔκτασις. Ἐκτασιν ἔχει περὶ τὰς 210.000 τ. χιλιομ.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφός της εἶναι μᾶλλον ὄρεινόν, ἀποτελεῖ δὲ χερσόνησον ὁμόνυμον.

Ὑδάτα. Βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἰαπωνικῆς καὶ Κιτρίνης θαλάσσης καὶ διαρρέεται ἀπὸ πολλοὺς μικροὺς ποταμοὺς.

Κλίμα. Τὸ κλίμα της εἶναι παρόμοιον μὲ τὸ τῆς Μαντζουρίας. Εἶναι γενικῶς ἠπειρωτικόν πολὺ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ πολὺ θερμὸν τὸ θέρος.

Προϊόντα. Οἱ Κορεῶται ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Τὰ κυριώτερα γεωργικὰ τοὺς προϊόντα εἶναι: δημητριακὰ, ὄσπρια, ρύζι, βαμβάκι καὶ ἄλλα. Κτηνοτροφικὰ δὲ γάλα, τυρὶ, βούτυρο, δέρματα. Τρέφει πολλὰ γιδοπρόβατα, διότι ἔχει πολλὰ λεβᾶδια διὰ βοσκήν. Τὸ ἔδαφός της ἐγκλείει καὶ πλοῦτον ὀρυκτῶν χρυσόν, ἄργυρον, γαίανθρακας κ.ἄ. καὶ δι' αὐτὸ θεωρεῖται μία ἀπὸ τῆς πλουσιώτερες χώρες τοῦ κόσμου εἰς τὰ μέταλλα. Ἔχει καὶ μεγάλα δάση ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐξάγεται ἄφθονος ξυλεία.

Συγκοινωνία. Συγκοινωνία ἡ Κορέα ἔχει καλὴν. Ἔχει τοιαύτην σιδηροδρομικὴν, αὐτοκινητικὴν καὶ ἀεροπολικήν. Ἔχει τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς: Σεούλ—Μοῦκδεν καὶ Σεούλ—Πουσάν.

Λιμένας ἔχει τὸ Πουσάν καὶ τὸ Γενσάν.

Κάτοικοι, θρησκεία, πολιτισμός. Ὁ πληθυσμὸς της ἀνέρχεται εἰς 30.000.000 κατ. Εἶναι χώρα πυκνοκατοικημένη. Οἱ κάτοικοι της εἶναι μογγολικῆς φυλῆς, συγγενεῖς τῶν Κινέζων καὶ τῶν Ἰαπῶνων. Εἰς τὸν πολιτισμὸν εἶναι καθυστερημένοι, τὸ θρησκεῦμα δὲ εἶναι Βουδισταί.

Πολιτικὴ κατάστασις. Σήμερον ἡ Κορέα εἶναι Δημοκρατία ἀνεξάρτητος, διηρημένη δὲ εἰς Βόρειον καὶ Νότιον. Ἡ Βόρειος εἶναι κομμουνιστικὴ καὶ κατέχεται ὑπὸ τῆς Ρωσίας, ἡ δὲ Νότιος τελείως ἀνεξάρτητος, ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῶν ἄλλων Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

Πόλεις τῆς Κορέας εἶναι: Ἡ Σεούλ ἔχει 750.000 κατ. καὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Κορέας. Τὸ Πουσάν ἔχει 150.000 κατ. καὶ εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Κορέας.

Πρωτεύουσα τῆς Β. Κορέας εἶναι τὸ Πιδὸν-Γιάνγκ (150.000 κατ.).

Ἀσκήσεις

1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη της.

5. Ἰαπωνία

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Ἰαπωνία εἶναι κράτος τῆς Ἀν. Ἀσίας. Εὐρίσκεται ἀπέναντι ἀνατολικῶς τῆς Κίνας καὶ τῆς Κορέας. Εἶναι χώρα νησιωτική. Ἀποτελεῖται ἀπὸ πολυάριθμα νησιά, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται εἰς σειρὰν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἀπὸ τῆς Χερσονήσου Καμπιτσάικας μέχρι τῆς νήσου Φορμόζας, διὰ μέσου τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου. Περιβρέχονται τὰ νησιά αὐτὰ ὑπὸ τοῦ Εἰσηγικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῶν θαλασσῶν αὐτοῦ Κιτρινης, Ἰαπωνικῆς καὶ Ὀχοτοκιῆς. Τὰ μεγαλύτερα ἀπὸ τὰ νησιά της εἶναι : Ἡ Χόνδο, ἡ Σικόκη, ἡ Κιουσού, ἡ Χοκκαίντο.

Ἔκτασις. Ἐκτασιν ἡ Ἰαπωνία ἔχει 680.000 τ. χιλιομ. περίπου.

Ἔδαφος. Εἶναι χώρα μᾶλλον ὄρεινή. Τὰ ὄρη της εἶναι χαμηλὰ καὶ ἀρκετὰ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἠφαίστεια ἐνεργὰ καὶ ἡ χώρα ὑποφέρει ἀπὸ πολλοὺς σεισμούς. Ἔνεκα τούτου τὰ σπήτια των οἱ Ἰάπωνες τὰ κατασκευάζουν χαμηλὰ καὶ ξύλινα. Μεταξὺ τῶν ὄρεων της ὑπάρχουν μικρὲς πεδιάδες καὶ κοιλάδες εὐφορώτατες. Τὰ ὄρη της καθὼς καὶ μεγάλα ἐκτάσεις τοῦ ἐδάφους της σκεπάζονται ἀπὸ πυκνὰ καὶ μεγάλα δάση.

Τὰ παράλια τῶν νήσων της ἔχουν ὑποστῆ μάλον διαμελισμὸν ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ πλείστοι κόλποι καὶ ὄρμοι ἔχουν σχηματισθῆ σ' αὐτὰ.

Ἵδατα. Λέγετε τίς θάλασσες, πού περιβρέχουν τὰ νησιά τῆς Ἰαπωνίας. Τίς ἀναφέραμε καὶ παραπάνω. Διὰ τῆς Ἰαπωνίας διέρχεται καὶ τὸ θερμὸν ρεῦμα Κοῦρο Σίβο. Τοῦτο θερμαίνει τίς θάλασσες καὶ τοὺς πνέοντας ἀνωθεν τῆς Ἰαπωνίας θερινοὺς καὶ χειμερινοὺς μουσῶνες, τοὺς γεμίζει μὲ ὕδατιμοὺς καὶ πέφτουν ἀφθονες βροχές.

Δι' αὐτὸ καὶ ποταμοὶ πολλοὶ διαρρέουν τὰς νήσους τῆς Ἰαπωνίας. Δὲν εἶναι ὅμως οὔτοι πολὺ μεγάλοι.

Καὶ λίμνας ἡ Ἰαπωνία ἔχει πολλάς.

Κλίμα. Ἡ Ἰαπωνία ἐκτείνεται εἰς μεγάλην ἔκτασιν τῆς εὐκράτου ζώνης ἀπὸ τοῦ Τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου πρὸς Βορρᾶν. Οἱ μουσῶνες θερινοὶ καὶ χειμερινοὶ διαρκῶς φέρουν εἰς αὐτὴν ὕδατιμοὺς καὶ πέφτουν ἀφθονες βροχές. Καὶ οἱ χειμερινοὶ μουσῶνες διερχόμενοι ἀπὸ τὴν Ἰαπωνικὴν θάλασσαν θερμαίνονται καὶ ὑγραίνονται. Κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τῶν μουσῶνων, ἰδίως τὸ φθινόπωρον, συμβαίνουν οἱ ἐπικίνδυνοι τυφῶνες, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰς δίνας των καταποντίζουν πολλὰ πλοῖα. Γενικῶς λοιπὸν τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγρὸν, πῶ ψυχρὸν δὲ στὰ Βόρεια Νησιά ἀπὸ τὰ Νότια. Πολὺ γλυκαίνει τὸ κλίμα ἀπὸ τὸ θερμὸν Ἰαπωνικὸν θαλάσσιον ρεῦμα (τὸ Κοῦρο Σίβο).

Ὀικονομία — Προϊόντα. Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ στὴν Ἰαπωνία εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Ἡ γεωργία εἶναι ὀργανωμένη συστηματικῶς τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῆς ἐπι-

φρανείας της καλλιεργείται. Ἡ ἀλιεία της καὶ ἡ δασοκομία της ἀποτελοῦν πηγὰς προσοδοφόρους. Τὸ ὑπέδαφός της παρέχει ἐξαίρετον καὶ πολὺ ἄνθρακα, θείον καὶ πετρέλαιον. Μόνον σιδηρομεταλλεύματα δὲν ἔχει καὶ εἰσάγει ταῦτα ἐκ τοῦ ἑξωτερικοῦ. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀσήμαντη. Τὰ κυριώτερα οἰκόσιτα ζῖφα εἶναι ὁ χοῖρος καὶ μερικὰ πουλερικά. Τὰ κυριώτερα προϊόντα της ὅθεν εἶναι :

α) **Γεωργικά :** Σίτος, κριθή, ἀραβόσιτος, κερσί, ὄσπρια, ρύζι, τέιον, βαμβάκι, καπνός, πατάτες, ζάχαρι, ὀπωρικά, λαχανικά κ.ἄ.

Συλλογὴ τσαγιοῦ στὴν Ἰαπωνία

β) **Δασικά.** Ἀφθονία ξυλεία ἀπὸ πεῦκα, ἔλατα, ὄξυές, κέδρα κ.ἄ. δένδρα.

γ) **Ἀλιευτικά.** Ἀφθονία σαρδελῶν, ρεγγῶν, σολωμῶν καὶ ἄλλων ψαριῶν ἀλιεύονται καὶ κονσερβοποιοῦνται.

δ) **Βιομηχανία.** Μὲ ὄλην τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους της, τὰ γεωργικά προϊόντα καὶ τὰ τόσα της ἄλλα, ποὺ ἀναφέραμε, δὲν εἶναι ἱκανὰ νὰ θρέψουν τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν της. Δι' αὐτὸ οἱ Ἰάπωνες πολὺ ἐφρόντισαν καὶ διὸ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν βιομηχανιῶν. Ἀνέπτυξαν τὴν ὑφαντουργίαν, τὴν βαμβακουργίαν, τὴν μεταξουργίαν, τὴν χαρτοποιίαν, τὴν χρωματοποιίαν, τὴν ναυπηγίαν, τὴν βιομηχανίαν πολεμικῶν εἰδῶν, τῶν σπέρτων, τῶν λιπασμάτων, τὴν κεραμικὴν καὶ τὴν χειροτεχνίαν. Κατασκευάζουν χειροτεχνήματα θαυμασίας τέχνης. Ψάδες, βεντάλλιες, σβοῦρες, ἀγγεῖα ἀπὸ πορσελάνη καὶ διάφορα παιγνίδια. Πολὺ ἀνεπτυγμένη ἔχουν καὶ τὴν ἀνθοκομίαν. Ἐκτὸς ἄλλων ἀνθῶν πολὺ καλλιεργοῦν καὶ τὰ χρυσαίνθεμα γι' αὐτὸ καὶ λέγεται «Χώρα τῶν χρυσαίνθεμων».

Συγκοινωνία. Ἡ Ἰαπωνία ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην συγκοινωνίαν. Ὁ ἑξαί-
ρετος διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν της πολὺ εὐνοεῖ τὴν ὑπαρξίν πολυαριθμῶν καλῶν λι-
μένων. Ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην λοιπὸν τὴν ναυτιλίαν της. Πρὸ τοῦ Β' Παγκο-
σμίου πολέμου εἶχε μέγα ἐμπορικὸν στόλον, ὁ ὁποῖος διέπλεε ὄχι μόνον τὰς θαλάσ-
σας τοῦ Εἰρηρικοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰς θαλάσσας τῶν ἄλλων Ὀκεανῶν. Οἱ σπουδαιότε-
ροι λιμένες της εἶναι : α) τῆς Ὑοκαχάμας, ὅστις εἶναι καὶ ἐπίνειον τοῦ Τόκιο, τοῦ
ὁποίου ἡ θάλασσα εἶναι ἀβαθῆς, β) τῆς Ὀσάκας, γ) τῆς Ναγκασάκη, δ) τῆς Χι-
ροσίμας, ε) τῆς Τοκοσίμας. Ἄλλα καὶ τὸ σιδηροδρομικὸν της δίκτυον εἶναι πυκνόν.

Κάτοικοι καὶ θρησκεία. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι ὡς 85.000.000. Εἶναι μογγο-
λικῆς καταγωγῆς, τὸ θρήσκευμα δὲ Βουδισταί. Εἶναι εὐφρεῖς, φίλεργοι καὶ πολὺ
φιλοπάτριδες.

Πολιτισμὸς. Εἰς τὸν πολιτισμὸν οἱ Ἰάπωνες προπορεύονται ἀπὸ ὅλα τὰ

Ἀπὸ τὴν οἰκογενειακῆ ζωῆ στὴν Ἰαπωνία. Γιατί ὁ μικρὸς ἔχει τόση χαρά;

Κράτη τῆς Ἀσίας. Εἶναι τὸ μόνον κράτος τῆς Ἀσίας, πού στὶς τέχνες καὶ στὶς ἐπι-
στήμες συναγωνίζεται τὰ Εὐρωπαϊκὰ Κράτη.

Πολίτευμα. Μέχρι τοῦ τέλους τοῦ Β' Παγκοσμίου πολέμου εἶχε πολίτευμα
ἀπόλυτη Μοναρχία (Αὐτοκρατορία). Ὁ Μικάδος (Αὐτοκράτωρ) εἶχε τὴν ἀπόλυτη
ἐξουσία. Μετὰ τὴν ἥτταν της ὁμοῦ κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον μὲ τις προ-
σπάθειες τῶν Ἀμερικανῶν ἀπέκτησε πολίτευμα Δημοκρατικόν, διατηρεῖται ὁμοῦ
καὶ ὁ θεσμὸς τοῦ Μικάδου.

Πόλεις. Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τῆς Ἰαπωνίας εἶναι : Τὸ Τόκιο· ἔχει 7.000.000
κατοίκους, εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Κράτους καὶ πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανική.
Ἡ Ὑοκαχάμα· ἔχει 1.000.000 κατ. καὶ εἶναι ἐπίνειον τοῦ Τόκιο. Ἡ Ὀσάκα ἔχει
3.500.000 κατ. καὶ εἶναι πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανική. Ἡ Χιροσίμα καὶ ἡ
Ναγκασάκη στὶς ὁποῖες ῥίχτηκαν κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον πόλεμον οἱ πρῶτες ἀτο-

μικρές βόμβες. Τόση ἦτο ἡ καταστροφή των, πού οἱ Ἰάπωνες συνθηκολόγησαν ἄνευ ὄρων.

Ἀσκήσεις

- 1) Κάνετε τὸ χάρτη τῆς Ἰαπωνίας.
- 2) Σχεδιάσατε τὸ χάρτη τῆς Ἀ. Ἀσίας μὲ τὰ κράτη τῆς κλπ.
- 3) Ποῖα τὰ κυριότερα προϊόντα τῶν χωρῶν τῆς ;
- 4) Τί ξέρετε γιὰ τὴ ζωὴ : α) τῶν Κινέζων ; β) τῶν Ἰαπῶνων ;
- 5) Κάνετε νοερά καὶ στὸ χάρτη ταξίδια ξεκινοῦντες ἀπὸ τὸ λιμένα Τιέν Τσίν :
α) ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Μαντζουρίας καὶ Κορέας,
β) ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Κίνας,
γ) τῆς Ἰαπωνίας.

Ε' ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις

Ἡ Βόρειος Ἀσία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ἀπέραντον χώραν Σιβηρίαν. Αὕτη μὲ τὰς Σοβιετικὰς Δημοκρατίας τῆς Ὑπερκουκάσιαι, τοῦ Δ. Τουρκεστάν καὶ τῆς ἔξωτερικῆς Μογγολίας ἀποτελοῦν τὴν Ἀσιατικὴν Ρωσίαν.

2. Σιβηρία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Σιβηρία κεῖται πρὸς Β. τῆς Μογγολίας καὶ Μαντζουρίας καὶ ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τοῦ Β. Παγωμένου Ὤκεανοῦ.

Ὅριά τῆς (βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἔκτασις. Ἡ Σιβηρία ἔχει ἔκτασιν ὡς 12.400.000 τ. χιλιομ. Εἶναι μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης καὶ ἴση πρὸς τὸ 1/4 τῆς ὅλης Ἀσίας.

Ἔδαφος. α) **Φυσικὴ διαμόρφωσις του.** Ὡς πρὸς τὴν Φυσικὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἐδάφους τῆς ἢ Σιβηρία διακρίνεται εἰς πεδινὴν καὶ ὄρεινὴν. Ἡ Δ. καὶ Β. Σιβηρία εἶναι πεδινή. Ἡ Σιβηρικὴ αὕτη πεδιάς εἶναι ἡ μεγίστη ποταμία πεδιάς τῆς γῆς. Ἡ Ν. καὶ ΝΑ. Σιβηρία εἶναι ὄρεινή. Ἡ Σιβηρία κατέρχεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. μὲ ἑλαφρὰν κλίσιν, ὡς μᾶς δεικνύει καὶ ὁ ροῦς τῶν ποταμῶν τῆς.

Διὰ τῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Ὄβιοις, Γενεσέη καὶ Λένα, οἱ ὁποῖοι πηγάζουν ἀπὸ τὰς Ν. καὶ ΝΑ ὄροσειράς τῆς καὶ ρέουν πρὸς Β. σχεδὸν παραλλήλως, διαίρεται ἡ Σιβηρία οὐ τρεῖς μεγάλας περιοχάς : Δυτικὴν, Κεντρικὴν καὶ Ἀνατολικὴν.

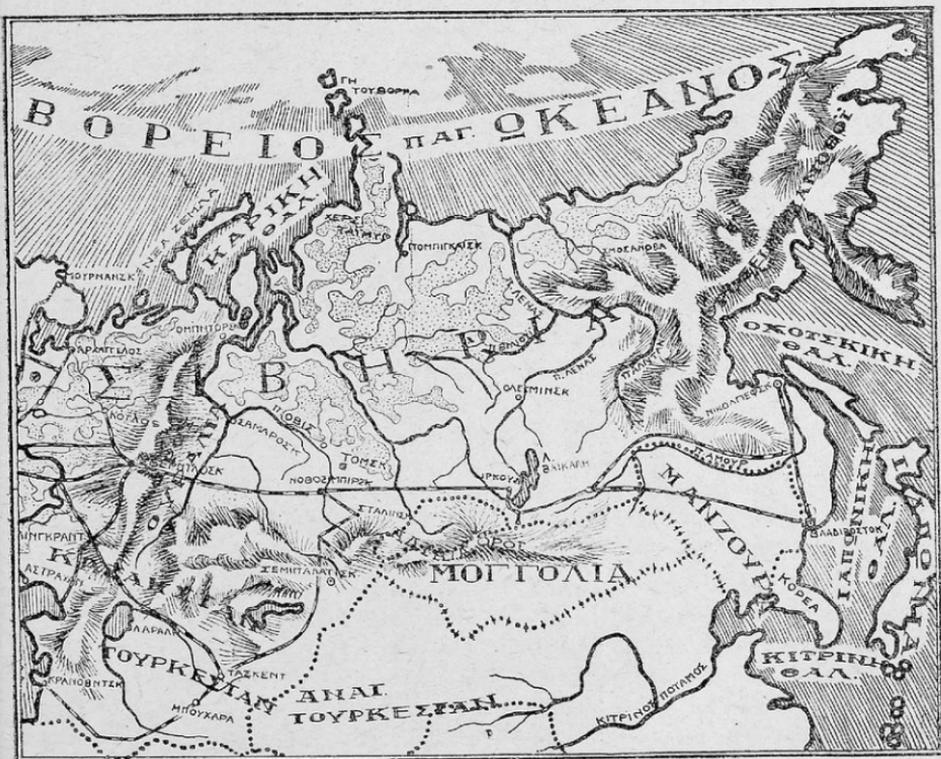
Ἡ Δ. Σιβηρία εἶναι μέγα βαθύπεδον ἐκτεινόμενον μεταξὺ Οὐραλίων ὄρεων καὶ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Γενεσέη. Διαρρέεται ἀπὸ τὸν ἐπίσης μέγαν ποταμὸν Ὄβην καὶ τοὺς πολυαρίθμους παραποτάμους του.

Ἡ Κ. Σιβηρία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν τεραστίων ποταμῶν Γενεσέη καὶ Λένα. Ἡ περιοχὴ αὕτη εἶναι ὑψηλότερα τῆς Δ. καὶ ἀποτελεῖ ὑψίπεδον, εἰς τὸ ὁποῖον

προσφύονται άπότομα ώς τείχος τά ύψηλά όρη Σαγιάνεια. Ν.Α. δέ τής περιοχής ταύτης εκτείνονται τά όρη Γιαβλονόια με πολλές άλύσεις.

Ή Α. Σιβηρία εκτείνεται Α. τοϋ ποταμοϋ Λένα μέχρι τοϋ Ειρηνικοϋ Ύκεανου. Ή περιοχή αύτη είναι ύψηλοτέρα τής Κεντρικής. Τά βόρεια αύτης είναι πεδιάς, ένώ τά μέσα άποτελοϋν ύπίπεδον, εις τó όποιον πρòς ΝΑ. προσφύονται αι όρεινά άλύσεις τής μεγάλης όροσειράς τών Στανοβότων.

* *Όρη.* Τά κυριώτερα όρη τής Σιβηρίας είναι α) Τά Ούράλια πρòς Δ. Ταϋτα

Χάρτης τής Σιβηρίας με Δ. Τουρκεστάν και Έξωτ. Μογγολίαν.

εκτείνονται άπό Β. πρòς Ν. και χωρίζουν τήν Σιβηρίαν άπό τήν Εϋρωπαϊκήν Ρωσίαν. β) Τά Άλτάια ΝΑ. τής Δ. Σιβηρίας. γ) Τά Σαγιάνεια ΝΔ τής Κ. Σιβηρίας. δ) Τά Γιαβλονόια ΝΑ. τής Κ. Σιβηρίας. ε) Τά Στανοβόια ΝΑ. τής Α. Σιβηρίας και στ) τά όρη τής Χερσονήσου Καμτσάτκας.

Χερσόνησοι και άκρωτήρια. Με τας εισχωρήσεις τών 2 Ύκεανών στα παράλια τής Σιβηρίας έσχηματίσθησαν πολλai χερσόνησοι και Άκρωτήρια. Αί σπουδαιότεραι έξ αυτών είναι: α) Ή Καμτσάτκα, ή όποία καταλήγει στο άκρωτήριο Λοπάτκα. β) Ή Ταϋμούρ, ή όποία καταλήγει στο άκρωτήριο Τσελιούσκιν, τó βο-

ρειότατον τῆς Ἀσίας. γ) Ἡ Τσοῦξεν ἡ ὁποία καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Ἀνατολικὸν ἢ Δέσνερ.

β) *Φυσικαὶ ζῶναι τῆς Σιβηρίας.* Αἱ φυσικαὶ ζῶναι, ποὺ περιβάλλουν τὴν γῆτιν σφαιρὰν εἶναι: Ἡ Τούνδρα, τὸ Δάσος, ἡ Στέππη καὶ ἡ Ἐρημος, τῶν ὁποίων ὁ κυριώτερος λόγος τῆς διακρίσεως των εἶναι τὸ κλίμα. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. διακρίνομεν τὰς 3 πρώτας φυσικὰς ζῶνας: Τὴν Τούνδραν, τὸ Δάσος (ἢ Τάϊγαν) καὶ τὴν Στέππην.

Τούνδρα. Ἡ ζώνη τῆς Τούνδρας ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν παραλίαν τοῦ Β. Π. Ὠκεανοῦ μέχρι τοῦ παραλλήλου 64° Β. πλάτους καὶ εἰς τὰς τρεῖς περιοχὰς τῆς Σιβηρίας Δ.Κ.Α.

Τὸ ἔδαφός της εἶναι διαρκῶς παγωμένον, τὸ ὁποῖον συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν πολλῶν τελεμάτων καὶ ἐλῶν. Σ' αὐτὴν φύονται μόνον λειχῆνες καὶ βοῦα. Σὲ μέρη δὲ φυλασσόμενα κάπως ἀπὸ τὸ ψῦχος φύονται καὶ θάμνοι ἀπὸ πεῦκα κ. ἄ.

Ἡ θερμοκρασία στὴ ζώνη τῆς Τούνδρας εἶναι: Κατὰ μὲν τὸν ψυχρότερον μῆνα Ἰανουάριον —18° εἰς τὴν Δ. Σιβηρίαν, —34° εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ —41° εἰς τὴν Ἀνατολικήν· κατὰ δὲ τὸ θερμότερον μῆνα Ἰούλιον +9° εἰς τὴν Δυτικὴν, +9° εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ +13° εἰς τὴν Ἀνατολικήν.

Κατὰ τὴν θερινὴν ἐποχὴν τόσοι ἐνοχλητικοὶ εἶναι οἱ κόνωπες ἰδίως εἰς τὴν Δ. Σιβηρίαν, ὥστε οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα ἀναγκάζονται νὰ ἀλλάξωσι διαμονὴν καὶ νὰ μεταβαίνουν, ὅσον τὸ δυνατόν βορειότερον. Τὸν χειμῶνα ὅλα (ποταμοί, ἔλη, λίμναι κ.λ.) σκεπάζονται ἀπὸ παχὺ στρώμα χιόνος καὶ ἐξαφανίζονται. Τρομεραὶ θύελλαι μένονται ἄνωθεν τῆς Τούνδρας. Οἱ ποταμοὶ της εἶναι παγωμένοι τοὺς περισσότερους μῆνες. Στὴν Κ. καὶ Α. Σιβηρίαν ἡ Τούδρα προχωρεῖ ἀκόμη νοτιώτερον καὶ μέσα εἰς τὴν ζώνην τοῦ Δάσους. Εἶναι ἕως σ' αὐτὲς πρὸς ξηρά.

Τάϊγαν (Ζώνη τοῦ Δάσους). Αὕτη εἶναι δασώδης περιοχὴ, ἣτις ἐκτείνεται Ν. τῆς Τούνδρας μέχρι τοῦ Ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου, καταλήγει δὲ σὲ δασώδεις ὄροσειροὺς μὲ στενὰ καὶ σκληρὰς φάραγκες καὶ μὲ ποταμοὺς ροχθοῦντας. Πυκνὰ δάση σ' αὐτὴ ἀνάμικτα ἰδίως ἀπὸ κωνοφόρα δένδρα (πεῦκα, ἔλατα, πίτες κ. ἄ.), τὰ ὁποῖα οἱ ἐντόπιοι ὀνομάζουν «Τάϊγαν». Ἡ περιοχὴ της εἶναι δύσβατος καὶ κινδυνώδης καὶ γεμάτη ἀρκουδες, λύκους, ἰκτίδας καὶ ἄλλα ζῶα ἄγρια.

Σ' αὐτὴ τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι διαρκῶς παγωμένον, ἂν καὶ ἡ θερμοκρασία της τὸν χειμῶνα φθάνει τοὺς —20° ἕως —25°. Φθάνει δὲ αὕτη κατὰ τὸ θέρος τοὺς +15° καὶ +18°.

Μόνον στὰ Ν. αὐτῆς εἶναι δυνατὴ ἡ γεωργία. Χάριν δὲ αὐτῆς ἐκχεροῦνται ἀρκετὰ ἐκτάσεις καὶ τὸ Δάσος ὅλο καὶ ἀποθεῖται πρὸς Β. Αἱ ἐκχερώσεις καὶ αἱ πυρκαϊαὶ εἶναι φοβεροὶ ἔχθροὶ τοῦ δάσους εἰς τὴν Σιβηρίαν. Οἱ κάτοικοι ὄθεν τῆς ζώνης αὐτῆς ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν ὑλοτομίαν, τὸ κυνήγιον καὶ τὴν γεωργίαν.

Στέππη. Ἡ ζώνη τῆς Στέππης ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς Τάϊγαν. Ἀποτελεῖ αὕτη τὴν κυρίαν περιοχὴν τῆς κτηνοτροφίας. Βόσκουν σ' αὐτὴ μεγάλας ἀγέλες ἵππων καὶ πολυάριθμα πόμνια προβάτων. Ἦδη ἄρχισε σ' αὐτὴ καὶ ἡ καλλιέργεια τῆς περιοχῆς καὶ καταβάλλονται προσπάθειαι νὰ μεταβληθῇ εἰς γεωργικὴν. Αἱ εὐρεταὶ γεωργικαὶ ἐκτάσεις της, τὰ πολυάριθμα χωριά καὶ αἱ πολλαὶ μικραὶ πόλεις

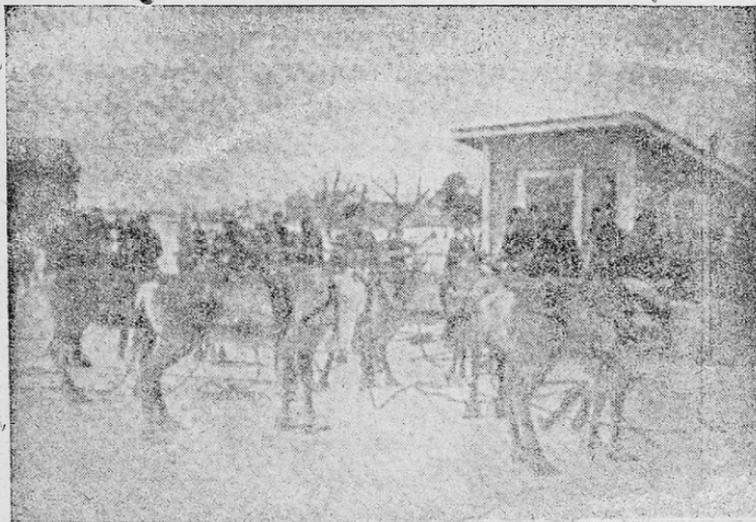
της παρουσιάζουν εικόνα ήμερώσεως και πολιτισμοῦ. Σ' αὐτὴ τὴν περιοχὴ γίνεται ἀποίκησης Ρώσων, ἔνεκα τούτου δὲ ὁ Ἰθαγενὴς πληθυσμὸς ὄλο και ὠθεῖται πρὸς τὸ ἔσωτερικὸν τῆς Σιβηρίας.

Υδάτα. α) **Θάλασσα.** (Βλέπετε στὸ χάρτη και λέγετε τοὺς Ὑκεανούς και τίς θάλασσες τῆς Σιβηρίας καθὼς και τοὺς πορθμούς της).

β) **Λίμναι.** Ἡ μεγαλύτερα λίμνη τῆς Σιβηρίας εἶναι ἡ Βαϊκάλη, ἥτις εἶναι ἡ βαθυτέρα τῆς γῆς (1576 μ.).

γ) **Ποταμοί.** Οἱ κυριώτεροι ποταμοί της εἶναι ὁ Ὅβις, ὁ Ὑνεσεῆς, ὁ Λένας, οἱ ὅποιοι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Β.Π. Ὑκεανόν και ὁ Ἀμούρ, ὅστις εἶναι ὄριον Σιβηρίας και Μαντζουρίας και ἐκβάλλει εἰς τὴν Ὀχοτοσικὴν θάλασσαν.

Κλίμα. Ἡ Β. Σιβηρία (τὸ 1/3 τῆς ὅλης) ἔχει κλίμα ψυχρότατον και ἡ θεο-

Τάρανδοι βόσκουν στὴν Τούνδρα

μοκρασία της σιὰ Β. Α. μέρη φθάνει τοὺς -50° ὡς -70° . Ἐκτὸς ἀπὸ 2—3 μῆνας τοῦ θέρους ὄλον τὸν ἄλλον καιρὸ εἶναι σκεπασμένη ἀπὸ χιόνια και πάγους (διατί);. Ἡ Κ. και Ν. Σιβηρία (τὰ 2/3 τῆς ὅλης) ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικόν, μὲ πολὺ ψυχρὸν χειμῶνα (8 μηνῶν), μικρὸν δὲ καλοκαίρι (μικρότερον τῶν 3 μηνῶν).

Προϊόντα. Στὴ ζώνη τῆς Τούνδρας βλαστάνουν μόνον λειχήνες και βρῦα, και τίποτε δὲν παράγει. Οἱ ὀλίγοι κάτοικοί της (Ἑσκιμῶι) τρέφουν ταράνδους, ποὺ εἶναι τόσο ἀναγκαῖοι σ' αὐτοὺς διὰ νὰ ζήσουν. Στὴ ζώνη τῆς Τάϊγαν παράγονται σιτηρᾶ και ἄφθονη ξυλεία καθὼς και κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Στὶς ζῶνες τῆς Τάϊγαν και τῶν Στεππῶν τὸ ἔδαφος εἶναι καταλληλότερον γιὰ βοσκή και τρέφονται πολυάριθμα πρόβατα, βόδια, ἵπποι και ἄλλα ζῶα. Τὸν χειμῶνα πολλοὶ κάτοικοι τῆς ζώνης Τάϊγαν ἀσχολοῦνται μὲ τὸ κυνήγι τοῦ σαμουριοῦ (κουναβιοῦ),

της άλεποϋς και άλλων ζώων τριχοτών, που τὰ δέρματά των είναι κατάλληλα για γουναρικά. Τὸ ἔδαφος τῆς Σιβηρίας ἐγκλείει πλούτον ορυκτῶν σίδηρον, χαλκόν, χρυσόν, άργυρον, γαιάνθρακα κ. ἄ. Ὑπάρχουν πολλά μεταλλεία στὰ ὁποία ἐργάζονται χιλιάδες ἐξόριστοι και κατάδικοι τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας δέν εἶναι ἀνεπτυγμένη (γιατί;) Μία μόνον ἔχει σιδηροδρομική γραμμὴν τοῦ ὑπερσιβηρικοῦ σιδηροδρόμου, ἡ ὁποία διασχίζει τὴν χώραν ἀπὸ Α. πρὸς Α. Ἐκινᾶ ἀπὸ τὴ Μόσχα και καταλήγει στὸν μόνον σπουδαῖο λιμένα τῆς χώρας Βλαδιβοστόκ, εἰς τὴν Ἰαπωνικὴν θάλασσαν. Στὸ Β. Π. Ὁκεανὸ λιμένες δέν ὑπάρχουν (διατί;). Αὐτοκινητόδρομοι ἐλάχιστοι ὑπάρχουν (διατί;).

Κατὰ τοὺς μῆνας τοῦ καλοκαιριοῦ ἡ συγκοινωνία τοῦ Ἐσωτερικοῦ γίνεται και διὰ ποταμοπλοίων, τὰ ὁποία κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν διαπλέουν τοὺς ποταμοὺς Ὅβιν, Ἰενεσέην, Λέναν και Ἄμουρ. Ἀλλὰ και κατὰ τὸ χειμῶνα οἱ ποταμοὶ οὗτοι χρησιμοποιοῦνται ὡς οἱ καλύτεροι δρόμοι διὰ τὰ ἔλκυθρα (ὡς παγόδρομοι).

Κάτοικοι, θρησκεία, πολιτισμός. Οἱ κάτοικοι τῆς Σιβηρίας ἀνέρχονται εἰς 20.000.000 περίπου. Εὐνόητον εἶναι γιατί εἶναι τόσο ἀραιοκατοικημένη. Περὶ τὰ 10,000.000 εἶναι Ρῶσοι, οἱ δὲ ἄλλοι εἶναι μογγολικῆς καταγωγῆς.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Σιβηρία ἀνήκει εἰς τὴν Ρωσίαν ἀπὸ τὴν ὁποίαν και διοικεῖται.

Πόλεις. Αἱ κυριώτερα πόλεις τῆς Σιβηρίας εἶναι : Ἡ Νόβο—Σιβίρσκη, ἡ ὁποία ἔχει 300.000 κάτ. και εἶναι πόλις νέα και πρωτεύουσα τῆς Σιβηρίας. Τὸ Βλαδιβοστόκ. Ἐχει 250.000 κατοίκους και εἶναι σπουδαῖος ἐμπορικὸς και πολεμικὸς λιμὴν τῆς Ρωσίας στὴν Ἄπω Ἀνατολή. Ἡ Ὁμοσκη με 160.000 κατοίκους. Ἡ Τόμσκη με 100.000 κατοίκους, ἡ Ἰρκούτσκη με 200.000 κατοίκους.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

- 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη τῆς Σιβηρίας.
- 2) Ποῖαι αἱ φυσικαὶ ζῶναι τῆς;
- 3) Γιατί εἶναι τόσο ἀραιοκατοικημένη χώρα;
- 4) Ποῖα τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς;
- 5) Ταξίδευσε με τὸν ὑπερσιβηρικὸ σιδηρόδρομο ἀπὸ Μόσχα μέχρις Εἰρηνηκοῦ α) στὸ χάρτη και β) νοερώς.

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἔκτασις καὶ πληθυσμὸς αὐτῶν

α/α Κράτη	Ἔκτασις τ. χιλ.	Πληθυσμὸς
-----------	--------------------	-----------

1) Κράτη Δυτικῆς Ἀσίας

1) Τουρκία (Μ. Ἀσία)	742.000	19.000.000
2) Κύπρος	10.000	500.000
3) Καυκασία		
4) Συρία	180.000	3.200.000
5) Λίβανος	10.400	1.300.000
6) Ἰσραήλ	23.000	2.000.000
7) Ὑπεριορδανία	60.000	7.500.000
8) Ἀραβία	1.750.000	6.000.000
9) Ἰράκ (Μεσοποταμία)	450.000	5.000.000
10) Περσία	1.500.000	19.000.000
11) Βελουχιστάν	350.000	1.000.000
12) Ἀφγανιστάν	650.000	12.000.000

2) Κράτη Ν. Ἀσίας

(Τῶν Ἰνδιῶν)

1) Ἰνδοστάν } 2) Πακιστάν }	4.700.000	
3) Κεϋλάνη (τῆς Ἰνδοκίνας)	66.500	5.500.000
4) Βιτμανία	600.000	13.000.000
5) Μαλαισία	—	4.000.000
6) Γαλλικὴ	700.000	20.000.000
7) Ἰνδονησία	2.000.000	80.000.000
8) Φιλιππῖναι	300.000	19.000.000

3) Κράτη τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας

1) Θιβέτ	1.400.000	6.500.000
2) Ἀν. Τουρκεστάν	1.800.000	3.900.000
3) Δυτ. Τουρκεστάν	3.900.000	18.000.000
4) Μογγολία	2.500.000	2.500.000

α/α Κράτη	Έκτασις τ. χιλ.	Πληθυσμός
<i>4) Κράτη τῆς Α. Ἀσίας</i>		
1) Κίνα	5.000.000	400.000.000
2) Μαντζουρία	1.600.000	45.000.000
3) Κορέα	220.000	3.000.000
4) Ἰαπωνία	370.000	80.000.000

<i>5) Κράτη τῆς Β. Ἀσίας</i>		
1) Σιβηρία	15.000.000	20.000.000

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Αἱ πρωτεύουσαι καὶ αἱ κυριώτεραι πόλεις τῶν
μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν

α/α Κράτη	Πρωτεύουσα καὶ πόλεις	Πληθυσμός
<i>1) Δυτικῆς Ἀσίας</i>		
1) Τουρκία (Μ. Ἀσία)	Ἄγκυρα	300.000
2) Κύπρος	Λευκωσία	40.000
3) Ὑπερκανκανασία	—	—
α) Δημοκρ. Ἀρμενία	Ἐριβάν	200.000
β) » Γεωργίας	Τιφλίς	—
γ) » Ἀζερμπαϊτζάν	Βακού	—
4) Συρία	Δαμασκός	285.000
5) Λίβανος	Βηρυττός	200.000
6) Ἰσραήλ	Τέλ. Ἀβιδ	125.000
7) Ὑπεριορδανία	Ἄμάν	150.000
8) Ἰράκ (Μεσοποταμία)	Βαγδάτη	850.000
9) Ἀραβία	—	—
α) Σαουδική	Μέκκα	150.000
β) Ὑεμένη	Σάνα	30.000
γ) Βρεττ. κτήσεις	—	—
10) Περσία	Τεχεράνη	300.000
11) Ἀφγανιστάν	Καπούλη	200.000
12) Βελουτζιστάν (ἤδη ἐνωθὲν μὲ Πακιστάν) Κελάτη	—	15.000

α/α	Κράτη	Πρωτεύουσα και πόλεις	Πληθυσμός
-----	-------	--------------------------	-----------

2) Νοτίου 'Ασίας

	(^ο Ινδία)		
13)	^ο Ινδοστάν	Δελχί	500.000
14)	Πακιστάν	Καράτσι	800.000
15)	Κεϋλάνη (^ο Ινδοκίνα)	Κολόμβο	350.000
16)	Βιρμανία	Ραγκούν	450.000
17)	Μαλαϊκή χερσόνησος	Σιγκαπούρη	500.000
18)	Σιάμ	Βαγκόκ	900.000
19)	Γαλλική ^ο Ινδοκίνα (Βιέτ-Νάμ)	Χανόη	150.000
		Τογκίνον	150.000
		Σαϊγκόν	140.000
20)	^ο Ινδονησία	Βαταβία	2.800.000
21)	Φιλιππίναι	Μανίλλα	500.000

3) Κεντρικής 'Ασίας

22)	^ο Αν. Τουρκμεστάν	^ο Ταρκάνδη	70.000
23)	Δυτ. »	Τασκένδη	500.000
24)	Θιβέτ	Λάσα	50.000
25)	Μογγολία	Ούργα	35.000

4) Ανατολικής 'Ασίας

26)	Κίνα	Νανγκίν	1.000.000
		Πεκίνον	1.700.000
		Σαγκάη	400.000
		Καντών	1.000.000
27)	Μαντζουρία	Μοϋκδεν	1.000.000
28)	Κορέα	Σεούλ	750.000
29)	^ο Ιαπωνία	Τόκιο	7.000.000
		^ο Οσάκα	3.000.000

5) Βορείου 'Ασίας

30)	Σιβηρία (Ρωσία)	^ο Ιρκούτσκη	250.000
		^ο Ομσκη	180.000
		Νοβοροσίσκη	400.000

ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΟΡΗ
ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΙ ΠΟΤΑΜΟΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

*Όρη	*Υψος εἰς μ.	Ποταμοὶ	Μῆκος εἰς χιλ.
Τὰ Ἰμαλάια	8.882	Ὁ Ὅβις	5.200
Τὰ Καρακουρούμια	8.620	Ὁ Ὑνεσεΐης	5.200
Τὸ Κουέν Λούν	7.720	Ὁ Γιάγκ Τσὲ Κιάν	5.100
Τὸ Παμίρ	7.665	Ὁ Λένας	4.600
Τὸ Τιέν Σάν	7.200	Ὁ Ἀμοῦρ	4.500
Ὁ Καύκασος	5.630	Ὁ Ἰνδὸς	3.000
Τὸ Ἀραράτ	5.156	Ὁ Εὐφρατίης	2.700
Τὸ Καμτσάτκα	4.916	—	—
Τὰ Ἀλτάια	4.500	—	—
Ὁ Ταῦρος	3.560	—	—

ΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΙ ΛΙΜΝΑΙ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Λίμναι	*Εκτασίς τ. χιλ.	Νῆσοι	*Εκτασίς τ. χιλ.
Ἡ Κασπία	438.000	Ἡ Βόρνεο	740.000
Ἡ Ἀράλη	68.000	Ἡ Σουμάτρα	420.000
Ἡ Βαϊκάλη	35.000	Ἡ Χόνδο	227.000
Ἡ Βαλκάση	18.500	Ἡ Κελέβη	180.000
		Ἡ Ἰάβα	130.000
		Ἡ Λοιζών	106.000

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Η Α Φ Ρ Ι Κ Η

(ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ)

1. ΦΥΣΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Θέσις της και ὄρια. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πέντε ἡπείρους τῆς γῆς. Εὐρίσκεται πρὸς Ν. τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται διὰ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Πρὸς τὰ ΒΔ της πλησιάζει πολὺ τὴν Εὐρώπην· χωρίζονται δὲ ἐκεῖ διὰ τοῦ στενοῦ πόρθμου Γιβραλτάρ. Πρὸς τὰ ΒΑ της ἦτο ἠνωμένη μετὴν Ἀσίαν δι' Ἴσθμου, ὁ ὁποῖος ἀπεκόπη διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ καὶ δι' αὐτῆς σήμερον χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου τῆς γῆς. Ὁ Ἴσημερινὸς διέρχεται δι' αὐτῆς καὶ ἀφήνει τὴν μὲν Βόρειον καὶ Κεντρικὴν εἰς τὸ Βόρειον ἡμισφαίριον, τὴν δὲ Νότιον εἰς τὸ Νότιον ἡμισφαίριον.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα σὺ τὸ χάρτη καὶ λέγετέ τα).

Ἀνακάλυψις της καὶ ἐξερεύνησις. Γνωστὴ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἦτο ἡ Β. Ἀφρικὴ. Κατὰ τὸν Ἡρόδοτον πρῶτοι οἱ Φοίνικες περιέπλευσαν τὴν Α. Ἀφρικὴν ἐκκινήσαντες ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν χάρις εἰς πρωτοβουλίαν τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Νεκῶ (610 π. Χ.). Τὰς Δ. δὲ ἀκτὰς μέχρι τοῦ Καμερόν περιέπλευσεν ὁ Καρχηδόνιος Ἄνων (μεταξὺ 610 π. Χ.—500 π. Χ.). Κατόπιν Ἴταλοι καὶ Πορτογάλοι θαλασσοπόροι περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικὴν. Ἀλλὰ ἡ ἔλλειψις λιμένων εἰς τὰς ἀκτὰς, ἡ μεγάλη θερμοκρασία καὶ πολλὰ ἄλλα ἠμπόδιον τὴν διείσδυσιν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὴν ἐξερεύνησίν της.

Τέλος τὸ ἔτος 1497 μ. Χ. ὁ Βάσκο δὲ Γάμα περιέπλευσε τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἐλπίδος καὶ τὰς Α. ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς πλέων πρὸς τὰς Ἰνδίας.

Ἡ ἐξερεύνησις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς ἤρχισε ἀπὸ τὸν ΙΗ' αἰῶνα, ἀφοῦ ἰδρῦθη ἡ Ἀφρικανικὴ Ἐνωσις.

Ἐκτασις καὶ πληθυσμὸς. Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει ἑκτασιν 30.000.000 τ. χιλ. καὶ εἶναι κατὰ τὸ μέγεθος ἡ τρίτη ἡπειρος τῆς γῆς. Πληθυσμὸν δὲ ἔχει 150 ἑκατ.

Ἐδαφος.

Ὅρη. Ἡ ὅλη Ἀφρικὴ εἶναι μέγα ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον περικλείεται σχεδὸν ἀπὸ παραλιακὰς ὄροσειρὰς καὶ μόνον πρὸς δύο μέρη ἀφήνεται ἀνοικτὸν ἓνα πρὸς τὰ ΒΔ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ ἓνα πρὸς Β. πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Αἱ ὄροσειραι της δὲν εἶναι ὑψηλαὶ ὅπως τῆς Ἀσίας, Ἀμερικῆς καὶ Εὐρώπης.

Τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ τὰ ὄρη της εἶναι :

α) Τὸ Κιλιμάντζαρον ὕψους 6.000 μ. β) Τὰ Κένυα ὕψους 5500 μ. γ) Τὰ Ἀβησσυνιακὰ ὕψους 4.500 μ. δ) Τὰ Δρακόντεια ὕψους 3.400 μ. ε) Ὁ Ἄτλας ὕψους 4800 μ. στ) Τὸ Καμεροῦν ὕψους 4100 μ.

Πεδιάδες. Μεταξὺ τῶν ὄρσειρῶν τούτων ὑπάρχουν πεδιάδες καὶ ἔρημοι ἀπέραντοι. Αἱ κυριώτεραι πεδιάδες ἐξ αὐτῶν εἶναι :

α) Τοῦ Νείλου, β) τοῦ Νίγηρος, γ) τοῦ Σενεγάλη, δ) τοῦ Κόγγου. Ἡ καθέμια ἀπ' αὐτὰς διαρρέεται ἀπὸ τὸν δμώνυμόν της ποταμόν.

Ἐρημοί. Ἐρήμους ἔχει ἡ Ἀφρικὴ τὰς μεγαλυτέρας τῆς γῆς. Αἱ σπουδαιότεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι : α) Ἡ ἔρημος Σαχάρα, ἡ ὁποία ἐκτείνεται σχεδὸν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης. β) Ἡ Λυβικὴ ἔρημος ΒΑ. τῆς Σαχάρας καὶ γ) Ἡ ἔρημος Καλαχάρη, ἡ ὁποία εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῆς Ν. Ἀφρικῆς.

Χερσόνησοι καὶ ἀκρωτήρια. Ἀντιθέτως πρὸς τὰς ἄλλας ἡπείρους, τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καθὼς καὶ τῶν θαλασσῶν Μεσογείου καὶ Ἐρυθρᾶς δὲν διαμελίζουν τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς καὶ δὲν σχηματίζουν κόλπους καὶ ὄρμους, οὔτε χερσονήσους καὶ ἀκρωτήρια.

Ἔχει μόνον πρὸς Ν. τὴν Χερσόνησον τοῦ Ἀκρωτηρίου μὲ τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἐλπίδος καὶ πρὸς Α. τὴν τῆς Σομαλίας μὲ τὸ ἀκρωτήριο Γουαρδαφουίου.

Νῆσοι. Ν.Α. τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, εἶναι ἡ μεγάλη νῆσος Μαδαγασκάρη. Ὑπάρχουν ἀκόμη σ' αὐτὸν καὶ πολλαὶ συστάδες μικρῶν νησιῶν ἀσήμαντες. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν δὲ ὠκεανὸν ὑπάρχουν αἱ νῆσοι Μαδέραι, Κανάριοι, τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου καὶ ἡ νῆσος Ἀγία Ἐλένη, ὅπου ἀπέθανεν ἔν ἔξορῳ ὁ αυτοκράτωρ τῆς Γαλλίας Μέγας Ναπολεόν.

Ὑδατα. α) **Θάλασσες.** (Λέγετε ἀπ' τὸ χάρτη τοὺς Ὠκεανούς, θάλασσες, κόλπους καὶ πορθμοὺς τῆς Ἀφρικῆς. Λέγετε γιὰτὶ ἡ σημασία τῶν πορθμῶν τῆς Γιβραλτᾶρ καὶ Ἄδεν καὶ τῆς διώρυγος Σουέζ εἶναι μεγάλη ;

β) **Λίμναι.** Αἱ σπουδαιότεραι λίμναι τῆς Ἀφρικῆς εἶναι : ἡ Βικτώρια, ἡ Ταγκανίκα, ἡ Νυάσσα, ἡ Τζάδα καὶ ἡ Τάνα, ἀπὸ τὴν ὁποίαν πηγάζει ὁ ποταμὸς Κιανουῶς Νείλος.

γ) **Ποταμοί.** Οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῆς Ἀφρικῆς εἶναι : ὁ Νείλος, ὁ Κόγγος, ὁ Νίγηρ, ὁ Ζαμβέζης κ. ἄ.

Κλίμα. Ἡ Ἀφρικὴ ἐκτείνεται σὲ 3 ζῶνες, τὴν διακεκαυμένην, τὴν Β. εὐκρατον καὶ τὴν Ν. εὐκρατον.

Εἰς τὴν Β. εὐκρατον ζώνην ἐκτείνεται ἡ παραμεσόγειος Βόρειος Ἀφρικῆ ἤτοι αἱ χῶραι : Μαρόκον, Ἀλγέριον, Τύνις, Λιβύη καὶ Αἴγυπτος. Εἰς τὴν Ν. εὐκρατον ζώνην ἐκτείνονται αἱ χῶραι τῆς Νοτιοαφρικανικῆς Ἐνώσεως. Εἰς τὰς χῶρας αὐτὰς τῶν δύο εὐκράτων ζωνῶν τῆς Ἀφρικῆς τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην ἐκτείνονται αἱ χῶραι Σαχάρα, Σουδάν, Καμεροῦν, Ἀβησσυνία, Σομαλία, Κόγγον, Ταγκανίκα, Κένυα, Ἀγγόλα, Ροδεσία, Μοζαμβίκη. Σ' αὐτὰς τὸ κλίμα εἶναι θερμότατον καὶ ἡ θερμοκρασία δύναται νὰ ὑπερβῇ τοὺς 50°. Ἄλλ' εἰς πολλὰς ἐξ αὐτῶν διὰ διαφοροὺς λόγους τὸ κλίμα δὲν εἶναι τὸ αὐτό. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς ἐρήμου Σαχάρας τὸ θερμὸν κλίμα τὴν ἡμέραν

είναι ἀνυπόφορον και βλάστησις δὲν ὑπάρχει ἢ ἔκτασις τῆς εἶναι σκεπασμένη με ἄμμον και χαλίκια (Σαχάρα=χώρα πετρώδης). Τὴν νύκτα ἔνεκα τῆς ταχείας ἀκτινοβολίας τῆς θερμότητος τοῦ ἐδάφους, ἢ θερμοκρασία πίπτει ἀποτόμως. Αὐτὴ δὲ εἶναι και ἡ αἰτία νὰ σχίζονται οἱ βράχοι και νὰ θριμματίζονται εἰς χαλίκια, τὰ τὰ ὁποῖα εἰς πολλὰς ἐκτάσεις μεταβάλλονται εἰς ἄμμον. Μόνον εἰς τὴν περιοχὴν τῶν στεπεῶν τῆς Σαχάρας βλαστάνουν δένδρα και ἀρκετὰ χόρτα γιὰ βοσκή. Βροχὲς εἰς τὴν περιφέρειαν τῆς Σαχάρας δὲν πέφτουν ἢ πέφτουν σπάνιες.

Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς διακεκαυμένης ζώνης, ποὺ κεῖται πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας και περιλαμβάνει τὰς χώρας Σουδάν, Καμερούν, Κόγγο, Ἀβησσυνία, Κένυα, Ροδεσία, Μοζαμβίκη και Ἀγγόλα τὸ κλίμα εἶναι ἐπίσης πολὺ θερμὸν, ἀλλ' ἔνεκα τῆς μεγάλης ἐξατμίσεως πέφτουν πολλὲς και οργαδαῖες βροχὲς και τὸ θερμὸν κλίμα μετριάζεται. Σ' αὐτὸ πολὺ συντελοῦν και ἡ πλουσία βλάστησις τῶν χωρῶν τούτων και οἱ συνεχεῖς ἄνεμοι (ἀλγχεῖς), ποὺ διαρκῶς πνέουν ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν.

Τὸ κλίμα ὅθεν τῆς περιοχῆς τῆς θερμῆς ζώνης, ποὺ κεῖται πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας, εἶναι πολὺ θερμὸν και ὑγρὸν και τῆς μὲν Δυτικῆς περιοχῆς ἦτοι τῶν χωρῶν τοῦ Κόγγου και Καμερούν δὲν εἶναι πολὺ ὑγιεινὸν (ὡς θὰ ἴδωμεν), τῆς δὲ Ἀνατολικῆς ἦτοι τῶν χωρῶν : Ἀβησσυνίας, Κένυας, Ταγκανίκας (ἐκτὸς τῆς Μοζαμβίκης) εἶναι λόγῳ τοῦ ὕψους των ὑγιεινὸν και δύναται και λευκοὶ νὰ ζοῦν σ' αὐτές.

Βλάστησις. Κατὰ τὴν βλάστησιν ἡ Ἀφρικὴ διαιρεῖται σὲ 4 κυρίως περιοχὲς : Τὴν Τροπικὴν (ἢ Θερινὴν ἢ Ἰσημερινήν), τὴν Στέπην, τὴν Ἐρημον και τὴν Εὐκρατον.

α) **Τροπικὴ περιοχὴ.** Ἀφθονωτάτη εἶναι ἡ βλάστησις εἰς τὴν περιοχὴν τῆς θερμῆς (Τροπικῆς) ζώνης τῆς Ἀφρικῆς, ἣτις ἐκτείνεται πρὸς Ν. τοῦ Σουδάν και περιλαμβάνει τὰς χώρας : Καμερούν, Γουίνεαν, Κόγγο, Ταγκανίκα, Κένυαν και Ἀβησσυνίαν. Αἱ περιοχαὶ ἰδίως τοῦ Κόγγου, τῆς Β. Γουίνεας και τοῦ Ν. Καμερούν ἀποτελοῦν τὸ κέντρον τοῦ τροπικοῦ ὕγρου δάσους. Τὰ δένδρα τούτου φθάνουν εἰς ὕψος 50—60 μ., κάτωθεν δὲ αὐτῶν φύονται χαμηλὰ δένδρα και θάμνοι καθὼς και ἀναοριχώμενα και περιελισσόμενα φυτὰ. Ταῦτα πλέκονται μετὰ τῶν δένδρων και καθιστοῦν τὰ ἀπέραντα και παρθένα δάση τῆς Τροπικῆς ζώνης ἀδιαβάτα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους και ἀδιαπέραστα ἀπὸ τῖς ἠλιακὰς ἀκτίνες (ζοῦγκλες).

β) **Περιοχὴ τῆς στέπης και σαβάνας.** Πέριξ τῆς περιοχῆς τοῦ τροπικοῦ δάσους ἦτοι εἰς τὸ Β. Καμερούν, τὸ Σουδάν, τὴ Σομαλία, τὴ Μοζαμβίκη και τὴν Ἀγγόλαν, ὑπάρχουν αἱ στέπαι ἦτοι ἐκτάσεις εἰς τὰς ὁποίας ἡ βλάστησις περιλαμβάνει φυτὰ χόρτα και ἀραιὰ δένδρα ἢ συστάδας δένδρων, τὰ ὁποῖα προσαρμόζονται μετὰ τὰς καιρικὰς μεταβολὰς. Τὰ χόρτα βλαστάνουν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν και φθάνουν μέχρις ὕψους 2 μέτρων και ξηραίνονται κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας· ἐνῶ τὰ δένδρα κατ' αὐτὴν ἀποβάλλουν τὰ φύλλα των. Ἄν τὰ χόρτα τῆς στέπης εἶναι μεγάλα, τὰ δὲ δένδρα ἀραιὰ ἢ ἀποτελοῦν συστάδας και μικρὰ δάση, ἡ στέπη λέγεται σαβάνα. Ἄν δὲ τὰ χόρτα εἶναι μικρὰ, τὰ δὲ δένδρα θάμνοι ἀκανθώδεις, ἡ στέπη λέγεται ξηρὰ στέπη.

γ) **Περιοχή τῆς ἐρήμου.** Πέραν τῆς περιοχῆς τῶν στεππῶν ὑπάρχουν αἱ ἔρημοι, ἐκτάσεις μεγάλαι, ἐντελῶς χωρὶς βλάστησιν, ἐκτὸς ἀκανθῶν καὶ σκληρῶν κάπου - κάπου θάμνων. Πρὸς Β. τοῦ Σουδάν ἐκτείνεται ἡ ἔρημος Σαχάρα. Εἰς τὴν Ν. Ἀφρικὴν ὑπάρχει ἡ ἔρημος τῆς Καλαχάρας.

δ) **Εὐκρατος περιοχή.** Αὕτη διαιρεῖται εἰς τὴν Β. εὐκρατον, πού περιλαμβάνει τὴν Παραμεσογειακὴν, Β. Ἀφρικὴν καὶ ἰδίως τὴν περιοχὴν τοῦ ὄρους Ἄτλαντος καὶ εἰς τὴν Ν. εὐκρατον, ἣτις περιλαμβάνει τὴν Ν. περιοχὴν τοῦ Ἀκρωτηρίου.

Εἰς ταύτην φύονται φυτὰ τῆς Ν. Εὐρώπης, ἢ συγγενῆ πρὸς αὐτά. Ἄγριελαῖαι, μύρτοι, δάφναι, δρυεὶς φελλοφόροι, κωνοφόρα δένδρα, (πεῦκα, ἔλατα), κέδροι, κ. ἄ.

Ζῶα. Πολλὰ ζῶα φυτοφάγα καὶ σαρκοφάγα, μικρὰ καὶ μεγάλα, ἥμερα καὶ ἄγρια ζῶσιν εἰς τὴν Ἀφρικὴν. Εὐνόητον εἶναι ὅτι ταῦτα ζῶσι στὶς περιοχές, ὅπου εὐκόλα εὐρίσκουν τὴν τροφὴν των καὶ συγχρόνως χρυσόφυγα.

Φυτοφάγα ζῶσιν: Βόδια, ἵπποι, κάμηλοι, πρόβατα, αἶγες κ. ἄ. (ἥμερα). Ἐλέφαντες, ρινόκεροι, ἵπποπόταμοι, καμηλοπαρδάλεις, ἀντιλόπες, γορίλλαι, χιμπατζῆδες (ἄγρια). Σαρκοφάγα ζῶσιν: Ἡμερα ἡ γάτα καὶ ὁ σκύλος, ἄγρια δὲ ὁ λέων, ἡ τίγρις, ἡ λεοπαρδαλίς, ὁ λύκος, ὁ κροκόδειλος κ. ἄ.

Ζοῦν ἀκόμη: Στρουθοκάμηλοι καὶ ἄλλα σπάνια πτηνὰ, κώνωπες καὶ πολλὰ ἄλλα ἔντομα πολὺ ἐνοχλητικὰ, ὄφεις καὶ ἄλλα ἐρπετὰ πολὺ ἐπικίνδυνα.

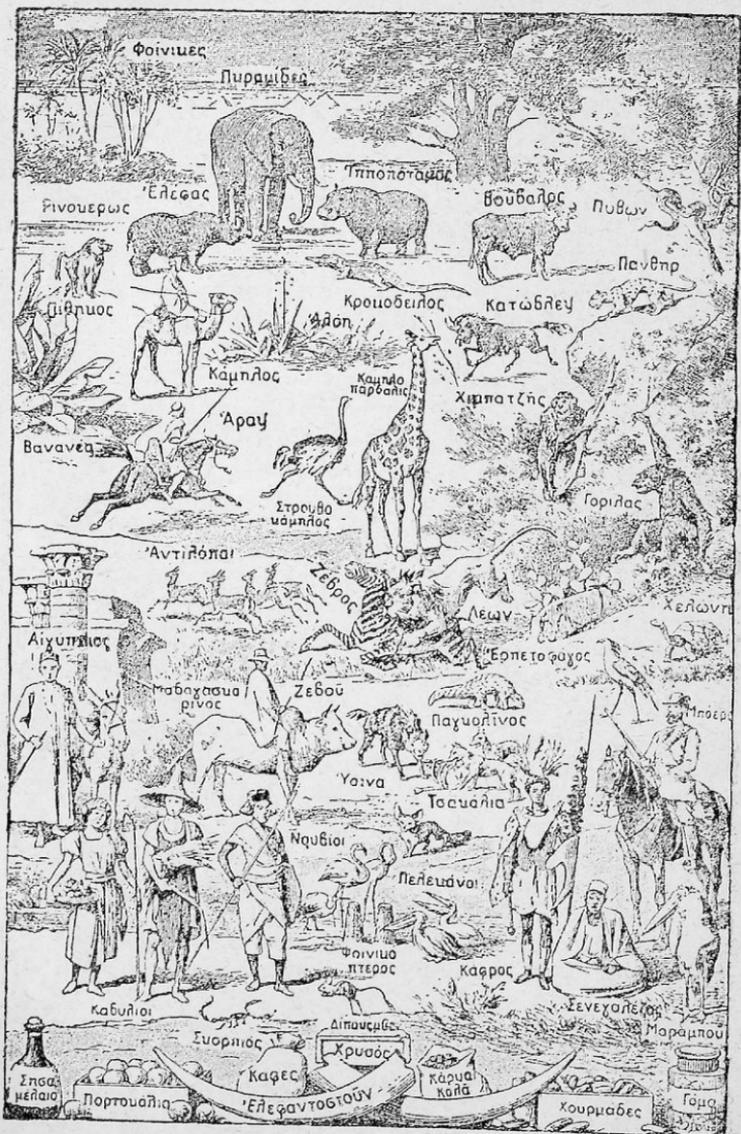
2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Προϊόντα. α) **Γεωργικὰ καὶ δενδροκομικὰ.** Εἰς τὰς εὐκράτους χώρας τῆς Ἀφρικῆς, (ἥτοι εἰς τὰς παραμεσογείους χώρας τῆς Μαρόκον, Ἀλγέριον, Τύνιδα, Τριπολίτιδα, Κυρηναικὴν καὶ Αἴγυπτον) καθὼς καὶ εἰς τὰς χώρας τῆς Νοτιοαφρικανικῆς ἐνώσεως καλλιεργοῦνται ὁ σίτος, ἡ κριθή, ἡ ἐλαία, ἡ ἄμπελος, ἡ συκὴ, ἔσπεριδοειδῆ, λαχανικά, βάμβαξ κ. ἄ. γεωργικὰ καὶ δενδροκομικὰ προϊόντα τῆς Πατριδος μας. (Πῶς ἐξηγεῖτε τοῦτο;) Εἰς τὰς δάσεις τῆς περιοχῆς τῆς Σαχάρας καλλιεργεῖται κυρίως ὁ φοῖνιξ καὶ σιτηρά.

Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Σουδάν καλλιεργεῖται ὁ ἐλαιούχος φοῖνιξ, βάμβαξ καὶ ἡ ὑπόγεια ἀραχίς (φυστικία ἀράπικα). Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Νίγηρος καὶ Σενεγάλη φύεται τὸ βουτυρόδενδρον καὶ τὸ καρύδι Κολᾶ. Ὁ καρπὸς τοῦ πρώτου εἶναι σὰν αὐτὸ ὄρνιθος καὶ περιέχει βούτυρον χρήσιμον διὰ φαγητὰ καὶ σάπωνα ἐνῶ ὁ καρπὸς τοῦ καρύδι Κολᾶ ἔχει τὸ μέγεθος κασιάνου καὶ εἶναι χρήσιμον δι' ἀφέψιμο, ὅπως τὸ τσαΐ καὶ ὁ καφές.

Εἰς τὴν ὑγρὰν τροπικὴν περιοχὴν (ἥτοι εἰς τὰς χώρας τῆς Γουϊνέας, Καμερούν, Κόγγο, Ταγκανίκα, Ἀβησσυνία, Κένυα) καλλιεργεῖται ὁ ἐλαιοφοῖνιξ, ἡ βαναῆνα, τὸ κακάο, ὁ καφές, τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ βάμβαξ, τὸ ρύζι, ὁ ἀραβόσιτος κ. ἄ.

β) **Κτηνοτροφικὰ.** Μεγάλῃ κτηνοτροφία ἔχουν αἱ μεσογειακαὶ χώραι τῆς Β. Ἀφρικῆς, αἱ στεππώδεις καὶ σαβαννώδεις χώραι τοῦ Σουδάν, τῆς Ἀβησσυνίας, τῆς Α. καὶ Ν. Ἀφρικῆς. (Διατί:).

Ζῆα, προϊόντα και κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς

Αἱ περιοχαὶ τῶν ὑγρῶν τροπικῶν χωρῶν δὲν εἶναι κατάλληλοι γιὰ κτηνοτροφία, ἔνεκα τῶν ἀσθενειῶν εἰς τὰς ὁποίας ὑπόκεινται τὰ ζῷα.

γ) **Ὁρυκτά.** Τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἀφρικῆς κρύπτει πολλοὺς οὐρυκτοὺς θησαυροὺς: Χρυσόν, λευκόχρυσον, ἀδάμαντας, χαλκόν, κασίτερον, σίδηρον, μόλυβδον, γαιάνθρακας κ. ἄ.

δ) **Βιομηχανικά.** Εἰς τὴν Ἀφρικὴν δὲν ὑπάρχει σχεδὸν βιομηχανία. Τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα εἰσάγονται ἐκ τῶν ἄλλων ἡπείρων. Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἠξήθη αὕτη καὶ κυρίως εἰς τὴν Νοτιοαφρικανικὴν ἔνωσιν, ἐπειδὴ ἔλλειψεν ἡ εἰσαγωγή.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς Ἀφρικῆς ἐν γένει, ἰδίως ὁμως τοῦ ἑσωτερικοῦ της, εἶναι πολὺ καθυστερημένη. Εἰς τὴν ἔρημον Σαχάραν καὶ Λιβύην καὶ τὴν στεπνώδη χώραν τοῦ Σουδάν γίνεται οὕτη διὰ καραβανίων ἐκ καμήλων. Ταῦτα μεταφέρουν ἐμπορεύματα ἐκ τοῦ Σουδάν πρὸς τὰς παραλίας τῆς Μεσογείου διὰ τῆς Σαχάρας χρησιμοποιοῦντες ὡς σταθμοὺς τὰ ὄασις αὐτῆς. Δικαίως ὀνομάσθη ἡ κάμηλος πλοῖον τῆς ἐρήμου. Ἄνευ αὐτῆς θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ κατοίκησις τῆς ἐρήμου.

Εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Κόγγου ἡ συγκοινωνία γίνεται διὰ ποταμοπλοίων. Ὅπου ὁμως ὑπάρχουν καταρράκται, ἔχουν κατασκευασθῆ σιδηροδρομικὲς γραμμὲς παράλληλα πρὸς τὸν ποταμὸν διὰ τὴν συνέχισιν τῆς συγκοινωνίας.

Διὰ τῆς ἐναλλαγῆς ποταμοπλοικῆς καὶ σιδηροδρομικῆς συγκοινωνίας, ἡ συγκοινωνία φθάνει μέχρι τῶν Δ. ὄχθων τῆς λίμνης Ταγκανίκας ἐνὼ εἰς τὴν Α. ὄχθην ταύτης καταλήγει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Α. παραλία τῆς χώρας Ταγκανίκας, τὰ ὁποῖα βρέχει ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανός. Εἰς τὸς περισσοτέρας παραλίους χώρας τῆς Ἀφρικῆς ἡ συγκοινωνία εἶναι περισσότερον ἀνεπτυγμένη. Σ^ο αὐτὰς γίνεται αὕτη ὄχι μόνον διὰ πλοίων, ἀλλὰ καὶ διὰ σιδηροδρόμων. Τοιαῦται εἶναι αἱ χώραι τῆς Νοτιοαφρικανικῆς ἐνώσεως. Νοτιοδυτικῆς Ἀφρικῆς, ἡ Μοζαμβίκη, ἡ Ταγκανίκα, ἡ Βερβερία (Μαρόκον, Ἀλγέριον καὶ Τύνις) καὶ ἡ περιοχὴ μετὰ τῶν ποταμῶν Νίγηρος καὶ Σενεγάλη.

Τῆς Αἰγύπτου ἡ συγκοινωνία γίνεται καὶ διὰ ποταμοπλοίων, τὰ ὁποῖα διαπλέουν τὸν Νεῖλον ποταμόν. Καὶ εἰς αὐτὸν δέ, ὅπου ὑπάρχουν καταρράκται, ἡ συγκοινωνία συνεχίζεται διὰ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, ὅπως καὶ εἰς τὸν Κόγγου ποταμόν. Ἡ τοιαύτη συγκοινωνία φθάνει μέχρι τῆς πόλεως Χαροῦμ.

Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς Ἀφρικῆς εἶναι:

α) **Εἰς τὴν Μεσόγειον:** Ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας, τοῦ Πόρτ Σαΐδ, τῆς Τριπόλεως, τῆς Τύνιδος, τοῦ Ἀλγερίου.

β) **Εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.** Ὁ τῆς Ταγγέρης, τῆς Καζαμπλάγκας, τοῦ Νταγκάρ τοῦ Φρητάουν, τοῦ Λάγκος, τῆς Ντουάλας, τοῦ Λεοπολδβίλ καὶ τοῦ Καϊπιάουν.

γ) **Εἰς τὸν Ἰνδικόν Ὠκεανόν.** Τοῦ Ντάρμαν, τοῦ Λορέντσο Μάρκας, τῆς Μπέϊρας, τοῦ Νταρεσσαλάμ καὶ τῆς Μονκορτίσου.

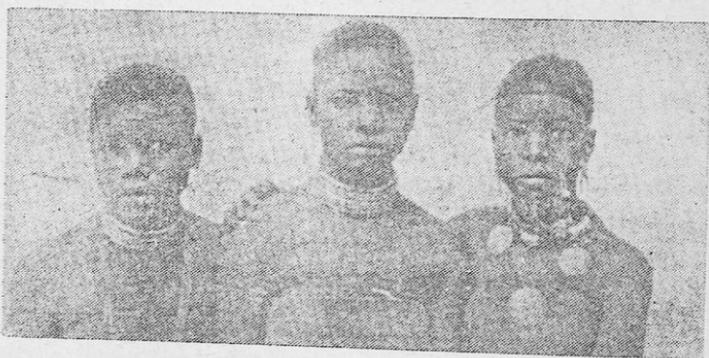
δ) **Εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν.** Τοῦ Τιμποτὶ καὶ τῆς Μπερμπέρας.

ε) **Εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.** Τοῦ Σουέζ, τοῦ Πόρτ Σουδάν καὶ τῆς Μασάβας.

3. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΙΣ

Κάτοικοι. Οί κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς σήμερον ἀνέρχονται εἰς 150.000.000. Ἐξ αὐτῶν μόνον περὶ τὰ 3.000.000 εἶναι λευκοί (Γάλλοι, Ἀγγλοί, Ἰσπανοί, Ἱταλοί, Ἕλληνες κ. ἄ.). Ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀνήκουν εἰς διαφόρους λαοὺς ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεροι εἶναι :

α) **Οἱ Ἀραβες.** Κατοικοῦν εἰς τὴν Β. Ἀφρικὴν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ Α. Σουδάν μέχρι τοῦ Μαρόκου. Οὗτοι ἀνemiχθησαν μετὰ τῶν Ἰθαγενῶν τῆς περιοχῆς ταύτης Βερβέρων καὶ ἄλλων Χαμιτικῶν λαῶν εἰς τοὺς ὁποίους μετέδωσαν τὴν γλῶσσαν των καὶ τὸν Μωαμεθανισμόν καὶ τοὺς ἐξηράβισαν. Μόνον εἰς τοὺς ὄρεινους ὄγκους τοῦ Ἀτλαντος ὑπάρχουν καὶ σήμερον καθαρά γένη Βερβέρων.

Χαρακτηριστικοὶ τύποι μαύρων τῆς Ἀφρικῆς

β) **Αἰθίοπες.** Εἶναι Χαμίται κάτοικοι τῆς χώρας πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου (Νουβίας καὶ Α. Σουδάν), οἱ ὅποιοι διετήρησαν ἀρκετὰ καθαρὰν τὴν Χαμιτικὴν καταγωγὴν.

γ) **Νέγροι.** Οὗτοι εἶναι περὶ τὰ 100.000.000 καὶ ἀποτελοῦν τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς Ἀφρικῆς. Κατοικοῦν τὴν Κεντρικὴν (Ἰσημερινήν) Ἀφρικὴν ἤτοι στὶς περιοχὰς τοῦ Κόγγου, τῆς Γουϊνέας, τοῦ Καμερούν, τοῦ Σουδάν, τῆς Α. Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ροδεσίας.

Εἶναι λαός, πὸν δύναται νὰ ζῇ διαρκῶς καὶ στὸ ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα, νὰ ἐργάζεται σ' αὐτὸ καὶ νὰ πολλαπλασιάζεται, τὸ ὁποῖον εἶναι δύσκολον στὶς ἄλλες φυλὰς, ἀδύνατον δὲ στὴ λευκὴ.

Ὡς πρὸς τὴν γλῶσσαν οἱ Νέγροι διακρίνονται εἰς τοὺς Σουδανοὺς (κατοικοῦντας τὸ Σουδάν) καὶ εἰς Βαντού, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν τὴν ὑγρὰν τροπικὴν Ἀφρικὴν μέχρι τῶν ὄριων τῆς μετὰ τὴν Α. Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ροδεσίαν πρὸς Ν. Οἱ Βαντού διακρίνονται πάλιν εἰς διαφόρους φυλὰς.

Μεταξὺ τῶν Νέγρων τῆς λεκάνης τοῦ Κόγγου ἰδίως ζῶσι καὶ ἄνθρωποι βρα-

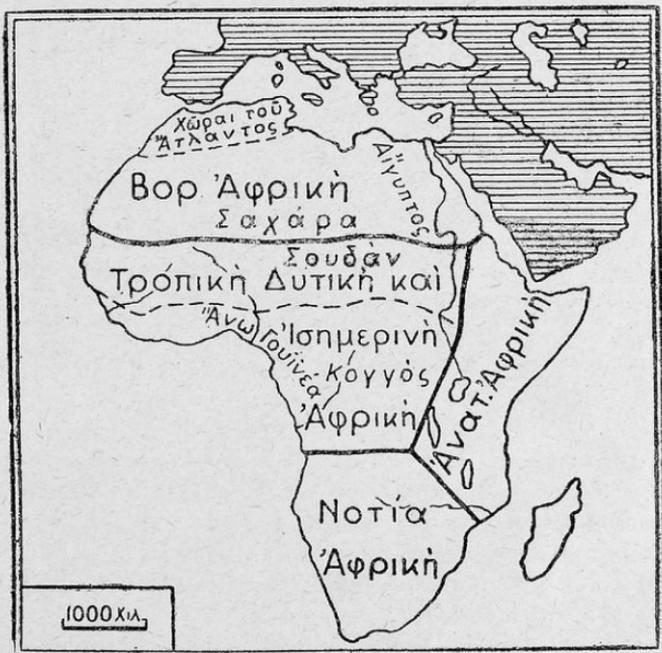
χύσωμοι λεγόμενοι Πυγμαίοι. Νάνοι επίσης συγγενείς τῶν Πυγμαίων εἶναι καὶ οἱ Βουσμάνοι, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν εἰς τὴν Καλαχάρην καὶ τὴν ΝΑ. Ἀφρικὴν.

Οἱ Πυγμαῖοι καὶ οἱ Βουσμάνοι ἀνήκουν εἰς ἀρχαῖαν φυλὴν τῶν Νάνων. Συγγενεῖς τούτων εἶναι καὶ οἱ Ὀυτεντόοι, οἵτινες ὅμως εἶναι ὀλίγον τι ὑψηλότεροι.

Εἰς τὴν νῆσον Μαδαγασκάρην κατοικοῦν οἱ Χόβαιοι, οἱ ὁποῖοι εἶναι Μαλαῖοι μετανάσται ἀπὸ τὰς νήσους τῆς Σούνδης.

Γλῶσσα. Στὴν Ἀφρικὴ ὁμιλοῦνται σήμερον διάφορες γλῶσσες: ἡ Νεγρικὴ, ἡ Ἀραβικὴ, ἡ Γαλλικὴ, ἡ Ἀγγλικὴ, ἡ Ἑλληνικὴ κ. ἄ.

Θρησκεία. Οἱ Ἀραβες εἶναι Μωαμεθανοί. Οἱ λευκοὶ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀβησσυνοὶ εἶναι Χριστιανοί. Οἱ Νέγροι καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἰθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι εἰδωλολάτρεις.

Πῶς διαίρεται ἡ Ἀφρικὴ

Πολιτισμός. Ἐκτὸς τῶν Αἰγυπτίων, οἱ ἄλλοι λαοὶ τῆς Ἀφρικῆς οὐδέποτε παρουσίασαν καὶ στοιχεῖα κἄν πολιτισμοῦ. Μόνον οἱ Αἰγύπτιοι ἀνέπτυξαν σπουδαῖον πολιτισμὸν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἀξιοθαύμαστα λείψανα τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ τῶν Αἰγυπτίων εἶναι αἱ Πυραμίδες.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον μετεδόθη μετὰ ταῦτα διὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ὁ Ἑλληνικὸς πολιτισμὸς, ἀργότερα δὲ καὶ ὁ Ρωμαϊκὸς εἰς ὅλην τὴν Β. Ἀφρικὴν.

Ἀκολούθως μετεδόθη ὁ Χριστιανισμὸς ἢ Βυζαντινὸς Πολιτισμὸς, ὅστις ἐξετοπίσθη ὑπὸ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ καὶ Ἀραβικοῦ πολιτισμοῦ.

Καὶ σήμερον μόνον οἱ Ἀβησσουνοὶ καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Β. Ἀφρικῆς Αἰγύπτιοι, Τυνήσιοι καὶ Ἀλγερίνοι ἔκαμον σημαντικὴν πρόοδον εἰς τὸν πολιτισμὸν.

Πολιτικὴ κατάστασις. Πολιτικῶς σήμερον ἡ Ἀφρικὴ διακρίνεται εἰς κράτη ἀνεξάρτητα καὶ ἀποικίας Εὐρωπαϊκάς. Ἀνεξάρτητα κράτη εἶναι: ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ἀβησσυνία, ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσις, ἡ Λιβερία καὶ ἡ Λιβύη.

Αἱ εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι διακρίνονται: εἰς Ἀγγλικάς, Γαλλικάς, Βελγικάς, Πορτογαλικὰς καὶ Ἰσπανικάς.

Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀφρικῆς. Φυσικῶς ἡ Ἀφρικὴ διαίρεται εἰς: Βόρειον, Κεντρικὴν, Ἀνατολικὴν, Νότιον καὶ Νησιωτικὴν.

Ἀ σ κ ἦ σ ε ι ς

Κάνει τὸ γεωφυσικὸ χάριτ τῆς.

Α'. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

1. Χῶραι τῆς

Αὕτη περιλαμβάνει: 1) τὴν Αἴγυπτον, 2) τὴν Λιβύην (ἦτοι τὴν Κυρηναϊκὴν καὶ Τριπολίτιδα), 3) τὴν Βερβερίαν (ἦτοι τὴν Τύνιδα, Ἀργέριον, Μαρόκον), 4) τὸ Ρίον-Ντὲ-Ὁρο καὶ 5) τὴ Σαχάρα.

2. Αἴγυπτος

Θέσις τῆς καὶ ὄρια. Ἡ Αἴγυπτος κεῖται στὸ ΒΑ. μέρος τῆς Ἀφρικῆς. Σημαντικωτάτη εἶναι ἡ θέσις τῆς αὐτῆ. Εἶναι ἡ γέφυρα πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ ἡ διάβασις ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν.

Ὅριά τῆς. (Βλέπετέ τα στὸ χάριτ).

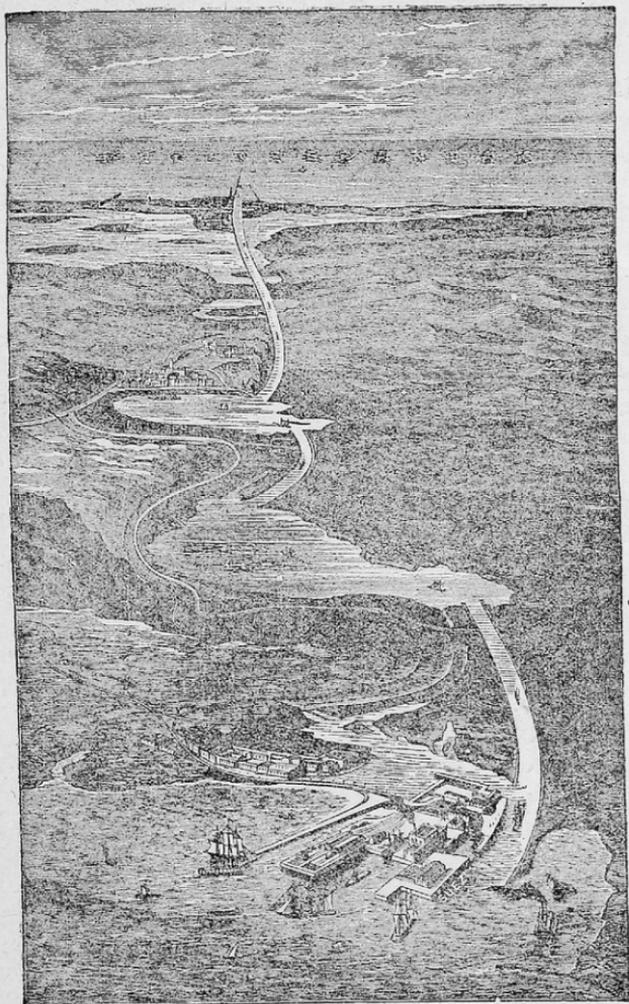
Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Αἰγύπτου εἶναι 1.000.000 τ. χιλιομ. ἦτοι εἶναι ὀκταπλασία σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Αἰγύπτου εἶναι πεδινόν· μόνον παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὑπάρχουν ὄρη χαμηλά. Ἄλλ' ἀπὸ τὴν μεγάλην τῆς πεδινὴν ἔκτασιν μόνον ἡ κοιλὰς τοῦ Νείλου ποταμοῦ, ἡ ὁποία λιπαίνεται μὲ τὶς πλημμύρες καὶ ἀρδεύεται μὲ τὰ ὕδατά του, εἶναι εὐφορος, εὐφοροτάτη. Δυστυχῶς αὕτη ἐνῶ ἔχει μῆκος μεγάλο (1000 χιλ.) τὸ πλάτος τῆς περιορίζεται εἰς 15—20 χιλιόμετρα, ἡ δὲ πέραν τούτου ἔκτασις πρὸς Α. καὶ Δ. εἶναι ἔρημος.

Ὑδατα. α) **Θάλασσα.** Ἡ Αἴγυπτος βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου. Αἱ δύο αὗται θάλασσαί ἐνώνονται διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ.

β) **Ποταμοί.** Ὁ μόνος ποταμὸς τῆς Αἰγύπτου εἶναι ὁ Νεῖλος, ὁ ὁποῖος στὸ μῆκος (5920 χιλιομ.) εἶναι ὁ δεῦτερος ποταμὸς τῆς γῆς μετὰ τὸν Μισσισιπῆ.

Τὰς πηγὰς τοῦ τὰς ἔχει κυρίως ὁ Νεῖλος στὶς λίμνες τῆς Κέννας καὶ τῆς Ἄβησσουσίας. Ἀπὸ τὴν λίμνη Τάνα τῆς Ἄβησσουσίας πηγάζει ὁ Κουανοῦς Νεῖλος, ἀπὸ δὲ τὰς λίμνας τῆς Κέννας ὁ Λευκὸς Νεῖλος. Οἱ δύο οὗτοι Νεῖλοι ἐνούμενοι εἰς

Διώρυξ Σουεῦ

τὴν πόλιν Χαροτόμ τοῦ Ἀγγλοαἰγυπτιακοῦ Σουδάν σχηματίζουν τὸν Νεῖλον, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον σχηματίζων θαυμάσιον δέλτα.

Κλίμα. Ἡ Αἴγυπτος εἶναι χώρα τῆς Εὐκράτου ζώνης, ἀλλὰ εὐρίσκεται πλη-

σίον τῆς θερμῆς, μέρος δὲ ταύτης καὶ ἐντὸς αὐτῆς. Δι' αὐτὸ τὸ κλίμα τῆς εἶναι θερμὸν καὶ ξηρόν.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Αἰγύπτου εἶναι :

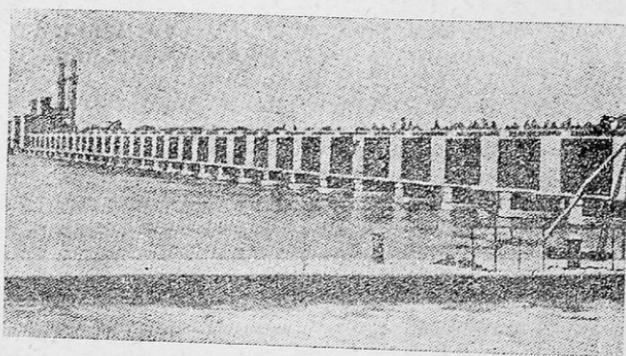
α) **Γεωργικά.** Δημητριακὰ (σίτος, κριθή, ἀραβόσιτος), ὄσπρια, ρύζι, βαμβάκι, ζάχαρ. Ἐξαιρετικὰ εὐδοκίμει τὸ βαμβάκι.

β) **Δενδροκομικά.** Στὴν Αἴγυπτο καλλιεργεῖται ὁ φοῖνιξ (χουρμαδιά), ἡ φυσικιά, ἡ πορτοκαλιά, ἡ λεμονιά.

γ) **Ἡ κτηνοτροφία** στὴν Αἴγυπτο εἶναι ἀσήμαντη, διότι δὲν ἔχει ἑκτάσεις μεγάλες γιὰ βοσκή.

δ) **Καὶ ἡ βιομηχανία** τῆς εἶναι ἀσήμαντη μόνον ὀλίγα ἐργοστάσια ζαχαροποιίας καὶ βαμβακουργίας ὑπάρχουν.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς Αἰγύπτου ἐκτελεῖται διὰ σιδηροδρόμων.

Ὁ ὕδατοφράκτης τοῦ Νείλου στὸ Ἄσσουάν, ὁ μεγαλύτερος τοῦ κόσμου

αὐτοκινήτων, πλοίων, ποταμοπλοίων καὶ ἀεροπλάνων. Ἀλλὰ καὶ ἡ καμῆλα χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῶν ἐρήμων τῆς.

Διμένας ἔχει : τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας, ὅστις εἶναι ὁ σπουδαιότερος καὶ τὸν τοῦ Πόρτ Σάϊδ. Πολὺ διευκολύνθηκε ἡ συγκοινωνία τῆς Αἰγύπτου καὶ ὅλης τῆς Ἀφρικῆς διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Τὸ ἀξιοθαύμαστον αὐτὸ ἔργον ἐσχεδιάσθη καὶ ἐξετελέσθη ὑπὸ τοῦ γάλλου μηχανικοῦ Λεσσέψ. Ἐχρειάσθησαν δὲ γι' αὐτὸ 10 χρόνια περίπου ἀπὸ τοῦ 1859. Ἔχει μῆκος 160 χιλιομέτρων καὶ πλάτος 45—100 μέτρων, βάθος δὲ 12 μέτρων. Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ ἔχει μεγίστην σημασίαν καὶ διὰ τὴν παγκόσμιον συγκοινωνίαν (γιατὶ ;)

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου εἶναι ὡς 15.000.000, διακρίνονται δὲ :

α) **Εἰς Φελάχους.** Οὗτοι εἶναι οἱ γηγενεῖς (ντόπιοι) Αἰγύπτιοι, ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων. Εἶναι οἱ περισσότεροι τοῦ πληθυσμοῦ, κατοικοῦν δὲ στὰ χωριά μέσα σὲ καλύβες ἀπὸ πληθιά καὶ σκεπασμένες μὲ χόρτα. Εἶναι ἀκάθαρτοι καὶ ὑποφέρουν ἀπὸ διάφορες ἀσθένειες καὶ ἰδίως τραχώματα. Εἶναι κυρίως γεωργοί, τὸ δὲ θρήσκευμα Μωαμεθανοί.

β) **Εἰς Βεδουΐνους.** Οὗτοι εἶναι Ἄραβες, κατοικοῦντες στοῦ ἐσωτερικὸ τοῦ Αἰγύπτου, πλησίον τῶν ἐρήμων.

γ) **Εἰς Εὐρωπαίους.** Στὴν Αἴγυπτο ζοῦν καὶ πολλοὶ Εὐρωπαῖοι (Ἑλληγες Γάλλοι, Ἱταλοὶ, Ἄγγλοι, Ἐβραῖοι κ. ἄ.).

Γλῶσσαι ὁμιλοῦνται ἡ Ἀραβική, ἡ Γαλλική, ἡ Ἀγγλική, ἡ Ἑλληνική κ. ἄ.

Θρησκεία. Οἱ Φελάχοι καὶ Βεδουῖνοι εἶναι Μωαμεθανοὶ. Οἱ Εὐρωπαῖοι εἶναι Χριστιανοί. Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν Εὐρωπαίων καὶ ἀπὸ τοῦς Αἰγυπτίους μερικοὶ εἶναι Χριστιανοὶ (Κόπται).

Ἑλληνικαὶ κοινότητες. Στὴν Αἴγυπτο καὶ κυρίως στὴν Ἀλεξάνδρεια, Κάιρο, Ζαγαζίκ καὶ Πόρτ Σάϊδ ὑπάρχουν Ἑλληνικαὶ κοινότητες ἀρκετὰ προωδευμένες στὰ γράμματα, στοῦ ἐμπόριο καὶ στὶς τέχνες, αἱ ὁποῖα πολὺ συντελοῦν εἰς τὴν πρόοδον καὶ τὸν πολιτισμὸν τοῦς χώρας. Εἰς 100.000 ἀνέρχονται οἱ Ἑλληγες τοῦς Αἰγύπτου. Ζοῦν δὲ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑλληγος Πατριάρχου Ἀλε-

Ἡ μεγάλη Σφίγξ τοῦς Γκιζης

ξανδρείας. Στὴν Αἴγυπτο ἔζησαν καὶ ἐπλούτησαν καὶ οἱ ἐθνικοὶ εὐεργέται Τοσίττας, Ἀβέρωφ, Στουρνάρας, Μπενάκης κ. ἄ. Πολὺ ἀγαποῦν τὴν μητέραν τῶν Ἑλλάδα οἱ Ἑλληγες τοῦς Αἰγύπτου.

Πολιτισμὸς. Ἀπὸ τὰ ἀρχαιολογικά μνημεῖα ποῦ σώζονται στὴν Αἴγυπτο καὶ ἐκεῖνα ποῦ ἔφερε στοῦ φῶς ἡ σκαπάνη (τὶς πυραμίδες, τοῦς τάφους τῶν βασιλέων, τὶς μούμιες τῶν Φαραώ, τὴ Σφίγγα, τ' ἀρχαῖα συγγράμματα τῶν κ. ἄ.) μαθητόμεν ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἀνέπτυξαν στὴν ἀρχαιότητα (πολὺ πρὸ ἡμῶν) μέγαν πολιτισμὸν. Καὶ σήμερον εἶναι ὁ πρὸ πολιτισμένος λαὸς τοῦς Ἀφρικῆς.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἀπὸ τοῦ 1952 ἡ Αἴγυπτος εἶναι χώρα τελείως ἀνεξάρτητη μὲ πολίτευμα Δημοκρατίαν Προεδρευομένην. Πρὸτερον ἦτο Βασίλειον ἀνεξάρτητον, ἀλλ' εἰς τὴν πραγματικότητα ἦτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Ἀγγλων. Κατόπιν ὁμως ἐξεγέρσεως κατὰ τῶν Ἀγγλων ἀπέκτησαν πλήρη ἀνεξαρτησίαν.

Πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τοῦς Αἰγύπτου εἶναι : α) Τὸ Κάιρον ἔχει περὶ τὰ 2.000.000 κατοίκους ἔναι ἡ μεγίστη πόλις τοῦς Ἀφρικῆς καὶ ἡ πρῶ-

τεύουσα τοῦ κράτους. β) Πρὸς Α. τοῦ Καΐρου καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τῆς διώρυγος Σουεῦ ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὑπάρχει ἡ πόλις Σουεῦ· αὕτη ἔχει περὶ τὰς 40.000 κατοίκους. γ) Εἰς τὴν εἴσοδον τῆς διώρυγος ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ὑπάρχει ἡ πόλις Πόρτ Σάϊδ μετὰ 100.000, ἡ ὁποία εἶναι τὸ β' λιμάνι τῆς Αἰγύπτου. Στὴν ἔξοδο δὲ πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ὑπάρχει ἡ πόλις Σουεῦ. Στὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος τῆς ὑπάρχει φάρος ὕψους 55 μέτρων, ὅστις ὁδηγεῖ τὰ πλοῖα στὴν εἴσοδο τῆς διώρυγος τὴν νύκτα.

Πρὸς Δ. σχεδὸν τοῦ Καΐρου εἰς τὴν ὄασιν τῆς ἐρήμου Σιβὰ ἦτο τὸ ἀρχαῖον μαντεῖον τοῦ Ἄμμωνος Διὸς ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐπέρασε καὶ ὁ Μ. Ἀλέξανδρος.

β) Ἡ Ἄλεξάνδρεια ἔχει περὶ τὰς 700.000 κατοίκους καὶ εἶναι τὸ μεγαλύτερον καὶ ἐμπορικώτερον λιμάνι τῆς Αἰγύπτου καὶ ὅλης τῆς Ἀφρικῆς. Σ' αὐτὴν ἔχει τὴν ἔδραν τοῦ ὁ Ἑλλήν Ὀρθόδοξος Πατριάρχης, κατοικοῦν δὲ περὶ τὰς 30.000 Ἕλληνες, ἀποτελοῦντες μεγάλην καὶ πλουσίαν Ἑλληνικὴν κοινότητα. Ἡ Ἄλεξάν-

Πανοραματικὴ ἀποψὶς τοῦ Καΐρου

δρεια ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου τὸ 331 π. Χ., σ' αὐτὴν δὲ μετεφέρθη καὶ ἑτάφη οὗτος· καταβάλλονταί δὲ προσπάθειαι πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ τάφου του. Ἡ Ἄλεξάνδρεια κατὰ τοὺς Μακεδονικοὺς χρόνους μετὰ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον ὑπῆρξεν ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους τῶν Πτολεμαίων, οἱ ὁποῖοι ἴδρυσαν τὴν μεγαλυτέραν βιβλιοθήκην τοῦ κόσμου. Εἶχον συγκεντρωθῆ σ' αὐτὴν 700.000 τόμοι διαφόρων χειρογράφων συγγραμμάτων, ἀπὸ ὅλων τὸν τότε γνωστὸν κόσμον. Δυστυχῶς διὰ τὴν ἀνθρωπότητα αὕτη ἐκάθη καὶ ἐγάθη ὁ ἀνεκτίμητος αὐτὸς πνευματικὸς θησαυρός.

Ἄ σ κ ῆ σ ε ι ς

1. Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη της.

3. Λιβύη

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Λιβύη εὐρίσκεται πρὸς Ν. τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀκριβῶς ἀπέναντι αὐτῆς.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἔκτασις. Ἡ Λιβύη ἔχει ἕκτασιν περὶ τὰ 1.500.000 τ. χ.

Έδαφος. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πεδινόν, ἀλλὰ μόνον κατὰ τὰ παράλια εἶναι τοῦτο καλλιεργήσιμον καὶ στὶς δάσεις. Ὅλη ἡ ἄλλη χώρα πρὸς τὸ ἐσωτερικόν της εἶναι ἔρημος, μὲ πολλὰς δάσεις.

Υδάτα. Οὐδεις ποταμὸς ὑπάρχει στὴ Λιβύη, οὔτε λίμνη. Μόνον βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἡ ὁποία σχηματίζει καὶ τοὺς δύο κόλπους : Μικρὰ Σύρτι καὶ Μεγάλῃ Σύρτι.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Λιβύης εἶναι στὸ ἐσωτερικόν μὲν θερμόν, στὰ παράλια δὲ μεσογειακόν (δηλαδή ;) Βροχὲς πέφτουν μόνον κατὰ τὰ παράλια καὶ ἰδίως τῆς Κυρηναϊκῆς.

Προϊόντα. Εὐνόητον εἶναι ἤδη ὅτι ἡ Λιβύη δὲν παράγει πολλὰ προϊόντα. Μόνον στὰ παράλιά της καὶ τὶς δάσεις κολλιεργοῦνται σιτηρά, ἑλιές, πορτοκαλλίες, λεμονιές, κικριές, φοίνικες κ. ἄ. Εἰς τὴν Κυρηναϊκὴν ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι περισσότερο προηγμένες (γιατί ;)

Συγκοινωνία. Εὐνόητον εἶναι ἤδη ὅτι ἡ συγκοινωνία τῆς Λιβύης εἶναι καθυστερημένη. Διὰ τῶν λιμένων τῆς Βεγγάζης καὶ Τριπόλεως γίνεται ἀτμοπλοικὴ συγκοινωνία. Μὲ καραβάνια δὲ καμήλων γίνεται ἡ συγκοινωνία τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Λιβύης ἀνέρχεται εἰς 1.200.000 κατ. (400.000 κατ. τῆς Κυρηναϊκῆς καὶ 800.000 κατ. τῆς Τριπολίτιδος).

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Λιβύη ἦτο μέχρι τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου ἀποικία Ἰταλική. Μετὰ τοῦτον καὶ τὴν ἤτταν τῆς Ἰταλίας ἡ Λιβύη καθὼς καὶ ὅλαι αἱ Ἰταλικαὶ ἀποικίαι τῆς Ἀφρικῆς περιῆλθον ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ο. Η. Ε. Οὗτος δι' ἀποφάσεώς του ἐκήρυξε τὴν Κυρηναϊκὴν κράτος ἀνεξάρτητον τὸ ἔτος 1949, ἡ δὲ Ἐθνοσυνέλευσις τῆς Τριπολίτιδος δι' ἀποφάσεώς της ἠνώθη τότε μὲ τὴν Κυρηναϊκὴν ὡς κράτος ὁμόσπονδον.

Πόλεις. Ἡ Λιβύη κατοικεῖται ἀραιὰ στὰ παράλια καὶ στὸ ἐσωτερικόν στὶς δάσεις. Πρωτεύουσά της εἶναι ἡ Τρίπολις, ἣτις ἔχει 100.000 κατοίκους. Ἡ Βεγγάζη ἔχουσα 60.000 κατοίκους. Στὴν Κυρηναϊκὴν χερσόνησο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ ἐπὶ βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἦσαν Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι ἔξ αὐτῶν σπουδαία ἦτο ἡ Κυρήνη, ἀπὸ τὴν ὁποίαν καὶ ἡ χερσόνησος ἔλαβε τὸ ὄνομα Κυρηναϊκή.

Ἀσκήσεις

1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη της.

4. Τύνις

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Τύνις εὐρίσκεται πρὸς Δ. τῆς Λιβύης. Εἶναι χώρα τοῦ Ἀτλαντος, ὅπως τὸ Ἀλγέριον καὶ τὸ Μαρόκον.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἡ Τύνις ἔχει ἑκτασίον περὶ τὰ 155.000 τ.χ.

Ἐδαφος. Ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἔδαφους της διαιρεῖται σὲ τρεῖς περιοχάς.

- α) Τὴν παραλιακὴν, ποὺ εἶναι πεδινὴ καὶ εὐφορῆ.
- β) Τὴν ὄρεινὴν μὲ δάση ἰδίως στὰ Β. πλευρὰ τοῦ ἜΑτλαντος.
- γ) Τὴν τῆς ἐρήμου μὲ πολλὰς δάσεις, κεῖται δὲ πρὸς Ν. ἀποτελοῦσα συνέχεια τῆς ἐρήμου Σαχάρας.

Ὑδατα. Ἡ Τύνις βρέχεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ὁποῖα σχηματίζει πρὸς Β. τῆς μὲν τὸ Τυρηνικὸν πέλαγος, πρὸς Α. δὲ τὸν κόλπον Μικρὰ Σύρτι.

Κλίμα. Γενικὰ τὸ κλίμα τῆς εἶναι εὐκρατον, τῆς παραλιακῆς δὲ περιοχῆς Μεσογειακόν. Στὴν ὄρεινὴ ἰδίως περιοχὴ καὶ τὴν παραλιακὴ πέφτουν βροχῆς ἀρκετῆς (γιατί;).

Προϊόντα. Ἡ Τύνις ἔχει ἀκμάζουσαν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Τὰ κύρια γεωργικὰ τῆς προϊόντα εἶναι οἱ ἐλιές, τὸ λάδι, τὰ σταφύλια καὶ οἱ χουρμάδες ὡσαύτως τυριά, βούτυρα, κρέατα, μαλλιά. Εἰς τὰς στέππας τῶν ὄροπέδιων, ποὺ ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν τοῦ ἜΑτλαντος, φέεται τὸ χόρτον ἄλφα, ποὺ εἶναι χρήσιμον εἰς τὴν πλεκτικὴν καὶ τὴν χαρτοποιίαν. Τὸ σπουδαιότερον δὲ ὄρυκτόν τῆς εἶναι ὁ σίδηρος.

Συγκοινωνία. Ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν καθὼς καὶ τὴν ἀεροπολικήν. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες τῆς εἶναι ὁ τῆς Τύνιδος καὶ τῆς Μπιζέρτας. Μετὰ τῆς Σαχάρας καὶ Σουδάν ἔχει συγκοινωνίαν διὰ καραβανίων καμῆλων.

Κάτοικοι καὶ θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Τύνιδος ἀνέρχονται εἰς 3.200.000 καὶ εἶναι :

α) **Βέρβεροι.** Οὗτοι εἶναι ἀρχαῖος Χαμιτικὸς λαὸς, μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα (τὸ ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς Ἄραβας). Ἀσχολεῖται δὲ μὲ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν.

β) **Ἄραβες.** Οὗτοι κατοικοῦν κυρίως εἰς τὰς πόλεις καὶ εἶναι τὸ θρήσκευμα μωαμεθανοί. Ζοῦν ὡς ἔμποροι, ὑφαντουργοὶ καὶ βιομήχανοι.

γ) **Γάλλοι** ἄποικοι ὡς 1.000.000.

δ) **Ἰταλοὶ, Ἰσπανοὶ καὶ Ἑβραῖοι** κατοικοῦντες κυρίως εἰς τὴν πρωτεύουσαν Τύνιδα.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Τύνις εἶναι Γαλλικὸ Πρωτεκτοράτο (συμβεβλημένο κράτος) ἀρχηγὸς τοῦ κράτους εἶναι ὁ ἐκάστοτε Μπέης τῆς Τυνησίας, ἀλλ' οὐσιαστικὸς διοικητὴς εἶναι ὁ ἐκάστοτε Γάλλος κυβερνήτης.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Τύνιδος εἶναι ἡ Τύνις, παρὰ τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνας, μὲ 365.000 κατ. Ἄλλας πόλεις ἔχει τὴ Μπιζέρτα καὶ τὸ Σφαξ.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

- 1) Κάνετε τὸ γεωφωρικοπολιτικὸν χάρτη τῆς κ.λ.

5. Τὸ Ἀλγέριον

Θέσις καὶ ὄρια. Τὸ Ἀλγέριον εὐρίσκεται πρὸς Δ. τῆς Τύνιδος. Εἶναι καὶ αὐτὸ χώρα τοῦ Ἀτλαντος.

Ὅριά του. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασις τοῦ Ἀλγερίου εἶναι περίπου 2.100.000 τ. χίλιον.

Ἔδαφος. Ὡς πρὸς τὴν διαμόρφωσιν τοῦ ἔδαφους καὶ τὸ Ἀλγέριον διαίρεται σὲ τρεῖς περιοχάς :

α) Τὴν παραλιακὴν, ποὺ εἶναι εὐφορος, β) τὴν ὄρεινὴν τῆς ὁποίας τὸ ὄρος Ἀτλας ἔχει στὰ Β. πλευρὰ του δάση ἀπὸ πεῦκα, κέδρους καὶ δρυὲς φελοφόρους καὶ γ) τὴν τῆς ἐρήμου πρὸς Ν. ποὺ ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς Σαχάρας.

Ὑδατα. Τὸ Ἀλγέριον βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δυτικῆς Μεσογείου θάλασσης.

Κλίμα. Ἐχει τὸ κλίμα τῆς Τύνιδος (δηλαδή ;)

Προϊόντα. Καὶ προϊόντα τὸ Ἀλγέριον ἔχει τὰ ἴδια μὲ τὴν Τύνιδα. (Λέγετέ τα).

Συγκοινωνία. Τὸ Ἀλγέριον ἔχει ἀρκετὰ μεγάλο σιδηροδρομικὸν δίκτυον, πολλοὺς αὐτοκινητοδρόμους, λιμένας δὲ τοῦ Ὄραν καὶ τοῦ Μπόν.

Κάτοικοι καὶ θρησκεία. Ὁ πληθυσμὸς του εἶναι 8.500.000 κάτοικοι. Εἶναι δὲ κυρίως Βέρβεροι, Ἀραβες καὶ Γάλλοι. Οἱ Βέρβεροι καὶ οἱ Ἀραβες εἶναι Μωαμεθανοί, οἱ δὲ Γάλλοι Χριστιανοὶ καθολικοί. Ἐπικρατέστερη γλῶσσα εἶναι ἡ Ἀραβικὴ, ἐπίσημη ὅμως ἡ Γαλλικὴ.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τὸ Ἀλγέριον εἶναι κτήσις Γαλλικὴ θεωρεῖται τμήμα τῆς μητροπολιτικῆς Γαλλίας. Ἐχει μὲν δικὰ του νομοθετικὰ σώματα, ἀλλὰ αἱ ἀποφάσεις των ὑποβάλλονται στὸ Γάλλο γενικὸν διοικητὴν.

Πόλεις. Τὸ Ἀλγέριον μὲ 315.000 κατοίκους. Εἶναι τοῦτο πρωτεύουσα τῆς χώρας καὶ ἔδρα τοῦ Γάλλου Γενικοῦ Διοικητοῦ. Τὸ Ὄραν μὲ 250.000 κατοίκους λιμὴν ἐμπορικὸς.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸν χάρτη του κ.λ.

6. Τὸ Μαρόκον

Θέσις του καὶ ὄρια. Καὶ τὸ Μαρόκον εἶναι χώρα τοῦ Ἀτλαντος, κεῖται δὲ πρὸς Δ. τοῦ Ἀλγερίου.

Ὅριά του. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Τὸ Μαρόκον ἔχει ἔκτασιν περὶ τὰ 495.000 τ. χ.

Ἔδαφος. Ὅπως καὶ τῶν δύο ἄλλων χωρῶν τοῦ Ἀτλαντος Ἀλγερίου καὶ Τύνιδος καὶ τοῦ Μαρόκου τὸ ἔδαφος διακρίνεται εἰς τρεῖς περιοχάς : Τὴν παραλιακὴν πρὸς Β.Δ., τὴν ὄρεινὴν εἰς ἑτάς ὄροσειρὰς τοῦ Ἀτλαντος καὶ τὴν τῆς ἐρήμου πρὸς Ν.Α. ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καὶ συνέχεια τῆς Ἐρήμου Σαχάρας.

Υδατα. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, πρὸς Δ. δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πού ἐνώνονται διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τοῦ Μαρόκου γενικῶς εἶναι εὐκρατον, γλυκύτερον στὴν παραλιακὴ περιοχὴ, θερμότερον δὲ στὴν τῆς ἐρήμου πρὸς Ν. Στὴν παραλιακὴ καὶ ὄρεινὴ περιοχὴ πέφτουν ἀρκετὲς βροχῆς καθ' ὅσον λόγῳ τοῦ θερμοῦ θαλασίου ρεύματος τοῦ κόλπου (Μεξικοῦ), πού φθάνει στὰ παράλια, παράγονται ἀρκετοὶ ὑδρατμοὶ παρουρούμενοι δὲ οὗτοι ὑπὸ τῶν θαλασσίων ἀνέμων φθάνουν ἄνωθεν τῶν ΒΔ παραλίων καὶ τοῦ Ἀτλαντος, ψύχονται καὶ μεταβάλλονται σὲ βροχῆς.

Προϊόντα. Τὸ κλίμα τοῦ Μαρόκου εἶναι πολὺ εὐνοϊκὸ γιὰ τὴ γεωργία καὶ τὴν κτηνοτροφία. Ἔχει δὲ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα τὰ τοῦ Ἀλγερίου καὶ τῆς Τύνιδος, ἀλλὰ περισσότερα (Λέγετέ τα).

Ἄλλὰ τὸ Μαρόκον ἔχει καὶ ἀλιευτικὰ προϊόντα' στὶς θάλασσές της ἀλιεύονται ἀφθονοὶ ἰχθύες, ὥστε νὰ κἀν καὶ ἐξαγωγήν αὐτῶν εἰς ἄλλας χώρας. Ἔχει ἀκόμη ἀνεπτυγμένην τὴν βιομηχανίαν τῆς ταπητουργίας καὶ τὴν βυρσοδεψίαν.

Ἵδρυκτὰ δὲ τὸ ἔδαφος τοῦ Μαρόκου ἐγκλείει ἀρκετὰ' οἶθρον, μόλυβδον, χαλκόν, ψευδάργυρον, πετρέλαιον κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Εἰς τὴν πικραλικὴν του περιοχὴν ἡ συγκοινωνία εἶναι ἀρκετὰ καλὴ. Γίνεται δ' αὐτὴ διὰ σιδηροδρόμων, ἀτμοπλοίων καὶ αὐτοκινήτων. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες του εἶναι τῆς Καζαμπλάγκας, τοῦ Ραμπάτ, καὶ τῆς Ταγγέρης. Τῆς περιοχῆς τῆς ἐρήμου ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ καραβάνια καμηλῶν.

Κάτοικοι καὶ θρησκεία. Ὁ πληθυσμὸς του ἀνέρχεται εἰς 9.350.000 περίπου κατοίκους. Εἶναι δὲ οὗτοι Βέρβεροι, Ἀράβες, Γάλλοι καὶ Ἴσπανοί. Οἱ δύο πρῶτοι λαοὶ εἶναι Μωαμεθανοί, οἱ δὲ Γάλλοι καὶ Ἴσπανοὶ χριστιανοί.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ πόλεις. Τὸ Μαρόκον διαίρεται εἰς Ἴσπανικόν, Γαλλικόν καὶ τὴν διεθνῆ περιοχὴν τῆς πόλεως Ταγγέρης.

α) **Ἴσπανικὸν Μαρόκον.** Τοῦτο εἶναι μικρὴ περιοχὴ τοῦ Μαρόκου (50000 τ. χ. περίπου) παρὰ τὸν πορθμὸν Γιβραλτάρ. Ἔχει 1.100.000 κατοίκους, πρωτεύουσαν δὲ τὴν Τετουάν μὲ 500.000 κατ.

β) **Περιοχὴ τῆς Ταγγέρης.** Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πόλιν Ταγγέρην μὲ τὰ περίχωρά της. Ἔχει περὶ τὰς 50.000 κατοίκους καὶ εἶναι διεθνοποιημένη.

γ) **Γαλλικὸν Μαρόκον.** Ἡ ἔκτασις του εἶναι 445.000 τ. χ. ὁ δὲ πληθυσμὸς του 8.200.000. Ἀνώτατος ἀρχὼν του πολιτικὸς καὶ θρησκευτικὸς εἶναι ὁ Σουλτᾶνος (Σουλτανάτων τοῦ Μαρόκου). Τελεῖ ὁμοῦς οὗτος ὑπὸ τὸν ἔλγχον τοῦ Γάλλου διοικητοῦ.

Πόλεις ἔχει: Τὸ Ραμπάτ, τὸ ὁποῖον ἔχει 1.160.000 κατοίκους καὶ εἶναι πρωτεύουσα καὶ ἔδρα τοῦ Γάλλου διοικητοῦ.

Ἡ Καζαμπλάγκα ἔχει 550.000 κατοίκους καὶ εἶναι ὁ σπουδαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Μαρόκου. Τὸ Φέζ, τὸ ὁποῖον ἔχει 200.000 καὶ εἶναι πόλις ἱερὰ τῶν Ἀράβων ἔχουσα περὶ τὰ 300 τζαμιά. Σ' αὐτὴν ἔχει τὴν ἔδραν του ὁ Σουλτᾶνος τοῦ Μαρόκου. Τὸ Μαρόκον, τὸ ὁποῖον κεῖται παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀτλαντος καὶ ἔχει περὶ τὰς 200.000 κατοίκους. Τοῦτο ὑπῆρξε παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς χώρας.

Ἄσκησεις

1) Κάνετε τὸ χάρτη του κλπ.

7. Τὸ Ρίο-Ντὲ-᾽Ορο

Θέσις τὸν καὶ ὄρια. Τὸ Ρίο-Ντὲ-᾽Ορο κεῖται Ν. Δ. τοῦ Γαλλικοῦ Μαρόκου. Εἶναι στενὴ καὶ ἐπιμήκης παραλιακὴ ζώνη τῆς Σαχάρας.

Ἡ ἔκτασις του εἶναι 265.000 τ. χ., ὃ δὲ πληθυσμὸς 40.000 κάτοικοι. Εἶναι ἀποικία Ἰσπανικὴ.

Πόλεις δὲν ἔχει ἀξίας λόγου.

8. Σαχάρα

(Χώρα ξηρά, πετρώδης καὶ θερμὴ)

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ ἔρημος Σαχάρα κεῖται πρὸς Ν. τῆς Βερβερίας, τῆς Λιβύης καὶ τῆς Αἰγύπτου. Ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἡ ἔκτασις. Ἡ ἔκτασις τῆς Σαχάρας εἶναι 8.000.000 τ. χιλίωμ. καὶ πλέον.

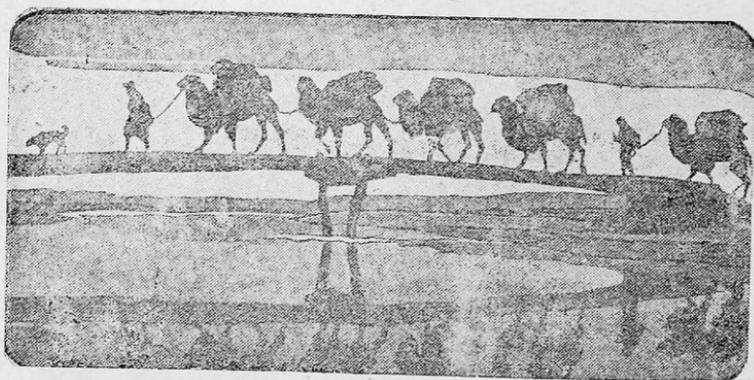
᾽Οασις στὴν ἔρημο Σαχάρα.

Ἡ ἔδαφος. Ἡ Σαχάρα εἶναι ὑψίπεδον μέσου ὕψους 500—600 μέτρων. Δὲν εἶναι ὅμως συνεχῆς πεδιάς, διακόπτεται ἀπὸ ὄρη χαμηλά καὶ ὑψηλά, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ταπεινώματα χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Εἶναι σκεπασμένη ἀπὸ χαλκία καὶ ἄμμο, ἢ ὁποῖα, ὅταν μετακινήται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου, σχηματίζει καταπίπτουσα λόφους.

Βροχές δὲν πέφτουν ἢ πέφτουν σπάνια. Ἔνεκα τούτου καὶ ἀπὸ τὴν υπερβολικὴν θερμότητα τὸ ἔδαφος εἶναι κατὰξηρον καὶ βλάστησις οὐδαμοῦ ὑπάρχει. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ περιοχαὶ εἰς τὰς ὁποίας κατὰ περιόδους πέφτουν ὀλίγες βροχές· βλαστάνουν σ' αὐτὲς τότε χόρτα γιὰ βοσκή. Αἱ περιοχαὶ αὗται εἶναι αἱ στέππαι τῆς Σαχάρας. Ἄλλ' ὑπάρχουν καὶ χαμηλὰ μέρη τῆς ἐρήμου, ὅπου εὐρίσκεται ἕδωρ σὲ πολὺ λίγο βάθος. Σ' αὐτὰ κατοικοῦν μονίμως ἄνθρωποι σὲ χωριά καὶ καλλιεργοῦνται σιτηρά, φοίνικες καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα. Εἶναι αἱ Ὅάσεις τῆς Σαχάρας.

Ὑδάτα. Ἡ Σαχάρα βρέχεται πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ποταμὸν οὐδένα ἔχει.

Κλίμα. Ἡ Σαχάρα εὐρίσκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην καὶ διὰ τοῦτο τὸ κλίμα τῆς εἶναι θερμὸν. Ἡ θερμοκρασία τῆς αὐξάνει πολὺ καὶ ἀπὸ τὴν θερμότητα, ποὺ ἀκτινοβολεῖ ἡ ἄμμος τῆς. Ὑπερβαίνει αὕτη τοὺς 50°, πλησιάζει τοὺς 70° καὶ εἶναι

Καραβάνι καμήλων στὴ Σαχάρα καὶ ἄμμώδης ἔκτασις

ἀνυπόφορος. Ἀλλὰ τὴ νύχτα, ἔνεκα τῆς ταχείας ἀκτινοβολίας τῆς θερμότητος τοῦ ἔδαφους, αὕτη πίπτει ἀποτόμως καὶ αὕτη, ὡς εἴπομεν, εἶναι ἡ αἰτία τοῦ νὰ σκίζονται οἱ βράχοι εἰς χαλίκια καὶ ταῦτα διὰ τοῦ ἀνέμου εἰς ἄμμο.

Βροχές δὲν πέφτουν ἢ πέφτουν σπάνια. Τὰ ὀλίγα νέφη, ὅσα φθάνουν σ' αὐτὴν, διαλύονται λόγῳ τῆς μεγάλης θερμότητος. Συμβαίνει νὰ περνοῦν χωρὶς βροχὴν πολλὰ ἔτη.

Ἀπὸ τὴν ἀπότομη μεταβολὴ τῆς θερμοκρασίας σχηματίζονται καὶ σφοδροὶ ἄνεμοι. Ὁ πιὸ τρομερὸς καὶ πολὺ ἐπικίνδυνος στὰ καραβάνια εἶναι ὁ ἄνεμος Σιμούν. Σηκώνει καὶ γερμίζει τὸν ἀέρα μὲ ἄμμο, ὥστε σκοτεινιάζει ἀπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός. Ἄνθρωποι καὶ ζῷα πέφτουν μὲ τὸ κεφάλι χαμηλὰ στὴν ἄμμο, ὥσπου νὰ περάσῃ ἡ θύελλα. Λόφοι σχηματίζονται ἀπ' τὴν ἄμμο, ποὺ καταπίπτει καὶ συμβαίνει ἐνίοτε δολόκληρο τὸ καραβάνι νὰ σκεπάζεται καὶ νὰ χάνεται.

Προϊόντα. Εὐνόητον ἤδη εἶναι ὅτι ἡ Σαχάρα ἐλάχιστα ἔχει προϊόντα· ὅσα

παράγουν αἱ δάσεις τῆς. Σ' αὐτὰς κατοικοῦν μόνιμα ἄνθρωποι καὶ καλλιεργοῦν σι-
τηρά, ὄσπρια, λαχανικά καὶ φοίνικας, τρέφουν δὲ καμήλους καὶ πρόβαρα.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς Σαχάρας γίνεται μὲ καραβάνια καμή-
λων. Χωρὶς αὐτὰ θὰ ἔμενον ἐντελῶς ἀκατοίκητος. Δικαίως ἢ καμήλα ὀνομάζεται
πλοῖον τῆς ἐρήμου. Μὲ αὐτὴν γίνεται ἡ συγκοινωνία μεταξὺ τῶν δάσεων καὶ τῶν
παραμεσογειῶν χωρῶν Τύνιδος, Τριπολίτιδος, Κυρηναϊκῆς καὶ Αἰγύπτου. Τὰ ταξί-
δια αὐτὰ τῶν καραβανίων διαρκοῦν πολλὰς ἡμέρας, φθάνουν καὶ τοὺς 3 μῆνας.
Εἶναι ταξίδια μαρτυρικά, κοπιώδη καὶ ἐπικίνδυνα. Ζῶα καὶ ἄνθρωποι ὑποφέρουν
ἀπὸ τὴν δίψαν, τὴν πείναν καὶ τὸν φοβερὸν ἄνεμον Σιμουῦντα, καθὼς εἶπομεν.
Κινδυνεύουν ἀκόμη καὶ ἀπὸ ληστὰς τῆς ἐρήμου. Ἄνθρωποι καὶ ζῶα ἀγωνιοῦν
πότε νὰ φθάσουν στὶς δάσεις, ὅπου σταθμεύουν. Ἐκεῖ μόνον βρίσκουν νερό, τροφή
καὶ σκιά γιὰ ἀνάπαυση.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται εἰς 1.500.000 κατοίκους.
Οὗτοι κατοικοῦν στὶς ὀάσεις, ὅπου κτίζουν μόνιμες κατοικίες, χωριά. Εἶναι οὗτοι
Βέρβεροι.

Ἄλλαι φυλαὶ ἐντοπίων μαῦραι, οἱ Βεδουίνοι, ζοῦν βίον νομαδικὸν περιφε-
ρόμενοι ἀνὰ τὰς στέππας. Οὗτοι ζοῦν τρέφοντες καμήλους, ἵππους καὶ πρόβαρα.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Ἀνατολικὴ Σαχάρα ἀνήκει εἰς τὸ Ἀγγλοαιγυ-
πτιακὸν Σουδάν, ἐνῶ ἡ Κεντρικὴ καὶ Δυτικὴ εἶναι ἀποικία Γαλλικὴ. Αὐτὴ μὲ τὸ
μεγαλύτερον μέρος τοῦ Σουδάν καὶ μέρος τῆς Γουινέας ἀποτελοῦν κτήσιν Γαλλικὴν
μὲ τὸ ὄνομα Δυτικὴ Γαλλικὴ Ἀφρικὴ.

Πόλεις. Ὡς εἶπομεν, κατοικίσιμα ἐδάφη τῆς Σαχάρας εἶναι μόνον αἱ δά-
σεις, ὅπου οἱ ἄνθρωποι κτίζουν χωριά, τὰ ὅποια εἶναι ἀσήμαντα.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

- 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸν χάρτη τῆς Β. Ἀφρικῆς.
- 2) Κάνετε στὸ χάρτη τῆς καὶ νοερῶς ταξίδια ἀνὰ τοὺς λιμένας τῆς.

Β'. ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

1. Χῶραι τῆς

Αὕτη περιλαμβάνει τὰς χώρας: 1) Σουδάν, 2) Βόρειον ἢ Ἄνω Γουινέαν,
3) Καμερόν, 4) Νότιον ἢ Κάτω Γουινέαν καὶ 5) Κόγγο.

2. Σουδάν

(Χώρα τῶν Μαύρων)

Θέσις του καὶ ὄρια. Τὸ Σουδάν κεῖται πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας καὶ ἐκτείνε-
ται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Ἀβησσυ-
νίας. Πρὸς Ν. δὲ ἐκτείνεται μέχρι τῆς Β. Γουινέας, τοῦ Καμερόν, τοῦ Κόγγο,
τῆς Κένυας καὶ τῆς Ἀβησσυνίας.

Όριά του. (Βλέπετέ τα στο χάρτη).

Έκτασις. Ἡ ἔκτασις τοῦ Σουδάν ἀνέρχεται εἰς 7.750.000 τ. χιλ.

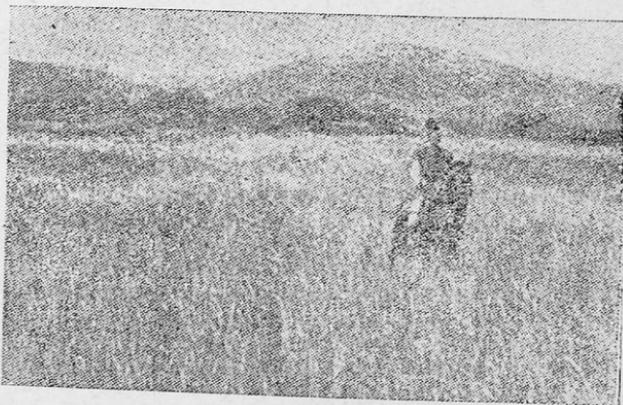
Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφός του εἶναι πεδινὸν καὶ μόνον στὰ δυτικά του παράλια ὑψοῦνται ὄρη χαμηλὰ καὶ πρὸς Α. πέραν τῆς λίμνης Τσάδα εἰς τὰ σύνορα τοῦ Γαλλικοῦ καὶ Ἀγγλοαιγυπτιακοῦ Σουδάν. Τὸ ἔδαφός του ἀρχίζει ἀπὸ τῆς Σαχάρας νὰ ὑψώνεται πρὸς Ν. ὁμαλῶς μέχρι 1500 μ. καὶ πλέον, μέχρι τῶν ὀρίων του μετὰ τῆς Β. Γουϊνέας, τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος ἀπ' ἐκεῖ ἀρχίζει νὰ καταπίπτῃ μέχρι τοῦ ὁμιονύμου κόλπου τῆς.

Υδατα. Τὸ Σουδάν βρέχεται πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ΝΔ. ὑπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Δίμναι. Ἡ μεγαλυτέρα του λίμνη εἶναι ἡ Τσάδα.

Ποταμοί. Οἱ σπουδαιότεροι ποταμοὶ του εἶναι : εἰς τὸ Σουδάν, ὁ Νίγηρ, ὁ Βόλτα, ὁ Σενεγάλης καὶ ὁ Γαμβίας. Οὗτοι πηγάζουν ἀπὸ τὰ Δυτικά του ὄρη καὶ ἐκβάλλουν οἱ μὲν δύο πρῶτοι εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας, οἱ δὲ ἄλλοι δύο εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Ἄλλος ποταμὸς εἶναι ὁ Σαρί, ὅστις πηγάζει ἀπὸ τὸ ὄρος Καμερονὺν καὶ Μάρα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν λίμνην Τσάδα.

Κλίμα. Τὸ Σουδάν πλησιάζει περισσότερο πρὸς τὴν θερμὴν ζώνην καὶ τὸ

Σαβάνα

κλίμα του εἶναι θερμὸν. Ἡ ἑξάμισις τῆς θαλάσσης Δ. καὶ Ν. τῆς Β. Γουϊνέας εἶναι δι' αὐτὸ μεγάλη καὶ οἱ πνεόντες μουσῶνες ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν μεταφέρουν πρὸς τὴν Β. Γουϊνέαν ἀφθόνοους ὑδροατμούς. Τὰ χαμηλὰ ὄρη τῆς Β. Γουϊνέας συγκρατοῦν ἀρκετοὺς ἀπ' αὐτούς, ἀλλὰ δὲν ἐμποδίζουν αὐτοὺς νὰ φθάσουν στὸ Σουδάν. Εὐνόητον ὅμως εἶναι ὅτι, ὅσον ἀπομακρύνονται πρὸς Β. ὀλιγοστεύουν. Ἐκεῖ οὗτοι μεταβάλλονται εἰς βροχὴν. Πέφτουν λοιπὸν καὶ στὸ Σουδάν ἀρκετὲς βροχές, αἱ ὁποῖαι ἐλαττοῦνται, ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Β., πρὸς τὴν Σαχάρα. Ἐνεκα τῶν βροχῶν δὲ βλαστάνει ἀφθονο χόρτο, ψηλὸ 1—2 μέτρα. Φύονται δὲ

καὶ ἀραιὰ δένδρα ἢ συστάδες δένδρων. Οἱ περιοχὲς αὐτὲς λέγονται σαβάνες (σαβάνα=περιοχὴ μὲ ψηλὸ χόρτο καὶ δένδρα ἀραιὰ ἢ θάμνοι). Σ' αὐτὲς ζῶσι καὶ πολλὰ φυτοφάγα ζῶα ἄγρια : ἐλέφαντες, ρινόκεροι, καμηλοπαρδάλεις, στρουθοκάμηλοι. Ταῦτα (εὐνόητον γιὰτὶ) παρακολουθοῦνται καὶ ἀπὸ σαρκοφάγα ἀπὸ λέοντας, τίγρεις, λεοπαρδάλεις κ.ἄ.

Προϊόντα. Οἱ κάτοικοι τοῦ Σουδάν ἀσχολοῦνται μὲ τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν.

Καλλιεργοῦνται ὑπ' αὐτῶν : ὁ ἀραβόσιτος, τὸ κερδί, ὁ φασιόλος, τὰ γεώμηλα, αἱ ἀραχίδες (φυσιτίκια ἀράπικα), ὁ ἔλαιουχοῦς φοῖνιξ, ἡ βανανέα, τὸ κακαόδενδρον, ὁ βάμβαξ κ.ἄ. Φυτεῖται μεγάλοι βάμβακος καλλιεργοῦνται στὸ Α. Σουδάν καὶ στὴν περιοχὴ τῆς λίμνης Τσάδας (διατί ;) Καὶ δασικὰ προϊόντα ἔχει τὸ Σουδάν. Αἱ Ν. βροχεραὶ περιοχαὶ του παρὰ τὴν Γουινέαν καὶ τὸ Β. Καμερόν εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ τροπικὰ δάση, πού εἶναι πλούσια σὲ χρῆσιμα φυτὰ. Ἀπ' αὐτὰ λαμβάνεται ἡ πολύτιμος ξυλεία Ἐβενος (μαόνι). Τὸ Σουδάν εἶναι πολὺ κατάλληλον γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κτηνοτροφίας (διατί .). Τρέφει δὲ πρόβατα, βόδια, ἵππους καὶ καμήλας.

Σπουδαῖον προϊόν τοῦ Σουδάν εἶναι καὶ τὸ ἔλεφαντόδοντον καὶ τὰ πτερὰ τῶν στρουθοκαμήλων, τὸ ὁποῖον ὅμως διαρκῶς καὶ ἐλαττώνεται.

Συγκοινωνία. Πρὸ τῆς κατακτῆσεως τῆς Ἀφρικῆς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον τοῦ Σουδάν κατηρῦνέτο πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Μεσογείου καὶ τὰς ὄχθας τοῦ Νείλου διὰ μέσου τῆς Σαχάρας καὶ τὸ μόνον μέσον συγκοινωνίας ἦσαν τὰ καραβάνια τῶν καμήλων. Μετὰ τὴν ἀποικίησιν ὅμως τῶν Εὐρωπαίων ἡ συγκοινωνία διὰ καραβανίων περιορίσθη καὶ ἐδημιουργήθησαν νέα μέσα συγκοινωνίας, ἰδίως εἰς τὸ Δ. Σουδάν καὶ Α. Σουδάν. Ὑπάρχει σήμερον σ' αὐτὰ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία, ἀτμοπλοικία καὶ ποταμοπλοία. Οἱ κυριώτεροι λιμένες εἶναι : τοῦ Ντακάρ καὶ τοῦ Φητιάουν εἰς τὰς Δ. ἀκτὰς του εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸ Πόρτ Σουδάν εἰς τὸ Α. Σουδάν, εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

Ποταμοὶ πλωτοὶ εἶναι : Εἰς τὸ Δ. Σουδάν ὁ Νίγηρ, εἰς δὲ τὸ Α. Σουδάν ὁ Νεῖλος.

Εἰς τὸ Κεντρικὸν Σουδάν ἡ συγκοινωνία ἐξακολουθεῖ νὰ γίνεται διὰ καμήλων.

Κάτοικοι. Τὸ κύριον στοιχεῖον τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Σουδάν εἶναι οἱ Νέγροι, οἱ ὁποῖοι διαιροῦνται εἰς πολλὰ γένη. Κατοικοῦν ἀκόμη σ' αὐτὸ καὶ χαμητικοὶ λαοὶ εἰσβαλόντες ἀπὸ Β. Ἐπίσης καὶ Ἀραβες. Ἀπὸ τὴν ἀνάμειξιν δὲ τῶν λαῶν τούτων προήλθον καὶ μιγάδες λαοί.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τὸ Σουδάν ἀποτελεῖ κτῆσιν τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει τὸ Δυτικὸν καὶ Κεντρικὸν Σουδάν, τὸ ὁποῖον ὑπάγεται εἰς τὴν συνεχομένην Γαλλικὴν κτῆσιν τῆς ΒΔ. Ἀφρικῆς. Εἰς δὲ τὴν Ἀγγλίαν ἀνήκει τὸ Ἀνατολικὸν (ἢ Ἀγγλοαιγυπτιακὸν) Σουδάν, τὸ ὁποῖον διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Νείλου ποταμοῦ. Σ' αὐτὸ ὑπάρχει καὶ ἡ μεγάλη ἔρημος Νουβία, ὅπου ὑπάρχουν καὶ χρυσορυχεῖα.

Πόλις τοῦ Γαλλικοῦ Σουδάν εἶναι : α) τὸ Ντακάρ ἔχει 180.000 κατ. καὶ

είναι πρωτεύουσα τοῦ Γαλλικοῦ Σουδάν καὶ λιμὴν αὐτοῦ, β) ὁ Ἅγιος Λουδοβίκος, γ) τὸ Καίς, δ) τὸ Μπαμάκο καὶ ε) τὸ Τιμποκτού, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ξεκινοῦν τὰ καραβάνια τῶν καμήλων γιὰ τὴν Τρίπολη.

Πόλις τοῦ Ἀγγλοαίγυπτιακοῦ Σουδάν εἶναι: α) Τὸ Χαρτούμ πρωτεύουσα μὲ 50000 κάτ., β) τὸ Πόρτ Σουδάν λιμὴν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

- 1) Δείξατε στὸ χάρτη τὸ Γαλλικὸν Σουδάν (Δ. καὶ Κ. Σουδάν).
2) » » » » Ἀγγλοαίγυπτιακὸν Σουδάν (Α).

3. Βόρειος ἢ Ἄνω Γουινέα

Θέσις τῆς καὶ ὄρια. Ἡ Β. Γουινέα κεῖται πρὸς Ν. τοῦ Δ. καὶ κεντρικοῦ Σουδάν καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ μέχρι τοῦ Καμερόν πρὸς Α. πρὸς Ν. δὲ μέχρι τοῦ ὁμωνύμου κόλπου τῆς.

Ὅριά τῆς. (Βλέπετε τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἡ ἔκτασίς τῆς ἀνέρχεται εἰς 1380000 τ. χιλ. περίπου.

Ἐδαφος. Ἡ Β. Γουινέα εἶναι ἔξασμα παραλιακὸν ἀπὸ τῆς παραλίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ μέχρι τοῦ Καμερόν. Πρὸς Δ. ὑπάρχει τὸ ὑψίπεδον Φούτα Τζαλὸν (ὑψους 1500 μ.) καὶ τὸ ὄρος Νιτρομπλέ (ὑψους 3000 μ.). Τὸ ἔξασμα τῆς Β Γουινέας διασχίζεται ἀπὸ Β πρὸς Ν ὑπὸ τῶν ποταμῶν Νίγηρος, Βόλτα κ. ἄ. διὰ βαθέων χαραδρῶν. Καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς παραλίας τῆς χώρας ἐκτείνεται πεδιάς ἀροκτοῦ πλάτους σχηματισθεῖσα διὰ τῶν προσχώσεων τῶν ποταμῶν.

Ὑδατα. Ἡ Β. Γουινέα βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ πρὸς Δ καὶ Ν, ὅπου σχηματίζει καὶ τὸν μέγαν ὁμώνυμόν τῆς κόλπον.

Ποταμοὺς ἔχει: 1) τὸν μέγαν ποταμὸν Νίγηρα (μῆκους 4160 χιλ.) ὅστις εἶναι πλωτὸς εἰς μέγα μῆκος, πηγάζει ἀπὸ τὰ ΝΔ ὄρη καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουινέας. 2) Τὸν Βόλτα, ὅστις ρεεῖ ἀπὸ Β πρὸς Ν ἐκβάλλων εἰς τὸν ἴδιον κόλπον.

Κλίμα. Εὐνόητον εἶναι ἤδη ὅτι τὸ κλίμα τῆς Β Γουινέας εἶναι θερμὸν (διατί;) Πέφτουν σ' αὐτὴν πολὺ περισσότερες βροχῆς ἀπὸ τὸ Σουδάν, διότι τὸ ἔξασμα τῆς συγκρατεῖ τοὺς ὑδροατμούς. Πέφτουν βροχῆς μεγάλης καὶ πολλῆς καὶ ἡ βλάστησις εἶναι μεγίστη. Ἡ Ν. παραλιακὴ περιοχὴ τῆς σκεπάζεται ἀπὸ τροπικὸ δάσος, πρὸς Α δὲ ἀπὸ παρθένα δάση τῆς ὑγρᾶς τροπικῆς ζώνης.

Προϊόντα. Αἱ Β. περιοχαὶ τῆς Γουινέας, πού ἔχουν μεγαλυτέραν ξηρὰν ἐποχὴν, ἔχουν ὡς κύριον προϊόν τὰς ἀραχίδας (φυστίκια ἀράπικα). Ἐνῶ αἱ ἄλλαι πρὸς Ν. περιοχαὶ ἔχουν τὸ φοινικέλαιον καὶ τοὺς φοινικοπυρήνας, τὰ κάρυα τοῦ Κολά, τὸ κακάο, τὶς βανάνες, τὸ βαμβάκι, τὸ ρύζι, τὸν ἀραβόσιτον, τὸ κεχρί, τὸν φασίλον, τὸ καουτσούκ, τὸ μαόνι κ. ἄ.

Ὄργανα ἔχει χρυσόν, κασίτερον καὶ γαιάνθρακας, μετρίας ὁμως ποιότητος.

Κάτοικοι. Εἶναι Νέγροι, οἱ ὁποῖοι διετήρησαν τὴν καθαρότητα τῆς φυλῆς τῶν περισσότερων ὄλων τῶν ἄλλων φυλῶν τῶν Νέγρων.

Πολιτική κατάσταση. Μεγάλα τμήματα τῆς Β. Γουϊνέας ἀνήκουν εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἀποτελοῦν κτήσεις τῆς Γαλλίας καὶ ὑπάρχουν εἰς τὴν συνεχομένην κτήσιν αὐτῆς, τὴν ΒΔ Γαλλικὴν Ἀφρικὴν. Ἄλλα τμήματα τῆς Β. Γουϊνέας ἀποτελοῦν κτήσεις τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐν μικρὸν τῆς Πορτογαλίας. Μόνον ἐν τμήμα αὐτῆς ἡ Λιβερία ἀποτελεῖ κράτος ἀνεξάρτητον.

Αἱ ἀποικίαι στῆ Β. Γουϊνέα εἶναι :

α) **Ἡ Γαλλικὴ Γουϊνέα.** Αὕτη περιλαμβάνει τμήματα τῆς Β. Γουϊνέας κείμενα μεταξὺ τῶν Ἀγγλικῶν ἀποικιῶν, τῆς Λιβερίας καὶ τῆς Πορτογαλικῆς Γουϊνέας. Τὰ τμήματα αὐτὰ ἀποτελοῦν γαλλικὰς ἀποικίας, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουσι ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Β Γουϊνέας καὶ συνεχονται πρὸς Β μετὰ τοῦ Γαλλικοῦ Σουδάν. Ἀποτελοῦν τοιουτοτρόπως ἐπέκτασιν τῆς Γαλλικῆς ΒΔ Ἀφρικῆς.

Αἱ Γαλλικαὶ αὐταὶ ἀποικίαι τῆς Β Γουϊνέας εἶναι :

- 1) Τὸ Τόγο μετὰ πρωτεύουσα τὴ Λόμε.
  - 2) Ἡ Λαχομένη μετὰ πρωτεύουσα τὸ Πόρτο Νόβο.
  - 3) Ἡ Ἀκτὴ τοῦ Ἐλέφαντος μετὰ πρωτεύουσα τὸ Βεγγερεβίλ.
  - 4) Τὸ Φουτὰ Τζαλὸν καὶ
  - 5) Ἡ Γαμβία (Γαλλικὴ).
- β) **Ἡ Ἀγγλικὴ Β. Γουϊνέα** περιλαμβάνει τὰς ἀποικίας :

1) **Νιγηρίαν** μετὰ πρωτεύουσαν τὴν πόλιν Λάγκος. Ἡ Νιγηρία εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ πλουσιωτέρα ἀποικία τῆς Β. Γουϊνέας. Διαρρέεται ὑπὸ τοῦ πλωτοῦ ποταμοῦ Νίγηρος.

2) **Χρυσὴν Ἀκτὴν**, μετὰ πρωτεύουσαν τὴν πόλιν Ἀκραν. Ἔχει χρυσὸν καὶ εἶναι ἡ πιὸ ἀνεπτυγμένη ἀποικία τῆς Β. Γουϊνέας. Ἀπὸ τὸν χρυσὸν τῆς ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομά της. Εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου στὴν ἐξαγωγή τοῦ κακάου.

3) **Σιέρραν Λεόνε** μετὰ πρωτεύουσαν τὸ Φρητάουν, τὸ ὁποῖον εἶναι καὶ ὁ καλύτερος λιμὴν τῆς Δ. ἀκτῆς τῆς Ἀφρικῆς.

4) **Τὴν Βρετανικὴν Γαμβίαν** μετὰ πρωτεύουσαν τὸ Βάθορστ.

γ) **Ἡ Πορτογαλικὴ Β. Γουϊνέα.** Ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Μπούλαμ.

δ) **Λιβερία** (= Ἐλευθερία). ΝΑ τῆς Ἀγγλικῆς ἀποικίας Σιέρρας Λεόνε καὶ μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς Γαλλικῆς ἀποικίας Ἀκτῆς τοῦ Ἐλέφαντος κείται ἡ ἀνεξάρτητος δημοκρατία τῆς Λιβερίας. Αὕτη πρὸς ΝΔ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ ἔχει ἔκτασιν ὡς 90 000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν ὡς 1.500.000 κατ. Πρωτεύουσα τῆς εἶναι ἡ Μονροβία, ἣτις εἶναι καὶ ὁ λιμὴν τῆς.

Ἰδρυσίς τῆς. Ἰδρῦθη κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα ὑπὸ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς διὰ φροντίδων τοῦ τότε προέδρου των Μονρόε. Ἐξηγοράσθησαν ὑπ' αὐτῶν οἱ ὡς δοῦλοι ἐργαζόμενοι στὴν Ἀμερικὴ Νέγροι καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐλεύθεροι στὴ Δημοκρατία τῆς Λιβερίας. Οἱ Νέγροι οὗτοι τὴν μὲν Δημοκρατίαν τοὺς ὠνόμασαν Λιβερία (= Ἐλευθερία) τὴν δὲ πρωτεύουσαν Μονροβίαν ἀπὸ εἰδωμοσύνην πρὸς τὸν ἐλευθερωτὴν των.

Ἀσκήσεις

- 1) Κάνετε τὸ χάρτη τῆς Β. Γουϊνέας.

4. Καμερούν

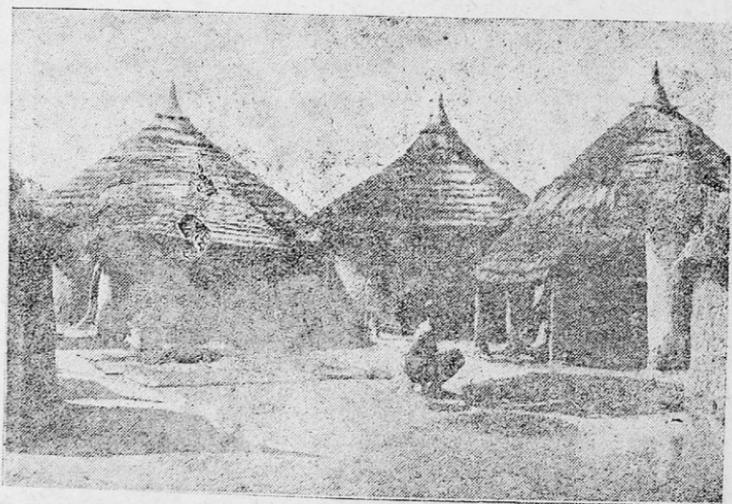
Θέσις του και όρια. Το Καμερούν είναι χώρα της Κεντρικής Ίσημερινης Αφρικης. Κείται προς Α. της Β. Γουινέας (ήτοι της Νιγηρίας).

Όριά του είναι. Προς Α. το Κόγγο. Προς Δ. η Νιγηρία. Προς Β. το Σουδάν και προς Ν. η Ν. Γουινέα.

Έκτασις. Η έκτασις του φθάνει τα 450.000 τ. χιλ. περίπου.

Έδαφος. Είναι χώρα όρεινή με δάση μεγάλα όπως της Νιγηρίας. Το όρος της Καμερούν έχει ύψος 4070 μ. περίπου.

Υδατα. Βρέχεται υπό του κόλπου της Γουινέας, ποταμών δέ έχει τον Γούρι, ο όποιος είναι πλωτός μέχρι της πόλεως Ντουάλας, που είναι το κυριότερο λιμάνι της χώρας.

Χωριό στο Καμερούν. Αι καλύβαι εκ πηλού και άχυροσκεπετες είναι αι συνήθειαι κατοικίαι των κατοίκων της Τροπικής ζώνης

Κλίμα. Το κλίμα του είναι θερμόν (διατί ;). Πέφτουν πολλές βροχές και γαδαίες (διατί ;). Έχει λοιπόν κλίμα θερμόν και υγρόν. Είναι δέ το κλίμα του νοσώδες, όπως και του Κόγγου. Οί κάτοικοι υποφέρουν από την ασθένειαν του ύπνου, που όφειλεται στην μυϊγα Τσετοό.

Προϊόντα. Τα κύρια προϊόντα του είναι : φοινικέλαια και φοινικοκυρηνες (των έλαιοφονικών), άραβόσιτος, γλυκοπατάτες, μπανάνες, το καουτσουκ κ. ά.

Πληθυσμός. Ο πληθυσμός του είναι περί τα 4.500.000. Είναι δέ ούτοι νέγροι της φυλής Βαντού.

Πολιτική κατάσταση. Το Καμερούν ήτο μέχρι του Α΄ Παγκοσμίου πολέ-

μου κτήσεις Γερμανική. Μετά τούτον κατελήφθη από τους νικητάς Γάλλους, μέρος δὲ αὐτοῦ πρὸς Δ. ἀπὸ τὸς νικητάς Ἄγγλους, τὸ ὁποῖον προσετέθη εἰς τὴν Νιγηρίαν. Τὸ Γαλλικὸν Καμερόν μαζί μὲ τὸ Γαλλικὸν Κόγγο καὶ τὴν νότιον Γουϊνέαν, πού κεῖται πρὸς Ν. του, ἀποτελοῦν τὴν Γαλλικὴν Ἰσημερινὴν Ἀφρικὴν, ἐπεκτείνεται ὁμως αὕτη πρὸς Β. εἰς τὸ Σουδάν μέχρι τῆς λίμνης Τσάδας.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ Καμερόν εἶναι ἡ πόλις Γιουντέ. Ἄλλη πόλις εἶναι ἡ Ντουάλα, ἡ ὁποία εἶναι καὶ σπουδαῖος ποταμολιμὴν αὐτοῦ.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

1) Δείξατε τὸ Καμερόν στὸ χάρτη κ. λ.

5. Νότιος ἢ Κάτω Γουϊνέα

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Ν. Γουϊνέα κεῖται πρὸς Ν. τοῦ Καμερόν.

Ἔδαφος. Ἡ Ν. Γουϊνέα εἶναι ἕξαγμα παραλιακὸν ὕψους μέχρι 1000 μ., τὸ ὁποῖον πρὸς τὴν θάλασσα ἦτο πρὸς Δ. καταπίπτει πρὸς ἀπότομα.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Ν. Γουϊνέα εἶναι κτήσεις τῆς Γαλλίας καὶ ὑπάγεται εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἰσημερινὴν Ἀφρικὴν. Μικρὸν τμήμα αὐτῆς εἶναι κτήσεις τῆς Ἰσπανίας (Ἰσπανικὴ Γουϊνέα).

Σημ. Κλίμα, προϊόντα κλπ. ἡ Ν. Γουϊνέα ἔχει τὰ αὐτὰ μὲ τὸ Κόγγο, δπου καὶ θὰ τὰ ἴδωμεν.

6. Τὸ Κόγγο

Θέσις του καὶ ὄρια. Τὸ Κόγγο εἶναι ἡ χώρα τὴν ὁποίαν διαρρέει δλόκληρον ὁ ποταμὸς Κόγγος μὲ τοὺς πολλοὺς καὶ μεγάλους παραποτάμους του. Καταλαμβάνει μεγάλην ἔκτασιν τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς. Ἐκτείνεται ἀπὸ τὸ Καμερόν μέχρι τῆς μεγάλης λίμνης Ταγκανίκα καὶ ἄλλων μικρῶν πρὸς Β' της καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Ἀγγόλας μέχρι τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν.

Ὅριά του. (Βλέπετε τα στὸ χάρτη).

Ἔκτασις. Ἐκτασίον ἔχει περὶ τὰ 3.000.000 τ. χιλίω.

Ἔδαφος. Τὸ πεδινὸν του ἔδαφος περικλείεται σχεδὸν πανταχόθεν ἀπὸ ὄρη. Πρὸς Α καὶ Ν ἀπὸ ὄρη ὑψηλά (τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Κιλιμάντζαρου). Πρὸς Δ καὶ Β ἀπὸ ὄρη χαμηλά. Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἔδαφός του ἀποτελεῖ τὸ μέγα λεκανοπέδιον τοῦ ποταμοῦ Κόγγου μὲ κλίσιν πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Κλίμα. Διὰ μέσου τοῦ Κόγγου διέρχεται ὁ Ἰσημερινός. Εὐρίσκειται ὅθεν τοῦτο εἰς τὸ κέντρον τῆς διακεκαυμένης ζώνης καὶ τὸ κλίμα του εἶναι θερμότατον. Εἶναι δὲ καὶ πολὺ ὑγρόν, διότι λόγῳ τῆς μεγάλης ἐξατμήσεως τῶν ὑδάτων σχηματίζονται ἄφθονα νέφη καὶ πέφτουν πολλὰ καὶ ραγδαῖα βροχαί, ἰδίως δὲ τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον. Ἄνεμοι φυσοῦν οἱ κανονικοὶ ἐτήσιοι ἄνεμοι ἀληγεῖς (καὶ ἀνταληγεῖς).

Ἔνεκα τῶν ἐλῶν του καὶ τῆς ὑγρασίας τὸ κλίμα τοῦ Κόγγου δὲν εἶναι ὑγιει-

νόν. Οί κάτοικοι υποφέρουν από την έλονοσίαν και δυσεντερίαν. Ὑπάρχει ἀκόμη σ' αὐτό και ἡ ἀσθένεια τοῦ ἕπνου, τὴν ὁποίαν φέρει ἡ μυίγα Τσεταιέ. Εἶναι λοιπὸν τὸ κλίμα τοῦ Κόγγου πολὺ θερμὸν και πολὺ ὑγρὸν (τροπικόν). Ἀκόμη δὲ και ἀνθυγιεινόν. Διὰ τοὺς λευκοὺς εἶναι ἀκατάλληλον.

Ὑδάτα. Τὸ Κόγγο βρέχεται πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὁκεανοῦ. Σ' αὐτὸν ἐκβάλλει και ὁ μέγας ποταμὸς τῆς χώρας Κόγγος, εἰς τὸν ὁποῖον χύνονται ὅλοι οἱ ἄλλοι ποταμοὶ τοῦ Κόγγου ὡς παραπόταμοὶ του. Εἶναι δὲ ὁ Κόγγος ὁ δευτερος ποταμὸς τῆς γῆς στὴν ποσότητα τῶν ὑδάτων. Λίμνη ἔχει τὴν Ταγκανίκαν, ἡ ὁποία χρησιμεύει και ὡς ὄριον τοῦ Κόγγου μετὰ τὴν ὁμώνυμον τῆς χώρας Ταγκανίκαν.

Προϊόντα. Τὸ θερμὸν και ὑγρὸν κλίμα μετὰ τις πολλὰς βροχὰς κάνουν τὴν γῆν τοῦ Κόγγου εὐφοροτάτην και πλουσιωτάτην εἰς βλάστησιν και παραγωγὴν. Καὶ τὸ Κόγγο εἶναι μία ἀπὸ τις πλουσιωτέρας χώρας τῆς γῆς. Προϊόντα του εἶναι :

- α) **Γεωργικά.** Ἀραβόσιτος, φασιόλοι, ὄρυζα, βάμβαξ, πατάτες, λαχανικά.
- β) **Δενδροκομικά.** Φοινικέλαιον, φοινικοπυρῆνες, κακάο, καουτσούκ κ. ἄ.
- γ) **Δασικά.** Ἀπέραντα δάση πυκνὰ και ἀδιάβατα (ζοῦγκλες) ὑπάρχουν στὸ Κόγγο, τὰ ὁποῖα χρησιμεύουν ὡς κρησφύγετα πολλῶν ἀγρίων θηρίων σαρκοφάγων και φυτοφάγων. Ζοῦν στὸ Κόγγο λέοντες, τίγρεις, λεοπαρδάεις, κροκόδειλοι, ἵπποπόταμοι, ἐλέφαντες, ρινόκεροι, πῆθηκοι κ. ἄ. Παράγει τὴν πολυτίμον ξυλείαν ἔβερον (μαόνι).

δ) **Ὄρυκτά.** Τὸ ἔδαφος του ἐγκλείει και τὰ ὄρυκτὰ χαλκόν, ψευδάργυρον, χρυσόν, κασίτερον, ράδιον και γαιάνθρακα.

Συγκοινωνία. Πολλὰ ὁδοὶ ὑπάρχουν εἰς τὸ Κόγγον, ἀλλὰ σιδηρόδρομοι πολὺ ὀλίγοι.

Εἰς τὸ ἔσωτερικόν του ἡ συγκοινωνία γίνεται κυρίως διὰ ποταμοπλοίων, τὰ ὁποῖα διαπλέουν τὸν ποταμὸν Κόγγον. Εἶναι δὲ οὗτος πλωτὸς σχεδὸν μέχρι τῆς λίμνης Ταγκανίκας. Πολὺ ὅμως δυσκολεύουν τὴν ποταμοπλοΐαν και πολλὰ ἐμπόδια φέρουν εἰς αὐτὴν οἱ πολλοὶ καταρράκται τοῦ ποταμοῦ. Τὰ ποταμόπλοια διαπλέουν τὰ διάφορα πλωτὰ τμήματα τοῦ ποταμοῦ, συνεχίζεται δὲ ἡ συγκοινωνία ἀπὸ τοῦ ἑνὸς πλωτοῦ τμήματος μέχρι τοῦ ἐπομένου διὰ σιδηροδρόμων, οἱ ὁποῖοι ἔχουν κατασκευασθῆ παράλληλα πρὸς τὸν ὄριον τοῦ ποταμοῦ. Λιμένας ἔχει : τὸν τῆς πόλεως Μπόμας παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κόγγου ποταμοῦ και τὸν Λεοπολδβίλ μέχρι τοῦ ὁποίου δύνανται νὰ εἰσπλέουν και μεγάλα πλοῖα.

Κάτοικοι και πολιτισμός. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Κόγγου ἀνέρχεται εἰς 14.000.000 κατοίκους. Εἶναι δὲ οὗτοι ἰθαγενεῖς Νέγροι λεγόμενοι Βαντού και Πυγμαῖοι (ὑψους 1 μ.). Τὸ θρησκεῦμα εἶναι εἰδωλολάτραι. Ὡς πρὸς τὸν πολιτισμὸν οἱ ἰθαγενεῖς οὗτοι λαοὶ εἶναι πολὺ ὀπίσω.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τὸ Κόγγο εἶναι κτήσις τῆς Γαλλίας και τοῦ Βελγίου, μικρὸν δὲ μέρος πρὸς Ν. ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Τὸ Γαλλικὸν και Βελγικὸν Κόγγο χωρίζεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Κόγγου.

α'. **Γαλλικὸν Κόγγο.** Τοῦτο κεῖται ΒΔ τοῦ Κόγγου ποταμοῦ και ἐκτείνεται

πρὸς Δ μέχρι τοῦ Καμερούν. Ἡ ἔκτασις του ἀνέρχεται εἰς 500.000 τ. χιλιόμε. ὁ δὲ πληθυσμὸς του εἰς 3.500.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα ἔχει τὴν πόλιν Λιμποβίλ με 10.000 κατ. Τὸ Γαλλικὸν Κόγγο, τὸ Α. Καμερούν, ἡ Ν. Γουινέα καὶ τμήμα τι τοῦ Σουδάν ΝΑ τῆς λίμνης Τσάδας ἀποτελοῦν μαζί τὴν Γαλλικὴν Ἰσημερινὴν Ἀφρικὴν-β'. **Βελγικὸν Κόγγο.** Τοῦτο κεῖται πρὸς Α. τοῦ Κόγγου ποταμοῦ, ἔχει ἔκτασιν ὡς 2.500.000 τ. χιλιόμε. καὶ πληθυσμὸν ὡς 10.500.000 κατ. Πρωτεύουσα ἔχει τὴν πόλιν Λεοπολδβίλ με 12.000 κατ. Μέχρις αὐτοῦ φθάνουν πλέοντα τὸν Κόγγον καὶ ὑπερωκεάνεια.

Ἀσκήσεις

- 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸν χάρτη τῆς Κ. Ἀφρικῆς.
- 2) Ποιῆς χώρες ἀνήκουν σ' αὐτὴ καὶ σὲ ποιά κράτη ἀνήκουν αὐταί ;

Γ'. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις

Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ περιλαμβάνει τὰς ἀνατολικὰς χώρας τῆς Ἀφρικῆς αἱ ὁποῖαι βρέχονται ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Ἐκτείνεται δὲ ἀπὸ τῆς Νοτίου Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ τοῦ κόλπου Ἀδεν μέχρι τῆς Ροδεσίας, ἤτοι περιλαμβάνει τὰς χώρας : Ἀβησσυνίαν, Ἐρυθραίαν, Σομαλίαν καὶ τὰς τρεῖς χώρας Κένυα, Ταγκανίκα καὶ Οὐγκάντα, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν Βρετανικὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν.

2. Ἀβησσυνία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἀβησσυνία εὐρίσκεται πρὸς Α. τοῦ Ἀγγλοαιγυπτιακοῦ Σουδάν.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἡ Ἀβησσυνία ἔχει ἔκτασιν ὡς 1.000.000 τ. χ.

Ἐδαφος. Ἡ Ἀβησσυνία εἶναι ὑψιπέδον ὕψους 1000—2000 μ. τὸ ὁποῖον πρὸς Δ. μὲν κατέρχεται ὁμαλῶς, πρὸς ὄλας δὲ τὰς ἄλλας διευθύνσεις, ἰδίως δὲ πρὸς Α. καταλήγει εἰς ἀποκρήμους πλευράς. Τὰ ὄρη της (Ἀβησσυνιακὰ) ἐξέχουσι τοῦ ὑψιπέδου φθάνοντα τὸ ὕψος τῶν 4000 μ. Ὁ ὑψηλότερος ὄγκος τῆς χώρας εὐρίσκεται τὸ κέντρο της καὶ διευθύνεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β.

Υδάτια. Ἐχει τὸν ποταμὸν Κουανούν Νεῖλον, ὅστις πηγάζει ἀπὸ τὴν λίμνην Τάναν καὶ ἐνώνεται παρὰ τὴν πόλιν τοῦ Σουδάν τὸ Χαροῦμ με τὸν Λευκὸν Νεῖλον. Ἄλλοι ποταμοὶ αὐτῆς ρέουν πρὸς ΝΑ., διασχίζουσι τὴν Σομαλίαν καὶ χύνονται εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν. Λίμνην ἔχει τὴν Τάναν.

Κλίμα. Ἡ Ἀβησσυνία εὐρίσκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην καὶ ὄχι πολὺ μακρὰν τοῦ Ἰσημεριοῦ. Δι' αὐτὸ τὸ κλίμα της εἶναι τροπικὸν ἤτοι θερμὸν καὶ ὑγρὸν. Πέφτουν πολλὰς βροχὰς χάρις εἰς τοὺς πνέοντας ἀπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ ὑγροῦς μουσῶνας. Κατὰ τοὺς τρεῖς ἰδίως θερινούς μῆνας πέφτουν βροχὰς ραγδαῖες με κε-

θανούς και άστραπές. Ο Νείλος τότε καθώς και άλλοι ποταμοί της πλημμυρίζουν. Θερμότερον είναι τὸ κλίμα της εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη της. Εἰς τὰ ὑψηλότερα (ἕψους 1000—2000 μ.) κατατιᾶ τοῦτο εὐκρατον καὶ εἶναι πολὺ εὐχάριστον.

Προϊόντα : Λόγω τοῦ θερμοῦ της καὶ ὑγροῦ κλίματος καὶ τοῦ εἶδους τοῦ ἔδαφους της ἡ Ἄβησσυνία εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ καὶ παράγει πολλὰ προϊόντα γεωργικὰ καθὼς καὶ κτηνοτροφικά. Καὶ ὄρυκτὰ πολλὰ ἐγκλείει τὸ ἔδαφός της, ἀλλὰ μένουν ἀνεκμετάλλευτα.

Εἰς τὰ χαμηλά της μέρη καλλιεργεῖται ὁ ἀραβόσιτος, τὸ βαμβάκι, τὸ ρύζι, ἡ καφέα καὶ τὸ ζαχαροκάλαμο. Ἡ καφέα εἶναι καὶ αὐτοφυῆς στὴν Ἄβησσυνία, ὁ δὲ καφές της ἐξαιρετικῆς ποιότητος. Εἰς τὰ ὑψηλότερα, ὅπου τὸ κλίμα της κατατιᾶ εὐκρατον, καλλιεργεῖται ὁ σῖτος, ἡ ἄμπελος καὶ ἐσπεριδοειδῆ. Εἰς τὰ πῖο ὑψηλότερα δὲ τρέφονται πολλὰ πρόβατα, βόδια, ἄλογα καὶ μουλάρια.

Ἡ Ἄβησσυνία παράγει ἀπ' ὅλα σχεδὸν καὶ τίποτε δὲν εἰσάγει ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ. Εἶναι χώρα αὐτάρκης.

Καὶ δασικὰ προϊόντα ἔχει πολλὰ ἡ Ἄβησσυνία. Στὰ μεγάλα δὲ καὶ πυκνὰ πυκνὰ δάση της ζοῦν λέοντες, τίγρεις, λεοπαρδάλεις, ἀγριόχοιροι, ἐλέφαντες, πίθηκοι καὶ ἄλλα ζῷα.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς Ἄβησσυνίας εὐρίσκειται σὲ πρωτόγονο κατάστασι. Ἡ μόνη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶναι τῆς Ἄδδης—Ἀμπέμπα—Τσιμποτί. Εἶναι δὲ τὸ Τσιμποτί λιμὴν τῆς Γαλλικῆς Σομαλίας, ἀλλὰ εἶναι καὶ ἐπίγειον τῆς Ἄβησσυνίας καὶ δι' αὐτοῦ κυρίως ἐξάγει τὰ περισσότερα προϊόντα της. Στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἄλλης χώρας ἡ συγκοινωνία γίνεται μὲ ἄλογα, μουλάρια, ἄρτους καὶ κάρρα δίτροχα καὶ τετράτροχα.

Κάτοικοι : Ὁ πληθυσμὸς της εἶναι ὡς 10.000.000. Ἡ Ἄβησσυνία λέγεται καὶ Αἰθιοπία, οἱ δὲ Ἄβησσυνοὶ λέγονται καὶ Αἰθίοπες. Εἶναι χαμητικῆς καταγωγῆς. Ἀλλὰ ἡ χαμητικὴ φυλὴ ἀνemiχθῆ βραδύτερον καὶ μὲ σημιτικούς λαούς, δι' αὐτὸ ἔχουν χρῶμα βαθύφαιον μέχρις ἄρκετὰ ἀνοικτόν. Ἀπὸ τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας μέχρι σήμερον ἀγαποῦν ἐξαιρετικὰ τοὺς Ἕλληνας. Ζοῦν σήμερον σ' αὐτὴ ἄρκετοὶ Ἕλληνες.

Θρησκεία : Οἱ Ἄβησσυνοὶ εἶναι Χριστιανοὶ μονοφυσῖται. Τὸν Χριστιανισμόν ἐδιδάχθησαν ὑπὸ Ἑλλήνων Ἱεροποστόλων κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα.

Πολιτισμὸς : Οἱ Ἄβησσυνοὶ ὑστεροῦν εἰς τὸν πολιτισμόν, ἀλλ' εἶναι λαὸς φιλελεύθερος καὶ φιλόπατρις. Κανεὶς ἀπὸ τοὺς λαούς, ποὺ ἐπεχείρησαν νὰ τὴν κατακτήσουν χάριν τοῦ πλοῦτου της (Αἰγύπτιοι, Ἀραβες, Ἴταλοὶ) δὲν τὸ κατώρθωσε.

Πολίτευμα : Ἡ Ἄβησσυνία εἶναι Αὐτοκρατορία μὲ πολίτευμα μοναρχίαν. Ὁ Αὐτοκράτωρ της λέγεται Χαῖλὲ Σελασιέ.

Πόλεις εἶναι : α) Ἡ Ἄδδης - Ἀμπέμπα (=Νέον Ἄνθος) ἔχει 100.000 κατοίκους καὶ Ἑλληνικὴν παροικίαν μὲ 1.500 περίπου Ἕλληνας, ἐκκλησίαν καὶ δημοτικὸν σχολεῖον. β) τὸ Γκοτάρ, παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς χώρας. γ) Ἡ Ἄντουα, ὅπου καὶ 500 Ἕλληνες.

Ἀσκήσεις : Κάνετε τὸ χάρτη της κλπ.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

3. Ἡ Ἐρυθραία

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Ἐρυθραία κεῖται πρὸς Α. τοῦ Ἀγγλοαιγυπτιακοῦ Σουδάν.

Ὅρια της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασίς. Ἡ ἔκτασίς της εἶναι ὡς 125.000 τ. χιλίωμ.

Ἐδαφος. Ἡ Ἐρυθραία εἶναι ὁροπέδιον, ὕψους 2.000 μ. Στὰ ΝΔ. της προχωροῦν διακλαδώσεις τῶν Ἀβησσυνιακῶν ὄρέων.

Ὑδατα. Πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ποτάμια ὕδατα δὲν ἔχει.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς χώρας εἶναι θερμὸν (διατί;) βροχὲς πέφτουν ὀλίγες (διατί:)

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα της εἶναι γεωργικὰ (σιτηρά, λαχανικὰ κ. ἄ.) καὶ κτηνοτροφικὰ.

Συγκοινωνία. Ἐχει σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν καὶ ὁδικὸν δίκτυον ἄρκετόν. Διὰ τὴν θαλασσίαν συγκοινωνίαν ἔχει τὸν λιμένα τῆς Μασάβας.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 1.100.000 κατ. Εἶναι ἰθαγενεῖς καὶ μόνον περὶ τὶς 25.000 εἶναι Ἴταλοί. Τὸ ἥμισυ τοῦ πληθυσμοῦ της εἶναι χριστιανοὶ (κόπται), οἱ δὲ ἄλλοι μωαμεθανοί.

Πολιτικὴ κατάστασις. Μέχρι τοῦ β' παγκοσμίου πολέμου ἦτο Ἴταλικὴ ἀποικία. Τὸ 1952 ἐκηρύχθη ἀνεξάρτητος ὑπὸ τοῦ ΟΗΕ, ἠνώθη δὲ δημοσπονδιακῶς μετὰ τῆς Ἀβησσυνίας.

Πόλεις εἶναι: Ἡ Ἀσμάρα πρωτεύουσα μὲ 120.000 κατοίκους. Ἄλλη ἢ Μασάβα ἐπίνειον τῆς Ἀσμάρας.

4. Ἡ Σομαλία

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Σομαλία κεῖται Α. καὶ ΝΑ. τῆς Ἀβησσυνίας καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ κόλπου Ἄδεν μέχρι τῆς Κένυας καὶ ἀπὸ τῆς Ἀβησσυνίας μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ.

Ὅρια της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασίς. Ἡ ἔκτασίς της εἶναι περὶ τὰς 700.000 τ. χιλίωμ.

Ἐδαφός της. Ἡ Σομαλία ἀποτελεῖ χερσόνησον, ἡ ὁποία καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον Γουρδαφούιον. Τὸ μέρος της, ποὺ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ εἶναι πεδινὸν καὶ διαρρέεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Τζούβα καὶ Βέμπι Σεμπέλι. Τὸ δὲ μέρος της πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν εἶναι ὄρεινόν· ἐκτείνονται πρὸς τὰ ἐκεῖ διακλαδώσεις τῶν Ἀβησσυνιακῶν ὄρέων.

Ὑδατα. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ κόλπου Ἄδεν καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Λίμνην ἔχει τὴν τοῦ Ροδόλφου. Ποταμοὺς τοὺς Βέμπι Σεμπέλι καὶ Τζούβα (πῶθεν πηγάζουν καὶ ποῦ ἐκβάλλουν οὗτοι ;)

Κλίμα. Τὸ κλίμα της εἶναι θερμὸν καὶ ξηρὸν καὶ ἡ χώρα εἶναι στεππώδης.

Προϊόντα. Ἐνεκα τοῦ κλίματος καὶ τοῦ ἐδάφους της ἡ Σομαλία δὲν παράγει προϊόντα ἀξία λόγου καὶ δι' αὐτὸ ἡ χώρα δὲν ἔχει οἰκονομικὴν σημασίαν.

Κ. Κωνσταντά. Γεωγραφία τῶν Ἠπείρων

Κάτοικοι. Οί κάτοικοι ἀνέρχονται εἰς 1.500.000. Εἶναι οὗτοι Νέγροι Βαν-
του ἀναμιχθέντες εἰς τὰ παράλια μὲν μὲ Ἄραβας καὶ λέγονται Σουαίλοι, εἰς τὸ
ἑσωτερικὸν δὲ μὲ χαμιτικούς λαοὺς διατρέφοντας καμήλους καὶ βοῦς.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ πόλεις. Ἡ Σομαλία εἶναι ἀποικία τῆς Γαλλίας,
Ἄγγλιας καὶ Ἰταλίας.

α) **Γαλλικὴ Σομαλία.** Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ μικρὸν μέρος παρὰ τὸν πορ-
θμὸν τοῦ Βαβέλ Μανδέβ. Ἡ ἔκτασις τῆς εἶναι 25.000 τ. χιλίωμ. ὁ δὲ πληθυσμὸς
τῆς περὶ τὰς 90.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα ἔχει τὸ Τζιμπουτί, τὸ ὅποιον συνδέε-
ται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν Ἀδδίς Ἀμπέμπα, τῆς ὁποίας εἶναι ἐπίνειον.

β) **Ἀγγλικὴ Σομαλία.** Αὕτη κεῖται ἔναντι τοῦ κόλπου τοῦ Ἄδεν ἔκτασιν
ἔχει περὶ τὰς 175.000 τ. χιλίωμ., πληθυσμὸν περὶ τὰς 400.000 κατοίκους καὶ πρω-
τεύουσαν τὴν Μπερμπέρα.

γ) **Ἰταλικὴ Σομαλία.** Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς Σο-
μαλίας ἔχει ἔκτασιν περὶ τὰς 500.000 τ. χιλίωμ. καὶ πληθυσμὸν ὡς 1.000.000 κα-
τοίκους, πρωτεύουσαν δὲ τὸ Μονγκατσίσο. Αὕτη κατὰ τὸν β' Παγκόσμιον (1947)
πόλεμον κατελήφθη ὑπὸ τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων καὶ μέχρι τοῦ 1950 ἦτο
ὑπὸ Ἀγγλικὴν στρατιωτικὴν διοίκησιν. Τὸ 1950 παρεχορήγη καὶ πάλιν εἰς τὴν
Ἰταλίαν ὡς χώρα ὑπὸ ἐντολὴν διὰ μίαν δεκαετίαν.

Ἄ σ κ ῆ σ ε ι ς. 1) *Κάνετε τὸ χάρτη τῆς Σομαλίας.*

5. Βρετανικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρική

Θέσις τῆς καὶ ὄρια. Αὕτη κεῖται Ν. τῆς Ἀβησσυνίας καὶ τοῦ Ἀγγλοαιγυ-
πτιακοῦ Σουδάν καὶ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦτο, τὴν Ἀβησσυνία καὶ τὴν Σομαλία μέχρι
τῆς Μοζαμβίκης καὶ ἀπὸ τὸ Βελγικὸ Κόγγο μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Ἀποτε-
λεῖται δὲ ἀπὸ τὰς χώρας : Κένυα, Οὐγκάντα, Ταγκανίκα καὶ Νυάσσα.

Ὅρια τῆς. (Βλέπετε τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἐκτασιν ἔχει ὡς 1.900.000 τ. χιλίωμ.

Ἐδαφος. Ἡ Ἀνατολικὴ Βρετανικὴ Ἀφρική εἶναι ὀροπέδιον μέσου ὕψους
1.000 μέτρων. Ἐχει ὄρη τὰ Κένυα (ὕψους 5.250 μ.) καὶ τὸ Κιλιμάντζαρο (ὕψους
6.000 μ.).

Ὑδάτα. Βρέχεται πρὸς Α. ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν. Λίμνας ἔχει : τὴν
Ταγκανίκα, τὴν Βικτώρια, τὴν Νυάσσα, τὴν Ροδόλφου, τὴν Ἀλβέρτου καὶ τὴν
Ἐδουάρδου. Ἐκτὸς τῆς Βικτωρίας ὅλαι αἱ ἄλλαι ἀποτελοῦν ἄλυσιν λιμνῶν, πού
χρησιμεύει καὶ ὡς ὄριόν τῆς μετὰ τοῦ Βελγικοῦ Κόγγου. Ποταμοὺς ἔχει μικροῦς
καὶ ἀσημάντους.

Κλίμα. Διὰ μέσου τῆς Βρετανικῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς διέρχεται ὁ Ἰση-
μερινός. Βροχὲς πέφτουν πολλὰς ἰδίως δὲ πρὸς τὰ ὄρη καὶ τὰς λίμνας. (Διατ.)
Εἶναι λοιπὸν τὸ κλίμα τῆς θερμὸν καὶ ὑγρὸν. Ὑγρὸν κυρίως εἶναι πρὸς τὰς λί-
μνας, ὅπου εἶναι πολὺ ἀνθυγιεινὸν γιὰ τοὺς λευκοῦς.

Προϊόντα. Ἡ παράκτιος χώρα εἶναι περιοχὴ φυτειῶν. Καλλιεργοῦνται σ' αὐτὴ ἀραβόσιτος, φασίολοι, ὄρυζα, βάμβαξ, κοκκοφοίνικες, ἀραχίδες, κακάο, μπανάνες. Εἰς τὰς ὑψηλότερας περιοχὰς καλλιεργεῖται ὁ οἶτος, ὁ καφές. Τὸ ἔδαφος εἶναι ἀκόμη κατάλληλον διὰ κτηνοτροφίαν (διαίτι;) Τρέφονται πολλὰ πρόβατα, βόδια, ἄλογα καὶ κάμηλοι. Ἡ περιοχὴ πρὸς Β. τῶν λιμνῶν μέχρι τοῦ Νείλου καὶ τῶν ὄρεων σκεπάζεται ἀπὸ μεγάλα τροπικὰ δάση, τὰ ὅποια παρέχουν πολύτιμον ξυλείαν, πρὸς δὲ καὶ κρουσφύγετα σὲ πολλὰ ἄγρια ζῶα. Εἰς τοὺς ποταμούς της δὲ καὶ τὰς λίμνας ζοῦν ἱπποπόταμοι καὶ κροκόδειλοι.

Συγκοινωνία. Σιδηροδρομικὰς γραμμὰς ἔχει δύο :

α) Τῆς Μπομπάξης—λίμνης Βικτωρίας, ὁπόθεν διὰ πλοίων διαπερνῶμεν εἰς τὴν ἀπέναντι πόλιν Ἐντεμπε.

β) Νταρεσαλάμ—Ουτζιτζι, ὁπόθεν διὰ τῆς λίμνης Ταγκανίκα καὶ τοῦ ποταμοῦ Κόγγου μεταβαίνει τις εἰς Λεοπολδβίλ, πρωτεύουσαν τοῦ Βελγικοῦ Κόγγου καὶ τὸν λιμένα της Μπόμα εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Λιμένας εἰς τοὺς ὁποίους καταπλέουν πλοία εἶναι : ὁ τῆς Μπομπάξης καὶ τοῦ Νταρεσαλάμ. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἄλλης χώρας ἡ συγκοινωνία γίνεται διὰ καραβιῶν καμήλων καὶ ἵππων.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Βρετανικῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς ἀνέρχεται εἰς 12.000.000 περίπου. Εἰς τὰς ὑψηλὰς χώρας αὐτῆς εἶναι ἐγκατεστημένοι καὶ 10.000 λευκοί.

Χῶρες της. Ἡ Βρετανικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς χώρας α) Κένυα β) Οὐγκάντα γ) Ταγκανίκα καὶ δ) Νυάσσα πρὸς Ν. τῆς Ταγκανίκας.

Πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Βρετανικῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς εἶναι :

α) **Εἰς τὴν Κένυαν.** Ναϊρόμπι (120.000 κατ.) καὶ ἡ Μομπάζα ἐμπορικὸς λιμὴν της.

β) **Εἰς τὴν Οὐγκάντα.** Πρωτεύουσα ἡ πόλις Ἐντεμπε.

γ) **Εἰς τὴν Ταγκανίκαν.** Ἡ Ντάρ—ἔλ—Σαλάμ. Πρωτεύουσα καὶ λιμὴν ἐμπορικὸς.

Ἀ σ κ ῆ σ ε ι ς

1. Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη τῆς Ἀν. Ἀφρικῆς.

2. Ποιὰς χώρας ἀνήκουν σ' αὐτὴ καὶ σὲ ποιά χεράτη ἀνήκουν αὐταί;

Δ'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

1. Χῶραι της

Αὕτη περιλαμβάνει τὰς χώρας ; 1) Αγγόλαν 2) Μοζαμβίκη καὶ 3) τὴν Βρετανικὴν Νότιον Ἀφρικὴν.

2. Ἀγγόλα

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Ἀγγόλα εὐρίσκεται ΝΑ. τοῦ Βελγικοῦ Κόγγου.

Ὄρια της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἔκτασις. Ἡ ἔκτασις της ἀνέρχεται εἰς 1.250.000 τ. χ.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφός της εἶναι ὀρεινόν. Εἶναι ἕξαρχα, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα ὑψίπεδα διαφόρων ὑψών (ἀπὸ 400—1600 μ.).

Ὑδατα. Πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλ. Ὤκεανοῦ. Ποταμοὺς ἔχει πολλοὺς, ἀλλὰ μικροὺς. Οἱ περισσώτεροι ἐξ αὐτῶν ῥέοντες πρὸς Β. εἶναι παραπόταμοι τοῦ Κόγγου, ἄλλοι δὲ πρὸς ΝΑ. εἶναι παραπόταμοι τοῦ ποταμοῦ Ζαμβέζη.

Κλίμα. Ἡ Ἀγγόλα εὐρίσκεται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην καὶ δι' αὐτὸ ἔχει κλίμα θερμὸν. Ἀρκετὲς βροχῆς πέφτουν ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου καὶ ἰδίως εἰς τὰ βόρεια τῆς χώρας. Εἰς τὰ ὑψίπεδα τῆς χώρας τὸ κλίμα εἶναι ὑγιεινόν, κατάλληλον καὶ διὰ λευκοῦς ἐνῶ στὰ χαμηλὰ εἶναι ἀθυγιεινόν.

Προϊόντα. Στὴν Ν. ὑψηλὴ Ἀγγόλα εὐδοκίμουν τὰ σιτηρὰ καὶ τὰ ὀπωρικὰ. Εἶναι ἐπίσης αὕτη κατάλληλη καὶ γιὰ κτηνοτροφία. Στὰ ψυχρὰ δὲ παράκτια τῆς Ν. αὐτῆς περιοχῆς ἀλιεύονται ἀφθονοὶ ἰχθύες καὶ φάλαινα. Στὰ τροπικὰ της βόρεια μέρη καλλιιεργεῖται πολὺ τὸ σακχαροκάλαμον, ὁ καφές, τὸ καουτσούκ.

Συγκοινωνία. Ἡ Ἀγγόλα ἔχει θαλασσίαν συγκοινωνίαν διὰ τῶν λιμένων της Λοάντας καὶ Βεγγουέλλας. Σιδηροδρομικὲς γραμμῆς ἔχει: α) τὴν Λοάντας—Μαλανζιέ, β) τὴν Βεγγουέλλας—Κατάγκας, ἥτις μεταφέρει τὸν χαλκὸν τῶν χαλκωρυχείων τῆς Κατάγκας εἰς τὸν λιμένα τῆς Βεγγουέλλας, ὁπόθεν ἐξάγεται.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς της ἀνέρχεται εἰς 3.000.000 περίπου κατοίκους.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Ἀγγόλα μὲ μικρὸν μέρος τοῦ Ν. Κόγγου εἶναι κητῆς Πορτογαλικῆς.

Πόλεις εἶναι: Ἡ Λοάντα (Ἅγιος Παῦλος). Εἶναι πρωτεύουσα τῆς Ἀγγόλας καὶ ἔχει περὶ τὰς 60.000 κατοίκους. Ἄλλαι πόλεις αὐτῆς εἶναι ἡ Βεγγουέλλα καὶ ἡ Νέα Λισαβών.

Ἀσκήσεις. 1. Κάνετε τὸ χάρτη της.

3. Μοζαμβίκη

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Μοζαμβίκη κεῖται πρὸς Ν. τῆς Ταγκανίκας καὶ ἀπέναντι ἀκριβῶς τῆς μεγάλης νήσου Μαδαγασκάρης.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα σὺν τῷ χάρτη).

Ἔκτασις. Ἡ ἔκτασις της εἶναι ὡς 775.000 τ. χιλίωμ.

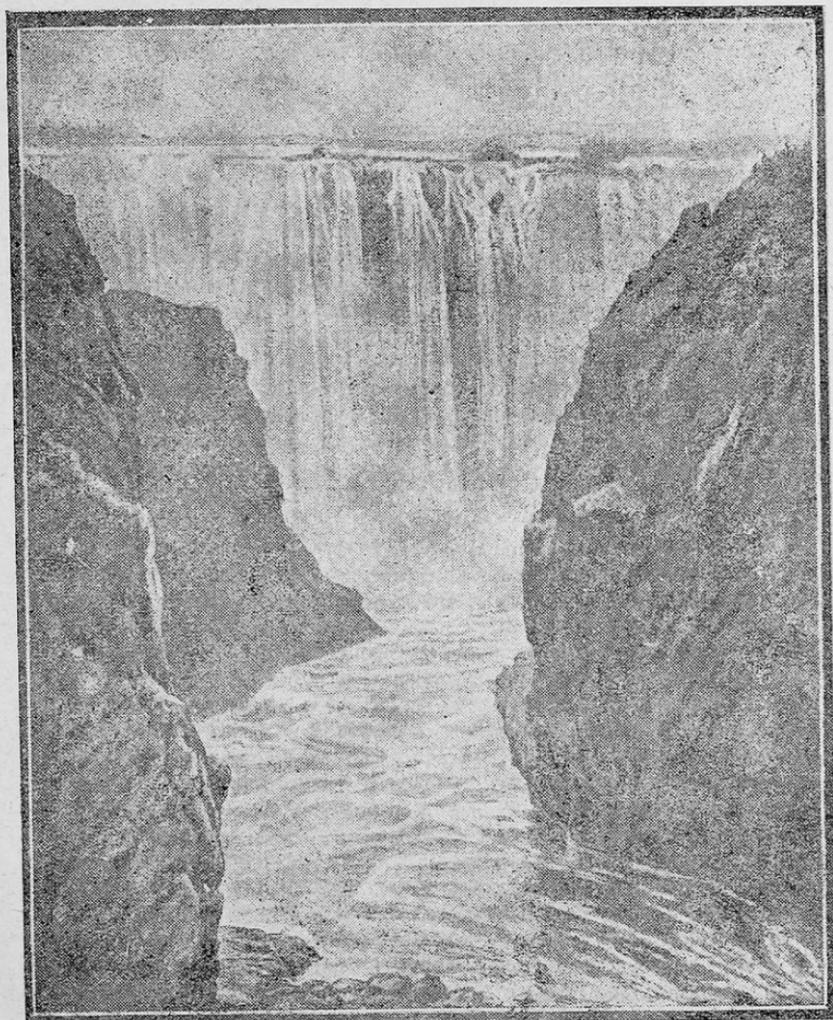
Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πεδινόν πρὸς τὰ Δ. σύνορά της ἔχει ὄρη χαμηλά.

Ὑδατα. Πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ. Πρὸς τὰ βόρεια σύνορά της ἔχει τὴν λίμνην Νιάσσαν. Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ζαμβέζη, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Ἀγγόλας, διαρρεῖ τὴν Ροδεσίαν καὶ Μοζαμβικὴν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν. Εἶναι πλωτὸς εἰς μῆκος πολλῶν χιλιομέτρων ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν του.

Κλίμα. Τὸ κλίμα της εἶναι θερμὸν καὶ νοσηρὸν καὶ δι' αὐτὸ ὀλίγοι Εὐρω-

παῖοι ἔχουν ἀποικήσει σ' αὐτήν. Βροχὲς πέφτουν ἀρετές· τὶς φέρνουν οἱ μουσῶνες τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ.

Προϊόντα. Λόγω τοῦ θερμοῦ τῆς κλίματος, τοῦ πεδινοῦ ἐδάφους τῆς καὶ

Ὁ καταράκτης τοῦ Ζαμβέζη

τῶν βροχῶν εἶναι χώρα εὐφορος. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς εἶναι : ζάχαρη, βάμβαξ, καφὲς, κοκκοφοίνικες, ἀραχίδες, ἀραβόσιτος, σισάμιον. Εἰς τὰς ὑψηλὰς τῆς περιοχὰς κατοικοῦσι λευκοί, οἱ ὁποῖοι καλλιεργοῦν καφέ, καπνὰ καὶ τέιον.

Συγκοινωνία. Ἐχει συγκοινωνίαν σιδηροδρομικήν, ἀεροπολικήν καὶ ποταμοπολικήν. Οἱ κυριώτεροι λιμένες της εἶναι: ὁ Μπέιρα καὶ ὁ Λορέντζο Μάρκες. Ὁ ποταμὸς Ζαμβέζη εἶναι πλωτὸς σὲ μέγα μῆκος στὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς της ἀνέρχεται εἰς 4.000.000 κατοίκους. Εἶναι δὲ ἰθαγενεῖς καὶ πολὺ καθυστερημένοι εἰς τὸν πολιτισμὸν.

Πολιτικὴ κατάστασις. Εἶναι κτήσις τῆς Πορτογαλίας.

Πόλεις ἔχει. α) Τὸ Λορέντζο Μάρκες πρωτεύουσα καὶ μετ' Ἑλληνικὴν παροικίαν. Εἶναι δὲ καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν της. β) Τὴν Μοζαμβίκη, ἡ ὁποία ἦτο ἄλλοτε πρωτ. τῆς χώρας καὶ γ) τὴ Σόμπα.

Ἀσκήσεις. 1) Κάνετε τὸ χάρτη της.

4. Βρετανικὴ Νότιος Ἀφρική

Ποία εἶναι. Ἡ Βρετανικὴ Νότιος Ἀφρική περιλαμβάνει τὰς χώρας: α) τὴν Νοτιοαφρικανικὴν Ἐνωσιν β) τὴν Νοτιοδυτικὴν Ἀφρικὴν καὶ γ) τὴν Ροδεσίαν (Β. καὶ Ν.).

Θέσις της καὶ ὄρια. Αὕτη ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς λίμνης Ταγκανίκας καὶ τοῦ Βελγικοῦ Κόγγου μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος πρὸς Ν.

Ὅριά της. (Βλέπετε τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασίς. Ἡ ἔκτασίς της εἶναι 2.000.000 τ. χιλίωμ.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφός της εἶναι ὑψίπεδον, ὕψους 1000—1600 μ. καὶ περισσότερον. Περιβάλλεται δὲ τοῦτο ἀπὸ ὄρη ὑψηλὰ μέχρι 2500—3000 μ. καὶ ἀποτελεῖ τοιοῦτοτρόπος λεκάνην. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς λεκάνης καταλαμβάνει ἡ ἀμμόδης πεδιάς (ξηρῆ) Καλαχάρη. Ἡ περίξ τῆς λεκάνης ὑψηλὴ χώρα χωρίζεται διὰ τῶν βαθειῶν κοιλάδων τῶν ποταμῶν της εἰς 3 ὑψίπεδα.

1) Τὸ ὑψίπεδον τῆς ΝΔ. Ἀφρικῆς, τὸ ὁποῖον κεῖται μεταξὺ τῶν ποταμῶν Κουνένη καὶ Ὁράγγη καὶ περιλαμβάνει τὴ ΝΔ. Ἀφρικήν, ἣτις εἶναι χώρα ξηρὰ καὶ στεππώδης.

2) Τὸ ὑψίπεδον Βόρειο, τὸ ὁποῖον κεῖται μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ὁράγγη καὶ Λιμπόπο, καὶ περιλαμβάνει τὰς χώρας, Ὁράγγην, Ἀκρωτηρίου, Νατάλης καὶ Τράνσβααλ καὶ

3) τὸ ὑψίπεδον τῆς Ν. Ροδεσίας, τὸ ὁποῖον κεῖται μεταξὺ τῶν ποταμῶν Λιμπόπο καὶ Ζαμβέζη.

Ἡ χώρα τοῦ ὑψιπέδου τούτου ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Σέσιλ Ρόδς, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλει τὴν ὕδρυσιν της καὶ τὴν ἀνάπτυξιν ἡ ἀποικία αὕτη.

Εἰς τὴν Καλαχάρον αἱ βροχαὶ δὲν εἶναι σπάνιαι, ἀλλὰ τὸ ὕδωρ των ἀποροφᾶται ὑπὸ τῆς ἄμμου καὶ στερεῖται ὕδατος ἢ ἐπιφάνεια. Ἔτσι οὔτε ἡ κτηνοτροφία εἶναι δυνατὴ σ' αὐτήν. Δι' αὐτὸ καὶ λέγεται ξηρῆς ἢ στεππώδης Καλαχάρη. Πλὴν κατοικεῖ σ' αὐτήν, ἀλλὰ πολὺ ἀραιά, λαὸς πανάρχαιος, οἱ Βουσμάνοι. Κατορ-

θώνουν οὔτοι νὰ ζοῦν κατὰ τρόπον πρωτόγονον ἀπὸ τὴν θήραν, τὰς ρίζας καὶ τοὺς καρποὺς φυτῶν αὐτοφυῶν.

Ὑδατα. Βρέχεται πρὸς Α. καὶ ΝΑ. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ πρὸς Δ. καὶ ΝΔ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ποταμοὺς ἔχει: α) τὸν Ζαμβέζην, ὁ ὁποῖος διαρρέει τὴν Ροδεσίαν ἐκ Δ. πρὸς Α., κατόπιν τὴν Μοζαμβίκην καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν. β) τὸν Ὀράγγην, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ τὰ ὄρη τοῦ Δράκοντος καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Κλίμα. Διὰ μέσου αὐτῆς διέρχεται ὁ τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω καὶ μέγα μέρος τῆς πρὸς Ν. εὐρίσκεται εἰς τὴν Ν. εὐκρατον ζώνην, ἐνῶ τὸ πρὸς Β. εὐρίσκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην. Ἐνεκα δὲ καὶ τοῦ θρεينوῦ ἐδάφους τῆς τὸ κλίμα δὲν εἶναι πολὺ θερμὸν, ἀλλὰ μέτριον ἦτοι εὐκρατον, ὅμοιον μὲ τὸ κλίμα τῆς Β. Ἀφρικῆς. Βροχὲς στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας, ὡς εἶδομεν, πέφτουν ὀλίγες, ἐνῶ κατὰ τὰ παράλια πέφτουν περισσότερες. (Διατί;) Ὑγιέστερον εἶναι τὸ κλίμα τῶν ὑψηλῶν μερῶν καὶ δι' αὐτὸ σ' αὐτὰ κατοικοῦν κυρίως οἱ λευκοί. Τὰ ὑψίπεδα τῆς Ν.Δ. Ἀφρικῆς καὶ Βόρως εἶναι στεπνώδη μὲ βροχὲς θερινές. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὑψηλοῦ Βόρως εἶναι χώρα πολὺ ξηρά, καθ' ὅσον τὰ πρὸς Ν. καὶ ΝΑ. ὑψηλὰ ὄρη συγκρατοῦν τὴς βροχὲς εἰς τὴν περιοχὴν τῶν.

Εἰς τὸ ὑψίπεδον τῆς Ν. Ροδεσίας καὶ ἰδίως στὰ ΒΔ. ὑπάρχουν πλούσια δάση, διότι πέφτουν ἀφθονώτερες βροχὲς.

Προϊόντα. Ἡ γεωργία τῆς Ν. Ἀφρικῆς δὲν ἔχει ἀκόμη ἀναπτυχθῆ ἄρκετὰ (Διατί;) Εἶναι δὲ αὕτη παραπλήσια μὲ τὴν τῆς Β. Ἀφρικῆς, καθ' ὅσον ἔχουν αὗται κλίμα παραπλήσιον. Καλλιεργοῦνται σ' αὐτὴν: σιτηρά, ἄμπελος καὶ δένδρα καρποφόρα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ὑψηλὴν χώραν τὸ σακχαροκάλαμον, ἡ ὄρυζα, ὁ βάμβαξ, οἱ βανάνες, καὶ ἐσπεριδοειδῆ εἰς τὴν θερμὴν καὶ ὑγρὰν παραλίαν.

Τὴν κτηνοτροφίαν ἔχει πολὺ ἀνεπτυγμένην (Διατί; καὶ σὲ ποιῆς περιοχὲς τῆς;) Τρέφει πολυάριθμα ποίμνια προβάτων καὶ παράγει πολλὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα (κρέας, τυρὶ, μαλλιά, δέρματα). Τὰ μαλλιά τῆς εἶναι ἔξαιρετικῆς ποιότητος (μερινὰ). Τρέφει ἀκόμη καὶ κοπάδια στρουθοκαμήλων γιὰ τὰ φτερά τῶν.

Ὄρυκτά. Τὸ ἔδαφός τῆς ἐγκλείει τὰ πολυτιμότερα ὄρυκτά: χρυσοῦν καὶ ἀδάμαντας. Εἶναι ἡ πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ κόσμου. Τὰ μεγαλύτερα χρυσορυχεῖα τῆς εὐρίσκονται εἰς τὴν πόλιν Γιοχάνεσμπουργκ, τὰ δὲ μεγαλύτερα ἀδάμαντωρυχεῖα στὴν Πραιτωρία καὶ Κιμπερλέϋ. Ἀκόμη ἔχει καὶ πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ, μολύβδου, κασιτέρου καὶ ἄνθρακος.

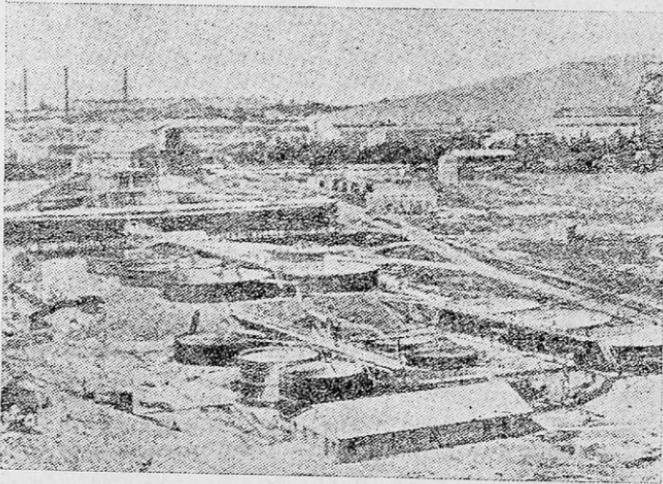
Συγκοινωνία. Ἡ Ν. Ἀφρικὴ ἔχει ἄρκετὰ ἀνεπτυγμένην τὴν συγκοινωνίαν τῆς καὶ ἰδίως τὴν σιδηροδρομικὴν καὶ ἀεροπολικήν. ἔχει πυκνὸν δίκτυον σιδηροδρομῶν στὴς περιοχὲς τοῦ Τράνσβααλ, Νατάλης καὶ Ἀκρωτηρίου. Τὸ ὀδικόν τῆς δίκτυον δὲν εἶναι τόσον ἀνεπτυγμένον. Τὰ σπουδαιότερα λιμάνια τῆς εἶναι: Τὸ Καιπιάου, τὸ Πόρτ Ἐλισάβετ, τοῦ Ντάρμπαν κ.ἄ. εἰς τὴν ΝΔ. Ἀφρικὴν.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 12.000.000 κατοίκους: ἔξ αὐτῶν 2.600.000 εἶναι Εὐρωπαῖοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἰθαγενεῖς Ὀττεντότοι, Κάφροι, Βουσμάνοι καὶ Ἰνδοί. Ζοῦν στὴ Ν. Ἀφρικὴ καὶ περὶ τοὺς 100.000 Ἕλληνες. Εἰς τὸν πολιτισμὸν οἱ ἰθαγενεῖς ὕστεροῦν πολὺ.

Πολιτική κατάσταση. Οί πρώτοι Εὐρωπαῖοι ἀποικοὶ ἦσαν οἱ Βόρες, Ὀλανδικῆς καταγωγῆς. Οὗτοι ἴδρυσαν τὸ ἔτος 1652 τὸ Καϊπτάουν ἐκ τοῦ ὁποῦ ἀνεπτύχθη ἡ ἀποικία τοῦ Ἀκρωτηρίου. Ὁ πλοῦτος ὅμως τῶν χωρῶν τούτων εἴλκυσε τοὺς Ἀγγλοὺς, οἱ ὁποῖοι κατόπιν πολέμου πρὸς τὶς ἀγροῖες φυλὰς τῶν Ὀττεντότων, Κάφρων κ.ἄ. καὶ πρὸς τοὺς Βόρες κατέκτησαν αὐτήν. Σήμερον ἡ πολιτικὴ κατάσταση τῆς Ν. Ἀφρικῆς εἶναι ἡ ἑξῆς :

α) Αἱ χώραι τοῦ Ἀκρωτηρίου, Νατάλη, Τράνσβααλ, Καλαχάρη καὶ Ὁράγγη εἶναι πολιτικῶς ἠνωμένοι καὶ ἀποτελοῦν τὴν αὐτόνομον Ὁμοσπονδίαν τῆς Νοτιοαφρικανικῆς Ἐνώσεως, ἡ ὁποία ὅμως ἀποτελεῖ μέλος τοῦ ἠνωμένου Βασιλείου τῆς Ἀγγλίας.

β) Ἡ ΝΑ. Ἀφρικὴ πρὸ τοῦ α' παγκοσμίου πολέμου ἦτο Γερμανικὴ ἀποικία κατ' αὐτὸν κατελήφθη ἀπὸ τὴν Νοτιοαφρικανικὴν Ἐνωσιν καὶ ἔκτοτε διοικεῖται ἀπ' αὐτὴν μὲ ἐντολὴν τῆς Κοινωνίας τῶν Ἐθνῶν καὶ τοῦ ΟΗΕ μετὰ ταῦτα.

Χρυσωρυχεῖα εἰς Γιοχάνεσμπουργκ

γ) Ἡ Ροδεσία : Βρετανικὸ Προτεκτοράτο.

Πόλεις εἶναι : α) Ἡ Πραιτωρία (245.000 κατ.) ἡ ὁποία εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ Τράνσβααλ καὶ ὅλης τῆς Ἐνώσεως καὶ ἡ ἔδρα τῆς Κυβερνήσεως.

β) Τὸ Καϊπτάουν (=πόλις τοῦ Ἀκρωτηρίου) μὲ 400.000 κατ. ἔδρα τοῦ Κοινοβουλίου τῆς Ν. Ἀφρικανικῆς Ἐνώσεως.

γ) Τὸ Γιοχάνεσμπουργκ ἔχει 400.000 κατ. καὶ Ἑλληνικὴν παροικίαν ἀπὸ 6.000 Ἑλλήνας.

δ) Τὸ Κιμπερλέϋ ἡ πόλις τῶν ἀδαμάντων.

ε) Τὸ Πόρτ Ἐλισάβετ καὶ τὸ Ντάρμπαν λιμένες.

στ) Τὸ Βίνγκχον πρωτεύουσα τῆς Νοτιοδυτικῆς Ἀφρικῆς.

ζ) Ἡ Λουζάκα πρωτεύουσα τῆς Β. Ροδεσίας καὶ τὸ Σβάλμπερν πρωτεύουσα τῆς Ν. Ροδεσίας.

Ἀσκήσεις

1) Κάντε τὸ χάρτη τῆς Ν. Ἀφρικῆς.

2) Ἀπὸ ποῖες χῶρες ἀποτελεῖται αὕτη καὶ σὲ ποιά κράτη ἀνήκουν αὐται ;

3) Ποῖα τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς Ν. Ἀφρικῆς ;

4) Γιατὶ στὴ Ν. Ἀφρικὴ κατοικοῦν πολλοὶ λευκοὶ ;

Ε'. ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ Ἀφρικὴ δὲν ἔχει πολλὰς, οὔτε μεγάλας νήσους, ἐκτὸς τῆς Μαδαγασκάρης, ἣ ὁποία βρίσκεται στὸν Ἰνδικὸ Ὠκεανό. Αὕτη ἔχει ἑκτασὶν 620.000 τ. χιλιομ. καὶ πληθ. 5.000.000, πόλιν δὲ τὸ Ἀντανανρίβο. Ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν κτηνοτροφίαν καὶ καλλιεργεῖται σ' αὐτὴν τὸ σαχαροκάλαμο καὶ ἡ ὄρυζα. Ἡ Μαδαγασκάρη εἶναι κτῆσις Γαλλικῆ. Ὅλα τὰ ἄλλα νησιά τῆς Ἀφρικῆς εἶναι μικρά. Στὸν Ἀτλαντικὸ εἶναι :

1) Αἱ Μαδέραι· κτῆσις Πορτογαλικῆ.

2) Αἱ Κανάριοι· κτῆσις Ἰσπανικῆ.

3) Αἱ τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου· κτῆσις Πορτογαλικῆ.

4) Ἡ Ἀνάληψις· κτῆσις Ἀγγλικῆ.

5) Ἡ Ἁγία Ἐλένη· κτῆσις Ἀγγλικῆ. Σ' αὐτὴν ἀπέθανεν ἐν ἐξορίᾳ ὁ Μ.

Ναπολέον.

Γενικαὶ ἀσκήσεις

1) Σχεδιάσατε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη τῆς Ἀφρικῆς μέ :

α) Τὰ κράτη της. β) Τὰ μεγαλύτερα ὄρη της. γ) Τοὺς μεγαλύτερους ποταμούς της. δ) Τὰς μεγαλυτέρας λίμνας της. ε) Τὰ κυριώτερα λιμάνια της καὶ στ) Τὰς πρωτεύουσας καὶ τὰς κυριώτερας πόλεις τῶν κρατῶν της.

2) Κάνετε πῖνακα τῶν κυριωτέρων προϊόντων της καὶ τῶν χωρῶν της, ποὺ παράγονται ταῦτα.

3) Πῶς γίνεται ἡ συγκοινωνία στὸν Κόγγο καὶ στὸ Νεῖλο ;

4) Κάνετε ἓνα ταξίδι ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν στὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν χρησιμοποιοῦντες τὸν Κόγγο ποταμὸν.

5) Ἐκτινοῦντες ἀπ' τὸ Πόρτι Σαῖδ κάνετε ταξίδια πρῶτα στὸ χάρτη καὶ ἔπειτα νοερὰ ἀνὰ τοὺς λιμένας τῆς Ἀφρικῆς :

α) Στὴ Μεσόγειο καὶ Ἀτλαντικὸν ὠκεανό.

β) Στὴν Ἐρυθρὰ καὶ Ἰνδικὸν ὠκεανό.

6) Ποία ἡ σημασία τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ ;

α) Γιὰ τὴν συγκοινωνία τῆς Ἀφρικῆς.

β) Γιὰ τὴν συγκοινωνία τῆς Εὐρώπης μὲ τὴ Ν. Ἀσία, τὴν Ἰνδονησία, τὴν Αὐστραλία καὶ τὴν Α. Ἀσία ;

7) Σὲ ποῖες χῶρες τῆς Ἀφρικῆς ζοῦν πολλοὶ λευκοὶ καὶ διατί ;

8) Γιατὶ ἡ ἐξερεύνησις τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς ἐβράδυνε πολὺ ;

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἔκτασις—Πληθυσμὸς

α)α Κράτη	Ἔκτασις τ. χιλ.	Πληθυσμὸς
<i>1ον. Κράτη τῆς Βορείου Ἀφρικῆς</i>		
1) Αἴγυπτος	1.000.000	20.700.000
2) Λιβύη	1.750.000	1.000.000
3) Τύνις	155.000	3.500.000
4) Ἀλγέριον	2.200.000	8.500.000
5) α) Μαρόκον Γαλλ.	400.000	6.000.000
6) β) Μαρόκον Ἴσπαν.	28 000	1.300.000
7) Ρίο—Ντέ—Όρο	285.000	200.000
8) Σαχάρα	8.000.000	1.500.000
<i>2ον. Κράτη Κεντρικῆς Ἀφρικῆς</i>		
1) Ἀγγλ. Αἴγ. Σουδάν	2.600.000	8.000.000
2) Γαλλικ. Σουδάν (Βόρειος Γουϊνέα)		
3. Γαλλικὴ Τόγο Δαχομένη Ἀκτὴ Ἐλέφαντος Φουτατζαλόν Γαμβία	}	}
	650.000	3.300.000
4) Ἡ Ἀγγλ. Β. Γουϊνέα	2.250.000	
α) Νιγηρία	1.800.000	20 000.000
β) Χρυσὴ ἄκτι	200.000	4.000.000
γ) Σιέρα Λεόνε	80.000	1.500.000
δ) Βρεττ. Γαμβία	10.000	300.000
5) Πορτογ. Β. Γουϊνέα	60.000	1.000.000
9) Λιβερία	100 000	2.000.000
7) Γαλλ. Ἰσημερία (Καμερούν) Γαλλ. Κογγό	}	}
	3.750.000	4.500.000
8) Βελγ. Κόγγο	2.500.000	10.000.000

α)α Κράτη	Έκτασις τ. χιλ.	Πληθυσμός
-----------	--------------------	-----------

3ον. Κράτη Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς

1) Ἀβησσυνία	1.000.000	15.000.000
2) Ἐρυθραία	200.000	1.000.000
3) Βρεττ. Ἀν. Αφρική		
α) Κένυα	}	18.000.000
β) Οὐγκάντα		
γ) Ταγκανίκα		
δ) Νυάσσα		
4) Ἴταλ. Σομαλία	500.000	1.000.000
5) Βρεττ. Σομαλία	200.000	2.000.000
6) Γαλλικὴ Σομαλία	25.000	200.000

4ον. Κράτη Ν. Ἀφρικῆς

1) Ἀγγόλα	1.250.000	4.500.000
2) Μοζαμβίκη	750.000	6.000.000
3) Βρεττ. Ν. Ἀφρική		
α) Ἄνω Ροδεσία	}	3.900.000
β) Ν. Ροδεσία		
4) Νοτ. Ἀφρ. Ἐνωσις	1.250.000	12.000.000

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Πρωτεύουσαι καὶ αἱ κυριώτεραι πόλεις των
μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ των

α)α Κράτη	Πρωτεύουσαι καὶ πόλεις	Πληθυσμός
1) Αἴγυπτος	}	Κάιρον
		Ἄλεξάνδρεια
2) Λιβύη	}	Βεγγάζη
		Τρίπολις
3) Τύνις		350.000
4) Ἀλγέριον		300.000
5) Μαρόκον Γαλλ.		Ραμπάτ
		Καζαμπλάκα
6) Μαρόκον Ἴσπ.		70.000
	Τετουάν	

α)α Κράτη	Πρωτεύουσai καὶ πόλεις	Πληθυσμὸς	
7) Ρίο-Ντε-Όρο	Βίλλα Χισνέρας	5.000	
8) Σαχάρα	—	—	
9) Αγγλοαιγυπτ. Σουδάν	Χαρτουμ	75.000	
10) Γαλλικὸν Σουδάν	Ντακάρ	180.000	
11) Γαλλικὴ Β. Γουϊνέα			
α) Τόγο	Λόμε	—	
β) Δαχομένη	Πόρτο Νόβο	30.000	
γ) Ἀκτὴ Ἐλέφαντος	Βίγγερβιλ	—	
δ) Φουτὰ Τζαλόν	—	—	
ε) Γαμβία Γαλλ.	—	—	
12) Ἀγγλικὴ Β. Γουϊνέα			
α) Νιγηρία	Λάγκος	300.000	
β) Χρυσὴ Ἀκτὴ	Ἄκρα	130.000	
γ) Σιέρα Λεόνε	Φρητάουν	60.000	
δ) Γαμβία Βρεττ.	Βάθοροστ	20.000	
13) Πορτογαλ. Β. Γουϊνέα	Μπούλαμ	5.000	
14) Λιβερία	Μονροβία	20.000	
15) Καμερούν (Γαλλ.)	Γιουντὲ	50.000	
16) Κόγγο (Βελγ.)	Λεοπολδβίλ	200.000	
17) Ἀβησσυνία	Ἄδδις—Ἀμπέμπα	300.000	
18) Ἐρυθραία	Ἀσμάρα	20.000	
19) Σομαλία Ἰταλ.	Μονγκατίσιο	13.000	
20) » Ἀγγλ.	Μπερμπέρα	23.000	
21) » Γαλλικὴ	Τσιμποτί	20.000	
22) Κένυα Ἀγγλ.	Ναϊρόμπι	120.000	
Οὐγκάντα »	Ἐντεμπα	8.000	
Ταγκανίκα »	Νταρεσαλάμ	70.000	
23) Ἀγγόλα	Λοάντα	60.000	
24) Μοζαμβίκη	Λορέντζο Μάρκες	30.000	
25) Β. Ροδεσία Ἀγγλ.	{	Λουζάκα	25.000
Ν. » »		Σόλσπερυ	120.000
26) α) Νοτιο-Ἀφρικανικὴ	{	Πραιτωρία	500.000
Ἐνωσις		Καιπτόουν	300.000
		Γιοχάνεσμπουργκ	450.000
β) Ν. Δ. Ἀφρικῆς	Βίντχουν	—	

ΤΑ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑ ΟΡΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΙ
ΠΟΤΑΜΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Όρη	Ύψος εις μέτ.	Ποταμοί	μήκος εις χιλ.
Τὸ Κιλιμάντζαρον	6.081	Ὁ Νεῖλος	6.400
Τὸ Κένυα	5.195	Ὁ Κόγγος	4.600
Ὁ Ἄτλας	4.020	Ὁ Νιγηρ	4.200
Τὸ Καμερόν	4.000	Ὁ Ζαμβέζης	2.700

ΑΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΑΙ ΛΙΜΝΑΙ ΚΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Λίμναι	Ἐκτασις τ. χιλ.	Νῆσοι	Ἐκτασις τ. χιλ.
Ἡ Βικτωρία	68.500	Ἡ Μαδαγασκάρη	620.000
Ἡ Ταγκανίκα	35.000		
Ἡ Νυάσσα	31.000		
Ἡ Τζάδα	20.000		
Ἡ Ροδόλφου	10.000		

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'.

Ω Κ Ε Α Ν Ι Α

1. Γενική επισκόπησης

Ποία είναι και η θέσις της. Ἡ Ὠκεανία ἀποτελεῖται α) ἀπὸ τὴν Αὐστράλιαν μετὰ τῆς νήσου Τασμανίας, β) ἀπὸ τὴν μεγάλην νήσον Νέα Γουϊνέα καὶ ἄλλας μικράς, ποὺ ἀποτελοῦν τὴν Μελανησίαν (τὸ ὄνομα ἔλαβεν ἀπὸ τὸ μέλαν χρῶμα τῶν κατοίκων), γ) ἀπὸ τὴν νήσον Νέα Ζηλανδίαν, δ) ἀπὸ τὴν Μικρονησίαν καὶ ε) ἀπὸ τὴν Πολυνησίαν. Κεῖται αὕτη εἰς τὸν Ν. Εἰρηρικὸν πρὸς Α. τῆς Ἰνδουνησίας ἤτοι τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἐκτασίς της. Ἡ ἔκτασις τῆς ὅλης Ὠκεανίας εἶναι περὶ τὰ 10.000.000 τ. χιλ.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Αὐστραλίας πρὸς Α. εἶναι ὄρεινόν, πρὸς Δ. ὄροπέδιον, τὸ δὲ μέσον μεγάλη πεδιάς με στέππας καὶ ἐρήμους στὸ ἐσωτερικόν. Ὅλων τῶν μεγάλων νήσων τὸ ἔδαφος εἶναι ὄρεινόν, διότι εἶναι λείψανα καταποντισμένης ξηρᾶς. Αἱ νῆσοι τῆς πολυνησίας εἶναι ὅλαι κοραλλιογενεῖς ἐκτὸς τῶν νήσων Χαβάϊ αἱ ὁποῖαι εἶναι ἠφαιστιογενεῖς.

Κλίμα. Ἡ Β. Αὐστράλια, ἡ Νέα Γουϊνέα, αἱ νῆσοι Σολομῶντος, Νέα Ἑβροῖδες, Σαμόαι, Καρολίνας, Μάρσαλ καὶ ὅσαι ἄλλαι εὐρίσκονται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην ἔχουν κλίμα θερμὸν καὶ ὑγρὸν (γιατί;). Ἡ Ν. Αὐστράλια μετὰ τὴν νήσον Τασμανίαν, ἡ Ν. Ζηλανδία, ἡ Καληδονία καὶ ὅσαι ἄλλαι εὐρίσκονται εἰς τὴν Ν. εὐκρατον ζώνην, ἔχουν κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

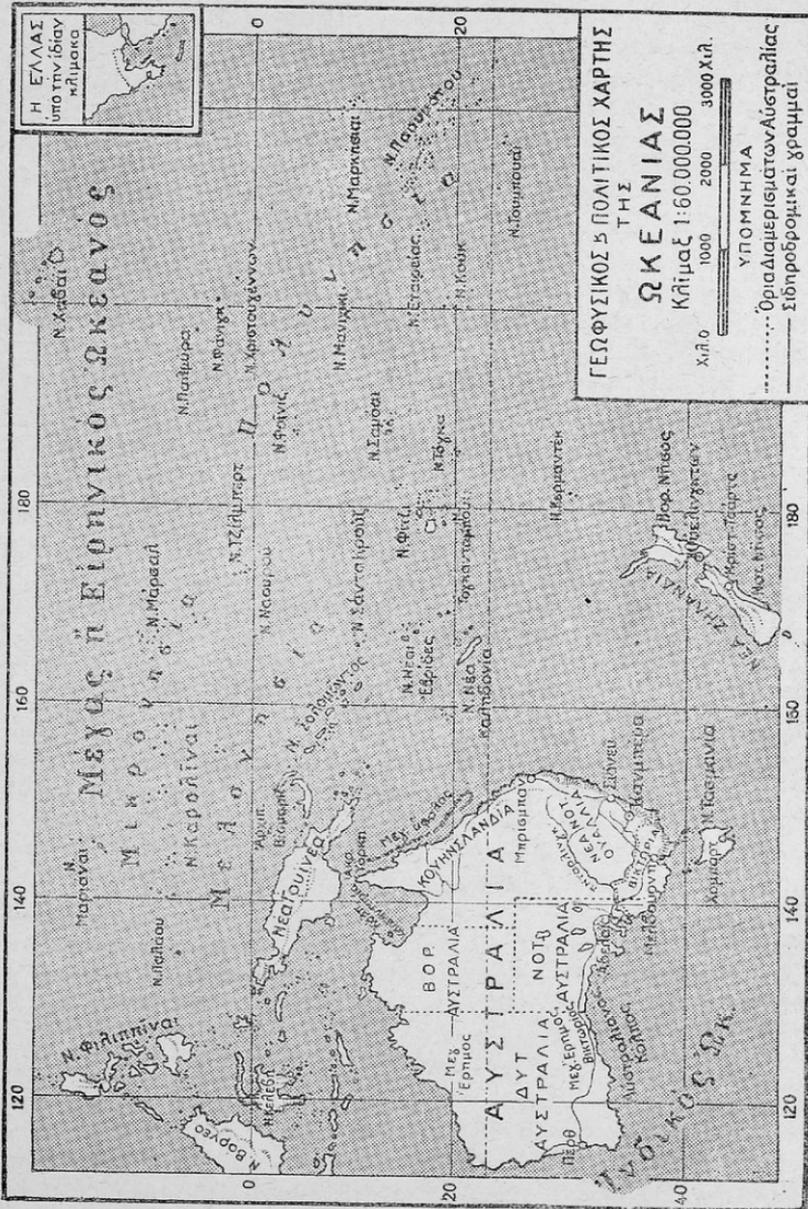
Ὑδατα. Ποταμοὶ ἀξιόλογοι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὴν Ὠκεανίαν. Οὔτε λίμναι.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς εἶναι α) γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ, ποὺ κυρίως παράγει ἡ Αὐστράλια καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. β) Δασικὰ ἤτοι ξυλεία, ποὺ παράγει ἡ Αὐστράλια, Ν. Γουϊνέα καὶ Ν. Ζηλανδία.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ὠκεανίας εἶναι 10.000.000 περίπου. Ἐξ αὐτῶν τὰ 8.000.000 εἶναι λευκοὶ ἄποικοι κατοικοῦντες ἰδίως εἰς Αὐστράλιαν, Τασμανίαν καὶ Ν. Ζηλανδίαν, οἱ δὲ ὑπόλοιποι εἶναι μαῦροι ἰθαγενεῖς, οἱ ὁποῖοι καὶ συνεχῶς ὀλιγοστεύουν.

Ἡ κυριώτερα φυλὴ τῶν ἰθαγενῶν κατοίκων εἶναι οἱ Παποῦαι τῆς Ν. Γουϊνέας. Συγγενεῖς τούτων εἶναι καὶ ὅλοι οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων νήσων, οἱ ὁποῖοι ὅμως εἶναι περισσότερον πολιτισμένοι· ἐνῶ οἱ Παποῦαι εἶναι ἄγριοι, κατοικοῦν σὲ καλίβες ἐπάνω σὲ πασσάλους ἢ δένδρα, μερικοὶ δὲ εἶναι ἀκόμη ἀνθρωποφάγοι καὶ μισοῦν φοβερὰ τοὺς λευκοὺς. Τοῦτο πολὺ ἐμποδίζει τὸν ἐκπολιτισμὸν των.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Αὐστράλια μετὰ τὴν νήσον Τασμανίαν εἶναι Δημο-

κρατία ανεξάρτητος· ἀποτελοῦν ὁμως μέλος τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου τῆς Ἀγγλίας. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὴν Ν. Ζηλανδίαν. Ἡ Ν. Γουϊνέα καὶ αἱ ἄλλαι νῆσοι τῆς Ὠκεανίας εἶναι κτήσεις τῆς Ἀγγλίας, Ὀλλανδίας, Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. ἄ.

Πόλεις. Σπουδαῖαι καὶ μεγάλαι πόλεις ὑπάρχουν στὴν Αὐστραλίαν καὶ τὴν Ν. Ζηλανδίαν.

2. Αὐστραλία = (Νοτία χώρα)

Ποία εἶναι καὶ ἡ θέσις τῆς. Ἡ Αὐστραλία εἶναι μία ἐκ τῶν 5 ἠπείρων τῆς γῆς. Εὐρίσκεται εἰς τὸ Ν. Τμήμα τοῦ Α. ἡμισφαιρίου τῆς γῆς, ΝΑ τῆς Ἀσίας καὶ Ἰνδονησίας, μεταξύ τῶν ὠκεανῶν Ἰνδικοῦ καὶ Εἰρηρικοῦ. ΝΑ. αὐτῆς καὶ πολὺ πλησίον κεῖται ἡ Νῆσος Τασμανία.

Ὅριά τῆς. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασίς τῆς. Ἡ Αὐστραλία ἔχει ἕκτασιν περίπου 7.500.000 τ. χιλίωμ. Εἶναι ἡ μικροτέρα τῶν ἠπείρων τῆς γῆς.

Ἐδαφος. 1) Τὸ δυτικὸν ἡμισυ τῆς Δ. Αὐστραλίας εἶναι ὄροπέδιον χαμηλόν. 2) Στὴν Α. Αὐστραλία ὑψοῦνται αἱ Αὐστραλῆσιν Κορδιλιέραι, αἱ ὁποῖαι ἐκτείνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἤτοι ἀπὸ τῆς χερσονήσου Ὑόρκης μέχρι τῆς νήσου Τασμανίας, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ προχωροῦν. Τὰ κυριώτερα ὄρη τῆς ὄρειας ταύτης εἶναι τὰ Κρανᾶ ὄρη καὶ αἱ Αὐστραλῆσιν Ἄλπεις. Αὗται εἶναι τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῶν Αὐστραλῆσιν Κορδιλιερῶν. Πλὴν ὁμως καὶ τοῦτο μόλις φθάνει τὰ 2.300 μ. παρὰ τὸ ὄνομά του. 3) Ἡ χώρα, πού ἐκτείνεται μεταξύ τῶν κόλπων Καρπενταρίας καὶ Σπένσερ, πρὸς Δ τῶν Αὐστραλῆσιν Κορδιλιερῶν καὶ παραλλήλων τούτων, εἶναι ὑψίπεδον τὸ ὁποῖον ὁμως κατερχόμενον πρὸς τὸ κέντρον τῆς Αὐστραλίας καθίσταται χώρα βαθεῖα. Ἡ χώρα αὕτη διὰ χαμηλῶν ὑψωμάτων διαίρεται εἰς τρεῖς βαθεῖας λεκάνας ἐκ τῶν ὁποίων ἡ βορεῖα καὶ ἡ μεσοία ἔχουν ἐκροὴν τῶν ὑδάτων πρὸς Δ εἰς τὸ βαθύπεδον τῆς Κ. Αὐστραλίας, εἰς τὴν λίμνην Ἐϋρ. Ἡ τρίτη (ἡ Ν.) λεκάνη ἀποτελεῖ βαθύπεδον διαρροέμενον ὑπὸ τοῦ Μώρεϋ ποταμοῦ καὶ τῶν ποταμῶν Ντάβλιγκ καὶ Μουρουτζῆ, πού ἀποτελοῦν τὸν Μώρεϋ ἐνούμενοι. Ἡ χώρα αὕτη (τῶν 3 λεκανῶν) εἶναι κατάλληλη διὰ βοσκὴν προβάτων καὶ βοῶν, ἡ δὲ τοῦ βαθυπέδου Μώρεϋ καὶ διὰ σιτηρὰ καὶ καρποφόρα δένδρα.

Μεγάλῃ ἕκτασιν τῆς Κ. Αὐστραλίας εἶναι χώρα βαθεῖα λεγομένη βαθύπεδον τῆς λίμνης Ἐϋρ ἢ Νεκρὰ καρδία τῆς Αὐστραλίας. Τὰ ὕδατα, πού ρέουν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸ Α. ὑψίπεδον καὶ ἀπὸ τὸ χαμηλὸν Δ. ὄροπέδιον ἐξαντλοῦνται καθ' ὁδόν ἀπορροφῶνται ὑπὸ τῶν ἀμμοῶδων ἐρήμων ἢ ἔξατμίζονται λόγῳ τῆς μεγάλης θερμότητος. Τὰ ὑπόλοιπα συγκεντροῦνται εἰς τὴν λίμνην Ἐϋρ, ὅπου ἡ αὐτὴ τύχη σιγὰ σιγὰ τὰ περιμένει. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς βαθεῖας αὐτῆς χώρας τῆς Κ. Αὐστραλίας ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρήμους ἀμμόδεις καὶ πετρώδεις, ὁμοίας πρὸς τὰς τῆς Ἀραβίας καὶ Ἀφρικῆς, καθὼς καὶ ἀπὸ στέππας, πού περιβάλλουν τὰς ἐρήμους. Ἀπὸ τὰς στέππας ἄλλαι εἶναι θαμνώδεις καὶ ἀκανθώδεις, ἄλλαι δὲ γλοσσαι κατάλληλοι διὰ βοσκὴν προβάτων καὶ βοῶν.

Φυσικῶς λοιπὸν ἡ Αὐστραλία διαιρεῖται εἰς 4 περιοχάς :

α) Τὴν τῶν Αὐστραλιανῶν Κορδιλιερῶν.

β) Τὴν τοῦ ὑψιπέδου Καρπενταρίας—Σπένσερ, πού ἐκτείνεται Δ. καὶ παραλά-
ληλα τῆς πρώτης.

γ) Τὴν τῆς Κεντρικῆς βαθείας χώρας τῆς Αὐστραλίας (βαθυπέδου τῆς Ἐὺρ).

δ) Τὴν τῆς Δ. Αὐστραλίας (Δ. Χαμηλοῦ Ὀροπεδίου).

Χερσόνησοι καὶ ἀκρωτήρια. Ὅπως καὶ τῆς Ἀφρικῆς, τὰ παραλία τῆς Αὐστραλίας δὲν διαμελίζονται ὑπὸ τῶν θαλασσιῶν ὑδάτων καὶ δι' αὐτὸ δὲν σχημα-
τίζονται σ' αὐτὰ κόλποι καὶ ὄρμιοι καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς εἶναι ἀλίμενο. Διὰ
τὸν ἴδιον λόγον καὶ χερσονήσους δὲν ἔχει πολλές καθὼς καὶ ἀκρωτήρια. Αἱ σπου-
δαιότεραι χερσονήσοί τῆς εἶναι : ἡ τῆς Ὑόρκης καὶ ἡ Ἄρνεμ. Τὸ δὲ σπουδαιότε-
ρον ἀκρωτήριόν τῆς εἶναι τὸ Ὑόρκ. Ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Ὑόρκ ἐκτείνεται ἀπὸ Β.
πρὸς Ν. εἰς μῆκος 2.000 χιλιομέτρων, παραλλήλα πρὸς τὴν παραλίαν, κοραλλιογε-
νῆς σκοπελώδης φράκτις, ὁ ὁποῖος προστατεύει τὴν παραλίαν ἀπὸ τὰ κύματα,
ἀλλ' εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

Ὑδατα. α) **Θάλασσα.** (Λέγετε ἀπ' τὸ χάρτη τοὺς ὠκεανούς, θάλασσες, κόλ-
πους καὶ πορθμούς τῆς Αὐστραλίας).

β) **Λίμναι.** Ἀναρίθμητοι εἶναι αἱ λίμναι τῆς Αὐστραλίας· ἀλλ' αὗται εἶναι
ἀβαθεῖς· συγκεντρῶνουν δὲ ἀρκετὰ νερὰ μόνον κατὰ τὸν χρόνον τῶν ραγδαίων
βροχῶν ἐνῶ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ξηρασίας ξηραίνονται ἢ μεταβάλλονται σὲ τέλ-
ματα ἀνθυγιεινά.

γ) **Ποταμοί.** Οἱ ποταμοὶ τῆς Αὐστραλίας εἶναι ἀξιοὶ τοῦ ὀνόματός των μόνον
κατὰ τὸν χρόνον τῶν ἀφθόνων βροχῶν. Διότι κατὰ τὸν ἄλλον καὶ ἰδίως κατὰ τὸν
χρόνον τῆς ξηρασίας οὗτοι ἢ στερεύουσιν ἐντελῶς ἢ μεταβάλλονται εἰς τέλματα, καθ'
ὅσον τὰ ὀλίγα ὕδατά των ἀπορροφῶνται ὑπὸ τοῦ ἐδάφους. Ὁ σπουδαιότερος πο-
ταμὸς τῆς Αὐστραλίας εἶναι ὁ Μώρρεϋς, πού σχηματίζεται ἀπὸ τοὺς δύο παραποτά-
μους του Ντάρλιγκ καὶ Μουρρουτζῆ.

Κλίμα. Τὸ βόρειον ἡμισυ τῆς Αὐστραλίας ἔχει κλίμα θερμὸν, τὸ δὲ νότιον
ἡμισυ αὐτῆς εὐκρατον (διατρί ;)

Στὰ βόρεια τοῦ Β. ἡμίσειός τῆς διὰ λόγους εὐνοήτους πέφτουν πάντοτε βρο-
χὲς μεγάλες. Εἶναι ὅθεν στὰ μέρη αὐτὰ τὸ κλίμα θερμὸν καὶ ὑγρὸν.

Στὰ Α. καὶ ΝΑ. τῆς εὐκράτου ζώνης τῆς πέφτουν ἀρκετὲς βροχὲς, διότι στὰ
μέρη αὐτὰ ἐκτείνονται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. αἱ Αὐστραλιαναὶ Ἄλπεις, αἱ ὁποῖαι συγ-
κρατοῦν τοὺς ὑδρατμούς, πού μεταφέρουν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἀνεμοὶ ψύχονται ἐκεῖ
καὶ μεταβάλλονται σὲ βροχή.

Εἰς τὴν Κ. καὶ Δ. Αὐστραλίαν ἐλάχιστες βροχὲς πέφτουν. Ἐλάχιστοι ὑδρατ-
μοὶ φθάνουν σ' αὐτὲς διὰ δύο κυρίως λόγους : Πρῶτον διότι ἐμποδίζονται ὑπὸ τῶν
Αὐστραλιανῶν Ἄλπεων καὶ δεύτερον, διότι ἡ Αὐστραλία δὲν διαμελίζεται ὑπὸ τῆς
θαλάσσης, ἵνα διευκολύνεται ἢ μεταφορὰ τῶν ὑδρατμῶν βαθεῖα στὸ ἐσωτερικὸν τῆς.

Γενικῶς ἡ Αὐστραλία εἶναι ἡ πτωχότερα ἢ πειρὸς τῆς γῆς εἰς βροχάς. Εἶναι
δὲ τὸ κλίμα τῆς : Στὰ Β. θερμὸν καὶ ὑγρὸν, στὰ Ν. καὶ ΝΑ. εὐκρατον καὶ ὑγιει-
νόν, στὴν Κ. καὶ Δ. δὲ θερμὸν καὶ ξηρὸν καθὼς καὶ ἀνθυγιεινόν. Εἶναι τοῦτο

γεμάτο από στέππας και έρημους, εκ δὲ τῶν βροχῶν σχηματίζονται σ' αὐτὲς λίμναι ὀβαθεῖς, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸν χρόνον τῆς ξηρασίας ἢ στερεοῦν ἢ μεταβάλλονται εἰς ἔλη ἀνθυγιεινά.

Ζῶα ἄγρια. Τὰ ἄγρια ζῶα τῆς Αὐστραλίας εἶναι : Ἡ καγκουρώ, ὁ ἄγριος σκύλος Δίγκο, τὰ πτηνὰ Ἐμοῦ καὶ Καζουάρ (ὁμοία πρὸς τὴν στρουθοκάμηλον), ψιττακοὶ πολύχρωμοι, πελεκάνοι, ἀετοὶ λευκοί, ἡ λύρα (ἀπ' τὸ σχῆμα τῆς οὐρᾶς, πού εἶναι σὰν λύρα), ὄφεις δηλητηριώδεις κ. ἄ.

Οἰκονομικὴ ζωὴ. Αἱ κυριώτεραι οἰκονομικαὶ πηγαὶ τῆς Αὐστραλίας σήμερον κατὰ σειρὰν εἶναι : ἡ κτηνοτροφία, ἡ γεωργία καὶ ἡ μεταλλευτικὴ.

1ον. **Ἡ κτηνοτροφία** κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Αὐστραλίας. Τρέφει περὶ τὰ 100.000.000 πρόβατα, 15.000.000 βόδια, 2.500.000 ἄλογα καὶ περὶ τὸ 1.000.000 χοίρους. Ἐἶναι ἡ α' χώρα στὴ διατροφή τῶν προβάτων μετὰ τὴν Ἀργεντινὴν. Τρέφονται πολὺ τὰ λεγόμενα μερινὰ πρόβατα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι λεπτὸ καὶ μαλακὸ μαλλί (μερινὸ), ἀπὸ τὸ ὅποιον κατασκευάζονται τὰ ἀρίστης ποιότητος μάλλινα ὑφάσματα (μερινά).

Ἐκτὸς ἀπὸ τὸ μαλλί καὶ τὰ μάλλινα ὑφάσματα, ἐξάγονται καὶ κρέατα κατεψυγμένα καὶ κονσερβοποιημένα καθὼς καὶ βούτυρα, δέρματα κ. ἄ.

2ον. **Ἡ γεωργία** ἔρχεται δευτέρα εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Αὐστραλίας. Τὰ κυριώτερα προϊόντα αὐτῆς εἶναι : α) τὰ σιτηρὰ (σίτος, κριθή, βρώμη, ἀραβόσιτος). β) Τὸ βαμβάκι, ὁ σανός, ὁ καπνός, οἱ σταφίδες, τὰ κρασιὰ κ. ἄ. γ) Ἀχλάδια, βερύκοκκα, κεράσια, πορτοκάλια, λεμόνια, μπανάνες, ἀνανάδες κ. ἄ.

3ον. **Ἡ μεταλλευτικὴ.** Αὕτη ἔρχεται τρίτη εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν τῆς Αὐστραλίας. Τὸ ὑπέδαφός της, ἰδίως τῶν Αὐστραλιανῶν ὀρέων καὶ τοῦ Δ. ὄροπέδιου ἐγκλείει πολλὰ μεταλλεύματα : χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, κασίτερον, γαιάνθρακας κ. ἄ.

4ον. **Ἡ βιομηχανία :** Μόνον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἄρχισε ν' ἀναπτύσσεται ἡ βιομηχανία τῆς Αὐστραλίας. Ἀλλὰ καὶ σήμερον ἀκόμη ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι χώρα πρώτων ὀλῶν.

Συγκοινωνία. Αἱ κυριώτεραι πόλεις της συνδέονται σιδηροδρομικῶς. Πλὴν ὅμως αἱ σιδηροδρομικαὶ γραμμαῖς της δὲν ἔχουν ὄλαι τὸ αὐτὸ πλάτος. (Βλέπετε στὸ χάρτη τίς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς).

Τὸ ὀδικὸν δίκτυον τῆς Αὐστραλίας ἔχει ἄρκετὰ ἀναπτυχθῆ καὶ ἐξακολουθεῖ ν' ἀναπτύσσεται ἡ δὲ συγκοινωνία δι' αὐτοκινήτων διαρκῶς προοδεύει. Εἰς πολλὰς ὅμως περιοχὰς ἐξακολουθεῖ ἀκόμη νὰ χρησιμεύῃ ὡς σπουδαῖον μέσον συγκοινωνίας καὶ μεταφορικὸν ἢ κάμηλος.

Ἀεροπολικῶς ἡ Αὐστραλία συγκοινωνεῖ μὲ ὄλας τὰς ἄλλας ἡπείρους. (Ποῖα σπουδαῖα τεχνικὰ ἔργα συνετέλεσαν εἰς τοῦτο ;).

Καὶ ἡ ἀεροπορικὴ συγκοινωνία τῆς Αὐστραλίας εἶναι ἄρκετὰ ἀνεπτυγμένη. **Κάτοικοι, γλῶσσα, θρησκεία.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς Αὐστραλίας ἀνέρχεται εἰς 7.500.000 καὶ πλεόν κατοίκους. Ἐξ αὐτῶν ἰθαγενεῖς εἶναι μόνον περὶ τίς 100.000, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας καὶ εἰς κατάστασιν ἡμιαγρίαν, διαρκῶς δὲ καὶ ὀλιγοστεοῦν. Οἱ ἄλλοι περὶ τὰ 7.500.000 εἶναι χριστιαν-

νοί Ἀγγλικῆς καταγωγῆς κυρίως. Στὴν Αὐστραλία ζοῦν καὶ περὶ τὶς 20.000 Ἑλ-
ληνες· τελευταίως δὲ ἡ μετανάστευσις Ἑλλήνων εἰς Αὐστραλίαν συνεχῶς καὶ ἀν-
ξάνεται. Ἐπίσημη γλῶσσα τῆς χώρας εἶναι ἡ Ἀγγλική.

Πόλιτικὴ κατάστασις. Ἡ Αὐστραλία μὲ τὴν νῆσον Τασμανίαν ἀποτελοῦν-
ται ἀπὸ 6 πολιτείας, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τοῦ ἔτους 1901 ἠνώθησαν σὲ ὁμόσπονδη Δη-
μοκρατία ἀνεξάρτητη καὶ αὐτοδιοικούμενη. Ἀποτελεῖ ὅμως μέλος ἰσότιμον τοῦ
βασίλειου τῆς Ἀγγλίας. Εἰς τὴν διοίκησιν ἡ Ἀγγλία ἀντιπροσωπεύεται διὰ γενι-
κοῦ διοικητοῦ.

Πολιτεῖαι καὶ πόλεις. Αἱ πολιτεῖαι τῆς ὁμοσπονδίας εἶναι : ἡ Νέα Οὐα-
λία, ἡ Βικτωρία, ἡ Κουϊσλάνδη ἡ Νότιος Αὐστραλία, ἡ Δυτικὴ Αὐστραλία καὶ
ἡ Τασμανία.

α) **Ἡ Νέα Οὐαλία.** Ἡ Πολιτεία αὕτη κεῖται εἰς τὴν Α. Αὐστραλίαν, στὴν
περιοχὴ τῶν Αὐστραλιανῶν Κορδιλιερῶν. Εἶναι ἡ κυρίως κατοικίσιμος περιοχὴ
καὶ ἡ πολυπληθεστάτη πολιτεία τῆς Αὐστραλίας. Πρωτεύουσά της εἶναι ἡ πόλις
Σίδνεϋ, ἣτις ἔχει 1.500.000 κατοίκους καὶ λιμένα εὐρυχωρότατον καὶ ἀσφαλέστα-
τον εἶναι οὗτος ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους ἐμπορικοὺς λιμένας τοῦ Εἰρηνι-
κοῦ καὶ πολεμικῆς βάσις τῆς Αὐστραλίας.

β) **Ἡ Βικτωρία** καταλαμβάνει τὴν ΝΑ. ἄκρον τῆς ἠπείρου. Πρωτεύουσά
της, εἶναι ἡ Μελβούρνη, ἡ ὁποία μαζὶ μὲ τὰ προάστειά της ἔχει περὶ τὸ 1.000.000
κατοίκους. Εἶναι αὕτη ἕν ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα κέντρα τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπι-
στημῶν. Μέχρι τοῦ 1927 ἦτο ἡ ἔδρα τῆς Ὁμοσπονδιακῆς Κυβερνήσεως.

γ) **Ἡ Κουϊσλάνδη**—(χώρα τῆς Βασιλίσσης). Αὕτη κεῖται στὸ Β. τμήμα
τῆς Α. Αὐστραλίας ἐπὶ τῆς Τροπικῆς ζώνης. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ πόλις
Βρίσβαν ἔχουσα 350.000 κατ.

δ) **Ἡ Νότιος Αὐστραλία.** Ἡ πολιτεία αὕτη κεῖται εἰς τὸ μέσον τοῦ νοτίου
ἡμίσεος τῆς Αὐστραλίας, στὴν ἄνευ ἐκροῆς περιοχὴν. Βροχὲς σ' αὐτὴν πέφτουν
ὀλιγώτερες, ἀλλὰ χάρις στὴν τεχνητὴ ἄρδευση κατέστη χώρα ἐξαιρετικὰ σιτοπαρα-
γωγὸς καὶ πολὺ κατάλληλος γιὰ τὴν προβατοτροφία καὶ γιὰ τὴν ἀμπελοργία.

Πρωτεύουσά της εἶναι ἡ Ἀδελαΐς μὲ 400.000 κατοίκους καὶ ἐπίνειον τὸ
Πόρτ-Αὐγούστα εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου Σπένσερ.

ε) **Δυτικὴ Αὐστραλία.** Ἡ πολιτεία αὕτη περιλαμβάνει τὴν Δ. Αὐστραλίαν,
ἀλλ' εἰς μέγα βάθος πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἠπείρου, ὥστε ἡ ἔκτασίς της νὰ εἶναι
μεγαλυτέρα τοῦ ἡμίσεος τῆς ἠπείρου. Τὰ χαμηλὰ παραλιακὰ της ὄρη συγκρα-
τοῦσι τοὺς ὑδρατιοὺς, ποὺ μεταφέρουν οἱ ἄνεμοι ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ δὲν
τοὺς ἀφήνουν νὰ προχωρήσουν στὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἠπείρου. Αὕτη εἶναι ἡ αἰτία
νὰ μεταβληθοῦν εἰς ἐρήμους πετρώδεις καὶ ἀμώδεις αἱ περιοχαὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ.

Πρωτεύουσα τῆς πολιτείας ταύτης εἶναι ἡ Πέρθη μὲ 300.000 κατοίκους.
Σ' αὐτὴν ὑπάγεται καὶ τὸ Β. διαμέρισμα τῆς Κ. Αὐστραλίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν
πόλιν Δάρβιν.

στ) **Τασμανία.** Ταύτης πρωτεύουσα εἶναι ἡ πόλις Χάμπαρτ (60.000 κατ.) ἡ
ὁποία ἔχει ἐξαιρετον λιμένα. Χάρις στὸ ὥρατό της Ὁκεάνειο κλίμα, τὴ θερμοκρα-
σία τῆς εὐκράτου ζώνης καὶ τὶς ἀφθονες βροχὲς, ποὺ πέφτουν, ἡ νῆσος εἶναι κα-

ταλληλοτάτη διά τὴν γεωργίαν καὶ τὴν δένδροκομίαν. Ἄλλὰ καὶ ἡ κτηνοτροφία καὶ ἡ ἄλιεία ἔχουν λάβει σημαντικὴν ἀνάπτυξιν.

Ἄσκησεις

- 1) Κάνετε τὸ χάρτη τῆς Αὐστραλίας καὶ Τασμανίας.
- 2) Ποῖα τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς.
- 3) Κάνετε ταξίδι ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς Σίδνεϋ.

3. Ἡ Μελανησία

Ποῖα εἶναι. Ἡ Μελανησία ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν πολὺ μεγάλην νῆσον Νέαν Γουινέαν καὶ ἀπὸ πολλὰς συστάδας μικρῶν νήσων, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ σπουδαιότεραι εἶναι :

α) Τὸ Πολύνησον Βίσμαρκ, τοῦ ὁποίου μεγαλυτέρα νήσος εἶναι ἡ Νέα Πομερανία (ἢ Νέα Βρετανία).

β) Αἱ νῆσοι τοῦ Σολομώντος.

γ) Ἡ Νέα Καληδονία μὲ τὰς γύρω τῆς μικρὰς νήσους.

δ) Αἱ νῆσοι Ἐβρίδες καὶ

ε) Αἱ νῆσοι Φίτζι.

Τὸ ὄνομα Μελανησία ὀφείλεται στὸ μέλαν χροῶμα τῶν ἰθαγενῶν κατοίκων τῆς. **Ἡ Νέα Γουινέα.**

Ἡ νέα Γουινέα εἶναι στὸ μέγεθος ἡ δευτέρα νήσος τῆς γῆς μετὰ τὴν Γροιλανδίαν.

Θέσις τῆς. Ἡ Νέα Γουινέα εὐρίσκεται πρὸς Β. τῆς Αὐστραλίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ πορθμοῦ Τόρρε. Ὅλαι δὲ αἱ συστάδες τῶν νήσων τῆς Μελανησίας εὐρίσκονται πρὸς Α. καὶ ΝΑ. τῆς Νέας Γουινέας, ΒΑ. δὲ τῆς Αὐστραλίας.

Ἐκτασις. Ἡ ἑκτασις τῆς Νέας Γουινέας εἶναι 786.000 τ. χιλίωμ., τῆς ὅλης δὲ Μελανησίας 927.000 τ. χιλίωμ.

Ἐδαφος. Ἡ Ν. Γουινέα καθὼς καὶ ὅλαι αἱ νῆσοι τῆς Μελανησίας, αἱ μεγαλυτέρας ἰδίως, εἶναι ὄρειναι, μὲ ὄρη πολὺ ὑψηλά. Ἡ βλάστησίς τῆς εἶναι πολὺ μεγάλη (διατὶ ;). Τὸ μέγιστον μέρος τῆς Ν. Γουινέας καθὼς καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων νήσων τῆς σκεπάζεται ἀπὸ δάση τροπικὰ πυκνά, παρθένα καὶ ἀδιάβατα (ζουγκλες). Εἰς τὰ χθαμαλὰ πεδινὰ ἐδάφη ὑπάρχουν καὶ ἄδενδροι ἑκτάσεις μὲ χόρτα 3 μέτρων καὶ πλέον, καθὼς καὶ ἑκτάσεις ἐλώδεις. Τὰ μεγάλα καὶ ἀδιάβατα ἔλη τῆς, τὰ ἀδιάβατα πυκνὰ καὶ παρθένα δάση τῆς καὶ πρὸ παντὸς τὸ μῖσος τῶν κατοίκων πρὸς τοὺς λευκοὺς, εἶναι ἡ κυρία αἰτία νὰ μὴν ἀκόμη ἀνεξερευνητὸν τὸ μεγαλυτέρον μέρος τῆς νήσου Γουινέας. Τὰ ζῶα τῆς εἶναι ὀλίγα, ἀνάλογα πρὸς τὰ τῆς Αὐστραλίας. Ὡσαύτως καὶ τὰ πτηνὰ τῆς εἶναι μὲ λαμπρὰ καὶ πολυχρώματα περῶματα (παρυδείσια πτηνὰ).

Ὑδάτα. Ἡ Ν. Γουινέα ἔχει λίμνας καὶ ἔλη κολλὰ καθὼς καὶ ποταμοὺς μεγάλους καὶ πλωτοὺς.

Κλίμα. Ἡ Μελανησία εὐρίσκεται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην. Πέφτουν γι' αὐτὸ ἄφθονες βροχὲς καὶ φυσοῦν ἄγριοι τυφῶνες, οἱ ὅποιοι σηκώνουν κύματα βουνὰ καὶ κάνουν μεγάλους κατακλυσμούς. Τὸ κλίμα ὅθεν τῆς Μελανησίας εἶναι θερμότατον, ὑγρὸν καὶ νοσῶδες ἰδίως στὴν Ν. Γουινέα, ὅπου ὑπάρχουν πολλοὶ ἀνωφελεῖς κώνωπες καὶ πληθὸς ἄλλων ἐνοχλητικῶν ἐντόμων.

Προϊόντα. Ἡ Ν. Γουινέα παράγει τὰ γνωστὰ προϊόντα τῶν Τροπικῶν χωρῶν ῥύζι, βαμβάκι, καουτσούκ, τσάι, κακάο, καφέ, κανέλλα, βανίλια, κοκκοφοίνικας, καπνόν, ξύλα (τὸ σανδαλόξυλον) κ. ἄ. Τὸ ὑπέδαφός της ἐγκλείει πολλὰ ὄρυκτά: χρυσό, μόλυβδο, χαλκό, ψευδάργυρο, λευκοσίδηρο, πετρέλαιο κ. ἄ.

Τὰ αὐτὰ προϊόντα σχεδὸν ἔχουν καὶ αἱ ἄλλαι μεγάλαι νῆσοι τῆς Μελανησίας

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ν. Γουινέας εἶναι 800.000, τῆς ὅλης δὲ Μελανησίας 1.500.000. Ἐξ αὐτῶν ἐλάχιστοι εἶναι λευκοί, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὰ λιμάνια καὶ ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ἐμπόριον. Ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι ἰθαγενεῖς μαῦροι ὀνομαζόμενοι «Παπούαι». Οὗτοι ζοῦν σὲ πρωτόγονη κατάστασι, τῆς λίθινης καὶ ξύλινης ἐποχῆς. Ζοῦν σχεδὸν γυμνοί ἄποκρύπτουσι μόνον τ' ἀπόκρυφα μέρη

Κατοικία στὴ Νέα Γουινέα

τοῦ σώματός των μὲ ἐνδύματα ἀπὸ ἄχυρα, φλοιὸς δένδρων ἢ ἴνας φυτῶν. Ἐγκαθίσσονται στὸ σῶμα των γιὰ στολισμὸ ὠραίας ἐγκαυράξεις καὶ τρυπῶσι τ' αὐτιά των καὶ τὴ ρίνα γιὰ νὰ κρεμῶσι κοσμήματα. Κυρίως ζοῦν μὲ τὸ ψάρεμα, τὸ κυνήγι καὶ τὴν γεωργίαν. Καλλιεργοῦσι διάφορα κονδυλώδη φυτὰ, κοκκοφοίνικας, βανάνας κ. ἄ. Ὡς κατοικίδια ζῶα χάριν τοῦ κρέατος τρέφουσι τοὺς χοίρους καὶ ὡς φύλακας τοὺς κύνας. Δυστυχῶς πολὺ εἶναι διαδεδομένη ἀκόμη ἡ ἀνθρωποφαγία στοὺς κατοίκους τῆς Ν. Γουινέας.

Συγκοινωνία. Εἶναι εὐνόητον ἤδη ὅτι ἡ συγκοινωνία τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ν. Γουινέας καθὼς καὶ τῶν ἄλλων νήσων εἶναι σὲ κατάστασι πρωτόγονη. Στὸν κόλπον Παπούα ὑπάρχει μικρὸ λιμάνι, τὸ Μόρσεμπυ. Εἰς μερικὰς νήσους οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων κατασκευάζουν μεγάλας λέμβους (20—40 ἀνδρῶν) μὲ τὰς

όποιās ταξειδεύουν εις μεγάλας ἀποστάσεις. Εἰς τοὺς μεγάλους πλωτοὺς ποταμοὺς μεταχειρίζονται μονόξυλα ἢ λέμβους ἀπὸ φλοιοῦς δένδρων καὶ φύλλα φοινίκων.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Ν. Γουινέα εἶναι ἀποικία Ὀλλανδικὴ καὶ Ἀγγλική. Τὸ Δυτικὸ ἡμισυ αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Ὀλλανδίαν, τὸ δὲ Ἀνατολικὸν ἡμισυ εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὑπάγεται δὲ τοῦτο εἰς τὴν Αὐστραλιανὴν Ὀμοσπονδίαν μαζὶ μὲ τὰς νήσους Βίσαρκ καὶ Σολομῶντος, ποὺ ὑπάγονται σ' αὐτό. (Αἱ νῆσοι Βίσαρκ καὶ Σολομῶντος μέχρι τοῦ α' παγκοσμίου πολέμου (1919) ἀνήκον εἰς τὴν Γερμανίαν).

Πόλεις εἶναι. α) Τὸ Πόρτ—Μόρσεμπυ πρωτεύουσα τῆς Ν. Γουινέας. Εὐρίσκεται στὸν κόλπο Παπούα καὶ ἔχει μικρὸ λιμάνι. β) Τὸ Ραβιάουλ ἐπὶ τῆς Νέας Πομμερανίας (ἢ Νέας Βρετανίας) τῶν νήσων Βίσαρκ. γ) Ἡ Κιέτα ἐπὶ τῆς νήσου Βουγαινβίλ τῶν νήσων τοῦ Σολομῶντος μὲ λιμένα.

Ἀσκήσεις. 1) Κάνετε τὸ χάρτη τῆς Μελανησίας κλπ.

4. Νέα Ζηλανδία

Ποία εἶναι καὶ θέσις τῆς. Ἡ Νέα Ζηλανδία εἶναι διπλῆ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο νήσους τὴν Βόρειον νῆσον καὶ τὴν Νότιον νῆσον, αἱ ὁποῖαι χωρίζονται διὰ τοῦ πορθμοῦ Κούκ. Ἡ Ν. Ζηλανδία εὐρίσκεται ΝΑ. τῆς Αὐστραλίας. Ἀπέχει ἀπ' αὐτῆς περὶ τὰ 2.000 χιλίωμ.

Ἀνεκαλύφθη τὸ ἔτος 1642 ὑπὸ τοῦ Ὀλλανδοῦ θαλασσοπόρου Τάσμαν, ὅστις τὴν ὠνόμασε Ν. Ζηλανδία ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς Ὀλλανδικῆς ἐπαρχίας Ζηλανδίας. Ἀλλ' ἐλησμονήθη καὶ εὐρέθη ἔκ νέου ὑπὸ τοῦ θαλασσοπόρου Ἰακώβου Κούκ τὸ ἔτος 1769, ὅστις τὴν κατέλαβε ἐν ὀνόματι τῆς Μ. Βρετανίας.

Ἔκτασις. Ἐχει περὶ τὰς 270.000 τ. χ.

Ἔδαφος. Εἶναι νήσος ὄρεινὴ καὶ ἠφαιστειώδης. Τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς εἶναι αἱ Ἄλπεις (ῦψους 3.800 μ.). Εὐρίσκεται εἰς τὴν Ν. νῆσον, ἀλλ' ἡ ὄροσειρὰ τῆς συνεχίζει τὴν ἐπέκτασίν τῆς καὶ εἰς τὴν Βόρειον νῆσον. Πολλὰ ἠφαιστεία ἐσβεσμένα καὶ ἐνεργὰ ὑπάρχουν εἰς τὰς δύο νήσους.

Ὑδάτα. Βρέχονται ὑπὸ τοῦ Εἰθηνικοῦ ὠκεανοῦ. Λίμνας ἔχουν καθὼς καὶ ποταμοὺς, ἀλλ' ὄχι ἀξιολόγους.

Κλίμα. Ἡ Ν. Ζηλανδία εὐρίσκεται εἰς τὴν Ν. εὐκρατον ζώνην καὶ ἐν μέσῳ τοῦ ὠκεανοῦ. Δι' αὐτὸ τὸ κλίμα τῆς εἶναι εὐκρατον καὶ βροχερόν, ἀκόμη δὲ καὶ ὑγιεινόν.

Οἰκονομικὴ Γεωγραφία.

Γεωργία. Ἡ γεωργία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Ὀλίγα γεωργικὰ προϊόντα παράγει. Ὁ σίτος τῆς δὲν ἐπαρκεῖ καὶ εἰσάγει ἔκ τοῦ ἑξωτερικοῦ.

Κτηνοτροφία. Πολὺ ἔχει ἀναπτύξει ἡ Ν. Ζηλανδία τὴν κτηνοτροφίαν τῆς. Ἀποτελεῖ αὕτη τὸν σπουδαιότερον οἰκονομικὸν κλάδον τῆς. Τρέφει πολλὰ πρόβατα (περισσότερα τῶν 30.000.000), πολλὰ βόδια (ἄνω τῶν 5.000.000), περὶ τὰς 400.000 ἵππους, περὶ τὰς 500.000 χοίρους κ. ἄ.

Καὶ πρέπει νὰ σημειωθῇ ὅτι ὅλα τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ ζῶα εἰσῆχθησαν ἔξωθεν. Τὰ κυριώτερα κτηνοτροφικὰ τῆς προϊόντα, πού ἐξάγει εἶναι : Ἔρρια, κατεψυγμένα κρέατα καὶ διάφορα γαλακτικά προϊόντα.

Ὀρυκτά. Τὸ ἔδαφος τῆς ἐγκλείει καὶ πολύτιμα ὄρυκτά : γαϊάνθρακας, χρυσόν, ἄργυρον κ.ἄ.

Βιομηχανία. Πολὺ ἀνεπτύχθη ἡ βιομηχανία τῆς χάρις εἰς τοὺς ἄνθρακὰς τῆς καὶ τὰς ἀφθόους ὑδατίνες δυνάμεις τῶν ποταμῶν τῆς. Πλὴν ὅμως περιορίσθη αὕτη εἰς τὴν βιομηχανίαν τῶν κατεψυγμένων κρεάτων καὶ τῶν γαλακτικῶν προϊόντων (γάλακτος, τυριῶν, βουτύρων κλπ.).

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῆς εἶναι ἀρκετὰ καλή. Ἐχει τοιαύτην σιδηροδρομικὴν καὶ ἀεροπολικήν.

Πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 1.500.000 ἄντ. Ἐξ αὐτῶν περὶ τὰς 50.000 εἶναι ἰθαγενεῖς Μαόρι λεγόμενοι. Εἶναι οὗτοι Πολωνῆσιοι μεταναστεύσαντες πιθανῶς ἀπὸ τὰς Σαμόας νήσους ἢ ἀπὸ τὰς νήσους Τόγγα. Κατοικοῦν δὲ οὗτοι εἰς τὴν Β. νήσον. Οἱ Μαόρι εἶναι ὑψηλοὶ, ἰσχυροὶ, γενναῖοι καὶ πολεμικοὶ καὶ ἐπιδέξιοι ναυτικοί. Τὸ κύριον ἐπάγγελμά των εἶναι ἡ ἀλιεῖα καὶ ἡ γεωργία.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Ν. Ζηλανδία, ἂν καὶ κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Κούκ ἐν ὀνόματι τῆς Μ. Βρετανίας τὸ 1769, μόνις τὸ 1840 ἐκηρύχθη Βρετανικὴ ἀποικία. Ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1908 εἶναι αὐτόνομος δημοκρατία, ἀποτελοῦσα ὅμως μέλος ἰσότημον τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου τῆς Ἀγγλίας. Ἡ δημοκρατία τῆς Ν. Ζηλανδίας διοικεῖ καὶ τὰς νήσους Σαμόας ὑπὸ ἐντολὴν τοῦ Ο.Η.Ε.

Πόλεις. Κύρια πόλεις τῆς Ν. Ζηλανδίας εἶναι: 1) Ἡ Οὐέλιγκτον (150.000 κατ.), πρωτεύουσα τῆς Ν. Ζηλανδίας. 2) Ἡ Ὀκλανδ (225.000 κατ.). Πόλις κτισθεῖσα τὸ 1840. Ὁ λιμὴν τῆς εἶναι ἓνας τῶν ὠραιότερων τῆς γῆς. Εὐρίσκεται εἰς τὴν Β. νήσον καὶ εἶναι ἡ κυρία ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ν. Ζηλανδίας.

■ Ἀ σ κ ῆ σ ε ῖ ς. 1. Κάνετε τὸ χάρτη τῆς Ν. Ζηλανδίας κ.λ.π.

5. Μικρονησία

Ποία εἶναι καὶ θέσις τῆς. Ἡ Μικρονησία ἀποτελεῖται ἀπὸ πολυάριθμα συγκροτήματα νησιῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Εὐρίσκονται ἄπὸ τῆς Μελανησίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζονται δι' εὐρείας θαλάσσης. Τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ τὰ συγκροτήματα τῆς Μικρονησίας εἶναι : αἱ νῆσοι Καρολίνας, Πάλαου, Μαριάνας, Μάρσαλ καὶ Γίλβερτ.

Ἔδαφος. Αἱ περισσότεραι νῆσοι τῆς Μικρονησίας, καὶ ἰδίως αἱ μικραὶ εἶναι κοραλιογενεῖς. Τῶν μεγάλων ὅμως νήσων τῆς τὸ ἔδαφος, ἄλλων μὲν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὀμαλὰ ὑψώματα, ἄλλων δὲ ἀπὸ ὄρη ὑψηλὰ καὶ ἀπόκρημνα. Αἱ νῆσοι Μάρσαλ εἶναι χαμηλαί. Ἡ ἐπιφάνειά των μόνις παλάμας τινὰς ἢ μερικὰ μέτρα εὐρίσκεται ἄνωθεν τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης.

Βλάστησις. Ἡ βλάστησις τῆς Μικρονησίας εἶναι ἀνάλογη μετὰ τὴν τῆς Μελανησίας.

νησίας. Δάση πυκνά, θάμνοι αδιάβατοι και χόρτα ύψηλά σκεπάζουν τὸ ἔδαφος της.
Κλίμα. Ἡ Μικρονησία ἔχει τὸ αὐτὸ μὲ τὴν Μελανησίαν κλίμα ἥτοι τροπικὸν ὑγρὸν. Δὲν εἶναι ὁμως καὶ ἀνθυγιεινόν. Ἄνεμοι φουσοῦν ἰδίως ἀλλοεῖς καθὼς καὶ τυφῶνες.

Προϊόντα. Ἡ οἰκονομικὴ ζωὴ τῆς Μικρονησίας εἶναι πολὺ μικρὴ. Τὰ κυριώτερα προϊόντα της, ἐκ τῶν ὁποίων τρέφονται οἱ κάτοικοί της, εἶναι διάφοροι κόνδυλοι, οἱ καρποὶ τοῦ ἀρτοκάρπου, οἱ βανάνες. Ἀκόμη τρώγουν οἱ ἄνθρωποι ἰχθῦς, κύνας, χελώνας κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Εὐνόητον ὅτι ἡ συγκοινωνία τῆς Μικρονησίας εἶναι ἀτελής. Πολλὰ ναυάγια συμβαίνουν ἕνεκα τῶν ἰσχυρῶν ρευμάτων. Εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνα τὰ μεγάλα θαλάσσια ταξίδια μὲ τὰ εὐθραυστα πλοία τῶν ἰθαγενῶν.

Πολιτικὴ κατάστασις. Αἱ νῆσοι Καρολίνας, Μαριάναι καὶ Μάρσαλ μέχρι τοῦ ἀ' παγκοσμίου πολέμου ἦσαν Γερμανικὴ ἀποικία, ἀπὸ δὲ τοῦ ἔτους 1919 ἐτέθησαν ὑπὸ Ἰαπωνικὴν ἐντολήν.

Αἱ νῆσοι Γίλβετ εἶναι Ἀγγλικὴ ἀποικία μὲ ἔδραν τὴν νῆσον Ταράβαν.

Ἐκ τῶν Μαριανῶν ἡ μεγαλύτερα Ἰουάμ ἀνήκει εἰς τὰς Ἑνωμένους Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

Κάτοικοι. Οἱ Μικρονήσιοι ἀνέρχονται σήμερον εἰς 100.000 περίπου· διαρκῶς δὲ καὶ ὀλιγοστεύουν ἕνεκα τῶν νόσων καὶ ἄλλων λόγων. Εἶναι πῶ ἀνοικτόχρωμοι τῶν Μελανησίων (μελαχροῖνοι) καὶ φαίνονται συγγενεύτεροι μᾶλλον πρὸς τοὺς Μαλαίους καὶ Πολυνησίους, παρὰ πρὸς τοὺς Μελανησίους (τοὺς Παπούας).

Εἶναι γεωργοί, ἀλιεῖς καὶ εἰσάγειται θαλασσοπόροι. Κατασκευάζουν ὑφάσματα δι' ἐνδύματα ἀπὸ ἴστωδες τῆς βανανάας, τὰς δὲ οἰκίας κτίζουν ἐπάνω εἰς πασσάλους ἢ εἰς βράχους. Ὁ στιγματισμὸς τοῦ σώματός των χρησιμεύει ὡς διακριτικὸν τῆς οἰκογενείας των καὶ τῆς κοινωνικῆς τάξεώς των.

Πόλεις εἶναι : Ἡ Μανδαλί ἐπὶ τῆς νήσου Καρόρ τῆς ὀμάδος Πάλαου. Ἡ Γιαλοῦτ, κύριος λιμὴν τῶν νήσων Μάρσαλ καὶ ἔδρα τῶν ἐμπορικῶν οἰκῶν. Ἡ Ταράβα ἔδρα τῆς διοικήσεως τῶν νήσων Γίλβετ. Ἡ Ἀγγάνια ἐπὶ τῆς νήσου Τοῦάμ τῆς μεγαλύτερας νήσου τῶν Μαριανῶν καὶ ὅλης τῆς Μικρονησίας. Ἡ νῆσος αὕτη ἀνήκει εἰς τὰς Ἑνωμένους Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἔχει δὲ ἰσχυρὸν πολεμικὸν λιμμένα.

Ἀσκήσεις. 1) Κάνετε τὸ χάριτ τῆς Μικρονησίας κλπ.

6. Πολυνησία

Ποία εἶναι καὶ θέσις τῆς. Πολυνησία ὀνομάζεται τὸ σύνολον πολυαριθμῶν νήσων διεσπαρμένων ἐπὶ τεραστίας ἐκτάσεως τοῦ Εἰρηνικοῦ, Α. τῆς Μελανησίας καὶ Μικρονησίας. Αἱ κυριώτεροι ὀμάδες τῶν νήσων τῆς Πολυνησίας εἶναι : α) Αἱ Χαβάι, β) αἱ Σαμόαι, γ) αἱ νῆσοι Τόγγα καὶ δ) αἱ νῆσοι τῆς Ἑταιρείας ἢ Ταϊτῆς.

Ἔκτασις. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν νήσων τῆς Πολυνησίας ἀνέρχεται εἰς 350.000 καὶ πλέον τ. χιλίωμ.

Ἔδαφος. Ἄλλαι ἐκ τῶν νήσων εἶναι ἠφαιστειογενεῖς καὶ ὄρειναι, ἄλλαι δὲ κοραλλιογενεῖς καὶ χθαμαλαί. Γενικῶς δὲ τὸ ἔδαφος τῆς Πολυνησίας εἶναι ἠφαιστειῶδες. Πολλὰ ἠφαιστεια ὑπάρχουν εἰς αὐτὴν ἐσβεσμένα καὶ ἐνεργά. Δὲν λείπουν δὲ καὶ ὑποθαλάσσιοι ἐκρήξεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἐνίοτε σχηματίζονται καὶ νεαὶ νῆσοι. Μερικαὶ ἀπὸ τὰς ομάδας τῶν νησιῶν περιβάλλονται ἀπὸ πολυαριθμοῦ σκοπέλους καὶ ὑφάλους καὶ ὁ κίνδυνος εἰς τὴν ναυτιλίαν ἐξ αὐτῶν εἶναι μέγας.

Ὑδατα. Λίμνας καὶ ποταμοὺς δὲν ἔχουν ἀξιολόγους.

Κλίμα. Εἶναι τοῦτο θερμὸν καὶ ὑγρὸν. Βροχὲς πέφτουν πολλῆς (γιατί.)

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς εἶναι: Καρποί, κοκκοφοινίκων, βανάνες, ἀνανάδες, καφές, καουτσούκ κ. ἄ. Εἰς τὰς Χαβαΐ δὲ καλλιιεργεῖται καὶ τὸ σακχαροκάλαμο μὲ τὴν ὄρυζα. Στὴν Ν.Α. Πολυνησία καλλιιεργεῖται πολὺ ἡ πορτοκαλλέα, ἡ ροδοκινέα, ἡ ἄμπελος, τὰ γεώμηλα καὶ τὰ λαχανικά.

Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Πολυνησίας ἀνέρχεται εἰς 550.000 κατ. περίπου. Ἐκ τούτων 400.000 κατοικοῦν εἰς τὰς νήσους Χαβαΐ, οἱ δὲ ὑπόλοιποι 150.000 εἶναι ὁ πληθυσμὸς ἄλλων τῶν ἄλλων νήσων τῆς Πολυνησίας. Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Πολυνησίας μόλις ἀνέρχονται εἰς 150.000 εἶναι συγγενεῖς τῶν Μαλαισίων, μὲ ὄραϊα σώματα καὶ χρῶμα ἀνοιχτὸ (μελαχροινά). Ἄλλὰ καὶ Ἴνδοι καὶ Κινέζοι καὶ Ἰάπωνες ἔχουν μεταναστεύσει εἰς τὴν Πολυνησίαν καὶ ἰδίως εἰς τὰς νήσους Χαβαΐ, Σαμόας καὶ Φίτζι ὡς ἐργάται εἰς τὰς φυτείας. Οἱ ἰθαγενεῖς ζοῦν σχεδὸν ζωὴν πρωτόγονη. Θρησκεία τῶν εἶναι ἡ ἡλιολατρεία καὶ ἡ φυσιολατρεία.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τὸ μοναδικὸν βασίλειον ἐν τῷ Εἰρηρικῷ ὠκεανῷ ἀποτελοῦν αἱ νῆσοι Τόγγα, πὸ ὁποῖον σήμερον εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ τὸν Οἰκονομικὸν ἔλεγχον τῆς Ἀγγλίας. Ὅλοι αἱ ἄλλαι νῆσοι τῆς Πολυνησίας εἶναι κτήσεις καὶ ἀποικίαι τῆς Μ. Βρετανίας, τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Γαλλίας.

Ἰδιαιτέρως θὰ ἐξετάσωμεν τὰς κατωτέρω νήσους τῆς Πολυνησίας.

1) Νῆσοι Χαβαΐ.

Εὐρίσκονται εἰς τὸ μέσον σχεδὸν τοῦ Β. Εἰρηρικοῦ, μακρὰν τῶν ἡπείρων καὶ τῶν ἄλλων νήσων τῆς Πολυνησίας. Ἐξ αὐτῶν αἱ μεγαλύτεραι εἶναι 8, μεγίστη δὲ ἡ Χαβάη, ἡ ὁποία ἔχει σπουδαῖον λιμένα λεγόμενον Χίλο. Τὸ ἔδαφος τῶν Χαβαΐ εἶναι ὄρεινὸν καὶ ἠφαιστειῶδες. Ἐπὶ τῆς Χαβάης ὑπάρχει τὸ μεγαλύτερον ἐνεργὸν ἠφαιστειον τῆς γῆς Μάουνα Λάο (Μέγα ὄρος).

Εὐρίσκονται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην πλησίον τοῦ Β. τροπικοῦ, ἔχουν δι' αὐτὸ κλίμα μετρίως θερμὸν (υποτροπικόν), πολὺ εὐχάριστον καὶ ὑγιεινόν. Βροχὲς πέφτουν ἀφθονώτατες καὶ βλάστησιν ἔχουν πολλήν. Τὸ ὕψος τῶν βροχῶν τὸν φθάνει τὰ 12 1/2 μέτρα, πού εἶναι τὸ μέγιστον ὕψος βροχῆς τῆς γῆς. Δόγω τῆς θέσεώς των ἀποτελοῦν σπουδαῖον κόμβον συγκοινωνίας μεταξὺ Ἀμερικῆς, Ἀσίας, Ν. Ζηλανδίας καὶ Αὐστραλίας. Σήμερον εἶναι αὐτόνομοι ὑπὸ διοικητὴν διοριζόμενον ὑπὸ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῶν εἶναι ἡ Χονολουλού ἐπὶ τῆς νήσου Ὅαχου. Εἶναι πόλις λοφώδης, κηπούπολις, μὲ ὄψιν Ἀμερικανικὴν. Ἐχει ἐξευρωπαϊσμέ-

νον λιμένα εὐρύχωρον, πλησίον δὲ τὸν πῖδ εὐρύχωρον πολεμικὸν λιμένα, Περλ-Χάρμπορ, ὅστις εἶναι βᾶσις τοῦ Ἄμερ. στόλου.

2) Νῆσοι Σαμόαι.

Αἱ Σαμόαι κείνται σχεδὸν εἰς τὸ μέσον τῆς Πολυνησίας.

Εἶναι νῆσοι ἠφαιστειογενεῖς καὶ ἐξόχου φυσικῆς ὠραιότητος. Ἀποτελοῦνται ἀπὸ 3 μεγάλας καὶ πολλὰς ἄλλας μικροτέρας νήσους.

Κάτοικοι. Οἱ Ἴθαγενεῖς Σαμοῶται εἶναι ὁ καθαρότερος τύπος τῶν Μελανησίων καὶ ὁ εὐγενέστερος.

Πολιτισμὸν ἔχουν πολὺ ἀνώτερον ἀπὸ τοὺς Μελανησίους. Δὲν γνωρίζουν γραφῆν, ἀλλὰ τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἱστορίαν τῆς Πατριδος των γνωρίζουν ἄριστα. Αὕτη μεταβιβάζεται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν διὰ τῆς παραδόσεως ὑπὸ τῶν γυναικῶν, πού τὴν κατέχουν ἄριστα.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τὸ Α. τμήμα τῶν Σαμοῶν ἀνήκει εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, τὸ δὲ Δ. εἰς τὴν Νεοζηλανδίαν.

Πόλεις. Ἡ Ἄπία, πρωτ. τοῦ Δ. τμήματος ἐπὶ τῆς νήσου Τουτουίλα, ὅπου ὑπάρχει λιμὴν ἀνθρακείσεως τῶν πλοίων.

3) Νῆσοι Τόγγα.

Ἡ συστάς τῶν νήσων Τόγγα περιλαμβάνει περὶ τὰς 150 νήσους μικρὰς καὶ μεγάλας. Εὐρίσκονται Ν. τῶν Σαμοῶν νήσων καὶ εἶναι ἠφαιστειογενεῖς καὶ κοραλλιογενεῖς. Ἐπὶ τῆς νήσου Τογγαταβίου ὑπάρχει ἡ μικρὰ πόλις Νουκουλόφα πρωτεύουσα τοῦ ἀνεξαρτήτου βασιλείου Τόγγα, τὸ ὅποιον εὐρίσκεται ὑπὸ Ἀγγλικὴν προστασίαν.

4) Νῆσοι τῆς Ἑταιρείας (ἢ Ταΐτης).

Αὗται εὐρίσκονται πρὸς Α. τῶν Σαμοῶν καὶ ἀποτελοῦν τὴν κλεῖδα τοῦ Ν. Ἀτλαντικοῦ. Εἶναι δι' αὐτὸ μεγάλη ἡ πολιτικὴ των σημασία. Ὅλοι εἶναι ἠφαιστειογενεῖς.

Ἡ μεγίστη τῶν νήσων τούτων εἶναι ἡ Ταΐτη, ἡ ὅποια ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγάλων νήσων κυκλωτερῶν, πού συνδέονται διὰ λαιμοῦ. Εἶναι νῆσος μὲ θαυμάσιον κλίμα καὶ θαυμασίας καλλονάς.

Ἀσκήσεις. 1) Κάνετε τὸ χάρτη τῆς Πολυνησίας κ. λ.

Ἀσκήσεις γενικαὶ τῆς Ὠκεανίας

1) Κάνετε τὸ χάρτη τῆς Ὠκεανίας.

2) Ἀπὸ τί ἀποτελεῖται ἡ Ὠκεανία;

3) Ἀπὸ τί ἀποτελεῖται ἡ Μελανησία;

4) Ἀπὸ τί ἀποτελεῖται ἡ Πολυνησία;

Π Ι Ν Α Ε
Τῶν χωρῶν τῆς Αὐστραλίας καὶ Ὠκεανίας

α/α	Κράτη	Ἐκτασις τ. χιλ.	Πληθυσμὸς
1)	Αὐστραλία	7.700.000	7.500.000
2)	Τασμανία	68.000	250.000
3)	Νέα Ζηλανδία	268.000	1.950.000
4)	Μελανησία	1.000.000	1.250.000
5)	Μικρονησία	3.400	100.000
6)	Πολυνησία	30.000	420.000

Π Ι Ν Α Ε
Τῶν χωρῶν καὶ μεγαλυτέρων πόλεων
μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ των

α/α	Κράτη	Πρωτεύουσα καὶ πόλεις	Πληθυσμὸς
1)	Αὐστραλία	Σίδνεϋ Μελβούρνη Ἄδελαιῆς	1.500.000 1.300.000 300.000
2)	Τασμανία	Χόβαρτ	60.000
3)	Νέα Ζηλανδία	Ὠκλανδ	220.000
4)	Μελανησία	Νουμέα	20.000
5)	Μικρονησία	—	—
6)	Πολυνησία	Χονολουλού	100.000

Εἰς τὴν Βόρειον : τῆς Ἀλάσκας ΒΔ, τοῦ Λαβραδῶρ ΒΑ, τῆς Καλιφορνίας πρὸς Δ. καὶ τῆς Φλωρίδος πρὸς Ν.

Εἰς τὴν Μέσην : τῆς Ἰουκατάνης. Καὶ εἰς τὴν

Νότιον : ἢ τῆς Παταγωνίας.

Ἀκρωτήρια ἔχει : Τὸ Χόρν, τοῦ Ἁγίου Ρόκου, τοῦ Ἁγίου Λουκᾶ καὶ τὸ Βαράβ.

γ) **Ἴσθμοί :** Ὀλόκληρος ἡ Μέση Ἀμερικὴ ἀποτελεῖ μέγαν Ἴσθμόν. (Τί ἐνώνει ; τί χωρίζει ;).

δ) **Νῆσοι :** Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας νήσους· τὴν Γροιλανδίαν, τὴν μεγίστην τῆς γῆς· τὴν Βαφεΐνιον, τὴ Νέα Γῆ, τὰς Ἀντίλλας (ἢ Δυτικὰς Ἰνδίας), τὴν Κούβαν, τὴν Αἰτήν, τὴν Γῆν τοῦ Πυρὸς κ. ἄ.

Ὑδατα :

α) **Θάλασσα.** Βρέχεται ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς : Ἀτλαντικὸν πρὸς Α., Εἰρηρικὸν πρὸς Δ. καὶ Β. Παγωμένον πρὸς Β. Οὗτοι σχηματίζουν : α) τὰς θαλάσσας Μπάφιν, Καραβαϊκὴν καὶ Βερίγγειον. β) τοὺς κόλπους : τοῦ Οὐδσωνος, τοῦ Μεξικοῦ, τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου καὶ τῆς Καλιφορνίας. γ) τοὺς πορθμούς : Βερίγγειον, Ντάβιν καὶ Μαγελάνου (βλέποντες στὸ χάρτη λέγετε γιὰ τὸν καθένα ποίας θαλάσσης ἐνώνει καὶ ποίας ξηρὰς χωρίζει).

δ) **Διώρυγα** ἔχει τὴν τοῦ Παναμᾶ, διὰ τῆς ὁποίας τὰ πλοῖα μεταβαίνουν ἀπ' τὸν Ἀτλαντικὸν στὸν Εἰρηρικὸν καὶ ἀντιθέτως.

ε) **Λίμνες** ἔχει πολλὰς, Αἰ σπουδαιότεραι εἶναι : στὴ Β. Ἀμερικῇ ἢ Ἄνω, ἡ Μίτσιγγαν, ἡ Γιούρων, ἡ Ἡρην, ἡ Ὀντάριο, ἡ Βίνιπεγκ, ἡ Δούλων καὶ ἡ Ἄρκτων. Στὴ Ν. δὲ ἡ Τιτικάτα.

στ) **Ποταμοί.** Αἱ διαρκῶς χιονισμένα ὑψηλαὶ δυτικαὶ ὄρησιν τῆς Ἀμερικῆς καὶ αἱ πολλαὶ βροχαὶ τῆς τροφοδοτοῦν μὲ ἀφθονο νερὸ τοὺς πολλοὺς καὶ μεγάλους ποταμούς τῆς. Οἱ κυριώτεροι ἐξ αὐτῶν εἶναι οἱ ἑξῆς :

Στὴ Βόρειο. 1) Ὁ Μισσισιπῆς, 2) ὁ Ρίο Γκράντε (=Ποταμὸς Μέγας), 3) ὁ Κολοράδος, 4) ὁ Νέλσον, 5) ὁ Μακένζης καὶ 6) ὁ Ἅγιος Λαυρέντιος. Ὅλοι πηγάζουν ἀπὸ τὰ Βραχώδη ὄρη, ἐκτὸς τοῦ τελευταίου, ὅστις ἔχει τὰς πηγὰς του εἰς τὴν περιόχην τῶν λιμνῶν. (Βλέπετε στὸ χάρτη τοῦ ἐκβάλλον οὔτοι).

Ὁ Μισσισιπῆς ἔχει μῆκος 7.600 χιλ. καὶ εἶναι στὸ μῆκος ὁ πρῶτος ποταμὸς τῆς γῆς.

Στὴ Νότιο. 1) Ὁ Ἀμαζόνιος· πρῶτος τῆς γῆς στὰ ὕδατα, πηγάζων ἀπὸ τὰ Ἄνδεις, 2) ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος, 3) ὁ Παράνας καὶ 4) ὁ Παραγουάης πηγάζοντες ἀπὸ τὰ Βραζιλιανὰ ὄρη. Οἱ δύο τελευταῖοι ἐνούμενοι κάνουν τὸν μέγα ποταμὸν Λαπλάτα. (Λέγετε ἀπ' τὸ χάρτη τοῦ ἐκβάλλον οὔτοι ;).

Κλίμα. Ἡ Ἀμερικὴ, ὡς εἶπομεν, ἐκτείνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ἐπὶ ὅλων τῶν ζωνῶν τῆς γῆς. Εὐνόητον λοιπὸν ὅτι τὸ κλίμα τῆς ποικίλλει ἀναλόγως τῆς ζώνης, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκάστη χώρα εὐρίσκεται. Τοιουτοτρόπως : α) αἱ νῆσοι τοῦ Β. Π. ὠκεανοῦ, ἡ Χερσόνησος Ἀλάσκα καὶ τὰ βορειότερα μέρη τοῦ Καναδᾶ ἔχουν κλίμα ψυχρότατον καὶ χιόνια πέφτουν σ' αὐτὰ ἀφθονα. β) Τὰ νότια τοῦ Καναδᾶ,

αί Ἠνωμένα Πολιτεῖαι καὶ τὰ Βόρεια τοῦ Μεξικοῦ ἔχουν κλίμα εὐκρατον καὶ ὑγιεινὸν μὲ πολὺ ψῦχος πολλάκις τὸ χειμῶνα, θερμὸν θέρος καὶ πολλὰς βροχὰς. Τὰ νότια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἰδίως τῆς Χερσονήσου Φλωρίδος ἔχουν τὸ πιὸ γλυκὸ, ξηρὸ καὶ ὑγιεινὸ κλίμα· διότι πλησιάζουν πρὸς τὴν θερμὴν ζώνην καὶ διότι πολὺ τὸ γλυκαίνει τὸ θερμὸν ῥεῦμα τοῦ Κόλπου (τοῦ Μεξικοῦ).

γ) Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ καὶ τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς Νοτίου κεῖνται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην καὶ ἔχουν κλίμα θερμώτατον μὲ πολλὰς βροχὰς εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ τὰ βόρεια τῆς νοτίου, ὀλίγας δὲ εἰς τὰ νότια αὐτῆς (τὴν Βραζιλίαν), ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι στεππῶδες.

δ) Εἰς τὰ Νότια τῆς Ν. Ἀμερικῆς (εἰς τὰς χώρας Ἀργεντινὴν, Χιλήν κλπ.), ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὴν Ν. εὐκρατον ζώνην, τὸ κλίμα εἶναι εὐκρατον.

ε) Εὐνόητον εἶναι ὅτι τὸ κλίμα τῶν ὀρεινῶν ὄγκων εἰς ὅλας τὰς ζώνας διαφέρει ἀπὸ τὸ κλίμα τῶν πεδινῶν ἔδαφῶν τούτων· εἶναι ψυχρόν.

στ) Ἀλλὰ καὶ τὰ θαλάσσια ρεύματα (θερμὰ καὶ ψυχρὰ) καὶ οἱ ἄνεμοὶ τῆς πολὺ ἐπιδρῶν εἰς τὸ κλίμα τῶν χωρῶν τῆς.

Βλάστησις. Ἡ βλάστησις τῆς Ἀμερικῆς διακρίνεται: α) εἰς βλάστησιν τῆς Τούνδρας (λειχήνες, βρύα, νανώδεις ἴτεαι καὶ ἄλλοι νανώδεις θάμνοι), β) εἰς βλάστησιν τῶν εὐκράτων ζωνῶν (πεῦκα, ἔλατα, κέδρα, δοῦς, κ. ἄ. μεγάλα δένδρα), γ) εἰς βλάστησιν τῆς θερμῆς ἢ τροπικῆς ζώνης, ποὺ περιλαμβάνει τὴν Κ. Ἀμερικὴν καὶ τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς Ν. πρὸς Β. αὐτῆς. Στὴν περιοχὴ τούτων λέφτουν ἄφθονες βροχὰς καὶ ἐπικρατεῖ τὸ τροπικὸν ὑγρὸν δάσος· ὑπάρχουν σ' αὐτὴ δάση ἀπέριστα, ἀδιάβατα, παρθένα (Ζουγκλες).

Ζῷα. Στὴ Πολικὴ ζώνη (περιοχὴ τῆς Τούνδρας) ζῶσι: ἡ πολικὴ ἄρκτος, ἡ πολικὴ ἀλώπηξ, ὁ πολικὸς λαγός, ὁ τάρανδος, ὁ Λέμος κ.ἄ. Στὰς εὐκράτους καὶ τροπικὰς ζῶσι σχεδὸν τὰ αὐτὰ ζῷα: Ἡ πούμα (Ἀμερικανικὸς λέων), ὁ ἰαγουάρας (Ἀμερικανικὴ τίγρις), ἡ ἔλαφος, ὁ βίσσων, ἡ αἰγαγρος, τὸ ἄγριον πρόβατον, ὁ βόας, ὁ κροταλιάς, ὁ κροκόδειλος, ὁ κόνδωρ, ἡ στρουθοκάμηλος κ.ἄ.

Προϊόντα. Στὴν παραγωγὴ, ἡ Ἀμερικὴ υπερβαίνει ὅλας τὰς χώρας. Ἔρχεται πρώτη στὴ γεωργία, στὴν κτηνοτροφία, στὴν βιομηχανία (διὰ τὴν):

Παράγει δὲ προϊόντα:

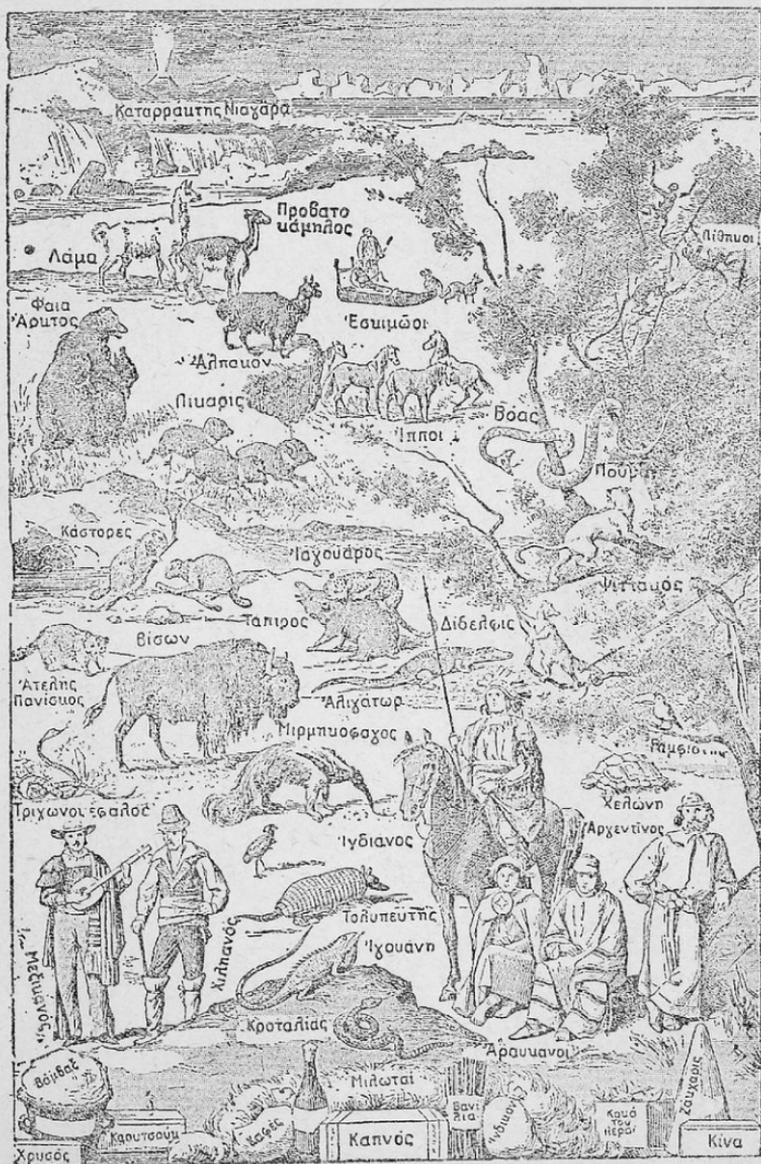
α) Γ ε ω ρ γ ι κ á. Σίτον, κριθήν, ἀραβόσιτον, ὄσπρια, ρύζι, βαμβάκι, πατάτες, καπνόν, ζάχαρον, κ. ἄ. Αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι, ὁ Καναδάς, ἡ Βραζιλία καὶ ἡ Ἀργεντινὴ εἶναι μεγάλοι σιτοβολῶνες.

β) Δ ε ν δ ρ ο κ ο μ ι κ á. Καφέ, μήλα, πορτοκάλια, ἀχλάδια, μπανάνες κ.ἄ. ὀπωρικά.

γ) Δ α σ ι κ á. Ξυλείαν ποικίλην καὶ πολύτιμον, καουτσούκ, πολτὸν ξύλων διὰ τὴν χαρτοποιάν, κ.ἄ.

δ) Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ι κ á. Κρέατα, γάλα, τυριά, βούτυρα, δέρματα, μαλλιά. Τρέφει μεγάλες ἀγέλες βοῶν, ἵππων, χοίρων καὶ πολυάριθμα ποίμνια προβάτων.

ε) Ὁ ρ υ κ á. Χρυσόν, ἄργυρον, σίδηρον, χαλκόν, γαιάνθρακας, νικέλιον, πετρέλαιον κ.ἄ. Ἔρχεται πρώτη στὴν παραγωγὴ τῶν πετρελαίων καὶ τῶν γαιάνθρακων.

Ζώα, προϊόντα και κάτοικοι της 'Αμερικής

ε) Ἀλιευτικά. Πολὺ ἔχει ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν ἀλιείαν· ἀλιεύονται φάλαινες, τόνοι, παλαμίδες, ρέγγες, σαρδέλλες, σκομπριά, κ.ἄ.

στ) Βιομηχανικά. Ἡ βιομηχανία στὴν Ἀμερική (ιδίως στὶς Ἠνωμένες Πολιτεῖες) ἔχει τόσον ἀναπτυχθῆ, ποῦ προκαλεῖ τὸν θαυμασμὸν τοῦ κόσμου. Πλείστα ἐργοστάσια ἔχουν ἰδρυθῆ καὶ ἐργάζονται γιὰ κάθε εἶδος βιομηχανίας.

Συγκοινωνία. Πολὺ ἀνεπτυγμένην ἔχει ἡ Ἀμερική τὴν συγκοινωνίαν. Ἔχει μέγα καὶ πυκνὸν σιδηροδρομικὸν δίκτυον καθὼς καὶ ὄδικόν. Πλείστα ἐπιβατικά καὶ φορητὰ πλοῖα καὶ σπουδαίαν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν. Καὶ ποταμπολοῖαν ἔχει σπουδαίαν ἡ Ἀμερική.

(Λέγετε ἀπ' τὸ χάρτη: α) τίς κυριώτερες σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, β) τοὺς μεγάλους πλωτοὺς ποταμούς, γ) τοὺς μεγαλύτερους λιμένας τῆς).

Κάτοικοι, γλώσσα, θρησκεία. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 330.000.000 κατοίκους. Ἐξ αὐτῶν: α) τὰ 270.000.000 εἶναι λευκοὶ ἄποικοι μετανάσται ἐκ τῶν ἄλλων ἠπείρων, ιδίως τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας.

Ἐρυθρόδερμος τῆς Ἀμερικῆς

β) 20.000.000 Ἐρυθρόδερμοι (Ἰθαγενεῖς) καὶ γ) 30.000.000 μαῦροι. Οὗτοι εἶναι Νέγροι μεταφερθέντες κυρίως ἐξ Ἀφρικῆς, ἵνα χρησιμοποιηθοῦν ὡς ἐργάται στὶς διάφορες ἐργασίας.

Γλώσσα. Στὴν Ἀμερική ὁμιλοῦνται πολλὰ γλώσσα. Ἡ ἐπίσημος ὁμοῦ γλώσσα εἶναι ἡ Ἀγγλικὴ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, ἡ Ἰσπανικὴ δὲ καὶ ἡ Πορτογαλικὴ εἰς τὴν Μέσην καὶ Νότιον.

Θρησκεία. Στὴν Ἀμερική ὑπάρχει πλήρης ἀνεξίθρησκεία. Συναντᾷ λοιπὸν κανεὶς εἰς αὐτὴν διάφορους θρησκείας, ἀλλ' ἡ ἐπίσημος θρησκεία εἶναι ὁ Χριστιανισμὸς.

Πολιτισμός. Στὸν πολιτισμὸν οἱ Ἀμερικανοὶ ἔρχονται μεταξὺ τῶν πρώτων πολιτισμένων λαῶν τῆς γῆς, ἂν καὶ εἶναι νέος λαός, χωρὶς ἀρχαίαν ἱστορίαν καὶ ἀρχαῖον πολιτισμὸν. Στὶς τέχνες, στὶς ἐπιστῆμες, εἰς ὅλα σχεδὸν προπορεύονται ἀπὸ τοὺς ἄλλους λαούς.

Πολιτικὴ κατάστασις. Πολιτικῶς ἡ Ἀμερική εἶναι διηρημένη εἰς διάφορα κράτη ἀνεξάρτητα μὲ πολιτεῦμα δημοκρατίαν προεδρευομένην. Μόνον ἡ χώρα Γουιάνα τῆς Ν. Ἀμερικῆς εἶναι κτῆσις τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν Ἀγγλίας, Πορτογαλίας καὶ Γαλλίας.

Τὸ παράδειγμα τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν λαῶν τῆς Ἀμερικῆς, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ 3 αἰῶνας ἦσαν ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς Ἀγγλίας, Ἰσπανίας, Γαλλίας καὶ Πορτογαλίας, ἔδωσαν αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, πρώται ἐπαναστατήσασα κατὰ τῆς Ἀγγλίας τὸ ἔτος 1782, τὴν ὁποίαν ἐνίκησαν.

Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀμερικῆς. Φυσικῶς ἡ Ἀμερική διαιρεῖται εἰς 3 μέρη: Βόρειον, Μέσην ἢ Κεντρικὴν καὶ Νότιον.

Ἀσκήσεις 1. Κάνετε τὸ γεωγραφικὸν χάρτη τῆς Ἀμερικῆς.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Γενική εξέταση

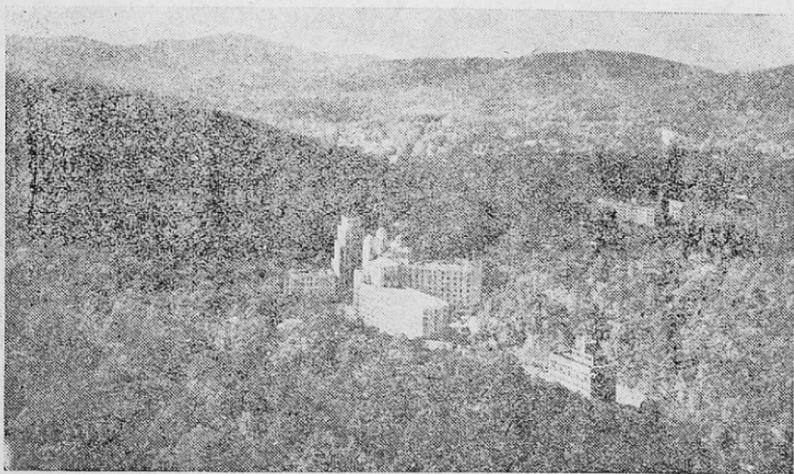
Ἐπάνω στὸ γεωφυσικὸ χάρτη τῆς Ἀμερικῆς γίνεται γενικὴ εξέταση τῆς Β. Ἀμερικῆς.

1) Γιά τὴ θέση της καὶ τὰ ὄρια 2) Γιά τὴν ἔκτασίν της, τὴν ὁποίαν εὐρίσκουμεν συγκρίνοντες πρὸς γνωστήν. 3) Γιά τὸ ἔδαφός της (ὄρη, πεδιάδες, χερσόνησοι, ἀκρωτήρια, νῆσοι). 4) Γιά τὰ ὕδατα (ὠκεανούς, θαλάσσας, κόλπους, πορθμούς, λίμνας, ποταμούς). 5) Γιά τὸ κλίμα της. 6) Γιά τὴ βλάστηση καὶ τὰ ζῶα. 7) Γιά τὰ προϊόντα. 8) Γιά τὴ συγκοινωνία της. (λιμένες) 9) Γιά τοὺς κατοίκους της καὶ τὸν πολιτισμὸν (ἴδιον γνωστόν). 10) Γιά τὰ κράτη τῆς Β. Ἀμερικῆς, τὰ ὁποία εἶναι :

α) Ὁ Καναδᾶς β) Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι μετὰ τῆς Ἀλάσκας καὶ γ) ἡ νῆσος Γροιλανδία.

2. Ὁ Καναδᾶς

Θέσις του καὶ ὄρια. Ὁ Καναδᾶς κατέχει τὰ βορειότερα μέρη τῆς Β. Ἀμερικῆς, ἐκτὸς τῆς χερσονήσου Ἀλάσκας, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὰς Ἠνωμ. Πολιτεῖας. Στὸν Καναδᾶ ἀνήκουν καὶ αἱ νῆσοι τῆς Ἀμερικῆς, ποὺ εὐρίσκονται εἰς τὸν

Βραχώδη ὄρη Β. Ἀμερικῆς

Β. Π. ὠκεανόν, ἐκτὸς τῆς μεγάλης νήσου Γροιλανδίας, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν.

Ὅριά του. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασίς. Ἐκτασίον ἔχει περὶ τὰ 9,500,000 τ. χιλίωμ.

Κ. Κωνσταντᾶ, Γεωγραφία τῶν Ἠπειρῶν

10

Ήδαφος. Τὸ δυτικὸν τοῦ Καναδᾶ ἕδαφος εἶναι ὄρεινόν. Ὑψοῦνται σ' αὐτὸ αἱ δύο παράλληλοι ὄροσειραί, ἡ τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ ἡ τῶν Βραχωδῶν ὄρεων. Ὀλόκληρος ἡ πρὸ τῶν Βραχωδῶν ἄλλη χώρα μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πεδινή.

Πρὸς ΒΑ. ὑπάρχουν καὶ τὰ χαμηλὰ ὄρη τῆς χειρσονήσου Λαβραδῶρ.

Υδατα.

α) Θάλασσα καὶ κόλποι. (Λέγετέ τα ἄπ' τὸ χάριτι).

β) Λίμνας ἔχει. Τὴν Ἄρκτων, τῶν Δούλων, τὴν Βίνιπεγκ, τὴν Ἄνω καὶ τὰ βόρεια ἡμίση τῶν λιμνῶν Γιούρων, Ἡρῆς καὶ Ὀντάριο.

γ) Ποταμοὺς ἔχει. Τὸν Μακένζην καὶ τὸν Νέλσωνα, οἱ ὅποιοι πηγάζουν ἀπὸ τὰ Βραχωδῆ ὄρη καὶ ἐκβάλλουν ὁ μὲν α' εἰς τὸν Β. Π. Ὀκεανόν, ὁ δὲ β' εἰς τὸν κόλπον τοῦ Οὐδσωνος. Ἔχει καὶ τὸν Ἅγιον Λαυρέντιον, ὅστις λαμβάνει τὰ ὕδατα ἀπὸ τὰς λίμνας Ἄνω, Μίτσιγγαν, Γιούρων καὶ Ὀντάριο, αἱ ὅποια ὄλαι συγκοινωνοῦν μεταξύ των, λόγῳ τῆς κλιμακωτῆς κλίσεως τοῦ ἐδάφους πρὸς ΝΑ.

Κλίμα. Τὰ Βόρεια μέρη τοῦ Καναδᾶ ἔχουν κλίμα ψυχρότατον ἐπὶ 8 μῆνας τὰ ὕδατα εἶναι παγωμένα ἢ χώρα εἶναι ἄγονη καὶ ἀκατοίκητη.

Στὰ Ν. μέρη του πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τὸ κλίμα ὀλονὲν γίνεται εὐκρατον μὲ ψυχρὸν χειμῶνα, θερμὸν θέρος καὶ ἄφθονες βροχές. Στὰ Α. καὶ Δ. ὅμως παράλι τὸ κλίμα γίνεται ἠπιώτερον χάρις εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν θερμῶν ρευμάτων (ποῖον ;).

Βλάστησις. Στὰ Β. μέρη του ἐπικρατεῖ ἡ βλάστησις τῆς Τούνδρας. Ἡ κεντρικὴ του ζώνη σκεπάζεται ἀπὸ ἀπέραντα δάση κωνοφόρων καὶ πλατυφύλλων δένδρων. Στὰ Νοτιώτερα μέρη του βλαστάνουν ἄφθονα χόρτα καὶ ἀποτελοῦν ἑξαιρέτους λειμῶνας ἢ εὐφρωτάτας γεωργικὰς ἐκτάσεις.

Ζῶα. Στὴ ζώνη τῆς Τούνδρας ζῶσιν ὁ Τάρανδος, ἡ πολικὴ ἄρκτος, ὁ σκίουρος, ἡ ἀλώπηξ.

Στὸν Καναδᾶ ζῆ καὶ ὁ βίσων, ὅστις προστατεύεται διὰ νόμον, διότι κινδυνεύει νὰ ἐκλείψῃ.

Προϊόντα. Τὰ Ν. μέρη τοῦ Καναδᾶ, ὡς εἴπομεν, ἀποτελοῦν ἑξαιρέτους γεωργικὰς ἐκτάσεις καὶ ἑξαίρετα λειβάδια. Δι' αὐτὸ ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶναι αἱ κυριώτεραι πηγαὶ πλοῦτου τοῦ Καναδᾶ.

Προϊόντα παράγει ὁ Καναδᾶς τὰ ἑξῆς :

α) Γεωργικά. Σίτον, ἀραβόσιτον, κριθήν, βρώμην, φρούτα (κυρίως μῆλα), λαχανικά κ. ἄ. Εἶναι ὁ Καναδᾶς σπυδαῖος σιτοβολῶν τοῦ κόσμου.

β) Δασικά. Ξυλεία καὶ πολτὸν ξύλου γιὰ χαρτοποιία. Εἶναι ὁ Καναδᾶς μία ἀπὸ τὰς πρώτας δασικὰς χώρας τοῦ κόσμου.

γ) Ὄρυκτά. Χρυσόν, ἄργυρον, σίδηρον, χαλκόν, μόλυβδον, νικέλλιον, ψευδάργυρον, γαιάνθρακας, πετρέλαιον. Ὅθεν μέγας εἶναι καὶ ὁ ὄρυκτός του πλοῦτος.

δ) Κτηνοτροφικά. Γάλα, τυριὰ, βούτυρα, κρέατα, δέρματα, μαλλιὰ. Στὰ ἑξαίρετα λειβάδια του τρέφει ἑκατομμύρια βοῶν καὶ προβάτων.

ε) Ἀλιεῖα καὶ κυνήγιον. Καὶ τὰ δυὸ γίνονται στὸν Καναδᾶ μὲ

σύστημα και νόμους. Ἐφθονα ψάρια ἀλιεύονται ἰδίως στὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου καὶ Οὐδσωνος. Βακαλάοι, σολωμοί, ρέγγες, σκομπριά, σαρδέλλες, καλαμάρια, ἀστακοὶ κ. ἄ.

στ) Βιομηχανία. Πολὺ ἀνεπτυγμένην ἔχει τὴν μεταλλουργίαν, τὴν ξυλουργίαν, τὴν χαρτοποιίαν, τὴν ὑφαντουργίαν καὶ ὄπλοποιίαν. Τὰ ἐργοστάσια κινοῦνται μὲ ἠλεκτρισμόν. Πρὸς παραγωγὴν δὲ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ μεταχειρίζεται ὕδατοπτώσεις.

Συγκοινωνία. Ἐχει μεγάλο σιδηροδρομικὸν δίκτυον καθὼς καὶ ὄδικόν. Σπουδαία εἶναι καὶ ἡ ποταμοπλοία του καὶ ἡ ἀτμοπλοία. Οἱ κυριώτεροι λιμένες του εἶναι : τοῦ Κεμπέκ τοῦ Μοντρεάλ καὶ τοῦ Βαγκοῦβερ. (Λέγετε ἅπ' τὸ χάρτη τὶς κυριώτερες σιδηροδρομικὰς του γραμμάς.

Κάτοικοι.

Ἐπληθυσμὸς τοῦ Καναδά εἶναι περὶ τὰ 12.000.000 κατοίκων. Ἐξ αὐτῶν περὶ τὰ 6.000.000 εἶναι Ἕλληνες, 3.000.000 Γάλλοι, τὰ δὲ ὑπόλοιπα 3.000.000 ἀπὸ ἀνθρώπους, ποὺ ἀνήκουν σὲ διάφορα ἔθνη : Γερμανοὺς, Ἑλβετοὺς, Πρώσους, Κινέζους, Ἰάπωνας, Νέγρους κ. ἄ. Ἰθαγενεῖς Ἐρυθροδερμοὶ εἶναι ὀλίγοι καὶ ζοῦν πρὸς τὰ Βραχώδη ὄρη. Στὰ βορειότερα μέρη του ζοῦν καὶ Ἑσκιμῶοι, ἀλλ' εἶναι πολὺ ὀλίγοι. Στὸν Καναδᾶ ζοῦν καὶ ἀρκετοὶ Ἕλληνες μετανάσται, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἀκμαῖον τὸ ἔθνικόν φρόνημα καὶ πάντοτε βοηθοῦν τὴν Πατρίδα των Ἑλλάδα.

Γλῶσσα. Ἡ ἐπίσημη γλῶσσα τοῦ Καναδά εἶναι ἡ Ἀγγλική. Ὅμιλεῖται ὅμως πολὺ καὶ ἡ Γαλλική.

Θρησκεία. Οἱ Καναδοὶ εἶναι Χριστιανοί, κυρίως καθολικοὶ καὶ διαμαρτυρόμενοι, ὀλίγοι δὲ ὀρθόδοξοι. Στὸν πολιτισμὸν εἶναι πολὺ προωδευμένοι.

Πολίτευμα. Ὁ Καναδᾶς εἶναι κράτος ἀποτελούμενον ἀπὸ 9 πολιτείας. Εἶναι δὲ κράτος αὐτόνομον, ἀλλ' ἀποτελεῖ μέλος τοῦ Ἡνωμένου Βασιλείου τῆς Ἀγγλίας.

Πόλεις. Αἱ κυριώτεραι πόλεις τοῦ Καναδά εἶναι α) Ἡ Ὀττάβα αὕτη εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Καναδά καὶ ἔχει περὶ τὰς 200.000 κατοίκους. β) Τὸ Μοντρεάλ (1.000.000 κατ.) γ) τὸ Κεμπέκ (160.000 κατ.) καὶ δ) τὸ Βανκοῦβερ (100.000 κατ.) μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν στὸν Εἰρηνικὸ Ὠκεανόν.

Ἄσκησεις. 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη του.

3. Αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι

Θέσις καὶ ὄρια. Αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι εἶναι κράτος τῆς Βορείου Ἀμερικῆς, καὶ κεῖνται πρὸς Ν. τοῦ Καναδά.

Ὅρια των. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

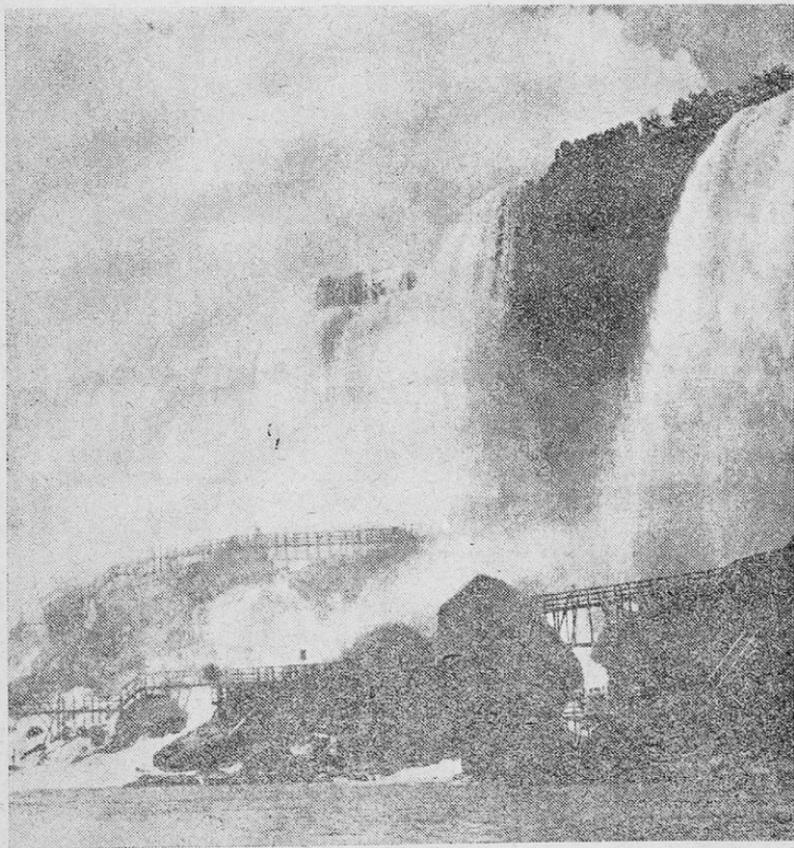
Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἀνήκει, ὡς εἴπομεν, καὶ ἡ χερσόνησος Ἀλάσκα, καθὼς καὶ ἡ περιοχὴ τοῦ Παναμά.

Καὶ τὴν μὲν Ἀλάσκαν ἀγόρασαν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν τὸ 1867, τὸν δὲ Παναμά τὸ 1903.

Ἐκτασίς. Ἐκτασίαν ἔχουν περὶ τὰ 8.000.000 τ. χιλ.

Ἔδαφος. Τὸ δυτικόν των ἔδαφος εἶναι ὄρεινόν' ἔκτεινεται σ' αὐτὸ ἀπὸ Β. πρὸς Ν. αἱ τεράστιαι εἰς μῆκος καὶ πλάτος ὄροσειραι τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ τῶν Βραχωδῶν ὄρεων. Πρὸς Α. παράλληλα πρὸς τὰ ἀνατολικά των παραλία καὶ ὄχι μακρὰν ἀπ' αὐτὰ ἔκτεινεται τὰ χαμηλὰ ὄρη Ἀλεγκάνια ἢ Ἀπαλλάγια.

Μεταξὺ τούτων δὲ καὶ τῶν Βραχωδῶν ὄρεων ἔκτεινεται ἀπέραντος πεδιάς διαρροομένη ὑπὸ τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Μισισσιπὴ καὶ τῶν μεγάλων του παραποτάμων.

Ὁ καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα

Τὰ μεγάλα βαθύπεδα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τοῦ Καναδά διανοίγονται λεκανοειδῶς πρὸς Β. καὶ ΝΑ. Τοιοῦτοτρόπως διευκολύεται ἡ εἴσοδος εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῶν χωρῶν τούτων ἀπὸ Β. μὲν τῶν ψυχρῶν ἀνέμων, ἀπὸ Ν. δὲ τῶν θερμῶν. Πρὸς ΝΑ. σχηματίζεται ἡ Χερσόνησος τῆς Φλωρίδος, ΒΔ. δὲ κεῖται ἡ νῆσος των Νέα Γῆ.

Ύδατα :

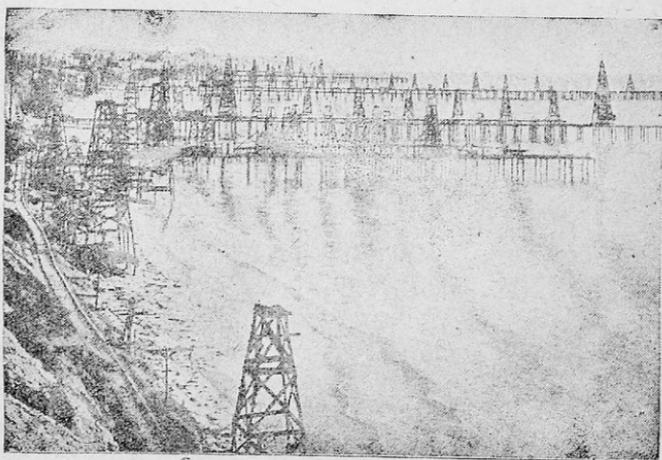
α) Θάλασσα, κόλποι. (Λέγετέ τα ἀπ' τὸ Χάρτη).

β) Λίμνες ἔχει τὴν Μίτσιγγαν καὶ τὰ νότια ἡμίση τῶν λιμνῶν, Γιούρων, Ἡρην, καὶ Ὀντάριο, αἱ ὁποῖα χρησιμεύουν καὶ ὡς ὄρια τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τοῦ Καναδά

γ) Ποταμοὺς ἔχει τὸν Μισσισιπὴν, τὸν Ρίο Γκράντε, καὶ τὸν Κολοράδο. Καὶ οἱ τρεῖς πηγάζουν ἀπὸ τὰ Βραχώδη ὄρη, ἐκβάλλουν δὲ οἱ δύο πρῶτοι εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ, ὁ δὲ τρίτος εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλιφορνίας.

Ὁ Μισσισιπὴς εἶναι ὁ ἐπιμηκέστερος ποταμὸς τῆς γῆς (μῆκος 7.000 χιλ. περίπου). Ἔχει δὲ πολλοὺς παραποτάμους καὶ μεγάλους.

Μεταξὺ τῶν λιμνῶν Ἡρην καὶ Ὀντάριο ῥεεῖ ὁ ποταμὸς Νιαγάρας, τοῦ ὁποῦ περιφημοὶ εἶναι οἱ 50 μέτρων ὕψους καταρράκται του.

Πετρελαιοπηγαὶ στὴν Πενσυλβανία τῶν Ἡν. Πολιτειῶν

Κλίμα. Τοῦτο εἶναι εὐκρατον μὲ θερινὸν θέρους καὶ ψυχρὸν χειμῶνα (γιατί;). Στὰ παράλια του ὁμοῦ εἶναι τοῦτο ἠπιώτερον χάρις εἰς τὰ θερμὰ θαλάσσια ρεύματα. (ποῖα;). Στὴ χερσόνησο τῆς Φλωρίδος εἶναι πάντοτε ἀνοιξὶς καὶ παραχειμάζουν εἰς αὐτὴν οἱ πλούσιοι.

Βροχὲς πέφτουν πολλές, εὐκόλα δὲ εἰσορροῦν στὴ χώρα οἱ βορειάδες καὶ οἱ ἀλλογίς. (Γιατί;)

Προϊόντα. Χάρις εἰς τὸ ἔδαφος, τὰ ὕδατα καὶ τὸ κλίμα ἔχουν πολὺ ἀνεπτυγμένη γεωργίαν, δενδροκομίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Παράγει ἀφθονα γεωργικά, δενδροκομικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα καὶ θεωρεῖται ἡ πλουσιώτερα χώρα τοῦ κόσμου. Παράγει σχεδὸν τὰ αὐτὰ γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα μὲ τὸν Καναδά, ἀλλ' ἀφθονώτερα. Εἶναι ἓνας ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων σιτοβολῶνων τοῦ κόσμου. Πρώτη στὴν παραγωγή τοῦ βάμβακος, τῶν γαιανθράκων καὶ τοῦ πετρελαίου.

Τρέφει εκατομμύρια βοῶν, προβάτων, χοίρων, βουβάλων, ἵππων, ὄνων καὶ ἡμιόνων.

Τὴν βιομηχανίαν ἔχει τόσον ἀνεπτυγμένην, ὅσον οὐδὲν ἄλλο κράτος· αἱ σπουδαιότεραι βιομηχαναίαι τῆς εἶναι : ἡ μεταλλουργία, ἡ μηχανουργία, ἡ ὑφαντουργία, ἡ κονσερβοποιία κρεάτων, ἡ ναυπηγική, ἡ χαρτοποιία, ἡ παραγωγή καουτσούκ, βενζίνης, ραδιοφῶνων, αὐτοκινήτων καὶ πολλὰ ἄλλα.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶναι ἀνεπτυγμένη εἰς τὸν μέγιστον βαθμὸν. Ἔχει τὸ πυκνότερον σιδηροδρομικὸν (450.000 χιλιόμετρα) καὶ ὀδικὸν δίκτυον τοῦ κόσμου.

(Βλέπετε στὸ χάρτη καὶ λέγετε : α) τοὺς κυριωτέρους σιδηροδρομικοὺς κόμβους, β) τὶς κυριώτερες σιδηροδρομικὰς γραμμὰς).

Πολὺ ἀνεπτυγμένη ἔχει καὶ τὴν ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν. Ὁ λιμὴν τῆς Νέας Ὑόρκης εἶναι ὁ μεγαλύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ κόσμου.

Ὁ ἐμπορικὸς τὸν στόλος κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν ἐμπορικῶν στόλων ὄλων τῶν κρατῶν τῆς γῆς. Πλὴν τῆς Ν. Ὑόρκης, σπουδαῖοι εἶναι καὶ οἱ λιμένες : τῆς Βοστώνης, τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου καὶ τοῦ Λὸς Ἀντζελες. Ἔχει ὡσαύτως πολὺ ἀνεπτυγμένην καὶ τὴν ἀεροπορικὴν τῆς συγκοινωνίαν.

Κάτοικοι Ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀνέρχεται εἰς 150.000.000 κατοίκους. Ἐξ αὐτῶν οἱ Ἰθαγενεῖς εἶναι μόνον περὶ τὰς 500.000. Εἶναι Ἰνδιάνοι

Ἐρυθρόδερμοι, οἱ ὅποιοι ὄμως διαρκῶς ὀλιγοστεύουν. Περὶ τὰ 15.000.000 εἶναι Νέγροι μαῦροι μεταφερθέντες ἔξ Ἀφρικῆς διὰ τὰς ἐργασίας. Οὗτοι ὄμως ἐγκατασταθέντες στὴ χώρα αὐξάνονται πολὺ. Ὅλοι οἱ ἄλλοι εἶναι λευκοὶ μετανάσται ἐκ διαφόρων κρατῶν τῶν ἄλλων ἡπείρων καὶ ἰδίως τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Οὗτοι ἐγκατασταθέντες μόνιμως ἀπέκτησαν πλέον τὴν ὑπηκοότητα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἔγιναν πολῖται αὐτῶν.

Οἱ Ἕλληνες μετανάσται τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀνέρχονται εἰς 500.000. Οὗτοι καίτοι ἀπέκτησαν τὴν ὑπηκοότητα τῶν Ἠν. Πολιτειῶν, ὄμως δὲν ἐξοχτοῦν τὴν Πατρίδα τῶν Ἑλλάδα· συχνὰ τὴν ἐπισκέπτονται ἀπὸ νοσταλγίαν καὶ στὶς ἀνάγκας τῆς ἔρχονται βοηθοί.

Ἰνδιάνοι ἐν τῇ πολιτείᾳ Δακότα (Ἠν. Πολιτεία)

Γλώσσα. Εδνόητον ὅτι εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας ὁμιλοῦνται πολλαὶ γλώσσαι. Ἡ ἐπίσημος ὅμως γλώσσα τοῦ κράτους εἶναι ἡ Ἀγγλική.

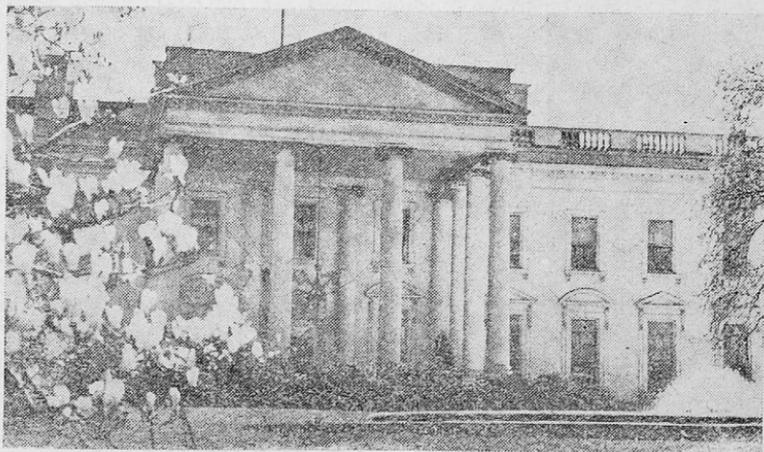
Πολιτισμός. Εἰς τὸν πολιτισμὸν αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι ἔχουν προσπεράσει τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς γῆς. Εἶναι λαὸς φιλελεύθερος, καὶ φιλόανθρωπος. Πολλὰς θυσίας χρήματος καὶ αἵματος προσέφερον χάριν τῆς Ἐλευθερίας τῶν ἄλλων λαῶν τῆς γῆς κατὰ τοὺς δύο παγκοσμίους πολέμους. Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες πολλὰ χρεώστοιμε στὴ χώρα αὐτή.

Θρησκεία. Ἡ ἐπίσημη θρησκεία τοῦ κράτους εἶναι ἡ Χριστιανική. Ὑπάρχει ὅμως εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας πλήρης ἀνεξιθρησκεία.

Πολιτικὴ κατάστασις. Αἱ Ἑνωμένα Πολιτεῖαι ἀποτελοῦνται ἀπὸ 49 πολιτείας ἠνωμένας σὲ δόμοσπονδη Δημοκρατία.

Πόλεις. Αἱ κυριώτεραι πόλεις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἶναι :

1) Ἡ Οὐάσιγκτων πρωτεύουσα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν μὲ 750 000 κατοίκους. Στὴν αὐτὴν ὑπάρχει ὁ περίφημος «Λ ε υ κ ὸ ς Ο Ἴ κ ο ς», ὅπου κατοικεῖ

Τὸ Καπιτώλιον τῆς Οὐάσιγκτων, ὅπου συνεδριάζει ἡ Βουλὴ καὶ ἡ Γερουσία

ὁ Πρόεδρος καὶ τὸ Κ α π ι τ ῶ λ ι ο ν, ὅπου συνεδριάζει τὸ Κογκρέσσον. Εἶναι πόλις ἀριστοκρατικὴ μὲ ὄραϊνους δρόμους, θαυμασίους κήπους, λαμπρὰ δημόσια κτίρια καὶ ἐπιστημονικὰ ἱδρύματα.

2) Ἡ Νέα Ὑόρκη μὲ 10.000.000 κατοίκους μαζί μὲ τὰ προάστειά της. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη πόλις καὶ ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τοῦ κόσμου. Τὸν θαυμασμὸν τοῦ ξένου προκαλοῦν οἱ οὐρανοξύστες της (κτίρια μὲ 50—100 πατώματα). Στὸν λιμένα της ἐπάνω σὲ νησάκι εἶναι τὸ ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας μὲ τὸν τεράστιο ἠλεκτρικὸ φάρο, ὅστις τὴ νύχτα φωτίζει τὴ θάλασσα σὲ μεγάλη ἀπόσταση. Εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην διαμένουν καὶ 200 000 Ἕλληνες.

3) Ἡ Βοστώνη (1.000.000 κατ.), ἡ ὁποία εἶναι μέγας ἐμπορικός λιμὴν τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν.

4) Τὸ Σικάγον με 4.000.000 κατοίκους.

5) Ἡ Φιλαδέλφεια (3.000.000 κατ.). Ἡ μεγίστη βιομηχανικὴ πόλις τῆς Ὁμοσπονδίας.

Οὐρανοξύστες Νέας Ὑόρκης

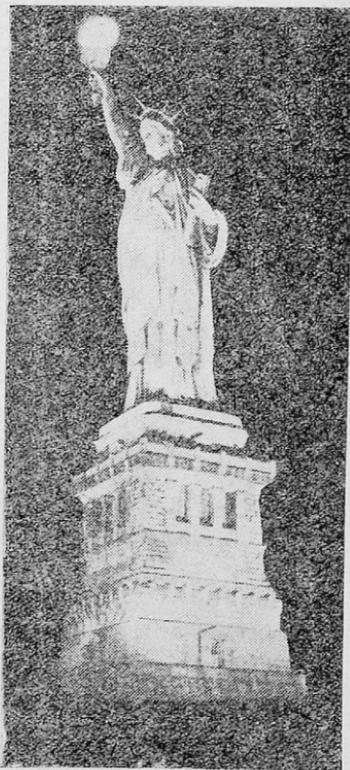
6) Τὸ Μαϊάμι· περίφημη λουτρόπολις εἰς τὸ ἄκρον τῆς Χερσονήσου Φλωρίδος, ὅπου παραθερίζουν πολλοὶ πλούσιοι.

7) Ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος με 1.000.000 κατ.

8) Τὸ Λὸς Ἄντζελες μὲ 1.500.000 κατ. μὲ προύστειον τὸ Χόλιγουντ, ὅπου εἰτοιμάζονται αἱ κινηματογραφικαὶ ταινίαι.

Ἄ σ κ ή σ ε ι ς

- 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ Χάρτη των.
- 2) Ποῖα τὰ κυριώτερα προϊόντα εἰς ποῖα ἔρχονται πρώται;
- 3) Τί ὑπηρεσίας προσέφερε γιὰ τὴν ἐλευθερίαν τῶν κρατῶν τῆς γῆς;

Τὸ Ἄγαλμα τῆς Ἐλευθερίας

4. Ἡ Ἀλάσκα (Μεγάλῃ Χώρα)

Θέσις τῆς καὶ ὄρια. Ἡ Ἀλάσκα εἶναι χώρα τῆς Β. Ἀμερικῆς, κεῖται δὲ εἰς τὰ ΒΔ. τοῦ Καναδά.

Ὅριά τῆς. (Βλέπετέ τα σὸ χάρτη).

Ἔκτασις. Ἡ ἔκτασίς τῆς εἶναι 1.500.000 τ. γ.

Ἔδαφος. Ἡ Ἀλάσκα εἶναι χώρα ὀρεινή. Σ' αὐτὴν εὐρίσκονται αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν δύο μεγάλων ὄροσειρῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ἀποτελεῖ δὲ τὸ ἔδαφός της ὁμώνυμον χερσόνησον, ἣ ὁποία χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀσίαν διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ.

Ὑδατα. (Λέγετε ἀπὸ ποιῆς θάλασσαις βρέχεται ;).

Κλίμα. Τὸ κλίμα της εἶναι ψυχρότατον (Πολικόν) (γιατί ;). Τῆς Ν. ὅμως γίνεταί ἡπιότερον χάρις στὸ θαλάσσιο θερμὸ ρεῦμα Κουροσίβο.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα της εἶναι : α) ὀρυκτὰ (χρυσός, πλατίνη, ἄργυρος, χαλκός, κασίτερος, πετρέλαιον καὶ β) ἀλιευτικὰ (βακαλοῖ, σολωμοί, ρέγγες, φῶκες κ. ἄ.

Κάτοικοι. Μόλις φθάνουν τὶς 125.000 καὶ οἱ περισσότεροι εἶναι Ἐσκιμῶι καὶ ἔρυσθόδεροι.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Ἀλάσκα εἶναι ἔδαφος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν. Ἠγοράσθη ὑπ' αὐτῶν τὸ ἔτος 1867 ἀντὶ 7.500.000 δολλαρίων παρὰ τῆς Ρωσίας. Διοικεῖται δὲ ἀπὸ διοικητὴν Ἀμερικανόν.

Πόλεις. Πρωτεύουσά της εἶναι τὸ Φαίρμπαξ, ποῦ ἔχει 4.000 κατ. Δὲν ἔχει πόλεις μεγάλας.

Ἀ σ κ ἦ σ ε ι ε 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸν χάρτη της κλπ.

5. Ἡ Γροιλανδία

Τι εἶναι καὶ θέσις της. Ἡ Γροιλανδία εἶναι τὸ μεγαλύτερον νησί τῆς γῆς. Εὐρίσκεται ΒΑ. τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ περιβρέχεται ὑπὸ τοῦ Β. Π. Ὠκεανοῦ, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Ἐκτασις. Ἐχει ἔκτασιν περὶ τὰ 2.175.000 τ. χ.

Ἔδαφος. Τὰ $\frac{3}{4}$ καὶ πλέον τῆς ἐκτάσεώς της σκεπάζεται ἀπὸ αἰώνια χιόνια καὶ πάγους καὶ μόνον στὸ $\frac{1}{4}$ αὐτῆς, στὶς νότιες παράκτιες περιοχάς, ὑπάρχει ζωή. Εἶναι δὲ ἡ Γροιλανδία χώρα ὀρεινὴ μὲ πολλὰ φιόρδ, τὰ ὁποία εἰσχωροῦν στὸ ἔσωτερό της καὶ μέχρις 100 καὶ πλέον χιλιομέτρων.

Κλίμα. Ἡ Γροιλανδία εὐρίσκεται εἰς τὴν Β. κατεψυγμένην ζώνην. Τὸ κλίμα της ὅθεν εἶναι ψυχρότατον (Πολικόν). Μόνον στὰ ΝΑ. παράκτια της μετριοῦται κάπως τοῦτο, χάρις στὸ θερμὸ θαλάσσιο ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ μόνον στὰ ΝΑ. παράλια κατοικοῦν περὶ τὰς 15.000 Ἐσκιμῶι (ἄγριοι ἄλιεις).

Ἡ ἀλιεῖα καὶ τὸ κνηγίον. Ἀλιεύουν θαλάσσια ζῶα καὶ κυρίως φῶκες, κνηγοῦν δὲ πολικοὺς λαγούς, ἀλόπεκας, ἄρκτους καὶ πτηνά. Τὰ μόνα κατοικίδια ζῶα, ποῦ τρέφουν, εἶναι οἱ τάρανδοι καὶ οἱ σκύλοι.

Συγκοινωνία. Εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν οἱ Γροιλανδοὶ μεταχειρίζονται μόνον τοὺς σκύλους καὶ τοὺς τάρανδους (Πῶς ;).

Εἰς τὰ παράλια καταπλέουν ἐνίοτε καὶ ἰδίως τὸ θέρος πλοῖα. Εἰς τὴν ἀτμοπλοῖαν μέγας κίνδυνος εἶναι τὰ παγόβουνα.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοὶ της εἶναι Ἐσκιμῶι. Εἶναι περὶ τὶς 15.000 καὶ κατοικοῦν στὰ Ν. καὶ ΝΑ. παράκτια παράλιά της. (γιατί ;).

Ἀσχολοῦνται κυρίως μὲ τὴν ἄλλειαν καὶ τὸ κυνήγιον· ἀλιεύουν κυρίως ψῶκες καὶ κυνηγοῦν πολικοὺς λαγούς, πολικὰς ἀλώπεκους, ἄρκτους, πιτῆν κ. ἄ.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Γροιλανδία εἶναι ἀποικία τῆς Δανίας.

Συνοικισμοί. Πρωτεύουσα τῆς Γροιλανδίας εἶναι ὁ συνοικισμὸς Γόττχοφ εἰς τὴν Δ. ἄκτῆν.

Ἀσκήσεις. 1) Κάνετε τὸ χάρτη της κλπ.

Β'. ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Γενικὴ ἐξέτασις

Ἐπάνω στὸ χάρτη γίνεται γενικὴ ἐξέτασις τῆς Μ. Ἀμερικῆς :

1) Γιὰ τὴ θέση της καὶ τὰ ὄριά της. 2) Γιὰ τὴν ἔκτασίν της. 3) Γιὰ τὸ ἔδαφος της (ὄρη, πεδιάδες, χειρόνησοι, ἀκρωτήρια, νῆσοι). 4) Γιὰ τὰ ὕδατά της (θάλασσα, κόλποι, πορθμοὶ ἢ διώρυγες, λίμνες, ποταμοί). 5) Γιὰ τὸ κλίμα. 6) Γιὰ τὴ βλάστηση καὶ ζῶα. 7) Γιὰ τὰ προϊόντα. 8) Γιὰ τὴ συγκοινωνία της. 9) Γιὰ τοὺς κατοίκους καὶ 10) Γιὰ τὰ κράτη της, τὰ ὁποῖα εἶναι :

α) Τὸ Μεξικόν. β) Ἡ Γουατεμάλα. γ) Τὸ Σαλβαδόρ. δ) Ἡ Ὀνδούρα. ε) Ἡ Νικαράγουα. στ) Ἡ Κостаρίκα. ζ) Ὁ Παναμᾶς καὶ η) Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδῖαι (αἱ νῆσοι Ἀντίλλαι).

2. Τὸ Μεξικόν

Θέσις του καὶ ὄρια. (Τὸ Μεξικόν ἐξετάζομεν ὡς ἓνα κράτος τῆς Μ. Ἀμερικῆς, ἂν καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ τὸ πρὸς Β. ἀνήκει εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν).

Τὸ Μεξικόν κεῖται πρὸς Ν. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Ὅριά του. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἐκτασιν ἔχει περὶ τὰ 2.000.000 τ. χιλιόμε. περιπού.

Ἐδαφος. Εἶναι χώρα ὄρεινῃ. Ἡ ὄροσειρά της Σιέρα Μάνδρε ἔχει ὕψος πλεόν τῶν 5.000 μέτρων, διασχίζει δὲ τὴν χώραν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ περικλείει διάφορα ὄροπέδια. Πρὸς Α. καὶ Δ. δὲ ἀφῆνει στενὰ παράλια βαθύπεδα.

Ὑδατα.

α) Θάλασσα καὶ κόλποι. (Λέγετέ τα ἀπ' τὸ χάρτη).

β) Ποταμοί. Ὁ σπουδαιότερος ποταμὸς του, ποὺ διαρρέει καὶ ποτίζει τὴν Α. πεδιάδα του εἶναι ὁ Ρίο-Γκράντε. Πηγάζει ἀπ' τὰ Βραχώδη καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον.

Κλίμα. Τὸ Βόρειον Μεξικόν εὐρίσκειται εἰς τὴν Β. εὐκρατον ζώνην, ἐνῶ τὸ Νότιον ἥμισυ εἰς τὴν διακεκαυμένην.

Γενικὰ λοιπὸν τὸ κλίμα τοῦ Μεξικοῦ εἶναι πολὺ θερμὸν, ἰδίως δὲ εἰς τὰ πεδινὰ· ἐνῶ εἰς τὰ ὄροπέδια μετριαζεται τοῦτο καὶ γίνεται εὐκρατον. Εἰς τὰ πεδινὰ τὸ κλίμα εἶναι ἀνθυγιεινόν. Ἐμφανίζεται σ' αὐτὰ ἡ ἀσθένεια «κίτρινος πυρετός».

ἐνῶ εἰς τὰ ὄροπέδια εἶναι ὑγιεινὸν καὶ εἰς αὐτὰ κατοικεῖ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ. Βροχὲς πέφτουν πολλὰς (γιατί;) Ἄνεμοι πνέουν οἱ ἀληγεῖς, οἱ ὁποῖοι φέρουν πολλοὺς ὑδρατμούς, ἀλλ' ἔνεκα τῶν ὄροσειῶν δὲν φθάνουν οὔτοι στὸ ἔσωτερικόν. Περιορίζονται στὰ δυτικὰ καὶ ἰδίως τὰ Α. πλευρὰ τῆς μεγάλης ὄροσειρᾶς Σιέρας Μάνδρε. Δι' αὐτὸ δὲ καὶ τὰ Α. βαθύπεδά του φέρουν τροπικὰ δάση.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα του εἶναι :

α) Γ ε ω ρ γ ι κ á. Σίτος, ἀραβόσιτος, ρύζι, βαμβάκι, καπνός, λάδι, ἔσπεριδοειδῆ, μπανάνες, καφέ, ζάχαρη.

β) Δ α σ ι κ á. Πολύτιμη ξυλεία (μαόνι).

γ) Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ι κ á. Στὶς ὄρεινές του περιοχὰς τρέφει πολλὰ βόδια, ἵππους καὶ πρόβατα.

δ) Ὁ ρ υ κ τ á. Ἔχει πλούσια μεταλλεῖα ἀργύρου, νικελίου, μολύβδου, κασσιτέρου, ψευδαργύρου, χρυσοῦ, πετρελαίου κ.ἄ. Ἔρχεται πρῶτο στὴν παραγωγή ἀργύρου, δεῦτερο στὴν παραγωγή μολύβδου καὶ τρίτο στὴν παραγωγή καὶ ἐξαγωγή πετρελαίου.

Συγκοινωνία. Ἔχει ἀνεπτυγμένην τὴν σιδηροδρομικὴν του συγκοινωνίαν, ἐνῶ ὀδικὸν δίκτυον δὲν ἔχει τόσον καλόν.

Τὸ σπουδαιότερον λιμάνι τοῦ Μεξικοῦ εἶναι τὸ τῆς πόλεως Βέρα-Κρούς εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον καὶ τὸ Ταμπίκο.

Κάτοικοι, γλῶσσα, θρησκεία, πολιτισμός. Ἰθαγενεῖς κάτοικοι τοῦ Μεξικοῦ, ὅταν τοῦτο κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς, ἦσαν Ἰνδιάνοι (Ἐρυθρόδερμοι). Ἀπὸ τὴν ἐπιμιξίαν των ὅμως μετὰ τῶν Ἰσπανῶν προῆλθε νέα φυλὴ οἱ Κρεολοί. Οὗτοι εἶναι καὶ οἱ κύριοι τῆς χώρας. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Μεξικοῦ σήμερον ἀνέρχεται εἰς 16.000.000 κατοίκους.

Ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ κράτους εἶναι ἡ Ἰσπανικὴ, θρησκεία δὲ ἡ χριστιανικὴ.

Πολιτικὴ κατάστασις. Τὸ Μεξικὸν εἶναι δημοκρατία ὁμόσπονδη, ἀποτελουμένη ἀπὸ 28 πολιτείας. Διοικεῖται δὲ κατὰ τὸ σύστημα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Πόλεις. Πόλεις ἔχει :

1) Τὸ Μεξικόν, τὸ ὁποῖον εἶναι πρωτεύουσα τοῦ Μεξικοῦ κτισμένη ἐπάνω σὲ ὄροπέδιον 2.250 μ. περίπου, σὲ τοποθεσίαν ὠραίαν, ἔχει δὲ πληθυσμὸν 1.000.000 κατοίκους.

2) Ἡ Ταμπίκο. Ἔχει πληθυσμὸν 80.000 κατοίκους μὲ πλούσιες πετρελαιοπηγές.

Ἡ Βέρα-Κρούς ἔχει 70.000 κατοίκους καὶ εἶναι τὸ κυριώτερον λιμάνι τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ.

Ἀσκήσεις. 1) Κάνετε τὸ γεωγραφικοπολιτικὸν χάρτη του.

Τὰ ἕξ μικρὰ κράτη τῆς Μ. Ἀμερικῆς

Ποῖα εἶναι καὶ θέσεις των. Τὰ ἕξ μικρὰ κράτη τῆς Μ. Ἀμερικῆς εἶναι : 1) ἡ Γουατεμάλα, 2) ἡ Ὀνδούρα, 3) ἡ Σαλβαδόρ, 4) ἡ Νικαράγουα, 5) ἡ Κοσταρίκα καὶ 6) ὁ Παναμᾶς.

Ταῦτα κεῖνται τὸ ἓν μετὰ τὸ ἄλλο κατὰ τὴν ἀνωτέρω σειρὰν καὶ ἀποτελοῦν μὲ τὸ Μεξικὸν ἀλυσίδα, ἡ ὁποία συνδέει τὴν Β. Ἀμερικὴν μὲ τὴν Νότιον. Κεῖνται δὲ μεταξὺ τῆς Θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν καὶ τοῦ Εἰρηρικοῦ Ὠκεανοῦ ἀπ' ἑνὸς καὶ μεταξὺ Μεξικικοῦ καὶ Ν. Ἀμερικῆς ἀπ' ἑτέρου.

Ἔκτασις των. Ἡ ἔκτασις των εἶναι περὶ τὰ 550.000 τ. χ.

Ἔδαφος. Ἡ χώρα ὅλων εἶναι ὄρεινὴ μὲ παράλιες πεδιάδες ἰδίως πρὸς Α.

Ὑδατα. Βρέχονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν πρὸς Α. καὶ ὑπὸ τοῦ Εἰρηρικοῦ Ὠκεανοῦ πρὸς Δ.

Λίμνας ἔχουν πολλάς, ποταμοὺς δὲ ὄχι ἀξιολόγους.

Κλίμα. Τὸ κλίμα ὅλων εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ ὑγρὸν (διατί ;). Βροχὲς πέφτουν πολλὰς καὶ ἰδίως στὶς Α. περιοχὰς (διατί ;). Ἄνεμοι πνέουν οἱ ἐτήσιοι (ἀληγεῖς διατί ;). Δι' αὐτὸ τὰ ἔδαφῃ τῶν κρατῶν τούτων σκεπάζονται μὲ δάση τροπικὰ.

Προϊόντα. Προϊόντα ἔχουν ὅ,τι καὶ τὸ Μεξικόν, ἰδίως δὲ πολὺτιμον ξυλεῖαν, βαμβάκι, ρύζι, ζάχαρη, καφέ, κακάο, μπανάνες, καουτσούκ.

Κάτοικοι. Παρὰ τὸν πλοῦτον των ταῦτα δὲν πυκνοκατοικοῦνται ἔχουν πληθυσμὸν μόλις περὶ τὰ 6.500.000 κατοίκους. Εἶναι οὗτοι μίγμα Ἰνδιάνων καὶ Νέγρων λεγόμενοι Ζάμπο.

Πολίτευμα. Καὶ τὰ 6 κράτη εἶναι ἀνεξάρτητα, ἔχουν δὲ πολίτευμα δημοκρατίαν.

Ἔκτασις καὶ πόλεις ἐκάστου.

α) *Ἡ Γουατεμάλα* ἔχει ἔκτασιν 108.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 3.500.000 κατοίκους, πρωτεύουσαν δὲ ὁμώνυμον τὴν Γουατεμάλαν μὲ 225.000 κατοίκους.

β) *Τὸ Σαλβαδόρ.* ἔχει ἔκτασιν 35.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 2.000.000 κατοίκους πρωτεύουσαν δὲ ὁμώνυμον Σάν Σαλβαδόρ μὲ 125.000 κατοίκους.

γ) *Ἡ Ὀνδούρα.* ἔχει ἔκτασιν 150.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 1.500.000 κατοίκους, πρωτεύουσαν δὲ τὴν Τεγκουθιγκάλπα μὲ 60.000 κατοίκους.

δ) *Ἡ Νικαράγουα.* ἔχει ἔκτασιν 148.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 1.100.000 κατοίκους, πρωτεύουσα δὲ τὴν Μανάγουα μὲ 140.000 κατοίκους.

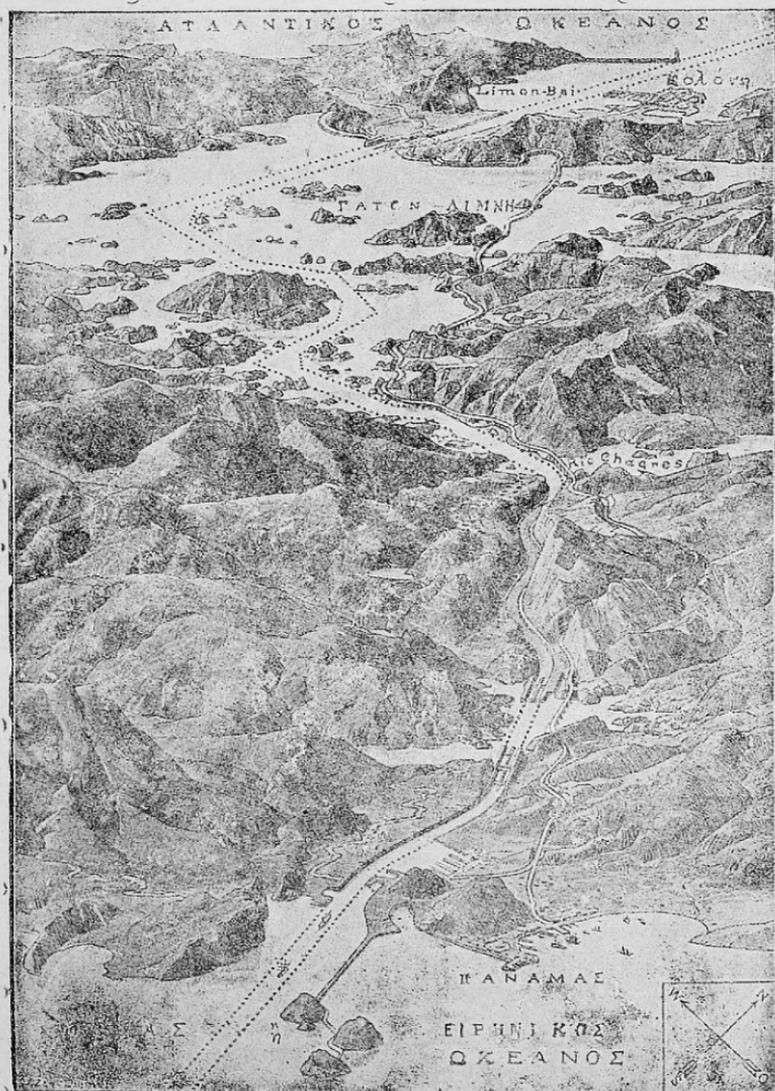
ε) *Ἡ Κοσταρίκα.* ἔχει ἔκτασιν 51.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 800.000 κατοίκους, πρωτεύουσαν δὲ τὴν Σάν Ζοσὲ 90.000 κατοίκους.

στ) *Ὁ Παναμᾶς.* ἔχει ἔκτασιν 75.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 800.000 κατοίκους, πρωτεύουσαν δὲ ὁμώνυμον, τὸν Παναμᾶ μὲ 125.000 κατοίκους.

Ἡ διώρυξ τοῦ Παναμᾶ. Περίφημη εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Παναμᾶ, πρὸς ἐνάσει τοὺς Ὠκεανοὺς Ἀτλαντικὸν καὶ Εἰρηρικό. Δι' αὐτῆς τὰ πλοῖα μεταβαίνουν ἀπὸ τὸν ἓνα Ὠκεανὸν στὸν ἄλλο ἐντὸς 7—8 ὥρων, ἐνῶ πρὸ τῆς κατασκευῆς ἐχρειάζοντο δι' αὐτὸ δλόκληρες ἑβδομάδες διὰ τοῦ Μαγελανίου Πορθμοῦ.

Ἡ διώρυξ αὕτη ἔχει μῆκος 81 χιλιομέτρων, πλάτος 91 μέτρων [καὶ βάθος 15 μέτρων. Τὴν κατασκευὴν τῆς διώρυγος πολὺ διηκούνηε ἡ ὑπαρξὶς κατὰ μῆκος τοῦ Παναμᾶ μεγάλης λίμνης 65 χιλιομέτρων μῆκους.

Ἀσκήσεις. 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη των.

Ἡ Διώρυξ τοῦ Παναμᾶ

4. Δυτικά Ίνδια

Τί είναι και θέσις των. Αί Δυτικά Ίνδια είναι τὰ νησιά, πού εὐρίσκονται πρὸς Α. τοῦ κόλτου τοῦ Μεξικοῦ καὶ πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ.

Ταῦτα τὸ ὄνομασε Δυτικὰς Ίνδιας ὁ Κολόμβος, διότι κατὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς σ' αὐτὰ ἔφθασε πρῶτον, ἐνόμισε δὲ ὅτι ἔφθασε στὰς Ίνδιας ἐκ Δυσμῶν.

Αἱ Δυτικάι Ίνδιαί διακρίνονται εἰς τρεῖς ὁμάδας: α) Τὰς Βαχάμας β) Τὰς Μεγάλας Ἀντίλλας καὶ γ) τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας.

Τὰ νησιά Ἀντίλλες

Ἔκτασις των. Ἐχουν ἕκτασιν ὅλα μαζί 230.000 τ. χ.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφός των εἶναι πεδινόν καὶ ἠφαιστειώδες.

Κλίμα. Ὅλα εὐρίσκονται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην καὶ ἔχουν κλίμα θερμόν, τὸ ὅποιον ὅμως μετριάζεται λόγῳ τῆς μεγάλης καὶ διαρκοῦς ἐξατμίσεως τῶν θαλασσῶν καὶ τῶν πολλῶν βροχῶν.

Προϊόντα. Αἱ Δ. Ίνδιαί παράγουν: Ζάχαρη, βαμβάκι, καπνὸ, μπανάνες, κακάο, ξυλεία κ. ἄ.

Ἡ Κούβα εἶναι πρώτη στὴν παραγωγή τῆς ζάχαρης.

Ἐξαιρετα δὲ εἶναι τὰ καπνά της, περίφημα δὲ τὰ πούρα τῆς πρωτεύουσος της Ἀβάνας, τὰ ὁποῖα κατασκευάζονται ἀπ' αὐτά.

Αἱ Βαχάμαι: Αἱ Βαχάμαι εἶναι μικρὰ νησιά πρὸς Α. τῆς Χερσονήσου Φλωρίδος. Σ' ἓνα ἀπ' αὐτὰ πρωτοαποβιβάστηκε ὁ Χριστόφορος Κολόμβος, ὅταν ἀνακάλυψε τὴν Ἀμερικὴν. Αὗται πολιτικῶς ἀνήκουν εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ἡ ἕκτασίς των εἶναι περὶ τὰ 11.500 τ. χ., ὃ δὲ πληθυσμὸς των περὶ τὰς 60.000 κατοίκους.

Αἱ μεγάλα Ἀντίλλαι. Τέσσαρα εἶναι τὰ μεγαλύτερα νησιά τῶν Μεγάλων

Ἀντιλλῶν: ἡ Κούβα, ἡ Ἀϊτή, ἡ Ἰαμαϊκὴ καὶ ἡ Πόρτο-Ρίκο. Καὶ ἀπ' αὐτὰ πάλιν τὰ πιὸ μεγάλα ἡ Κούβα καὶ ἡ Ἀϊτή.

Ἐκτασιν ἔχουν περὶ τὰς 220.000 τ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν 9.000.000 κατ.

Ἡ Κούβα ἔχει ἔκτασιν 115.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 5.000.000 κατοίκους. Εἶναι Δημοκρατία ἀνεξάρτητη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Πρωτεύουσά της εἶναι ἡ πόλις Ἀβάνα μὲ 800.000 κατ.

Ἡ Ἀϊτὴ ἔχει ἔκτασιν 125.000 κατ. Εἶναι χωρισμένη σὲ δύο δημοκρατίας. α) τὴν τῆς Ἀϊτῆς ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ μὲ πρωτ. τὸ Πόρτο—Πρένς (=λιμὴν περιγκπιος) καὶ β) τὴν τοῦ Ἀγίου Δομινίκου μὲ πρωτεύουσαν δρώνυμον.

Ἡ Ἰαμαϊκὴ. Εἶναι ἀποικία Ἀγγλικὴ μὲ κλίμα ἐξαίρετον. Ἐκτασιν ἔχει 12.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 1.000.000 κατοίκους.

Ἡ Πόρτο—Ρίκο ἀνήκει εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Ἐχει ἔκτασιν 9.000 τ. χ. καὶ πληθυσμὸν 1.700.000 κατοίκους. Πρωτεύουσά του εἶναι ἡ πόλις Ἅγιος Ἰωάννης (Σὰν Κουὰν) μὲ 120.000 κατ.

Αἱ Μικρὰ Ἀντίλλαι. Αἱ μικρὰ Ἀντίλλαι εἶναι πολλὰ μικρὰ νησιά σὲ τοξοειδῆ παράταξιν ἀπὸ τὴν Πόρτο—Ρίκο μέχρι τῶν Β. ἀκτῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Περικλείουν τοιοῦτοτρόπως τὴν Καραβαϊκὴν θάλασσαν ἀπὸ Α. εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας καὶ Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Ἀσκήσεις

- 1) Κάνετε τὸ χάρτη των.
- 2) Κάνετε τὸ χάρτη ὅλης τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

Γ'. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Γενικὴ ἐξέτασις

Ἐπάνω στὸ γεωφυσικὸ χάρτη τῆς Ν. Ἀμερικῆς γίνεται γενικὴ ἐξέτασις τῆς Ν. Ἀμερικῆς:

- 1) Γιὰ τὴ θέση της καὶ τὰ ὄρια. 2) Γιὰ τὴν ἔκτασή της. 3) Γιὰ τὸ ἔδαφος της (ὄρη, πεδιάδες, χειρόνησοι, ἀκρωτήρια, νῆσοι). 4) Γιὰ τὰ ὕδατά της: (θάλασσα, πορθμοί, λίμναι, ποταμοί. 5) Γιὰ τὸ κλίμα. 6) Γιὰ τὴ βλάστηση καὶ τὰ ζῷα. 7) Γιὰ τὰ προϊόντα. 8) Γιὰ τὴ συγκοινωνία (σιδηρόδρομοι, λιμένες κλπ.). 9) Γιὰ τοὺς κατοίκους της, τὴν γλῶσσαν καὶ θρησκείαν των. 10) Γιὰ τὴν φυσικὴν καὶ Πολιτικὴν διαίρεσίν της.

2. Κλιματολογικὴ καὶ Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ν. Ἀμερικῆς

Τὰ 3/4 τῆς Ν. Ἀμερικῆς, τὰ πρὸς Β. της, εὐρίσκονται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ἐνῶ τὸ 1/4 αὐτῆς, τὸ πρὸς Ν. εὐρίσκεται εἰς τὴν Ν. εὐκρατον ζώνην.

Κλιματολογικῶς λοιπὸν ἡ Ν. Ἀμερικὴ διαίρεται εἰς τροπικὴν (θερμὴν) καὶ εὐκρατον.

Φυσικῶς δὲ ἡ Ν. Ἀμερικὴ διαίρεται :

α) Εἰς τὴν Δυτικὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Ἀνδεων, ἡ ὁποία ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν Δημοκρατίαν τοῦ Παναμᾶ μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Χόρν, καὶ ἡ ὁποία διαίρεται εἰς δύο. Εἰς χώραν τῶν Ἀνδεων τῆς τροπικῆς ζώνης καὶ χώραν τῶν Ἀνδεων τῆς εὐκράτου ζώνης.

β) Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Βραζιλιανῶν ὄρεων.

γ) Εἰς τὴν Βορειαν ὀρεινὴν χώραν τοῦ ὄροπεδίου τῆς Γουϊάνας.

δ) Εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἀμαζονίου βαθυπέδου, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Ἀνδεων, τῆς Τροπικῆς ζώνης, τῶν Βραζιλιανῶν ὄρεων, τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Γουϊάνας.

ε) Εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ Ἀνδεα τῆς Ν. εὐκράτου ζώνης μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ἀπὸ τὴν Βολιβίαν μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Χόρν.

3. Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Ν. Ἀμερικῆς

Πολιτικῶς ἡ Ν. Ἀμερικὴ διαίρεται εἰς 10 ἀνεξάρτητα κράτη καὶ 3 Εὐρωπαϊκὰς ἀποικίας, ἧτοι :

α) Εἰς τὰς Δυτικὰς Δημοκρατίας τῶν Ἀνδεων : Βενεζουέλλαν, Κολομβίαν, Ἰσημερινὸν καὶ Περού ἐν τῇ τροπικῇ ζώνῃ.

β) Εἰς τὰς δημοκρατίας τοῦ Ἀμαζονίου βαθυπέδου καὶ τῶν Βραζιλιανῶν ὄρεων : Βραζιλίαν καὶ Βολιβίαν.

γ) Εἰς τὰς δημοκρατίας τοῦ βαθυπέδου τοῦ Λαπλάτα : Ἀργεντινὴν, Παραγουάην καὶ Οὐραγουάην.

δ) Εἰς τὴν Δυτικὴν Δημοκρατίαν τῶν Ἀνδεων Χιλὴν ἐν τῇ Ν. εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ

ε) Εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς ἀποικίας τοῦ ὄροπεδίου τῆς Γουϊάνας : Ἀγγλικὴν Γουϊάναν, Ὀλλανδικὴν Γουϊάναν καὶ Γαλλικὴν Γουϊάναν.

Α'. ΔΥΤΙΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΙ ΤΩΝ ΑΝΔΕΩΝ ΕΝ Τῇ ΤΡΟΠΙΚῇ ΖΩΝῃ

1. Βενεζουέλλα (=Μικρὰ Βενετία)

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Βενεζουέλλα εὐρίσκεται ΒΑ. τῆς Κολομβίας.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασίς. Ἔχει ἕκτασιν 1.000.000 τ. χιλίωμ.

Ἐδαφος. Ἡ Δ. Βενεζουέλλα εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς ὄροσειρῶς τῶν Ἀνδεων καὶ εἶναι ὀρεινὴ, ἐνῶ ἡ Α. εἶναι πεδινὴ καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὅρινόκου ποταμοῦ.

Ὑδατα. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Καραβαϊκῆς θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ποταμοὺς ἔχει τὸν Ὅρινόκον καὶ παραποτίμους τοῦ Ἀμαζονίου.

Κλίμα. Εύρσκεται στην τροπική ζώνη. Είναι ὄθεν τὸ κλίμα της τροπικὸν (θερμὸν). Μετριάζεται ὅμως τοῦτο ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐξάτμισιν καὶ τῶν πολλῶν βροχῶν. Ἐπίσης τοῦτο μετριάζεται ὅσον ἀνερχόμεθα στὰ Ἄνδεα.

Προϊόντα παράγει :

α) Γεωργικά. Ἀραβόσιτον, σῖτον, κριθήν, ὄρυζαν, βάμβακα, ζάχαρη, καφέ, κακάο, μπανάνες κ.ἄ.

β) Κτηνοτροφικά. Γάλα, τυριά, βούτυρα, κρέατα, δέρματα, μαλλιά. Τρέφει πολλὰ πρόβατα, γίδια, βόδια, χοίρους κ.ἄ. ζῶα.

γ) Ὀρυκτά. Τὸ ὑπέδαφός της ἐγκλείει πλοῦτον ὀρυκτῶν προϊόντων : χαλκόν, σίδηρον, χρυσόν, ἄργυρον, μόλυβδον, ψευδάργυρον, θεῖον, πετρέλαιον, ἄνθρακα.

Συγκοινωνία. Ἐχει σιδηροδρομικὴν συγκοινωνίαν καθὼς καὶ ποταμοπλοικὴν διὰ τοῦ Ὀρινόκου ποταμοῦ. Ὁ σπουδαιότερος λιμὴν της εἶναι τῆς Λά Γουάιρα.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς της ἀνέρχεται εἰς 5.000.000 κατοίκους. Οἱ περισσότεροι εἶναι Ἐρυθρόδερμοι κατοικοῦντες εἰς τὴν ὀρεινὴν χώραν. Μαῦροι Νέγροι κατοικοῦσι παρὰ τὴν ἀκτὴν καὶ εἰς τὰς φυτείας. Λευκοὶ κατοικοῦσιν εἰς τὰς πόλεις ὑπερέχον δὲ ἀπ' αὐτοὺς οἱ Ἴσπανοί.

Πολίτευμα. Εἶναι ὁμόσπονδη δημοκρατία φέρουσα τὸν τίτλον : «Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Βενεζουέλλας».

Πόλεις εἶναι : Ἡ Καρακάς ἔχει περὶ τὶς 700.000 κατ. καὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ κράτους.

Ἀσκήσεις. 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸν χάρτη της.

2. Κολομβία

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Κολομβία εὐρίσκεται πρὸς ΝΔ. τῆς Βενεζουέλλας. Ὄριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Εἶναι 1.100.000 τ. χιλίωμ.

Ἔδαφος. Ἡ Δυτικὴ Κολομβία κεῖται ἐπὶ τῶν Ἄνδεων καὶ εἶναι ὀρεινὴ, ἐνῶ ἡ Α. εἶναι πεδινὴ. Εἶναι ἡ πεδιάς τοῦ Ὀρινόκου ποταμοῦ.

Υδάτα. Ἐχει πρὸς Β. τὴν Καραβοικὴν θάλασσαν, πρὸς Δ. τὸν Εἰρηνικὸν καὶ ποταμὸν τὸν Ὀρινόκον.

Κλίμα ἔχει τὸ τῆς Βενεζουέλλας (τὶ κλίμα :)

Προϊόντα. Ἡ Κολομβία ἔχει τὰ αὐτὰ περίπου μὲ τὴν Βενεζουέλλαν, γεωργικά, κτηνοτροφικά καὶ ὀρυκτὰ προϊόντα (δηλ. ποῖα :) Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν ἔχει καὶ δενδροκομικὰ πολλὰ (μῆλα, ἀχλάδια, ροδάκινα, κεράσια κ.ἄ.) καθὼς καὶ δασικὰ (πολύτιμον ξυλείαν, καουτσούκ, φυτικὸν κηρὸν ἀπὸ κηροφίνικας, κίνα ἀπὸ δάση κιγγόνων, φυτικὰ ἔξια ἀπὸ ἐριόδενδρα, τῶν ὁποίων οἱ καρποὶ περιέχουν εἶδος βάμβακος).

Συγκοινωνία. Ἐχει συγκοινωνίαν σιδηροδρομικὴν καὶ ἀτμοπλοικὴν καθὼς καὶ ποταμοπλοικὴν σπουδαίαν. Ὁ σπουδαιότερος λιμὴν της εἶναι ὁ τῆς Σαβανίλιας.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμός της ἀνέρχεται εἰς 10.000.000 κατοίκους· ἐξ αὐτῶν 6,000 εἶναι Ἰνδιάνοι καὶ Νέγροι, 3.000.000 δὲ Ἴσπανοί.

Πολίτευμα. Εἶναι δημοκρατία ἀνεξάρτητη.

Πόλεις εἶναι. Ἡ Βογοτά, πρωτεύουσα τοῦ κράτους, πόλις βιομηχανική καὶ ἐμπορική ἔχουσα 350.000 κατ.

Ἄσκησεις. 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη της.

3. Ἰσημερινός

Θέσις καὶ ὄρια. Ὁ Ἰσημερινός εὐρίσκεται ΝΔ. τῆς Κολομβίας.

Ὅρια του. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἔχει ἑκτασιν 450.000 τ. χ.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφός του εἶναι ὄρεινόν καὶ μόνον πρὸς Α. εἶναι πεδινόν.

Ὑδατα. Πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ.

Κλίμα. Ἔχει τὸ κλίμα τῆς Κολομβίας (δηλαδή·).

Προϊόντα. Ἔχει τῆς Βενεζουέλλας καὶ Κολομβίας, ἀλλὰ καὶ βιομηχανικά· τὰ καπέλλα Παναμάδες.

Συγκοινωνία. Ἔχει τὸν σιδηρόδρομον Κίτου-Γουαγιακίλ, λιμένα δὲ τὸν Γουαγιακίλ.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμός του ἀνέρχεται εἰς 3.500.000 κατοίκους. Πολυαριθμότεροι εἶναι οἱ ἐρυθρόδερμοι. Κυβερνᾷ ὁμως ἡ ὀλιγαριθμότερα τάξις τῶν ἀπογόνων τῶν Ἴσπανῶν.

Πολίτευμα. Εἶναι δημοκρατία ἀνεξάρτητη.

Πόλεις. Πρωτεύουσα ἔχει τὸ Κίτο μὲ 120.000 κατ. καὶ ἐπίνειον τὸ Γουαγιακίλ.

Ἄσκησεις. 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸ χάρτη του.

4. Περού

Θέσις του καὶ ὄρια. Τὸ Περού· εἶναι κράτος τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ εὐρίσκεται πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς Κολομβίας.

Ὅρια του. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Τὸ Περού ἔχει ἑκτασιν 1.500.000 τ. χ.

Ἐδαφος. Εἶναι χώρα ὄρεινή· διασχίζεται ὑπὸ τῆς ὄροσειρᾶς τῶν Ἄνδεων.

Ὑδατα. Βρέχεται πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ποταμὸν ἔχει τὸν Ἀμαζόνιον, ὅστις ἔχει τὰς πηγὰς του στὰ Ἄνδεα. Στὸ Περού ὑπάρχει καὶ ἡ μεγάλη λίμνη Τιτικάτα.

Κλίμα. Ἔχει τὸ κλίμα τῶν προηγουμένων δημοκρατιῶν ἤτοι τροπικόν (θερμόν), τὸ ὁποῖον ὁμως πρὸς τὰ Ἄνδεα μετριάζεται, ὅσον ἀνερχόμεθα καὶ κατανατᾷ εὐκρατον.

Προϊόντα. Ἔχει τὰ αὐτὰ μὲ τὰς προηγουμένας δημοκρατίας· γεωργικά, δασικά, κτηνοτροφικά καὶ ὀρυκτά. Τρέφει πολλὰ πρόβατα, βοῦς καὶ ἵππους. Ἀκόμα

τὴν Λάμαν καὶ τὴν Ἀλιπάκαν. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πλουσιώτατον σὲ μεταλλικοὺς
θησαυρούς· ἐγκλείει χιλκόν, χρυσόν, ἄργυρον, μόλυβδον, πετρέλαιον, γαϊάνθρακα κ.λ.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶναι δύσκολη, διότι τὸ ἔδαφός του εἶναι
ὄρεινόν καὶ δύσβατον. Ὀλίγους ἔχει σιδηροδρόμους, λιμένα δὲ τὸ Καλλάον.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Περοῦ ἀνέρχεται εἰς 8.000.000 κατοίκους

Πολίτευμα. Εἶναι δημοκρατία ἀνεξάρτητη.

Πόλεις εἶναι: Ἡ Λίμα, πρωτ. τῆς Δημοκρατίας μὲ 400.000 κατ.

Ἄ σ κ ή σ ε ι ς. 1) Κάνετε τὸ χάρτη του.

Β'. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΙ ΤΟΥ AMAZONIOY ΒΑΘΥΠΕΔΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΒΡΑΖΙΛΙΑΝΗΣ ΧΩΡΑΣ

1. Βραζιλία

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Βραζιλία εἶναι κράτος τῆς Ν. Ἀμερικῆς, εὐρίσκει-
ται δὲ εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, πρὸς Α. τῶν δημοκρατιῶν Κολομβίας καὶ
Περοῦ καὶ ἐκτείνεται πρὸς Α. μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ὅριά της. (Βλέπετε τα στὸ χάρτη).

Ἔκτασις. Ἡ Βραζιλία ἔχει ἔκτασιν 8.500.000 τ. χ. Εἶναι τὸ μεγαλύτερον
κράτος τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

Ἔδαφος. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πεδινώτατον. Ἀποτελεῖ τοῦτο τὸ ἀπέραν-
τον βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ. Μόνον πρὸς Α. ἐκτείνονται παράλληλα
πρὸς τὰ ἀνατολικά της παράλια τὰ χαμηλὰ Βραζιλιανὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα μὲ τὸ ὁμώνυ-
μόν τὸν ὄροπέδιον σκεπάζονται ἀπὸ πυκνὰ δάση.

Ὑδάτα. Βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ πρὸς Α., ΒΑ. καὶ ΝΑ.

Λίμνας ἔχει πολὺν ὀλίγας καὶ ἰδίως λιμνοθαλάσσας.

Ποταμοὺς ἔχει πολλοὺς καὶ μεγάλους. Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι: ὁ Ἀμαζόνιος,
ὁ Τογκανίκας, ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος, ὁ Παράνας καὶ ὁ Παραγουάης.

Ὁ Ἀμαζόνιος πηγάζει ἀπὸ τὰ Ἄνδεα, ὅλοι δὲ οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὰ Βραζιλιανὰ
ὄρη· ὁ καθένας ἀπ' αὐτοὺς διαρρέει τὸ ὁμώνυμόν του βαθύπεδον. Ὅλοι εἰς ἐκβάλ-
λουν στὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Ὁ Ἀμαζόνιος εἶναι ὁ πῶτος ποταμὸς τοῦ κόσμου στὰ ὕδατα· ἔχει μῆκος
5.800 χιλ., πλάτος 20—100 χιλιομ. καὶ βάθος 50—100 μέτρα.

Ὁ Παράνας καὶ Παραγουάης ἐνούμενοι σχηματίζουν τὸν μέγαν ποταμὸν
Λαπλάτα.

Κλίμα. Εὐνόητον εἶναι ὅτι ἔχει κλίμα θερμὸν καὶ ὑγρὸν, καὶ ὅτι πέ-
φτον βροχῆς ἀφθονες (διατί);. Ἄλλ' ἔνεκα τῆς μεγάλης ζέστης καὶ ὑγρασίας τὸ
κλίμα εἶναι ἀνθυγιεινὸν διὰ τοὺς λευκοὺς καὶ ἰδίως στὸ βαθύπεδο τοῦ Ἀμαζονίου.
Γι' αὐτὸ τὰ μέρη αὐτὰ κατοικοῦνται ἀπὸ Ἴθαγενεῖς Ἐρυθροδέρμους. Οἱ λευκοὶ
κατοικοῦν στὰ ὄροπέδια, ὅπου ἡ ζέστη καὶ ὑγρασία μετριάζεται καὶ τὸ κλίμα εἶναι
ὑγιεινόν.

Προϊόντα: Ἡ Βραζιλία εἶναι χώρα κυρίως γεωργικῆ. Τὰ κυριώτερα προϊόντα
της εἶναι:

α) Γεωργικά: σίτος, αραβόσιτος, όρυζα, βάμβαξ, καπός, λίνον, καφές, ζάχαρη, μπανάνες. Είναι ή πρώτη χώρα στην παραγωγή του καφέ.

β) Κτηνοτροφικά. Κρέατα, τυριά, βούτυρα, δέρματα, μαλλιά. Δέν έχει όμως την κτηνοτροφία, που έπρεπε να έχει.

γ) Δασικά. Ξυλεία άφθονη, ξυλεία πολύτιμη (Έβενο, μαόνι), ξυλεία βαφική, και καουτσούκ, ιδίως από τα δάση του Άμαζονίου.

δ) Όρυκτά. Έχει μεταλλεία σιδήρου, χαλκού, κασιτέρου, χρυσοϋ και γαιάνθρακας, πετρέλαιο, διαμάντια, πολυτίμους λίθους κ. ά.

Την βιομηχανία δέν έχει ανεπτυγμένη.

Συγκοινωνία. Η σιδηροδρομική συγκοινωνία για την άπέραντη χώρα δέν θεωρείται ανεπτυγμένη. Πολύ ανεπτυγμένη έχει την ποταμοπλοία της.

Ο Άμαζόνιος με όλους τους παραποτάμους του και όλοι οι άλλοι ποταμοί της είναι πλωτοί.

Ανεπτυγμένη έχει και την άκτοπλοία της, την άτμοπλοία και την άεροπορικήν συγκοινωνία της.

Κάτοικοι. Ο πληθυσμός άνέρχεται εις 45.000.000. Είναι άραιά κατοικημένη και δύναται να διαθρέψη άρκετά άκόμη εκατομμύρια ανθρώπων. Σπουδαίον στοιχείον του πληθυσμού είναι οι Νέγροι. Οι λευκοί κατοικοϋν στους λιμένες και στα πλευρά των Βραζιλιανών όρέων, όπου το κλίμα είναι υγιεινόν.

Γλώσσα όμιλείται ή Πορτογαλική, διότι επί πολλά έτη ή Βραζιλία ύπήρξεν άποικία Πορτογαλική.

Πολίτευμα. Η Βραζιλία είναι δημοκρατία όμόσπονδη. Άποτελείται από 20 Πολιτείας.

Πόλεις είναι α) Το Ρίο Ίανέιρον, πρωτεύουσα με 2.200.000 κατοίκους. Είναι πόλις όραία και με όρατο φυσικό και συγχρονισμένο λιμάνι.

β) Ο Άγιος Παϋλος έχει 2.000.000 κατοίκους.

γ) Η Βίτα (ή Σάν Σαλβαδόρ) και ή Περναμβούκο. Είναι έμπορικά λιμάνια δια των όποιων εξάγονται ξυλεία, καουτσούκ, ρύζι, ζάχαρη, βαμβάκι, καφές.

Άσκήσεις. 1) Κάνετε το γεωφυσικοπολιτικό χάρτη της κλπ.

2. Βολιβία

Θέσις της και όρια. Η Βολιβία είναι κράτος τής Ν. Άμερικής και εφύσκειται ΝΑ. τής Βραζιλίας.

Όριά της. (Βλέπετέ τα στο χάρτη).

Έκτασις. Έχει έκτασιν, όσην και το Περού ήτοι 1.300.000 τ. χιλ.

Έδαφος. Το έδαφος της προς Α. μέν είναι πεδινόν, προς Δ. δέ όρεινόν, καθ' όσον τουτο καταλαμβάνεται από τα Άνδεα όρη.

Υδάτα. Έχει μόνον παραποτάμους του Άμαζονίου, εκ των όποιων ο κυριώτερος είναι ο Μαντέρο. Λίμνην έχει την Τιτικάτα, τής όποιας το μήκος είναι 160 χιλ. το δέ πλάτος 60 χιλ.

Κλίμα. Το κλίμα της είναι θερμόν (διατί ;)

Προϊόντα. Ἐχει τὰ ἴδια μὲ τὴν Βραζιλίαν (δηλαδή ;) Στὴν παραγωγὴν τοῦ κασιτέρου εἶναι ἡ δευτέρα στὴ σειρὰ χώρα μετὰ τὴ Μαλάκκα.

Συγκοινωνία. Ἐχει τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν Λαπάς—Ρίου Ἰανεΐρου.

Κάτοικοι. Ἐχει πληθυσμὸν ὡς 3.500.000 κατ. Ἐκ τούτων ὀλίγοι εἶναι Ἴσπανοί, οἱ δὲ ἄλλοι εἶναι Ἴθαγενεῖς Ἰνδιάνοι (Ἐρυθρόδερμοι).

Γλῶσσα ὁμιλεῖται στὴ Βολιβία ἢ Ἰσπανικὴ.

Πολίτευμα. Ἡ Βολιβία εἶναι Δημοκρατία ἀνεξάρτητη.

Πόλεις εἶναι. Τὸ Λαπόζ (Εἰρήνη). Ἐχει 200.000 κατοίκους καὶ εἶναι πρωτεύουσα τῆς Βολιβίας.

Ἀσκήσεις. 1) Κάνετε τὸ γεωφυσικοπολιτικὸν χάρτη της.

Γ'. ΕΥΡΩΠΑΪΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΙ ΤΟΥ ΟΡΟΠΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΓΟΥΪΑΝΑΣ

1. Γουϊάνα

Ποία εἶναι καὶ θέσις της. Ἡ Γουϊάνα εἶναι χώρα τῆς Ν. Ἀμερικῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ δμώνυμον ὄροπέδιον της καὶ εὐρίσκεται πρὸς Α. τῆς Βενεζουέλλας.

Ὅριά της εἶναι : Πρὸς Α. ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς πρὸς Δ. ἡ Βενεζουέλλα πρὸς Β. ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς καὶ πρὸς Ν. ἡ Βραζιλία.

Ἐκτασις. Ἐχει ἑκτασιον ὡς 2.000.000 τ. χ.

Ἐδάφος. Ἡ χώρα εἶναι ὀρεινὴ ἀποτελεῖ ὄροπέδιον δμώνυμον μὲ μεγάλα τροπικὰ δάση (ζοῦγκλες). Μόνον κατὰ τὰ παράλια εἶναι πεδινὴ.

Ὑδάτα. Βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

Κλίμα. Ἐχει θερμὸν (διατῆ ;). Εἶναι δὲ καὶ ἀνθυγιεινόν, ἰδίως στὰ πεδινὰ μέρη. Βροχὲς πέφτουν ἀφθονες (διατῆ ;).

Προϊόντα. Ἐχει τὰ προϊόντα τῆς Βενεζουέλλας καφέ, κακάο, ζάχαρη, ρύζι, σιτηρά, μπανάνες, ξυλείαν, καουτσούκ. Ἐχει τοιαῦτα καὶ κτηνοτροφικὰ καθὼς καὶ ὀρυκτὰ (χρυσόν, ἀδάμαντας, σίδηρον).

Συγκοινωνία. Αἱ παραλιακαὶ πόλεις τῆς Γουϊάνας συνδέονται διὰ παραλιακῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἄλλ' ἢ συγκοινωνία τούτων μὲ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη.

Κάτοικοι. Ὁ Πληθυσμὸς της ἀνέρχεται εἰς 600.000 κατοίκους. Εἶναι δὲ οὔτοι : Νέγροι, Κινέζοι, Ἰνδοί, Μαλαῖοι καὶ οἱ Ἴθαγενεῖς Ἐρυθρόδερμοι (κατοικοῦν εἰς τὰ παρθένα δάση καὶ τὶς σαβάνες τοῦ ἐσωτερικοῦ). Λευκοὶ κατοικοῦν ὀλίγοι, ἔνεκα τοῦ ἀνθυγιεινοῦ κλίματος.

Πολιτικὴ κατάστασις. Ἡ Γουϊάνα φυσικῶς διαιρεῖται εἰς Ἀνατολικὴν καὶ Δυτικὴν. Ἡ Δυτικὴ Γουϊάνα ἀνήκει εἰς τὴν Βενεζουέλλαν. Πρὸς Δ. φθάνει αὕτη μέχρι τοῦ Ὀρινόκου ποταμοῦ. Ἡ Α. Γουϊάνα ἀποτελεῖ ἀποικίας Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν τῆς Ἀγγλίας, Ὀλλανδίας καὶ Γαλλίας. Ἡ Ἀγγλικὴ Γουϊάνα εὐρίσκεται πρὸς Δ., ἡ Γαλλικὴ πρὸς Α., μεταξὺ δὲ τούτων ἡ Ὀλλανδική.

Πόλεις εἶναι. α) Τὸ Τζῶρτζιουν μὲ 70.000 κατοίκους, πρωτεύουσα τῆς Ἀγγλικῆς Γουϊάνας. Ἐχει καλὸν λιμένα.

β) Τὸ Παραμάριμπο, πρωτ. τῆς Ὀλλανδικῆς Γουϊάνας μὲ 60.000 καὶ ὠραῖο λιμένα.

γ) Ἡ Καϋένη, πρωτ. τῆς Γαλλικῆς Γουϊάνας μὲ 15.000 κατ.

Ἄ σ κ ή σ ε ι ς. 1) Κάνετε τὸ χάρτη της κλπ.

Δ'. ΔΥΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΩΝ ΑΝΔΕΩΝ ΕΝ ΤΗ Ν. ΕΥΚΡΑΤΩ ΖΩΝΗ

1. Χιλὴ

Θέσις καὶ ὄρια. Ἡ Χιλὴ εἶναι κράτος τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ εὐρίσκεται πρὸς Ν. τοῦ Περοῦ καὶ τῆς Βολιβίας καὶ στὰ Δ. τῆς Ν. Εὐκρατοῦ Ζώνης.

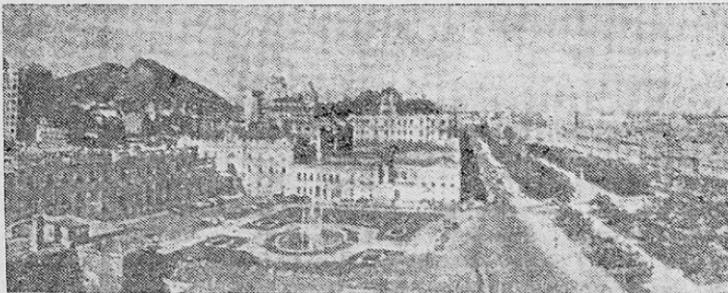
Ὅριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἔκτασις. Ἐκτασιν ἔχει περὶ τὰ 750.000 τ. χιλιάμ.

Ἔδαφος. Ἡ Χιλὴ εἶναι χώρα ὄρεινотάτη. Διασχίζεται ὑπὸ τῆς ὄρεινῆς τῶν Κορδιλιερῶν (τῶν Ἄνδεων), καθ' ὅλον τὸ μῆκος της ἀπὸ τοῦ Περοῦ πρὸς Β. μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Χόρν πρὸς Ν.

Τὸ ἔδαφός της ἀποτελεῖ στενὴν λωρίδα στὰ Δ. παράλια τῆς χερσονήσου τῆς Παταγωνίας. Διακρίνεται δὲ τοῦτο εἰς τρεῖς ζώνας ἐπιμήκεις καὶ παραλλήλους πρὸς τὴν ἀκτὴν. Εἶναι δὲ αὗται αἱ ἑξῆς: ἡ χώρα τῶν Κορδιλιερῶν, ἡ κεντρικὴ ἐπιμήκεις πεδιάς καὶ ἡ παράκτιος Κορδιλιέρα.

Τὰ Ν. καὶ ΝΔ. παράλια της διαμερίζονται σὲ πολλὰ φιόρδ, ὑπάρχει δὲ καὶ πλῆθος νησιῶν μικρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μεγαλύτερον εἶναι τὸ νησί τῆς Γῆς τοῦ Πυρός. Τὸ 1/2 αὐτῆς, τὸ Α. ἀνήκει εἰς τὴν Ἀργεντινὴν, τὸ δὲ ἄλλο 1/2, τὸ Δ. εἰς τὴν Χιλὴν.

Τὸ Σαντιάγον ἡ πρωτεύουσα τῆς Χιλῆς

ὕδατα ἔχει. Πρὸς Δ. τὸν Εἰρηνικὸν καὶ πρὸς Ν. τὸν Μαγελιάνιον Πορθμόν.

Κλίμα. Ἡ Χιλὴ εὐρίσκεται εἰς τὴν Ν. εὐκρατον ζώνην καὶ ἔχει κλίμα εὐκρατον, ἐκτός μικροῦ μέρους πρὸς Β., τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται σὴ θερμῇ ζώνῃ καὶ ἔχει κλίμα τροπικὸν πρὸς τὸ εὐκρατον, λόγω τοῦ ὄρεινου τοῦ ἔδαφους.

Βροχές πέφτουν αρκετές (διατί;) και ἡ χώρα σκεπάζεται ἀπὸ δάση ἀπέραντα μὲ δένδρα γιγαντιαία και πολλά λειβάδια.

Προϊόντα. Ἡ Χιλὴ παράγει προϊόντα γεωργικά, κτηνοτροφικά καθὼς και ὀρυκτά.

"Ἦτοι: σίτον, κριθήν, σίκαλην, βρώμην, μῆλα, σταφύλια, οἶνον, ξυλείαν, γάλα, τυρὶ, βούτυρο, κρέατα, δέρματα, μαλλιά, χρυσόν, σίδηρον, μόλυβδον, και ἄνθρακα. Πολλὴ ἀνεπτυγμένην ἔχει τὴν διατροφήν τῶν βοῶν και τῶν ἵππων.

Τὰ κύρια ὁμως προϊόντα τῆς Χιλῆς εἶναι ὁ χαλκὸς και τὸ νίτρον. Στὴν παραγωγή τοῦ χαλκοῦ ἔρχεται δευτέρα μετὰ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας.

Συγκοινωνία "Ἐχει συγκοινωνίαν σιδηροδρομικήν και θαλασσίαν. Σιδηροδρομικὰς γραμμάς ἔχει τὴν Σαντιάγου—Βαλπαραΐζου—Μπουένος Ἄγυρες, ἣτις εἶναι διπλῆ.

Ἐκ τῶν κριωτέρων λιμῆν τῆς εἶναι τὸ Βαλπαραΐζον.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Χιλῆς ἀνέρχεται εἰς 5.500.000 κατοίκους.

Γλώσσα. Οἱ Χιλιανοὶ ομιλοῦν Πορτογαλικά.

Θρησκεία ἔχουν τὴν χριστιανικήν καθολικήν.

Πολίτευμα. Ἡ Χιλὴ εἶναι δημοκρατία ἀνεξάρτητη.

Πόλεις εἶναι. 1) Σαντιάγον' ἔχει 900.000 κατοίκους και εἶναι πρωτεύουσα τοῦ κράτους.

2) Τὸ Βαλπαραΐζον ἔχει 200.000 κατοίκους και εἶναι ὁ κύριος ἐμπορικὸς λιμῆν τῆς Χιλῆς και ἐπίγειον τοῦ Σαντιάγου.

Ἀσκήσεις. Κάνετε τὸ χάρτη τῆς.

Ε'. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΙ ΤΟΥ ΒΑΘΥΠΕΔΟΥ ΛΑΠΛΑΤΑ ΤΗΣ Ν. ΕΥΚΡΑΤΟΥ ΖΩΝΗΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. Ἄργεντινὴ

Θέσις τῆς και ὄρια. Ἡ Ἄργεντινὴ εἶναι κράτος τῆς Ν. Ἀμερικῆς και εὐρίσκειται εἰς τὴν Ν. εὐκράτον ζώνην πρὸς Α. τῆς Χιλῆς.

Ὅρια τῆς. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασιν ἔχει 2 800.000 τ. χιλίον.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφός τῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ ἀπέραντον βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα, ἀπὸ τὸν ὁποῖον διαρκῶς προσχώνεται και καθίσταται πολὺ εὐφορον διὰ γεωργικά προϊόντα και διὰ τὴν διατροφήν ἑκατομμυρίων βοῶν και προβάτων.

Ἵδατα. Πρὸς ΝΑ. βρέχεται ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, διαρρέεται δὲ ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς Παράναν και Παραγουάην και ἀπὸ τὸν Λαπλάτα, τὸν ὁποῖον ἀποτελοῦσιν οὗτοι ἐνούμενοι.

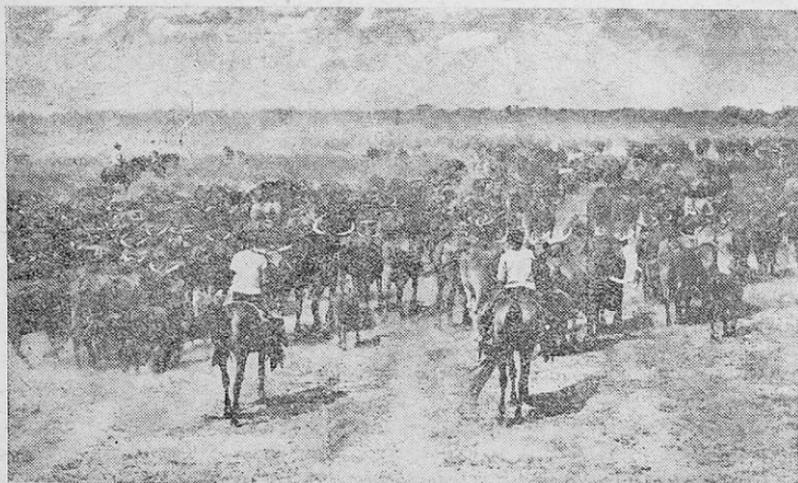
Κλίμα. Γενικῶς εἶναι τοῦτο εὐκράτον (διατί;) και ὑγιεινόν. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὁμως εἶναι τοῦτο σχεδὸν ἠπειρωτικόν, ὅπως και στὰ νότιά τῆς, στὴν Παταγωνία. Εἶναι λοιπὸν τὸ κλίμα τῆς κατάλληλον και διὰ λευκοὺς και δι' αὐτὸ προσελκύει τοῦτο πολλοὺς ἐξ αὐτῶν.

Προϊόντα. Είναι χώρα κατ' ἔξοχὴν γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ.

α) Ἔχει μεγάλην παραγωγὴν γεωργικῶν προϊόντων. Παράγει σίτον, ἀραβόσιτον, βρώμην, κριθήν, κληνόν, τριφύλλι, λινάρι, βαμβάκι, οἶνον, πατάτες, ζάχαρη, καφέ, ρύζι, φρούτα κ.ἄ. Είναι ὁ σιτοβολῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

β) Ἔχει τεραστίαν κτηνοτροφίαν καὶ εἶναι ὡς πρὸς ταύτην ἡ πρώτη χώρα τῆς γῆς. Τρέφει 40.000.000 βόδια, 50.000.000 πρόβατα, 10.000.000 ἄλογα, πολλοὺς χοίρους καὶ πουλερικά. Παράγει : γάλα, βούτυρο, τυρί, κρέατα, δέρματα, μαλλιά.

γ) **Βιομηχανία.** Βιομηχανίας ἔχει : τῶν κατεψυγμένων κρεάτων, τῶν κονσερβῶν κρέατος, τῆς χαρτοποιίας, τῆς ἀλευροβιομηχανίας κ.ἄ.

Ἀγελαδοτροφία στὴν Ἀργεντινῇ

Συγκοινωνίαν ἔχει ἀνεπτυγμένην. Τὸ σιδηροδρομικόν της δίκτυον φθάνει τὰ 40.000 χιλιόμετρα. Ἡ σπουδαιότερα σιδηροδρομικὴ της γραμμὴ εἶναι : ἡ Μπουένος Ἀῦρες—Σαντιάγο, ἡ ὁποία εἶναι διπλῆ, διερχομένη καὶ διὰ τοῦ λιμένος τῆς Χιλῆς Βαλπαράϊζο. Αὕτη διέρχεται τὰ Ἄνδεα διὰ μεγάλων σηράγγων εἰς ὕψος 3.000 μέτρων. Καὶ ἀεροπορικὴν συγκοινωνίαν ἔχει πυκνὴν μὲ τὴν Β. Ἀμερικὴν καθὼς καὶ τὴν Εὐρώπην.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς της ἀνέρχεται εἰς 17.000.000 κατ. περίπου. Οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν εἶναι λευκοὶ καὶ ἰδίως Ἴσπανοί. Πολλοὶ λευκοὶ μετηνάτευσαν στὴν Ἀργεντινὴ λόγῳ τοῦ πλουσίου ἐδάφους της καὶ τοῦ ὑγιεινοῦ της κλίματος.

Γλῶσσα ἐπίσημη τοῦ κράτους εἶναι ἡ Ἴσπανικὴ. Θρησκεία δὲ ἡ Χριστιανικὴ καθολικὴ.

Πολίτευμα. Εἶναι δημοκρατία ἀνεξάρτητη.

Πόλεις εἶναι. Τὸ Μπουένος Ἀῦρες=(Εὐάερος). Ἔχει περὶ τὰ 2.500.000 κατοίκους καὶ εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Δημοκρατίας καὶ ἐμπορικὸς λιμὴν. Εἶναι ὡραία πόλις καὶ λιμὴν ἐμπορικώτατος. Ἄλλαι μεγάλαι πόλεις εἶναι ἡ Λαπλάτα μὲ

275.000 κατ. Ἡ Κορδοῦη (200.000 κατ.) πόλις βιομηχανικὴ καὶ σημαντικωτάτη εἰς τὸ ἔσωτερικὸν τῆς Δημοκρατίας.

Ἄσκησεις. Κάνετε τὸ χάρτη της.

2. Ἡ Παραγουάη

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Παραγουάη εἶναι κράτος τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ εὐρίσκεται εἰς τὴν Ν. εὐκρατον ζώνην αὐτῆς, μέρος δὲ αὐτῆς εἰς τὴν θερμὴν.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἔχει περὶ τὰ 480.000 τ. χ.

Ἐδαφος καὶ ὕδατα. Εἶναι χώρα τελείως πεδινὴ καὶ ἀρδεύεται ἀπὸ τοὺς ποταμοὺς Παράναν καὶ Παραγουάην.

Κλίμα. Τὸ κλίμα της εἶναι μετρίως τροπικὸν (θερμὸν καὶ εὐκρατον) μὲ πολλὰς βροχὰς τὸ θέρος, ξηροὺς δὲ χειμῶνας.

Προϊόντα. Ἀπὸ τὸ πεδινὸν ἔδαφός της, τὸ θερμὸν καὶ εὐκρατον κλίμα της καὶ ἀπὸ τὴν ἀρδευσιν τοῦ ἔδαφους της ὑπὸ τῶν δύο ποταμῶν της, εἶναι εὐνόητον ὅτι εἶναι χώρα εὐφορος. Παράγει δέ :

α) Γ ε ω ρ γ ι κ ά. Σίτον, ἀραβόσιτον, ὄσπρια, ρύζι, καπνόν, βαμβάκι, πορτοκάλια, λαχανικά, βανάνες κ. ἄ.

β) Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ι κ ά. Τρέφουσι κυρίως βόδια πολλὰ καὶ παράγει πολλὰ κρέατα, βούτυρα, τυριά, δέρματα κ. ἄ.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία της γίνεται διὰ τοῦ σιδηροδρόμου Μοντεβιδέου—Ἀσσουνσιόν καὶ διὰ τῶν ποταμοπλοίων, τὰ ὅποια διαπλέουν τὸν πλωτὸν ποταμὸν Λαπλάτα μέχρι τῆς πρωτεύουσος της Ἀσσουνσιόν.

Κάτοικοι. Ὁ πληθυσμὸς της ἀνέρχεται εἰς 1.200.000 κατοίκους. Ἐπικρατοῦν οἱ Ἐρυθρόδερμοι καὶ οἱ μιγάδες.

Πολίτευμα. Εἶναι ἀνεξάρτητη Δημοκρατία.

Πόλις εἶναι. Ἡ Ἀσσουνσιόν πρωτεύουσα τῆς Δημοκρατίας μὲ 200.000 κατ. καὶ μέχρις αὐτῆς καταπλέουν διὰ τοῦ Λαπλάτα μεγάλα ποταμόπλοια.

Ἄσκησεις. Κάνετε τὸ χάρτη της.

3. Ἡ Οὐραγουάη

Θέσις της καὶ ὄρια. Ἡ Οὐραγουάη εἶναι κράτος τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ εὐρίσκεται εἰς τὴν Ν. εὐκρατον ζώνην, πρὸς Α. τῆς Ἀργεντινῆς.

Ὅριά της. (Βλέπετέ τα στὸ χάρτη).

Ἐκτασις. Ἔχει ἑκτασιν ὡς 190.000 τ. χ.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφός της εἶναι πεδινόν.

Ὑδατα. Ποτίζεται ἀπὸ τὸν ποταμὸν Οὐραγουάην βρέχεται δὲ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ κόλπου Βουένος Ἀῦρες.

Κλίμα. Τὸ κλίμα της εἶναι εὐκρατον, καθ' ὅσον εὐρίσκεται εἰς τὴν Ν. εὐ-

κρατον ζώνην. Βροχές πέφτουν ραγδαίως, ένιστε όμως και μεγάλοι ξηρασίαι συμβαίνουιν.

Προϊόντα. Είναι χώρα γεωργική και κτηνοτροφική. Τά κυριώτερα προϊόντα της είναι ;

α) **Γεωργικά.** Σίτος, άραβόσιτος, όσπρια, καπνός, σταφύλια, έλαιαι, οίνος, φρούτα, βαμβάκι, τριφύλι.

β) **Κτηνοτροφικά.** Μαλλιά, δέρματα, τυριά, κρέατα κ. ά.

γ) **Όρυκτά.** Χρυσός, μόλυβδος, άργυρος, χαλκός, σίδηρος κ. ά.

δ) **Βιομηχανία είναι.** Η τών άποξηραμένων καρπών, ή κονσερβοποιία και ή βυρσοδεψία,

Συγκοινωνία. Έχει καλήν συγκοινωνίαν. Διασχίζεται ή χώρα υπό πολλών σιδηροδρομικών γραμμών, ό δέ λιμήν της του Μοντεβιδέου έχει μεγάλην άτμοπλοϊκήν κίνησιν.

Κάτοικοι Ό πληθυσμός της άνέρχεται εις 2.500.000 κατοίκους. Είναι δε ούτοι άπόγονοι μεταναστών Εύρωπαίων και ιδίως Ισπανών και Ιταλών.

Πολίτευμα. Η Ούραγουάη είναι δημοκρατία άνεξάρτητη.

Πόλεις. Πρωτεύουσά της είναι τó Μοντεβίδεο με 1.000.000 κατοίκους περίπου. Είναι πόλις ώραία και ό κυριώτερος λιμήν της χώρας.

Άσκήσεις (Κάνετε τó χάρτη της).

Γενικά άσκήσεις τής Άμερικής

- 1) Σχεδιάσατε τó γεωφυσικοπολιτικό χάρτη τής Άμερικής.
- 2) Ποία τά κυριώτερα προϊόντα : α) Του Καναδά ; β) Τών Ηνωμένων Πολιτειών. γ) του Μεξικού ; δ) Τής Κούβας ; ε) Τής Βραζιλίας ; στ) Τής Άργεντινής ; ζ) Τής Χιλής ;
- 3) Ποία τά κράτη : α) Τής Β. Άμερικής ; β) Τής Μέσης Άμερικής ; γ) Τής Ν. Άμερικής ;
- 4) Διατί ώνομάσθη Άμερική και όχι Κολομβία ;
- 5) Κάνετε στό χάρτη και έπειτα νοερώς ταξίδια :
  - α) Από Πειραιά εις Καναδά θαλασσίως.
  - β) » » » Ηνωμ. Πολιτείας.
  - γ) » » » Βραζιλίαν.
  - δ) » » » Άργεντινήν.
- 6) Κάνετε όμοίως ταξίδια ξεκινούντες από τήν διώρυγα του Παναμά :
  - α) Άνά τούς λιμένας τής Β. και Μ. Άμερικής εις τó Άτλαντικόν.
  - β) Άνά τούς λιμένας τής Ν. Άμερικής εις τόν Άτλαντικόν.
  - γ) Άνά τούς λιμένας τής Άμερικής εις τόν Είρηνικόν.

Π Ι Ν Α Ξ
ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ—ΕΚΤΑΣΙΣ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ

α)α	Κράτη	Ἐκτασις τ. χ.	Πληθυσμὸς
1ον. Κράτη τῆς Β. Ἀμερικῆς			
1)	Καναδᾶς	10.000.000	13.000.000
2)	Ἦν. Πολιτεῖαι (μὲ Ἀλάσκα)	9.500.000	140.000.000
3)	Μεξικὸν	2.000.000	20.000.000
2ον. Κράτη τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς			
1)	Γουατεμάλα	110.000	3.500.000
2)	Σαλβαδόρ	35.000	2.000.000
3)	Ὀνδούρα	115.000	1.500.000
4)	Νικαράγουα	150.000	1.100.000
5)	Κοσταρίκα	115.000	850.000
6)	Παναμᾶς	75.000	700.000
7)	Βαχάμαι	11.000	80.000
8)	Κούβα	225.000	9.000.000
9)	Ἄιτη	125.000	3.000.000
10)	Ἰαμαϊκὴ	12.000	1.500.000
11)	Πόρτο Ρίκο	9.000	2.000.000
3ον. Κράτη τῆς Ν. Ἀμερικῆς			
1)	Βενεζουέλλα	1.000.000	3.000.000
2)	Κολομβία	1.150.000	10.000.000
3)	Ἰσημερινὸς	450.000	3.500.000
4)	Περοῦ	1.400.000	8.000.000
5)	Βραζιλία	8.500.000	45.000.000
6)	Βολιβία	1.300.000	3.000.000
7)	Ἀγγλ. Γουιάνα	215.000	400.000
8)	Ὁλλανδ. Γουιάνα	145.000	225.000
9)	Γαλλ. Γουιάνα	21.000	28.000
10)	Χιλὴ	750.000	5.500.000
11)	Ἀργεντινὴ	2.800.000	17.000.000
12)	Παραγουάη	480.000	1.200.000
13)	Οὐραγουάη	190.000	2.500.000

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ
Πρωτεύουσai και κυριώτεροι πόλεις των
μετά τοῦ πληθυσμοῦ

α/α	Κράτη	Πρωτεύουσα και πόλεις	Πληθυσμὸς
1. Τῆς Β. Ἀμερικῆς			
1)	Καναδᾶς	Μοντρεάλ Ὄτάβα	1.000.000 200.000
2)	Ἑνωμ. Πολιτεῖαι	Ὀυάσιγκτων Νέα Ὑόρκη Σικᾶγον	450.000 10.000.000 4.000.000
3)	Μεξικόν	Μεξικόν	1.000.000
2ον. Κ. Ἀμερικῆς			
4)	Γουατεμάλα	Γουατεμάλα	280.000
5)	Σαλβαδόρ	Σάν Σαλβαδόρ	160.000
6)	Ὀνδούρα	Τεγκουθιγκάλπα	100.000
7)	Νικαράγουα	Μανάγκουα	100.000
8)	Κωσταρῖκα	Σάν Ζοσέ	100.000
9)	Παναμᾶς	Παναμᾶς	85.000
10)	Βαχάμαι	Νασᾶκον	20.000
11)	Κούβα	Ἄβανα	400.000
12)	Ἄιτή	Πόρτο—ὦ—Πρὲνς	150.000
13)	Ἰαμαϊκή	Κίνγκστον	110.000
14)	Πόρτο—Ρίκο	Σάν Χουάν	120.000
3ον. Νοτίου Ἀμερικῆς			
15)	Βενεζουέλλα	Καρακᾶς	250.000
16)	Κολομβία	Βογοτᾶ	350.000
17)	Ἰσημερινὸς	Κίτο	120.000
18)	Περού	Λίμα	400.000
19)	Βραζιλία	Ρίο Ἰανέιρο	2.900.000
20)	Βολιβία	Λά Πᾶζ	150.000
21)	Γουϊάνα Ἀγγλ.	Τζῶρτζαουν	75.000
22)	» Ὀλλανδ.	Παραμάριβο	60.000
28)	» Γαλλ.	Καϋένη	15.000
24)	Χιλή	Σαντιάγον	800.000
25)	Ἀργεντινή	Μπουένος Ἀῦρες	2.000.000
26)	Παραγουάη	Ἀσσουνσιόν	200.000
27)	Ουραγουάη	Μοντεβίδεο	850.000

Τὰ μεγαλύτερα ὄρη καὶ οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ
τῆς Ἀμερικῆς

Ὅρη	Ύψος εἰς μ.	Ποταμοὶ	Μῆκος εἰς χιλ.
Αἱ Κορδιλιέραι	7.000	Ὁ Μισσισιπῆς	6.970
Τὰ Μάη Κίνλεϋ	6.240	Ὁ Ἀμαζόνιος	5.600
Τὰ Βραχώδη	5.370	Ὁ Μακένζης	4.600
		Ὁ Ντελαπλάτας	3.900
		Ὁ Ἄγ. Λαυρέντιος	3.800
		Ὁ Κολαράδος	2.900

Αἱ μεγαλύτεραι λίμναι καὶ νῆσοι τῆς Ἀμερικῆς

Λίμναι	Ἐκτασίς τ. χιλ.	Νῆσοι	Ἐκτασίς τ. χιλ.
Ἡ Ἄνω Λίμνη	82.000	Ἡ Γροιλανδία	2.174.000
Ἡ Χειοῦρον	60.000	Ἡ Βαρφίνιος	467.000
Ἡ Μίσιγγαν	58.000	Ἡ Κούβα	115.000
Τῶν Δούλων	29.000	Ἡ Νέα Γῆ	111.000
Ἡ μεγάλη τῶν Ἀρκτικῶν	260.000		
Ἡ Ἡρι (ἢ Ἐριέ)	26.000		
Ἡ Οὔνιπεγκ	24.000		
Ἡ Ὀντάριο	18.750		

Π Ι Ν Α Ξ

Αί μεγαλύτεραι λίμναι τῶν Ἡπειρῶν πλὴν τῆς Εὐρώπης

α)α	Λίμναι	Ἡπειρος	Ἐκτασις τ.χ.
1)	Κασπία	Ἀσίας	438.000
2)	Ἄνω Λίμνη	Ἀμερικῆς	82.000
3)	Βικτωρία	Ἀφρικῆς	68.500
4)	Ἀράλη	Ἀσίας	68.000
5)	Χεῖρον	Ἀμερικῆς	60.000
6)	Μίσιγγαν	Ἀμερικῆς	58.000
7)	Βαϊκάλη	Ἀσίας	35.000
8)	Ταγκανίκα	Ἀφρικῆς	32.000
9)	Νιάσσα	»	31.000
10)	Τῶν Δούλων	Ἀμερικῆς	29.000
11)	Τῶν Ἀρκτων	»	26.000
12)	Ἡ Ἡρι (Ἐριέ)	»	26.000
13)	Ἡ Οὔνιπεγκ	»	24.000
14)	Ἡ Ὀντάριο	»	18.700
15)	Ἡ Βαλκάση	Ἀσίας	18.500
16)	Ἡ Ἐϋρέ	Αὐστραλίας	10.000

Π Ι Ν Α Ξ

Αί μεγαλύτεραι νῆσοι τῶν Ἡπειρῶν πλὴν τῆς Εὐρώπης

α)α	Νῆσοι	Ἡπειρος	Ἐκτασις τ. χ.
1)	Γροιλανδία	Ἀμερικῆς	2.174.000
2)	Νέα Γουίνεα	Ἀσίας	786.000
3)	Βόρνεο	»	740.000
4)	Μαδαγασκάρη	Ἀφρικῆς	620.000
5)	Βαφίνιος	Ἀμερικῆς	467.000
6)	Σουμάτρα	Ἀσίας	420.000
7)	Νέα Ζηλανδία	Αὐστραλίας	265.000
8)	Χόντο	Ἀσίας	227.000
9)	Κελέβη	»	180.000
10)	Ἰάβα	»	130.000
11)	Κούβα	Ἀμερικῆς	115.000
12)	Νέα Γῆ	»	111.000
13)	Λουξῶν	Ἀσίας	106.000

Π Ι Ν Α Ξ

Τῶν καλυτέρων Γεωγραφικῶν Ἀναγνωσμάτων
πρὸς ἐπέκτασιν τῶν γνώσεων τῶν μαθητῶν

Τίτλος Βιβλίου	Ὄνομα συγγραφέως ἢ ἐκδότου
Οἱ Μετανάσται	Σύλλογ. Ὁφελίμων βιβλίων
Ἡ Αἴγυπτος	» » »
Ἡ Τομὴ τοῦ Σουέζ	» » »
Ἡ Ἀμερική καὶ Ἀμερικανοὶ	» » »
Ὁ Κολόμβος	» » »
Ἡ Καναδάς	» » »
Ἡ Οὐάσιγκτων	» » »
Ἡ Γῆ τοῦ Πυρὸς	» » »
Ὁ Χριστόφορος Κολόμβος	Ἰμλαχ
Οἱ Μεγάλοι Θαλασσοπόροι	Χατζηδάκι
Ὅταν ἡ γῆ τρέμη	Πιπίνας Γιαννακοπούλου
Ταξείδια καὶ ἐξερευνήσεις	Ἄντ. Μεταξᾶ
Πῶς στεγάζεται ὁ κόσμος	Ἐκδ. οἶκος Δ. Δημητράκου
Πῶς ἐνδύεται ὁ κόσμος	» » » »
Παιδικὴ ἐγκυκλοπαιδεία	» » Πέτρο. Δημητράκου
Ὀικογένεια Ροβινσώων	Ἰουλίου Βέρν
Ὁ Μιχαὴλ Στρογκῶφ	» »
Ὁ Ὁρενόκος	» »
Ἀπὸ τὸν Καύκασον εἰς τὸ Πεκῖνον	» »
Αἱ μεγάλαι Ἰνδία	» »
Περιπέτειαι εἰς τὴν Κίνα	» »
Ἡ θάλασσα εἰς τὴν ἄμμον	» »
Ἡ Μεγάλῃ Παγκόσμιος Γεωγραφία	} Ἐκδ. οἶκος Π. Δημητράκου
Ἄτλας	
Ἡ μικρὴ Ἐγκυκλοπαιδεία	Ἐκδοσις ἐκλογῆς

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Η ΓΗ

(Γενική επισκόπησις τῆς γῆς)

1. Τί εἶναι ἡ γῆ	Σελ.	3
2. Σχῆμα τῆς γῆς	»	3
3. Μέγεθος τῆς γῆς	»	4
4. Κινήσεις τῆς γῆς	»	4
5. Πόλοι καὶ ἄξων τῆς γῆς	»	5
6. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς	»	5
7. Αἱ ἡπειροὶ τῆς γῆς	»	5
8. Οἱ ὠκεανοὶ τῆς γῆς	»	6
9. Κύκλοι τῆς γῆς	»	7
10. Γεωγραφικὸν μῆκος καὶ πλάτος ἑνὸς τόπου	»	9
11. Προσδιορισμὸς ἑνὸς τόπου ἀπὸ τὸ γεωγραφικὸν τοῦ μῆκος καὶ γεωγραφικὸν τοῦ πλάτους.	»	10
12. Ζῶναι τῆς γῆς	»	11
13. Θαλάσσια ρεύματα	»	13

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

1. Ἀτμόσφαιρα	»	16
2. Ἄνεμοι	»	16
3. Κλίμα ἑνὸς τόπου	»	18

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

1. Ἡ Ἀσία (Γενική ἐπισκόπησις)	»	20
--------------------------------	---	----

Α΄. Δυτικὴ ἢ Πρόσω Ἀσία

1. Γενική ἐπισκόπησις	»	28
2. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία	»	28

3. Ἡ Κύπρος	Σελ.	32
4. Ἡ Ὑπερκαυκασία	>	34
5. Ἡ Συρία	>	36
6. Ὁ Λίβανος	>	38
7. Ἰσραήλ	>	38
8. Ἡ Ὑπεριορδανία	>	40
9. Τὸ Ἰράκ (ἡ Μεσοποταμία)	>	41
10. Ἡ Ἀραβία	>	42
11. Τὸ Ἰράν	>	46
α) Ἡ Περσία	>	46
β) Τὸ Ἀφγανιστάν	>	47
γ) τὸ Βελουχιστάν	>	48

Β'. Νότιος Ἀσία

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις	>	49
2. Ἰνδία (Πακιστάν, Ἰνδοστάν, Κεϋλάνη)	>	50
3. Ἰνδοκίνα	>	54
4. Ἰνδονησία	>	56

Γ'. Κεντρικὴ Ἀσία

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις	>	59
2. Τουρκεστάν	>	21
3. Θιβέτ	>	62
4. Μογγολία	>	63

Δ'. Ἀνατολικὴ Ἀσία (Ἄνω Ἀνατολή)

1. Γενικὴ Ἐπισκόπησις	>	65
2. Κίνα	>	65
3. Μαντζουρία	>	69
4. Κορέα	>	70
5. Ἰαπωνία	>	71

Ε'. Βέρειος Ἀσία

1. Γενικὴ ἐπισκόπησις	>	74
2. Σιβηρία	>	74

Στ'. Διάφοροι πίνακες

1. Πίναξ τῶν κρατῶν τῆς Ἀσίας, τῆς ἐκτάσεως καὶ πληθυσμοῦ αὐτῶν	>	79
2. Πίναξ τῶν κρατῶν τῆς Ἀσίας. (Αἱ πρωτεύουσαι καὶ αἱ κυριώτεραι πόλεις τῶν μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ τῶν)	>	80
3. Πίναξ τῶν μεγαλυτέρων ὀρέων καὶ τῶν μεγαλυτέρων ποταμῶν τῆς Ἀσίας	>	82

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Η Α Φ Ρ Ι Κ Η

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀφρικῆς

1 Φυσικὴ ἐξέτασις	>	83
-------------------	---	----

2. Οικονομική εξέτασις	Σελ.	87
3. Πολιτική εξέτασις	»	94
4. Φυσική Διαιρέσεις	»	92

Α'. Βόρειος 'Αφρική

1. Γενική επισκόπησις	»	92
2. 'Η Αίγυπτος	»	92
3. 'Η Λιβύη	»	96
4. 'Η Τύνις	»	97
5. Τὸ 'Αλγέριον	»	99
6. Τὸ Μαρόκον	»	99
7. Τὸ Ρίο Ντέ 'Ορο	»	101
8. 'Η Σαχάρα	»	101

Β'. Κεντρική 'Αφρική

1. Γενική 'Επισκόπησις	»	103
2. Τὸ Σουδὸν	»	103
3. Βόρειος ἢ 'Ανω Γουϊνέα	»	106
4. Καμεροὺν	»	108
5. Νότιος ἢ Κάτω Γουϊνέα	»	109
6. Το Κόγγο	»	109

Γ'. 'Ανατολική 'Αφρική

1. Γενική 'Επισκόπησις	»	111
2. 'Αβησσυνία	»	111
3. 'Ερυθραία.	»	113
4. Σομαλία	»	113
5. Βρετανική 'Ανατολική 'Αφρική (Κένυα, Ούγκάντα, Ταγκανίκα, Νυάσσα)	»	114

Δ'. Νότιος 'Αφρική

1. Γενική επισκόπησις	»	115
2. 'Αγγόλα	»	115
3. Μοζαμβίκη	»	116
4. Βρετανική Νότιος 'Αφρική. α) Νοτιοαφρικανική 'Ενωσις β) Νοτιοδυτική 'Αφρική γ) Ροδεσία (Β καὶ Ν.)	»	118

Ε'. Νῆσοι τῆς 'Αφρικής

1. Γενική επισκόπησις	»	121
-----------------------	---	-----

Ε'. Διάφοροι πίνακες

1. Πίναξ τῶν κρατῶν τῆς 'Αφρικής. ('Εκτασις καὶ πληθυσμὸς αὐτῶν)	»	122
2. Πίναξ τῶν κρατῶν τῆς 'Αφρικής (πρωτεύουσαι καὶ κυριότεραι πόλεις αὐτῶν μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ των)	»	123
3. Πίναξ τῶν μεγαλύτερων ὀρέων καὶ τῶν μεγαλύτερων ποταμῶν τῆς 'Αφρικής	»	125
4. Πίναξ τῶν μεγαλύτερων λιμνῶν καὶ νήσων τῆς 'Αφρικής.	»	125

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ω Κ Ε Α Ν Ι Α

Γενική επισκόπησις

1. Φυσική ἐξέτασις	Σελ.	126
2. Οικονομική ἐξέτασις	»	126
3. Πολιτική ἐξέτασις	»	126
4. Ἡ Αὐστραλία	»	128
5. Ἡ Μελανησία (Ν. Γουϊνέα κ. ἄ. νῆσοι)	»	132
6. Ἡ Νέα Ζηλανδία	»	134
7. Ἡ Μικρονησία	»	135
8. Ἡ Πολυνησία	»	136
9. Διάφοροι πίνακες		
α) Τῶν χωρῶν τῆς Ὠκεανίας (ἔκτασις καὶ πληθυσμός των).	»	139
β) τῶν μεγαλύτερων πόλεων μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ των	»	139

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Α Μ Ε Ρ Ι Κ Η

1. Γενική ἐξέτασις	»	140
--------------------	---	-----

Α'. Βόρειος Ἀμερική

1. Γενική ἐξέτασις	»	145
2. Ὁ Καναδάς	»	145
3. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι	»	148
4. Ἡ Ἀλάσκα	»	154
5. Ἡ Γροιλανδία	»	155

Β'. Μέση Ἀμερική

1. Γενική ἐξέτασις	»	156
2. Τὸ Μεξικὸν	»	156
3. Τὰ ἑξ μικρὰ κράτη τῆς Μ. Ἀμερικῆς.	»	158
4. Αἱ Δυτικὴ Ἰνδία	»	160

Γ'. Νότιος Ἀμερική

1. Γενική ἐξέτασις	»	161
2. Κλιματολογικὴ καὶ Φυσικὴ διαίρεσις	»	161
3. Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Ν. Ἀμερικῆς	»	163

α). Δυτικαὶ Δημοκραταὶ τῶν Ἀνδεων ἐν τῇ τροπικῇ ζώνῃ

1. Ἡ Βενεζουέλλα	»	163
2. Ἡ Κολομβία	»	164
3. Ὁ Ἴσημερινός	»	165
4. Τὸ Περού	»	165

β) Δημοκρατία τοῦ Ἀμαζονίου βαθυπέδου
καὶ τῆς Βραζιλιανῆς χώρας

1. Βραζιλία	»	166
2. Βολιβία	»	167

γ'. Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι τοῦ ὄρειοῦ τῆς Γουιάνας.

1. Γουιάνα	Σελ.	168
------------	------	-----

*δ'. Δυτικὴ δημοκρατία τῶν Ἄνδεων
ἐν τῇ Ν. Εὐκράτῳ ζώνῃ*

1. Χιλὴ	>	169
---------	---	-----

*ε'. Δημοκρατίαι τοῦ βαθυπέδου Λαπλάτα
τῆς Ν. Εὐκράτου ζώνης*

1. Ἀργεντινὴ	>	170
2. Παραγουάη	>	172
3. Οὐραγουάη	>	172

Δ'. Διάφοροι πίνκκες

1. Πίναξ τῶν κρατῶν τῆς Ἀμερικῆς. (Ἐκτασις καὶ πληθυσμὸς αὐτῶν)	>	174
2. Πίναξ τῶν κρατῶν τῆς Ἀμερικῆς. (Πρωτεύουσαι καὶ κυριώτεραι πόλεις τῶν μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ)	>	175
3. Πίναξ τῶν μεγαλυτέρων ὄρέων καὶ μεγαλυτέρων ποταμῶν τῆς Ἀμερικῆς	>	176
4. Πίναξ τῶν μεγαλυτέρων λιμνῶν καὶ νήσων τῆς Ἀμερικῆς	>	176
5. Πίναξ τῶν μεγαλυτέρων λιμνῶν τῶν ἡπείρων πλὴν τῆς Εὐρώπης.	>	177
6. Πίναξ τῶν μεγαλυτέρων νήσων τῶν ἡπείρων πλὴν τῆς Εὐρώπης.	>	177
7. Πίναξ τῶν καλυτέρων Γεωγραφικῶν Ἀναγωσμάτων πρὸς ἐπέ- κτασις τῶν γνώσεων τῶν μαθητῶν	>	178

45024

ΤΑ ΝΕΑ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΔΙΑ ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΕΤΟΣ 1955—56

1. ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΤ'. ΤΑΞΙΝ

καί τὸ Β' ἔτος τῆς συνδιδασκαλίας τῶν Ε' καὶ ΣΤ' τάξεων

<i>Δειτουργική - Κατήχησις</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	ἀρ. ἐγκρ. 65303
<i>Ἱστορία Νεωτ. Χρόνων</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	ἔτος ἐγκρ. 1955
<i>Γραμματ. Καθαρευούσης</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	ἀρ. ἐγκρ. 52974
<i>Φυσική Πειραμ.-Χημεία</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου— Ν. Ι. Παπάκη	» » 71660
<i>Ἀριθμητική</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	» » 61452
<i>Γεωμετρία</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	» » 61452
<i>Γεωγραφία Εὐρώπης</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	» » 71658
<i>Γεωμετρία</i>	Π. Τόγκα—Μ. Γ. Ἰωαννίδου	» » 61452
<i>Φυσική Ἱστορία</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	Συνιστάται
<i>Ἱστορία Νεωτ. Ἑλληνισμοῦ</i>	Γεωρ. Σακκά	ἔτος ἐγκρ. 1955

2. ΔΙΑ ΤΗΝ Ε'. ΤΑΞΙΝ

καί τὸ Α' ἔτος συνδιδασκαλίας τῶν Ε' καὶ ΣΤ' τάξεων

<i>Γραμματ. Καθαρευούσης</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	ἀρ. ἐγκρ. 52974
<i>Ἀριθμητική</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	» » 61452
<i>Γεωμετρία</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	» » 61452
<i>Φυσική Πειραμ.-Χημεία</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου— Ν. Ι. Παπάκη	» » 71659
<i>Βυζαντινὴ Ἱστορία</i>	Μιχ. Μπίγκα	ἔτος ἐγκρ. 1955
<i>Φυσική Ἱστορία</i>	Γεωρ. Δ. Παπαϊωάννου	Συνιστάται
<i>Γεωμετρία</i>	Π. Τόγκα—Μ. Γ. Ἰωαννίδου	ἀρ. ἐγκρ. 61452
<i>Γεωγραφία Ἠπειρώων</i>	Κων. Κωνσταντᾶ	» » 71658
<i>Περικοπαὶ Εὐαγγελίων</i>	Βασ. Ἰωαννίδου	» » 105643
<i>Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία</i>	Γ. Σακκά	» » 65303